

№ 34 от 11.12.2020
на № ___ от _____

КАРАР

Татарстан Республикасы Саба муниципаль
районы Түбән Шытсу авыл жирлегенен
Генераль планын раслау турында

Шәһәр төзелеше эшчәнлегенә өлкәсендә гамәлдәге законнарны үтәү максатларында, Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексының 24 статьясы, “Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында” 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 14 статьясындагы 4 өлеше, “Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында” 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 15 статьясындагы 5 өлеше, Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Уставының 19 статьясы, Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Советының 2006 елның 21 ноябрәндәге 94 номерлы карары белән расланган Саба муниципаль районында ачык тыңлаулар турындагы Нигезләмә нигезендә, авыл жирлекләренен жирле үзидарә органнары вәкаләтләре муниципаль районнарның жирле әһәмияттәге мәсьәләләре булып торуын һәм авыл жирлекләре территорияләрендә муниципаль районның жирле үзидарә органнары тарафыннан хәл ителүен исәпкә алып, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты бәяләмәсенен булуын исәпкә алып, уздырылган ачык тыңлаулар нәтижәләре буенча, Саба муниципаль районы Советы **КАРАР БИРДЕ**:

1. Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлегенен Генераль планын расларга (кушымта итеп бирелә).
2. Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Советының “Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлегенен Генераль планын раслау турында” 2017 елның 12 апрелендәге 116 номерлы карарын үз көчен югалткан дип танырга.
3. Әлегә карарны Интернет челтәрендә - Татарстан Республикасының Хокукый мәгълүматлар турындагы <http://pravo.tatarstan.ru> рәсми порталында һәм Саба муниципаль районының <http://saby.tatarstan.ru> рәсми сайтында бастырып чыгарырга.

Саба муниципаль
районы Башлыгы

Р.Н. Минниханов

**“Татарстан Республикасының пространство мәгълүматлары фонды”
дәүләт бюджет учреждениесе**

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
САБА МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ТҮБӘН ШЫТСУ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕНЕҢ
ГЕНЕРАЛЬ ПЛАНЫ**

**Генераль план проектын нигезләү буенча материаллар
Аңлатма язуы**

Казан 2020

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы
Түбән Шытсу авыл җирлегенен
ГЕНЕРАЛЬ ПЛАН ПРОЕКТЫ СОСТАВЫ

№ т/б	Объект	бит/битләр номеры
1 Том Генераль план		
Текст материаллары		
1	Территориаль планлаштыру турында Нигезләмә	48
График материаллар		
2	Җирлекнең җирле әһәмияткәге объектларын планлаштырып урнаштыру картасы М1:10000	1/1
3	Җирлек составына керүче торак пунктларның чикләре (шул исәптән төзелә торган торак пунктларның чикләре) картасы М1:10000	2/1
4	Җирлекнең функциональ зоналары картасы М1:10000	3/1
Кушымта		
5	Торак пунктлар чикләре турында белешмәләр	13
2 Том Генераль планын нигезләү буенча материаллар		
Текстлы материаллар		
1	Аңлатма язуы	111
2	Әйләнә-тирә мохитне саклау. Аңлатма язуы	50
График материаллар		
3	Җирлек территориясен заманча файдалануның картасы М1:10000	1/1
4	Табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр килеп чыгу куркынычы янаган территорияләр, гражданнар оборонасы чаралары картасы М1:10000	2/1
5	Инженерлык инфраструктурасы картасы М1:10000	3/1
6	Территориядән файдалануның махсус шартлары булган зоналар картасы (гамәлдәге урыны) М1:10000	4 1
7	Территориядән файдалануның махсус шартлары булган зоналар картасы (гамәлдәге урыны) М1:10000	5/1

ЭЧТӘЛЕК

• 1. КЕРЕШ.....	4
• 2. ТҮБӘН ШЫТСУ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕНЕҢ ГЕНЕРАЛЬ ПЛАНЫНЫҢ МАКСАТЛАРЫ ҺӘМ БУРЫЧЛАРЫ.....	6
• 3. ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ САБА МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ ТҮБӘН ШЫТСУ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕНЕҢ ХӘЗЕРГЕ ТОРЫШЫ.....	8
• 3.1. Икътисадый-географик урыны. Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлегенең халыкны күчерү системасында.....	8
• 3.2. Жир фонды характеристикасы	9
• 3.3. Демографик потенциал.....	10
• 3.4. Житештерү территорияләре.....	11
• 3.5. Агросәнәгать комплексы.....	11
• 3.6. Урман комплексы	12
• 3.7. Торак фонды	13
• 3.8. Халыкка социаль һәм мәдәни-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектлары.....	14
• 3.9. Зиратлар.....	19
• 3.10. Туристтик-рекреацион потенциал.....	20
• 3.11. Тарихи-мәдәни мирас	20
• 3.12. Транспорт-коммуникацион инфраструктура.....	21
• 3.13. Инженерлык инфраструктурасы.....	24
• 3.14. Территорияне инженер эзерләү.....	30
• 4. 2040 ЕЛГА КАДӘР ТҮБӘН ШЫТСУ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕНЕҢ ҮСЕШ ЮНӘЛЕШЛӘРЕ. ТЕРРИТОРИАЛЬ ПЛАНЛАШТЫРУ БУЕНЧА ЧАРАЛАРНЫ НИГЕЗЛӘУ.....	33
• 4.1. Халык саны	33
• 4.2. Икътисадый үсеш	34
• 4.3. Сәнәгать житештерүе үсеше.....	34
• 4.4. Агросәнәгать комплексы үсеше	34
• 4.5. Урман комплексын үстерү.....	36
• 4.6. Торак инфраструктурасын үстерү	38
• 4.7. Халыкка социаль һәм мәдәни-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектларын үстерү.....	43
• 4.8. Зиратларны үстерү	50
• 4.9. Туристтик-рекреацион территорияләрне үстерү.....	52
• 4.10. Транспорт-коммуникация инфраструктурасын үстерү.....	54
• 4.11. Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлеге торак пунктларының чикләрен билгеләү.....	58
• 4.12. Инженерлык инфраструктурасын үстерү буенча чаралар.....	63
• 4.13. 82 территориянең инженерлык эзерлеген үстерү буенча чаралар.....	82
• 4.14. Гражданнар оборонасы буенча чаралар, табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрне кисәтү буенча чаралар исемлеге.....	83
• 5. ТЕХНИК-ИКЪТИСАДЫЙ КҮРСӘТКЕЧЛӘР.....	93
6. ФАЙДАЛАНЫЛГАН ӘДӘБИЯТ ИСЕМЛЕГЕ.....	96
7. КУШЫМТАЛАР.....	100

КЕРЕШ

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлегенең Генераль план проекты, проектлауга бирем нигезендә, «Татарстан Республикасының пространство мәгълүматлары фонды» ДБУ тарафыннан эшләнде.

Генераль планны эшләүгә заказчы - Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитеты.

Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлегенең Генераль планы - шәһәр төзелеше стратегиясен, тормыш эшчәнлеге мохитен булдыру шартлары, жирлек территорияләренең үсеш юнәлешләре һәм чикләре, жирлек составындагы торак пунктларның чикләрен билгеләү һәм үзгәртү, территорияләренең функциональ зоналарын билгеләү һәм үзгәртү, инженерлык, транспорт һәм социаль инфраструктураларны үстерү, тарихи-мәдәни мирас объектларын һәм аеруча саклана торган табигать территорияләрен саклауга, экологик һәм санитария иминлегенә шәһәр төзелеше таләпләрен билгели торган территориаль планлаштыру документы.

Генераль план аны гамәлгә ашыруның түбәндәге вакытлыча срокларына эшләнде:

Генераль планны гамәлгә ашыру буенча беренче чираттагы чаралар билгеләнгән беренче чират - 2025 елга кадәр.

Генераль планның барлык төп проект карарлары планлаштырылган хисап срогы - 2040 елга кадәр.

Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексының 23 статьясы нигезендә Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы проектына түбәндәгеләр керә:

Текстлы материаллар - территориаль планлаштыруның максатларын һәм бурычларын, территориаль планлаштыру чаралары исемлеген һәм генераль планны гамәлгә ашыру этаплары буенча аларны үтәү эзлеклелеген үз эченә алган территориаль планлаштыру турындагы нигезләмә

График материалларда территориаль планлаштыру карталары (схемалары) бар.

Территориаль планлаштыру тәкъдимнәрен нигезләү һәм аңлату максатларында эзерләнә торган проектны нигезләү материаллары авыл жирлегенең генераль планын раслау процессын килештерү һәм тәмин итү өчен, текст һәм график материаллар составында эшләнгән.

Текст материаллары жирлек территориясенә торышын, аны комплекслы үстерү проблемаларын һәм юнәлешләрен анализлауны, территориаль һәм пространство-планлаштыру үсешен нигезләүне, территориаль планлаштыру чаралары исемлеген, аларны гамәлгә ашыру этапларын, табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр килеп чыгу куркынычының төп факторлары исемлеген үз эченә ала.

График материалларда жирлекнең генераль планы проектын нигезләү схемалары бар.

Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексы (ФЗ-190), «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»

Федераль закон (ФЗ-131) нигезендә жирлекнең жирле әһәмияттәге чаралары расланьрга тиеш.

Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы проектын эшлэгәндә түбәндәге материаллар файдаланылды:

- Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2011 елның 21 февралендәге 134 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасын территориаль планлаштыру схемасы (Министрлар Кабинетының 2017 елның 15 августындагы 577 номерлы карары редакциясендә);

- Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Советының 2012 елның 19 декабрендәге 165 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасы Саба муниципаль районын территориаль планлаштыру схемасы;

- Саба муниципаль районы һәм аның составына керүче Түбән Шытсу авыл жирлеге администрациясе тарафыннан бирелгән рәсми белешмәләр.

ТҮБӘН ШЫТСУ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ ГЕНЕРАЛЬ ПЛАНЫНЫҢ МАКСАТЛАРЫ ҺӘМ БУРЫЧЛАРЫ

Жирлекнең Генераль планы - жирлекнең шәһәр төзелеше үсеше стратегиясен билгели торган территорияль планлаштыру документы.

Генераль план халыкның һәм дәүләт мәнфәгатьләрендә тормыш эшчәнлеге мохитен формалаштыру шартларын, жирлекләренң территорияләрен үстерү юнәлешләрен һәм чикләрен билгеләүче, территорияләрне зоналаштыру, инженерлык, транспорт һәм социаль инфраструктураларны үстерү, тарихи-мәдәни мирас объектларын һәм аеруча саклана торган табигать территорияләрен саклауга шәһәр төзелеше таләпләрен, экологик һәм санитария иминлеген билгеләүче төп шәһәр төзелеше документы булып тора.

Түбән Шытсу авыл жирлегенң генераль планын эшләгәндә территорияль планлаштыруның төп максатлары түбәндәгеләр:

федераль законнар һәм Россия Федерациясе субъекты законнары нигезендә территорияне үстерүгә идарә итүнең нәтижәле инструментын булдыру;

авыл жирлегенң муниципаль берәмлек буларак бөтенлеген территорияль планлаштыру чаралары белән тәмин итү;

инженерлык һәм транспорт инфраструктурасын үстерүне исәпкә алып, жирлекнең рекреацион һәм социаль-икътисадый потенциалын максималь ачуга туры килә торган территорияне планлаштыру оешмасы, территорияне функциональ яктан зоналарга бүлү һәм шәһәр төзелешен зоналаштыру өчен шартлар тудыру буенча рациональ карарлар эзерләү.

Генераль планынң проект карарлары планлаштыру структурасын оештыру мәсьәләләрен комплекслы хәл итү ; жирлекнең территорияль, инфраструктура һәм социаль-икътисадый үсеше; территорияль зоналардан файдалануның хокукий режимын билгели торган жирдән файдалану һәм төзелеш алып бару кагыйдәләрен эшләү; инвестицион үсеш зоналарын билгеләү өчен нигез булып тора.

Күрсәтелгән максатларны гамәлгә ашыру территорияль планлаштыруның түбәндәге бурычларын хәл итү юлы белән гамәлгә ашырыла:

элегә проблемаларны муниципаль мохит параметрларын, яшәп килгән тормыш тәмин итү ресурсларын, шулай ук аерым кабул ителгән шәһәр төзелеше карарларын анализлау нигезендә хәл итүне тәмин итә торган торак пунктлар территорияләренң шәһәр төзелеше үсеше проблемаларын ачыклау;

территорияне функциональ зоналаштыру (функциональ зоналарның планлаштырыла торган чикләрен чагылдыру);

шәһәр төзелешен зоналаштыру, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләрен эзерләү өчен территорияләрне гармонияле һәм тотрыклы үстерү өчен алшартлар тудыручы торак пунктларның оптималь функциональ-планлаштыру структурасын эшләү;

үсешнең шәһәр төзелеше, инфраструктура, табигый, социаль һәм рекреацион компонентларының үзара килештерелгән һәм балансланган динамикасын тәмин итә торган Түбән Шытсу авыл жирлеген үстерү параметрларын билгеләү;

эйлэнэ-тирэ табигать мохитен саклап калган очракта, авыл жирлегенең инвестицион жәлеп итүчәнлеген тәэмин итү буенча беренчел чаралар һәм гамәлләр исемлеген әзерләү;

капиталь төзелеш объектларын урнаштыру, сәнәгать, энергетика, транспорт һәм элемтә жирләренең гамәлдәге һәм планлаштырыла торган чикләре.

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ САБА МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ ТҮБӘН ШЫТСУ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕНЕҢ ХӘЗЕРГЕ ТОРЫШЫ

Икътисадый-географик урыны. Түбән Шытсу авыл жирлегенен Саба муниципаль районы халкының таралу системасындагы урыны

Түбән Шытсу авыл жирлеге чиге «Саба муниципаль районы» муниципаль берәмлегенен һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы (үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән) нигезендә кабул ителде.

Түбән Шытсу авыл жирлеге составына әлеге закон нигезендә Түбән Шытсу авылы (административ үзәк), Югары Шытсу авылы һәм Елыш авылы керә.

Түбән Шытсу авыл жирлеге Татарстан Республикасының төньяк өлешендә, Саба муниципаль районының көньяк өлешендә урнашкан. Түбән Шытсу авыл жирлеге Арташ, Сатыш, Иске Икшермә, Юлбат авыл жирлекләре һәм Теләче муниципаль районы белән чиктәш.

Түбән Шытсу авыл жирлегенен гомуми мәйданы 5438,2385 га тәшкил итә, шул исәптән 190,1998 га торак пунктларның мәйданы, шулардан: Түбән Шытсу авылы – 88,6465 га, Югары Шытсу авылы – 66,8023 га, Елыш авылы -34,7510 га (картографик материал буенча).

2015 елның 17 июнендәге 40-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән расланган 2030 елга кадәр Татарстан Республикасын социаль-икътисадый үстерү стратегиясе нигезендә Саба муниципаль районы Казан икътисадый зонасына керә. Казан икътисадый зонасының тармак структурасы химия сәнәгате (химия һәм нефть химиясе), электр энергетикасы, машина төзелеше (авиатөзелеш, судно төзелеше, электр жиһазлары житештерү), жиңел сәнәгать, агросәнәгать комплексы, яңа төзелеш һәм төзелеш материаллары житештерү тармаклары белән билгеләнә.

Жирлектә ике балалар бакчасы, төп гомуми белем бирү мәктәбе, өч фельдшер-акушерлык пункты, ике авыл мәдәният йорты, авыл клубы, китапханә һәм сәүдә объектлары бар.

Түбән Шытсу авыл жирлегенен Татарстан Республикасының башка жирлекләре һәм районнары белән транспорт элементәсе хәзерге вакытта төбәк әһәмиятендәге яки муниципальара әһәмияткә ия булган «Мамадыш – Теләче» - Елыш – Түбән Шытсу, «Сатыш-Олы Кибәче», «Түбән Шытсу авылына керү юлы» һәм жирле әһәмияттәге автомобиль юллары аша гамәлгә ашырыла.

Халыкны күчерү системасындагы роле

Түбән Шытсу авыл жирлегенен территорияль оешмасы Саба муниципаль районының урнашу системасының бер өлеше булып тора, ул Татарстан Республикасының халыкны күчерү системасына керә һәм аның территориясен үстерүнең гомуми билгеләре белән дә, шәһәр төзелеше ситуацияләре белән дә характерлана.

Халыкны күчерү системасында төп система барлыкка китерүче фактор булып автомобиль юлы тора, аның буенча торак пунктларның бер-берсе белән, Байлар Сабасы һәм Казан шәһәре район үзәге белән элементәсе гамәлгә ашырыла .

Түбән Шытсу авыл жирлегендә әлеге автомобиль юлы булып региональ яки муниципальара әһәмияттәге «Мамадыш-Теләче» – Елыш – Түбән Шытсу автомобиль юлы санала.

Елга челтәре икенче система барлыкка китерүче фактор булып тора, аның буенча тарихи үсеш нәтижәсендә жирлек, район һәм Татарстан Республикасының бөтен территориясен күчереп утырту системасы формалаша башлады. Түбән Шытсу авыл жирлегендә елга челтәре Мишә һәм Казкаш елгаларыннан тора.

2019нчы ел башына Түбән Шытсу авыл жирлегенә уртача тыгызлыгы 1 кв.км га 13,1 кеше тәшкил иткән.

Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә 710 кеше яши, алар өч торак пункт территориясендә яши: Түбән Шытсу авылы-жирлек үзәге, Югары Шытсу һәм Елыш авыллары – гади торак пунктлар.

Түбән Шытсу авыл жирлегенә урнашу системасы ике ранглы характерга ия.

Беренче рангны халыкның гомуми саны 315 кеше булган жирлек үзәге-Түбән Шытсу авылы алып тора, анда административ функцияләр, мэгариф, мәдәният, сәламәтлек саклау оешмалары, сәүдә предприятиеләре урнашкан.

Икенче рангны халык саны 316 кеше булган Югары Шытсу һәм халык саны 79 кеше булган Елыш авыллары били, анда шулай ук халыкка хезмәт күрсәтү объектлары да бар.

Жир фондына характеристика

Жир фондын категорияләр буенча бүлү

Теге яки бу территория чикләрендә урнашкан барлык жирләр аның жир ресурслары буларак карала, алар я хужалык әйләнешенә жәлеп ителгән, я анда файдаланылырга мөмкин.

Россия Федерациясе Жир кодексының 7 п.1 статьясы нигезендә Россия Федерациясендә максатчан билгеләнеш буенча жирләр түбәндәге категорияләргә бүленә:

авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр;

торак пунктлар жирләре;

сәнәгать, энергетика, транспорт, элементә, радиотапшырулар, телевидение, информатика жирләре, космик эшчәнлекне тәэмин итү өчен жирләр, оборона, куркынычсызлык һәм башка махсус билгеләнештәге жирләр;

махсус сакланылучы территорияләренә һәм объектларның жирләре;

урман фонды жирләре;

су фонды жирләре;

запас жирләр.

Түбән Шытсу авыл жирлегенә гомуми мәйданы 5438,2385 га тәшкил итә.(картографик материал буенча).

Урман фонды жирләре 198,2716 гектар мәйданны били, бу авыл жирлегенә бөтен мәйданының 3,6%ын тәшкил итә (картографик материал буенча).

Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясенә башка категорияләре буенча мәгълүмат юк.

Жир фондын милек рәвешләре буенча бүлү

Урман кодексының 8 маддәсе нигезендә, урман фонды жирләре составындагы урман кишәрлекләре федераль милек булып тора. Түбән Шытсу авыл жирлегендә федераль милектәге гомуми мәйданы 198,2716 га булган урман жирләре бар.

Татарстан Республикасы Жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре министрлыгы мәгълүматларына караганда, авыл жирлеге территориясендә республика милкендәге жир кишәрлекләре юк.

Демографик потенциал

Демографик фактор территорияне хужалык ягыннан үзләштерү һәм жәмгыятьне икътисадый үстерү дәрәжәсенә иң зур йогынты ясай.

Түбән Шытсу авыл жирлеге Башкарма комитеты тарафыннан бирелгән мәгълүматларга караганда, 2019 ел башына халык саны 710 кеше тәшкил иткән

Түбән Шытсу авыл жирлегенә демографик структурасы торак пунктлар киселешендә 3.3.1 нче таблицада күрсәтелгән.

3.3.1 нче таблица

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлеге халкының демографик структурасы
2019 ел башына, кеше

№ т/б	Күрсәткечләр	Түбән Шытсу авылы	Югары Шытсу авылы	Елыш авылы	Барлыгы Түбән Шытсу авыл жирлеге буенча
1	Халык саны, барлыгы	315	316	79	710
Шул исәптән:					
1.1	Балалар яшендә:	55	41	6	102
1.1.1	1 яшкә кадәр	5	4	6	9
1.1.2	1-6 яшь	23	16	1	40
1.1.3	7-15 яшь	27	21	5	53
1.2	Эшкә яраклы яштә:	180	174	40	394
1.2.1	16-17 яшь	11	4	0	15
1.2.2	18-пенсия яше (хатын-кызлар өчен)	80	68	18	166
1.2.3	18-пенсия яше (ир-атлар өчен)	89	102	22	214
1.3	Эшкә сәләтле яштән өлкәнрәк:	80	101	33	214
1.3.1	Пенсия яшеннән өлкәнрәк (хатын-кызлар өчен)	52	69	23	144
1.3.2	Пенсия яшеннән өлкәнрәк (ир-атлар өчен)	28	32	10	70
2	Халыкның гомуми үсеше	-1	-7	3	-5
Шул исәптән:					
2.1	Табигый	3	0	0	3
2.1.1	Туды	5	4	0	9
2.1.2	Үлде	2	4	0	6
2.2	Халыкның механик үсеше	-4	-7	3	-8
2.2.1	Килүчеләр саны	8	3	3	14
2.2.2	Китүчеләр саны	12	10	0	22

Игътибар итәргә кирәк, Түбән Шытсу авыл жирлегендә хезмәткә сәләтле яштәгә халык саны (394 кеше) хезмәткә яраксыз яштәгә халык саныннан югарырак (214 кеше), бу, ничшиксез, уңай тенденция булып тора.

Шулай итеп, гамәлдәге торак пунктларның яшь структурасы хезмәткә сәләтле яшътәге халыкның шактый өлеше, хезмәткә сәләтле яшътән өлкәнрәк төркемнең шактый аз өлеше һәм хезмәткә сәләтле яшътән кечерәк төркемнең дәрәжәсе белән характерлана.

Югарыда китерелгән мәгълүматлардан күренгәнчә, 2019 ел башына жирлектә туучылар саны үлүчеләр саныннан күбрәк. Шуның нәтижәсе буларак, халыкның табигый артуы уңай мәгънәгә ия.

Халыкның миграцион артуы тискәре мәгънәгә ия, Түбән Шытсу авыл жирлегеннән китүчеләр саны килүчеләр саныннан күбрәк.

Нәтижәдә, жирлектә халык санының аз гына кимүе күзәтелә.

Житештерү территорияләре

Бүгенге көндә Түбән Шытсу авылында 16:35:130101:201 кадастр номерлы жир кишәрлегендә гамәлдә булмаган «Завод Экобиопрепарат «фәнни-житештерү берләшмәсе»ЖЧЖ лабораториясе урнашкан.

Агросәнәгать комплексы

Агросәнәгать комплексы азык-төлек продуктлары житештерү һәм халыкны тәмин итү, авыл хужалыгы өчен житештерү чаралары житештерү һәм авыл хужалыгына хезмәт күрсәтү белән шөгылләнүче макроикътисад тармаклары жыелмасыннан гыйбарәт.

Агросәнәгать комплексының мөһим тармаклары - үсемлекчелек һәм терлекчелек тармаклары.

Түбән Шытсу авыл жирлегенә төп авыл хужалыгы белгечлеге - сөт-ит терлекчелеге һәм бөртекле үсемлекчелек.

Үсемлекчелек культуралы үсемлекләрнең билгеле бер төркемнәрен үстерү белән бәйле ярдәмче хужалыкларга бүленә. Бөртекле хужалык, бәрәңге һәм яшелчәчелек, техник культуралар үстерү, азык житештерү (азык культуралары үстерү)һәм бакчачылык төп юнәлешләр булып тора.

Терлекчелекнең төп тармаклары - сөт һәм ит терлекчелеге.

Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә түбәндәгеләр эшли:

Елыш авылы янында урнашкан «Шытсу» АХП " ЖЧЖнең 1330 башка исәпләнгән сарык фермасы;

Елыш авылыннан көньякка таба урнашкан "Шытсу " АХП " ЖЧЖнең 223 башка исәпләнгән ат фермасы;

Югары Шытсу авылы янында урнашкан «Шытсу» АХП " ЖЧЖнең 1346 башка исәпләнгән мөгезле эре терлек фермасы;

Түбән Шытсу авылы янында урнашкан «Шытсу АХП» ЖЧЖнең 573 башка исәпләнгән мөгезле эре терлек фермасы;

Түбән Шытсу авылыннан төньяк-көнбатышка таба урнашкан «Хәбибрахманов А.Ф.» КФХның 50 башка исәпләнгән мөгезле эре терлек фермасы;

авыл жирлегенә төньяк-көнбатышында урнашкан «Кәримов А.З.» КФХның 24 башка исәпләнгән мөгезле эре терлек фермасы;

авыл жирлегенең төньяк-көнбатышында урнашкан «Кәримов А.З.» КФХның 250 башка исәпләнгән сарык фермасы;

авыл жирлегенең төньяк-көнбатышында урнашкан «Кәримов А.З.» КФХның 100 башка исәпләнгән ат фермасы;

Елыш авылыннан көнбатышка таба урнашкан мөгезле эре терлекнең жәйге лагере;

Түбән Шытсу авылы янында урнашкан 12 берәмлек техника өчен машина-трактор паркы;

Түбән Шытсу авылы янында урнашкан «Шытсу АХП» ЖЧЖенең ашлык саклау урыны;

Югары Шытсу авылы янында урнашкан ындыр табагы;

Түбән Шытсу авылы янында урнашкан ындыр табагы;

Югары Шытсу авылы янында урнашкан минераль ашламалар склады;

Югары Шытсу авылыннан төньяк-көнчыгышка таба урнашкан «Шытсу АХП» ЖЧЖ умарталыгы;

Югары Шытсудан төньякка таба урнашкан умарталык;

Түбән Шытсу авылы янында урнашкан умарталык;

Елыш авылыннан көньяк-көнбатышка таба урнашкан силос чокыры;

Түбән Шытсу авылы территориясендә урнашкан алмагач бакчасы.

Шулай ук жирлек территориясендә агросәнәгать комплексының кулланылмый торган объектлары да бар: Түбән Шытсу территориясендәге сарай һәм Түбән Шытсу авылы янында МТП өчен ягулык салу станциясе.

Урман комплексы

Россия Федерациясе Урман кодексы, шулай ук Россия Федерациясе Жир кодексы нигезендә урман фонды жирләренә урман белән капланган һәм капланмаган жирләренә кертәләр.

Россия Федерациясе Жир кодексы нигезендә урман фонды жирләренә урман жирләре (урман үсемлекләре белән капланган һәм капланмаган жирләр һәм аны торгызу өчен билгеләнгән жирләр - (алан һәм башкалар) һәм урман хужалыгын алып бару өчен билгеләнгән урман түгел жирләр (урман юллары, сазлыклар һәм башкалар) керә. Оборона жирләрендә һәм торак пунктлар жирләрендә урнашкан урманнардан, шулай ук урман фондына кермәгән урман утыртмаларыннан тыш, барлык урманнар урман фондын барлыкка китерә.

Түбән Шытсу авыл жирлегенең урман фонды 198,2716 га майданны били, бу авыл жирлегенең барлык майданының 3,6%ын тәшкил итә.

Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә «Саба урманчылыгы» ДКУнең Сабабаш кишәрлеге урманчылыгының урманнары урнашкан.

Урман фонды урманнарыннан тыш жирлек территориясендә шулай ук гомуми майданы 239,6054 гектар булган урман фондына кермәгән урман жирләре һәм урман утыртмалары (агач-куаклык) да бар. Әлеге урман утыртмалары авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләрдә, сәнәгать, энергетика, транспорт, элементә, радиотапшырулар, телевидение, информатика жирләрендә, космик эшчәнлекне тәмин итү өчен жирләрдә, оборона жирләрендә, башка махсус билгеләнештәге

жирлөрдө урнашкан һәм жирләрне тискәре табигый, антропоген һәм техноген күренешләрдән яклауны тәмин итү өчен билгеләнгән.

Урман фондын максатчан билгеләнеше һәм яклау категорияләре буенча бүлү

Урман фонды жирләрндә урнашкан урманнар максатчан билгеләнеше буенча яклау, эксплуатацияләү һәм резерв урманнарына бүленә.

Жирлек территориясендә бары тик яклау урманнары гына тәкъдим ителгән.

Саклагыч урманнар, әйләнә-тирә мохитне саклау, су саклау, саклау, санитар-гигиена, сәламәтләндрү һәм башка файдалы функцияләрне саклау максатларында, аларны саклау урманнарының максатчан билгеләнеше һәм алар башкара торган файдалы функцияләр белән бер үк вакытта файдалану шарты белән бер үк вакытта урманнардан файдаланып үзләштерелергә тиеш.

Жирлекнең яклау урманнары ике категория урманнардан тора:

- 1) су саклау зоналарында урнашкан урманнар;
- 2) Кыйммәтле урманнар - чүлле, ярымчүлле, урман-дала, урман-тундра зоналарында, далаларда, тауларда урнашкан урманнар.

Торак фонды

2019 елның 1 гыйнварына Түбән Шытсу авыл жирлегенә торак фонды күләме 19,19 мең кв.метр тәшкил итә. Хәзерге вакытта Түбән Шытсу авыл жирлегенә торак фонды шәхси төзелеш белән тәкъдим ителгән.

3.7.1 нче таблица

2019 ел башына Түбән Шытсу авыл жирлегенә гамәлдәге торак фондынның характеристикасы

№ т/б	Объект	Тәмин ителеш кв.м/кеше.	Күпфатирлы (күпкатлы) торак фонды, мең кв.м.	Шәхси торак фонды, мең кв.м
1	Түбән Шытсу авылы	27,9	-	8,79
2	Югары Шытсу авылы	25,3	-	8,0
3	Ельш авылы	30,4	-	2,4
Барлығы жирлек буенча:		27,0	-	19,19

Халыкның торак белән тәмин ителеш күрсәткече (бер кешегә гомуми мәйданның квадрат метры) тормыш дәрәжәсен һәм сыйфатын характерлаучы күрсәткечләрнең берсе булып тора. Түбән Шытсу авыл жирлегә буенча 2019 ел башына бер кешегә 27,0 кв.м торак мәйданы туры килә.

Соңгы 5 елда Түбән Шытсу авыл жирлегендә 16 шәхси торак йорт файдалануга тапшырылган, 1 йортның уртача күләме 97 кв. м. тәшкил итә. Шунысын да билгеләп үтәргә кирәк, бары тик шәхси торак йортлар гына төзелә.

3.7.2 нче таблица

Файдалануга тапшырылган йортларның саны характеристикасы

5 ел эчендә

Еллар	Йортлар саны	Гомуми майдан, кв.м	Шул исәптән:	
			Күпфатирлы йортлар, кв.м.	Шәхси йортлар, кв.м
2014	3	265	-	265
2015	0	0	-	0
2016	1	62	-	62
2017	5	576	-	576
2018	7	656	-	656

Искәрмә: таблица авыл жирлегә администрациясе биргән күрсәткечләр буенча төзелгән.

Халыкка социаль һәм мәдәни-көн күреш хезмәт күрсәтү объектлары Гомуми белем бирү оешмалары

Хәзерге вакытта Түбән Шытсу авыл жирлегендә 2 балалар бакчасы бар: Түбән Шытсу авылында (төп гомуми белем бирү мәктәбе бинасында) проект сыйдырышлыгы 21 урын һәм Югары Шытсу авылында (авыл мәдәният йорты бинасында) проект сыйдырышлыгы 25 урын. Балалар бакчаларына йөрүче балалар саны 28 кеше тәшкил итә. Димәк, балалар бакчалары проект сыйдырышлыгының 61%ына тулган. Мәктәпкәчә мәгариф оешмаларында урыннар белән халыкның тәмин ителешә норматив ихтыяжның 135%ын тәшкил итә.

Бүгенге көндә Түбән Шытсу авыл жирлегендә Түбән Шытсу авылында 162 укучыга исәпләнгән проект егәрлеге булган төп гомуми белем бирү мәктәбе эшли, мәктәптә укучылар саны 46 кеше тәшкил итә. Мәктәптәге урыннар белән халыкның тәмин ителешә норматив ихтыяжның 238%ын тәшкил итә.

Шуны да билгеләп үтәргә кирәк, Түбән Шытсу авыл жирлегеннән 22 укучы урта гомуми белем бирү мәктәпләренә күрше Саба муниципаль районы авыл жирлекләренә йөри, аларны махсус автобус китерә.

Төп гомуми белем бирү мәктәбе тузган хәлдә, капитал ремонт таләп ителә.

Балаларга өстәмә белем бирү оешмалары

Хәзерге вакытта Түбән Шытсу төп мәктәбендә 46 урынга исәпләнгән балалар ижаты түгәрәкләре эшли. Балаларга өстәмә белем бирү оешмалары тарафыннан халыкның тәмин ителешә норматив ихтыяжның 56%ын тәшкил итә.

Дәвалау-профилактика медицина оешмалары

Саба муниципаль районы халкына медицина хезмәте күрсәтү Байлар Сабасы шәһәр тибындагы поселогында урнашкан ашыгыч медицина ярдәме станциясе белән (4 автомобиль) район үзәк хастаханәсендә (157 ятак һәм сменага 285 кеше килә) һәм Шәмәрдән авылында урнашкан Шәмәрдән участок хастаханәсендә (24 ятак һәм сменага 150 кеше килә) ашыгыч медицина ярдәме күрсәтү станциясе (4 автомобиль) белән бергә гамәлгә ашырыла. Үзәк район хастаханәсенә стационарлары бөтен район халкына хезмәт күрсәткәнлектән, хастаханә оешмалары белән тәмин ителешә Саба муниципаль районы халкы өчен дә исәпләп чыгарганнар. Район буенча сәламәтлек саклау объектлары белән тәмин ителеш норманың 44% ын гына тәшкил итә. Больница ятаклары белән тәмин ителешнең житәрлек дәрәжәдә булмавы ятак көннәре санын (койкада булу көннәре) кыскартуның гомумроссия тенденциясе белән бәйлә һәм рольне

көчөйтүгө һәм беренчел медицина-санитария ярдәменен сыйфатын күтөрүгө юнәлдерелгән структур үзгәртеп корулар үткәрелүгә бәйле рәвештә, ятакның эш көннәре санын арттыру белән бәйле.

Ашыгыч медицина ярдәме станциясе көчө нормадан чыгып, 10 мең кешегә исәпләнгән 1 автомобиль нормасыннан чыгып, махсулаштырылган автомобильдә 15 минутлык зона чикләрендә исәпләнә. Түбән Шытсу авыл жирлегә ашыгыч медицина ярдәме станциясенә хезмәт күрсәтү зонасы радиусында урнашкан.

Түбән Шытсу авыл жирлегә халкына медицина хезмәте күрсәтүне өч фельдшер-акушерлык пункты гамәлгә ашыра: Түбән Шытсу һәм Югары Шытсу авылында (авыл мәдәният йорты бинасында) сменага 7 кеше һәм Елыш авылында (авыл клубы бинасында) бер сменага 3 кеше йөри ала торган пунктлар. Дәвалау-профилактика медицина оешмалары тарафыннан халыкның тәмин ителеше норматив ихтыяжның 132%ын тәшкил итә.

Түбән Шытсу авылындагы фельдшер-акушерлык пункты бинасы яхшы хәлдә.

Мәдәни - ял итү учреждениеләре

Мәдәният учреждениеләреннән Түбән Шытсу авыл жирлегендә 120 урынга исәпләнгән Түбән Шытсу авыл мәдәният йорты, 180 урынга исәпләнгән Югары Шытсу авыл мәдәният йорты һәм 50 урынга исәпләнгән Елыш авыл клубы эшли. Әлеге объектлар белән тәмин ителеш норматив дәрәжәдән 117% тәшкил итә.

Хәзерге вакытта жирлектә Югары Шытсу авыл китапханәсе эшләп килә, китап фонды 11,7 мең данә тәшкил итә, ул Югары Шытсу авыл мәдәният йорты бинасында урнашкан. Халыкны китапханәләр белән тәмин итү норматив ихтыяжның 220%ын тәшкил итә.

Түбән Шытсу һәм Югары Шытсу авылларындагы мәдәният йортлары, шулай ук Елыш авылы клубы бинасы яхшы хәлдә.

Спорт учреждениеләре

Авыл жирлегендәгә халыкның гомуми файдаланудагы спорт залларына норматив ихтыяжы 249 кв.м майдан тәшкил итә. Түбән Шытсу авыл жирлегендә Түбән Шытсу төп мәктәбе каршында 162 кв. м майданлы спорт залы бар. Жирлек халкының спорт заллары белән тәмин ителеше 65% тәшкил итә.

Яссы спорт корылмалары

Түбән Шытсу авыл жирлегендә 600 кв.м майданлы универсаль спорт майданчыгы бар, ул Югары Шытсу авылында урнашкан. Халыкны яссы спорт корылмалары белән тәмин итү норматив ихтыяжның 43%ын тәшкил итә.

Сәүдә предприятиеләре

Түбән Шытсу авыл жирлегә кибетләренен гомуми сәүдә майданы 262,1 кв.м тәшкил итә (Түбән Шытсу авылында – 135,1 кв. м, Югары Шытсу авылында – 91 кв. м һәм Елыш авылында – 36 кв. м). Бөтен авыл жирлегә кибетләренен сәүдә майданы норматив ихтыяжның 123%ына туры килә.

Кредит-финанс учреждениеләре һәм элементә предприятиеләре

Түбән Шытсу авыл жирлегендә почта элемтәсе бүлеге бар, ул Түбән Шытсу авыл мәдәният йорты бинасында урнашкан. Авыл жирлеге территориясендә банк бүлекләре юк.

Көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре

Бүгенге көндә Түбән Шытсуда көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре юк.

Полиция

Жирлек территориясендә жәмәгать хокук тәртибен саклау объектлары юк.

Мәдәният билгеләнешендәге объектлар

Түбән Шытсу, Югары Шытсу һәм Елыш авылларында мәчетләр урнашкан.

Административ-эшлекле билгеләнештәге объектлар

Түбән Шытсу авылында, Мәдәният йорты бинасында Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлеге Башкарма комитеты урнашкан.

Түбән Шытсу авыл жирлегендә яшәүче халыкның хезмәт күрсәтү объектларына булган ихтыяжы гамәлдәге демографик структура, шулай ук "Шәһәр төзелеше" 42.13330.2016 Авыл жирлеге кагыйдәләре жыелмасы тарафыннан тәкъдим ителгән нормативлар нигезендә исәпләнде. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү» ярдәмче программасы Татарстан Республикасын шәһәр төзелешен проектлауның республика нормативлары белән СНиП 2.07.01-89 Актуальләштерелгән редакция (раслаулар). Министрлар Кабинетының 2013 елның 27 декабрендәге 1071 номерлы карары, Татарстан Республикасы Саба муниципаль районын шәһәр төзелешен проектлауның жирле нормативлары (раслаулар). Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Советының 2018 елның 9 апрелендәге 211 нче номерлы карары белән, Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлеге шәһәр төзелешен проектлауның жирле нормативлары (раслаулар) белән. Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Советының 2018 елның 9 апрелендәге 216 номерлы карары һәм башка тармак нормалары белән.

Хезмәт күрсәтү объектларының кирәкле куәтләрен исәпләү гамәлдәге нормативлар нигезендә 3.8.1 нче таблицада бирелгән.

3.8.1 нче таблица.

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Түбән Шытсу авыл жирлегә халкын социаль һәм мәдәни-көнкүреш хезмәт күрсәтү объектлары белән тәэмин итү

№ т/б	Объект	Үлчәү берәмлеге	Норма	Нормалар буенча барысы бергә кирәк	Башлангыч елга гамәлдәге нигезләмә	Тәэмин ителеш, %
1	Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары	урыны	1-6 яшьлек балалар 85%	34	46	135
2	Гомуми белем бирү оешмалары	урыны	7-17 яшьлек балалар 100%	68	162	238
3	Балаларга өстәмә белем бирү оешмалары	урыны	Мәктәп укучылары 120%	82	46	56
4	Хастаханәләр	ятаклар	1000 кешегә 13,47 ятак.	10	юк	0*
5	Дәвалау-профилактика медицина оешмалары	1 сменага кабул итү	1000 кешегә сменага 18,15 кабул итү	13	17	132
6	Ашыгыч ярдәм станцияләре	автомобиль	1 автомобиль 10 000 кешегә.	1	юк	0*
7	Даруханәләр	объект	6,2 мең кешегә 1 объект	1	юк	0
8	Гомуми файдаланудагы спорт заллары	Идән мәйданы кв.м	1000 кешегә 350 кв.м.	249	162	65
9	Яссы корылмалар	кв.м	1000 кешегә 1949,4 кв.м	1384	600	43
10	Бассейннар	кв.м.	1000 кешегә 75 кв.м.	53	юк	0*
11	Клублар, мәдәният йортлары	урыны	300 урын	300	350	117
12	Китапханәләр	мең нөсхә	1000 кешегә 7,5 мең нөсхә.	5,3	11,7	220
13	Кибетләр	кв.м. сәүдә мәйданы	1000 кешегә 300 кв.м.	213	262	123
14	Жәмәгать туклануы предприятиеләре	урыны	1000 кешегә 40 урын.	28	юк	0
15	Көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре	эш урыны	1000 кешегә 4 эш урыны	3	юк	0
16	Элемтә бүлекләре	объект	0,5-6,0 мең кешегә 1 объект	1	юк	0
17	Банк бүлекчәләре	объект	1000 кешегә 0,5 объект	1	юк	0
18	Полиция	объект	1 объект авыл жирлегенә	1	юк	0
19	Жәмәгать бәдрәфләрә	прибор	1 прибор 1000 кешегә	1	юк	0

* хастаханәләр, ашыгыч медицина ярдәме станцияләре һәм бассейннар район хезмәт күрсәтү дәрәжәсенә ия, тәэмин ителеш тулаем район халкына исәпләнә.

Зиратлар

Түбән Шытсу авыл жирлегендә 7,1126 га майданлы өч зират бар:

- Түбән Шытсу авылында 16:35:130101:98 һәм 16:35:130101:99 кадастр номерлары булган жир кишәрлекләрендә (жир кишәрлекләре категориясе – «торақ пунктлар жирләре») 2,8903 га майданлы зират бар. Зиратның тулылығы - 90%. Зиратның ирекле территорияләре 0,29 га тәшкил итә;

- Югары Шытсу авылы янында 16:35:130608:79 кадастр номеры белән жир кишәрлегендә (жир кишәрлеге категориясе « " авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр»);, 16:35:130608:80 кадастр номеры булган жир кишәрлегендә (жир кишәрлеге категориясе « " авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр»);, жир кишәрлегендә 16:35:130608:81 кадастр номеры белән жир кишәрлеге категориясе - " сәнәгать, энергетика, транспорт, элемент, радиотапшырулар, телевидение, информатика жирләре, космик эшчәнлекне тәмин итү өчен жирләр, оборона, куркынычсызлык һәм башка махсус билгеләнештәге жирләр», һәм 16:35:130608:43 кадастр номеры булган жир кишәрлеге өлешендә (жир кишәрлеге категориясе - " сәнәгать, энергетика, транспорт, элемент, радиотапшырулар, телевидение, информатика жирләре, космик эшчәнлекне тәмин итү өчен жирләр, оборона, куркынычсызлык һәм башка махсус билгеләнештәге жирләр») 2,3697 га майданлы зират. Зиратның тулылығы - 70%. Зиратның ирекле территорияләре 0,71 га тәшкил итә.

- Елыш авылы янында 16:35:130603:13 кадастр номеры булган жир кишәрлегендә – («сәнәгать, энергетика, транспорт, элемент, радиотапшырулар, телевидение, информатика, космик эшчәнлекне тәмин итү өчен жирләр, оборона, куркынычсызлык һәм башка махсус билгеләнештәге жирләр»), кадастр номерлары 16:35:130603:6, 16:35:130603:10, 16:35:130603:11 булган жир кишәрлекләре өлешендә (жирләрнең билгеләнмәгән категориясе белән) 1,8526 га майданлы зират. Зиратның тулылығы - 80%. Зиратның ирекле территорияләре 0,37 га тәшкил итә.

Авил жирлегендәге тулмаган гамәлдәге зиратлар территорияләренең гомуми майданы 1,37 гектар тәшкил итә.

Шулай ук жирлек территориясендә дүрт кулланылмый торган зират бар:

- - Елыш авылынан төньяк-көнчыгышка таба кадастр номеры 16:35:130604:10 булган жир кишәрлеге өлешендә (жир участогы категориясе – «сәнәгать, энергетика, транспорт, элемент, радио, телевидение, информатика, космик эшчәнлекне тәмин итү өчен жирләр, оборона, куркынычсызлык һәм башка махсус билгеләнештәге жирләр»), кадастр номеры 16: 35: 130604:1 булган жир кишәрлеге өлешендә (билгеләнмәгән жир категориясе белән) 0,3891 га майданлы зират;

- авыл жирлегенең төньяк-көнбатышында кадастр номеры булган жир кишәрлегендә 0,1050 га майданлы зират бар. 16:35:130610:38 (жир кишәрлеге категориясе - «сәнәгать, энергетика, транспорт, элемент, радиотапшырулар, телевидение, информатика жирләре, космик эшчәнлекне тәмин итү өчен жирләр, оборона, иминлек һәм башка махсус билгеләнештәге жирләр») һәм кадастр номеры 16:35:130610:39 булган участка (жир кишәрлеге категориясе - «авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр»);

- Елыш авылында 16:35:130301:43 кадастр номеры булган жир кишәрлегендә 0,2384 га майданлы зират (жир участогы категориясе - " торак пунктлар жирләре»);;

- Түбән Шытсу авылы янында 16:35:130601:88 кадастр номеры булган жир кишәрлегендә 1,2688 га майданлы зират (жир участогы категориясе – «авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр»).

Түбән Шытсу авыл жирлегенә халкының зират территорияләренә ихтыяжы халыкның гамәлдәге демографик структурасы нигезендә, шулай ук СП 42.13330.2016 "СНиП 2.07.01-89 Шәһәр төзелеше" авыл жирлегенә кагыйдәләре җыелмасы нормативлары нигезендә исәпләнде. Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү» (1000 кешегә 0,24 га).

Шулай итеп, авыл жирлегенә традицион каберлекләргә ихтыяжы 0,17 гектар тәшкил итә. Авыл жирлегенә традицион каберлекләр белән тәмин ителеше халыкның норматив ихтыяжының 806 % ын тәшкил итә.

Туристлык-рекреацион потенциал.

Түбән Шытсу авыл жирлегенә гидрографик челтәрен Мишә, Казкаш елгалары, инешләр, буалар һәм чишмәләр тәшкил итә.

Түбән Шытсу авыл жирлегенә территориясендә чишмәләр күп, аларның кайберләре төзекләндерелгән: Канәфи чишмәсе, Закир чишмәсе.

Шулай ук жирлекнең көньяк өлешендә аеруча саклана торган табигый территория – «Мишә» региональ әһәмияттәге дәүләт табигый зоология (аучылык) тыюлыгы урнашкан, ул Татарстан Республикасының табигый-тыюлык фонды составына керә. Тыюлык Татарстан Республикасы территориясендә Кама аръягының экологик-географик зонасындагы аучылык объектларына кертелгән хайваннар дөньясы объектларының, ә нәкъ менә кондыз, тиен, көртлек һәм аларның яшәү тирәлегенә, популяцияләрен торгызу һәм саклау, шулай ук биотехник чаралар комплексын үткәрү юлы белән аларны яңадан житештерү өчен уңайлы шартлар тудыру максаты белән оештырылды.

Иштуган авыл жирлегенә рекреацион ресурслары жирле халык ялы өчен кулланыла торган саклагыч урманнардан гыйбарәт (урман культуралары, жиләк-жимеш, декоратив үсемлекләр, дару үләннәре жыю һәм эзерләү, аучылык хужалыгын алып бару). Шулай ук агач-куаклык, болын һәм көтүлекләр белән капланган, шулай ук табигый-рекреацион үзлекләргә ия булган авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр майданнары да бар.

Тарихи-мәдәни мирас

Россия Федерациясе халыкларының "Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният ядкарьләре) турында" 2002 елның 25 июнендәге 73-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә (2002 елның 24 маенда Дәүләт Думасы тарафыннан кабул ителде, 2002 елның 14 июнендә Федерация Советы тарафыннан хупланды), Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектларына (тарих һәм мәдәният ядкарьләренә) рәсем сәнгате, скульптуралар, декоратив-гамәли сәнгать объектлары, фән һәм техника объектлары һәм башка матди мәдәният предметлары белән бәйле күчмәс мөлкәт объектлары керә. Алар тарихи вакыйгалар нәтижәсендә тарих, археология,

архитектура, шәһәр төзелеше, сәнгать, сәнгать, фән һәм техника, эстетика, этнология һәм социаль мәдәният объектлары, эпоциялар һәм антропология чыганакалары барлыкка килү һәм барлыкка килү турында мәгълүматлар барлыкка килә.

Түбән Шытсу авыл җирлеге территориясендә, Елыш авылыннан 0,7 – 0,9 км көньякка таба Саба районының мәдәни мирас объектлары урнашкан, алар дәүләт сагында торучы – « I һәм I Елыш авыллары» XII-XIV гасырлар., Елыш авылыннан 0,7 км көньяк-көнбатышка таба археологик объект – «Елыш урнашу урыны» XIII-XV гасырлар

Транспорт-коммуникация инфраструктурасы

Транспорт, башка инфраструктур тармаклар белән беррәттән, җәмгыятьнең тормыш эшчәнлегенә төп шартларын тәмин итә, социаль һәм икътисадый максатларга ирешүдә мөһим инструмент булып тора.

Түбән Шытсу авыл җирлегенә транспорт структурасы Саба муниципаль районы транспорт структурасының бер өлеше булып тора, ул, үз чиратында, Татарстан Республикасы транспорт челтәренә интеграцияләнгән һәм автомобиль транспорты белән тәкъдим ителгән.

Гомуми файдаланудагы автомобиль юлары

Милек формасы буенча гомуми файдаланудагы Түбән Шытсу авыл җирлегенә гамәлдәге автомобиль юлары региональ яисә муниципальгара һәм җирле әһәмияттәге юллардан гыйбарәт.

Гомуми файдаланудагы региональ яисә муниципальгара әһәмиятле автомобиль юлары түбәндәгеләр була:

– «Сатыш – Олы Кибәче» IV категорияле асфальт-бетон өслекле автомобиль юлы җирлекнең төньяк өлешендә Югары Шытсу авылы аша 7,6 км озынлыктагы киң һәм меридиональ юнәлештә уза.;

– «Мамадыш-Теләче»- Елыш-Түбән Шытсу IV категорияле асфальт-бетон өслекле автомобиль юлы җирлекнең көньяк өлешендә Елыш авылы аша 4,4 км озынлыктагы меридиональ юнәлештә үтә. ;

«Түбән Шытсу авылына керү юлы " IV категорияле асфальт-бетон өслекле автомобиль юлы 1,7 км озынлыктагы меридиональ юнәлештә җирлекнең көнбатыш өлешендә Түбән Шытсу авылына килеп җитә .

Җирле әһәмияттәге автомобиль юлары түбәндәгеләр:

– "Югары Шытсу авылы янындагы ыңдыр табагына керү юлы" категориясез грунт өслекле автомобиль юлы , авыл җирлегенә төньяк өлешендә, Югары Шытсу авылы янындагы ыңдыр табагына 0,2 км озынлыктагы меридиональ юнәлештә килә. ;

– «Югары Шытсу авылы янындагы мөгезле эре терлекләр фермасына керү " V категорияле автомобиль юлы Югары Шытсу авылы янындагы мөгезле эре терлек фермасына , җирлекнең төньяк өлешендә 0,5 км күчмә өслек белән меридиональ юнәлештә килә.;

– «Ат фермасына керү юлы " V категорияле автомобиль юлы авылның көньяк өлешендә урнашкан ат фермасына 0,15 км күчмә өслек белән киң юнәлештә килә ;

– «Түбән Шытсу авылы янындагы мөгезле эре терлекләр фермасына керү» категориясе булмаган автомобиль юлы Түбән Шытсу авылы янындагы мөгезле эре терлекләр фермасына жирлекнең үзәк өлешендә 0,3 км меридиональ юнәлештә грунт өслеге белән килә ;

– Югары Шытсу авылы зиратына керү юлы «категориясез автомобиль юлы Югары Шытсу авылы зиратына, авыл жирлегенә төньяк өлешендә, 0,1 км озынлыктагы грунт өслеге белән меридиональ юнәлештә килә.;

– "Елыш авылы зиратына керү юлы" категориясез автомобиль юлы Елыш авылы янындагы зиратка, жирлекнең көньяк өлешендә 0,15 км киң юнәлештә грунт өслеге белән килә;

– «Пионерская урамының бер өлеше» категориясез автомобиль юлы Түбән Шытсу авылы янында жирлекнең үзәк өлешендә 0,3 км озынлыктагы меридиональ юнәлештә грунт өслеге белән уза.

Түбән Шытсу авыл жирлегенә чикләрендә региональ яисә муниципальара һәм жирле эһәмияттәге автомобиль юллары исемлегенә һәм озынлыгы 3.12.1 нче таблицадан бирелгән.

3.12.1 нче таблица

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Түбән Шытсу авыл жирлегенә чикләрендә автомобиль юллары исемлегенә

№ т/б	Юлларның исеме	Озынлыгы (жирлек чикләрендә), км	шул исәптән		
			асфальт-бетон	күчмә	грунт
1	Региональ яисә муниципальара эһәмияттәге автомобиль юллары				
1.1	Сатыш - Олы Кибәче	7,6	7,6	-	-
1.2	«Мамадыш-Теләче» - Елыш-Түбән Шытсу	4,4	4,4	-	-
1.3	«Түбән Шытсу авылына килү»	1,7	1,7	-	-
	Барлыгы:	13,7	13,7	-	-
2	Жирле эһәмияттәге автомобиль юллары (торак пунктларның урам-юл челтәреннән тыш)				
2.1	«Югары Шытсу авылы янындагы ыңдыр табагына килү»	0,2	-	-	0,2
2.2	«Югары Шытсу авылы янындагы мөгезле эре терлекләр фермасына килү»	0,5	-	0,5	-
2.3	«Ат фермасына килү»	0,15	-	0,15	-
2.4	«Түбән Шытсу авылы янындагы мөгезле эре терлекләр фермасына килү»	0,3	-	-	0,3
2.5	«Югары Шытсу авылы зиратына килү»	0,1	-	-	0,1
2.6	"Елышево авылы зиратына килү"	0,15	-	-	0,15
2.7	"Пионерская урамының бер өлеше"	0,3	-	-	0,3
	Барлыгы:	1,7	-	0,65	1,05
	Барлыгы жирлек буенча	15,2	-	0,65	1,05

Торбаүткәргеч транспорт

Торбаүткәргеч транспорт - сыек, газ хәлендәге яки каты ярымпродуктларны торбаүткәргеч буенча тапшыруны гамәлгә ашыручы транспортның үзенчәлекле

тар махсулаштырылган төре. Түбән Шытсу авыл жирлеге буенча Котлы Бөкәш, Шытсу торак пунктларына магистраль газүткәргеч һәм газүткәргеч үтә.

Торак пунктларының урам-юл челтәре

Торак пунктлар чикләрендә урнашкан автомобиль юллары төп урамга һәм торак төзелешендәге урамга бүленә. Төп урам торак территорияләренә ижтимагый үзәк белән элементсен гамәлгә ашыра. Торак төзелештәге урам торак территорияләр эчендә төп урам белән элемент алып бара.

Түбән Шытсу авыл жирлегенә административ үзәге булып Түбән Шытсу авылы тора. Ленин урамы торак пунктның төп урамы булып тора. Торак пунктка керү төбәк әһәмиятендәге яки муниципаль әһәмияткә ия булган ике автомобиль юлы буенча гамәлгә ашырыла: «Түбән Шытсу авылына керү юлы» һәм «Мамадыш-Теләче»- Елыш-Түбән Шытсу. Тукай урамында ижтимагый билгеләнештәге барлык төп объектлар урнашкан.

Урам-юл челтәренә житешсезлеге - төп һәм икенче дәрәжәдәге урамнарның юл өлешен каплауның канәгатьләнерлек булмаган торышы.

Торак пунктларының урам-юл челтәре турында мәгълүмат 3.12.2 нче таблицадә бирелгән.

3.12.2 нче таблица

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Түбән Шытсу авыл жирлеге составына керүче торак пунктларының урам-юл челтәре торышына характеристика

№ т/б	Урамнарның исеме	Озынлыгы, км	Шул исәптән:		
			асфальт-бетон өслек, км	күчмә катлам, км	грунт катламы, км
1	Түбән Шытсу авылы				
1.1	Ленин ур.	1,88	-	1,88	-
1.2	Тукай ур.	0,74	-	-	0,74
1.3	Молодежная ур.	0,46	-	0,40	0,06
1.4	Пионерская ур.	0,19	-	-	0,19
1.5	Школьная ур.	0,11	-	-	0,11
Түбән Шытсу авылы буенча барлыгы		3,38	-	2,28	1,1
2	Югары Шытсу авылы				
2.1	Азин ур.	0,81	-	0,81	-
2.2	Октябрьская ур.	0,93	-	0,93	-
2.3	Ленин ур.,	0,91	-	0,81	0,1
2.4	Комсомол ур.	0,42	-	-	0,42
Югары Шытсу авылы		3,07	-	2,55	0,52
3	Елыш авылы				
3.1	Ленин ур.	1,25	1,25	-	-
	Садовая ур.	0,23	-	0,1	0,13
Елыш авылы буенча барлыгы		1,48	1,25	0,1	0,13
Барлыгы жирлек буенча		7,93	1,25	4,93	1,75

Төп һәм ярдәмче урамнарның машиналар йөрү өлеше капламының канәгатьләнерлек булмавы урам-юл челтәренә житешсезлеге булып тора. Гамәлдәге транспорт каркасын анализлау хәл итүне таләп итә торган кайбер

проблемаларны ачыклады. Түбән Шытсу авыл жирлегендә яшәүчеләрнең медицина оешмалары, мәдәният һәм сәнгать объектлары, мөгәриф, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтүнең махсулаштырылган предприятиеләре хезмәтләреннән файдалануын исәпкә алып, шәхси һәм ижтимагый транспорттан файдаланып, торақ пунктлар чикләрендә һәм чикләреннән соң юллар сыйфатын яхшырту зарур.

Инженерлык инфраструктурасы

Су белән тәмин итү

Түбән Шытсу авыл жирлеге халкын хужалык-әчәр су белән тәмин итүнең төп чыганагы - жир асты сулары. Халык су белән артезиан скважиналарыннан да, чишмәләрдән дә файдалана.

Түбән Шытсу авыл жирлеген су белән тәмин итү системасы корылмалары турындагы гомуми мәгълүматлар 3.13.1 нче таблицада бирелгән.

3.13.1 нче таблица

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлегенен

хезмәт күрсәтүче газ бүлү станцияләренә характеристика

№ т/б	Жирлек составына керүче торақ пунктларның исемнәре	Скважиналар саны, берәмлекләр	Башнялар саны, берәмлек	Су алу куәте М ³ /тәүлек	Санитария саклау зонасының беренче поясы үлчәме, м.	Озынлыгы суүткәргеч челтәрләр, км/искергәнлек %
1	Түбән Шытсу авыл жирлеге	3	3	-	-	-
2	Түбән Шытсу авылы	1	1	120	скважина тамагыннан 7-32 м ераклыкта	3,096/18
3	Югары Шытсу авылы	1	1	120	50x65	4,5/18
4	Елыш авылы	1	1	200	100x100	1,4/24

Су алу скважиналар белән башкарыла. 1 нче күтәртмә насос станциясе су кабул итү корылмалары белән берләштерелгән, скважиналар тамагы павильон белән капланган. Чистарткыч корылмалар, суны исәпкә алу төене юк, кулланучыларга башлангыч (табигый) су бирелә. Су белән тәмин итү чыганагын санитар саклау зонасының беренче поясы су алу скважиналарыннан 30 м радиуста кабул ителде.

Химик составы буенча су гидрокарбонатлы магний-кальцийлы һәм СанПиН 2.1.4.1074-01 «Эчәргә яраклы су»галәпләренә туры килә.

Бүгенге көндә Елыш авылында артезиан скважинасы суның сыйфаты санитар-гигиена нормаларына туры килмәү сәбәпле эшләми.

Су белән тәмин итү системасы, хужалык-әчә торган һәм янгынга каршы ихтыяжларны канәгатьләндерүне исәпкә алып, түбән басым кабул итте. Су үткөрү челтәрләре 110 мм диаметрлы төрле материаллардан салынган, су жыю колонкалары һәм янгын гидрантлары белән жиһазландырылган. Су башнясы торақ пунктны су белән тәмин итүне жайга сала, челтәрдә кирәкле басым ясый, шулай ук 10 минутлык янгынга каршы запас саклай.

Жәйге чорда суүткәргеч торбаларның ерак участкаларында су житмәү

күзәтелә, бу исә бакча янындагы кишәрлекләргә су тотуның шактый артуына бәйле. Әлеге торак пунктларның торак йортларының бер өлеше жәйге чорда гына дачалар сыйфатында файдаланыла. Су кытлыгын киметү судан файдалануга лимитны кертү юлы белән башкарыла.

Канализация

Түбән Шытсуда үзәкләштерелгән су чыгару системасы юк. Халык септик яки чүп ташлау чокырларынан файдалана,бу, гидроизоляциянең житәрлек дәрәжәдә булмавы сәбәпле, территориянең пычрануына китерә.

Жирлек территориясендә яңгыр сулары канализациясе юк. Яңгыр һәм кар суларын бүлеп чыгару жайга салынмаган һәм гамәлдәге рельефның түбән урыннарына жибәрелә.

Территорияне санитар чистарту

Әлеге бүлектә каты һәм сыек көнкүреш калдыкларын оештыру, жыю, алып ташлау, зарарсызландыру, шулай ук поселок территорияләрен жыештыру мәсьәләләре карала.

Атмосфера һавасын, су ресурсларын саклау, зарарлы йогынты чыганаclarын ачыклау, юкка чыгару, файдаланылмый торган сәнәгать калдыкларын зарарсызландыру мәсьәләләре «Әйләнә-тирә мохитне саклау» бүлегендә карала.

Гамәлдәге төзелеш каты коммуналь калдыкларны барлыкка китерү чыганагы булып тора. Аларны шартлы рәвештә 4 нче һәм 5 нче класслы куркыныч калдыкларга кертергә мөмкин.

Түбән Шытсу авыл жирлегенә территориясендә каты көнкүреш калдыкларын жыю контейнерлары юк. Авыл жирлегендәге торак пунктларда яшәүчеләр шәхси йорт жыентыкларынан чүп-чар жыюны турыдан-туры чүп-чар транспортының кабул итү бункерына ташый (каты көнкүреш калдыкларын «капчыкка» жыю системасы).

Түбән Шытсу авыл жирлегеннән коммуналь калдыклар Байлар Сабасы шәһәр тибындагы поселогына, аннары Арча муниципаль районындагы муниципальара полигонга чыгарыла. Авыл жирлегендә ККК чыгаруга шартнамә «ТКХ Саба МПП» АЖ белән төзелде. Жирлек территориясендә чүплекләр юк.

Жирлек территориясендә биологик калдыкларны күмү урыны юк.

Жылылык белән тәмин итү

Хәзерге вакытта йорт корылмаларын жылыту табигый газда түбән басым ясаучы 2 яки бер контурлы индивидуаль көнкүреш казаннарын жылылык белән тәмин итүнең локаль чыганаclarынан гамәлгә ашырыла.

Түбән Шытсу авыл жирлегенә ижтимагый һәм административ-эшлекле учреждениеләре үзләренә жылылык чыганаclarын файдаланалар.

Газ белән тәмин итү

Хәзерге вакытта Түбән Шытсу авыл жирлеген газ белән тәмин итү югары басымлы магистраль газүткәргечтән, бүлү газүткәргечләре һәм автоматлаштырылган газ бүлү станциясе (АГРС) аша гамәлгә ашырыла.

Табигать газы Түбән Шытсу авыл жирлегенә торак пунктларына «Ташкент - 2» АГРСнан, югары басымлы жирлекара газүткәргечләрдән газ бүлү пунктларына кадәр жибәрелә. Алга таба түбән басым челтәрләре буенча турыдан-туры кулланучыга житкерелә.

3.13.2 нче таблица

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл
жирлегенә
хезмәт күрсәтүче газ бүлү станцияләренә характеристика

№ т/б	ГРС, АГРС атамасы	Басым, Р керү урынында, МПа		Басым, Р чыкканда, МПа		Йөкләнеш (бирелгән газ күләме), мең нм ³ /сәгать	
		проект	факт	проект	факт	проект	факт
1	«Ташкент - 2» АГРС	5,5	3,3	0,6	0,6	5	1,88

3.13.3 нче таблица

Газ редуцияләүнең гамәлдәге пунктларына характеристикалар

№ т/б	Объект исеме	Житештерү, мең куб. м/сәг	Кергәндә газның басымы/чытуда газ басымы (ГРС, ГРП өчен)	Объектны фактта файдалану, %	Санитар-яклау зонасы күләме, м	Сак зонасы күләме, м
1	Түбән Шытсу	900	0,6/0,0028	100	10	10
2	Югары Шытсу	2150	0,6/0,0028	100	10	10
3	Елыш	300	0,6/0,0028	100	10	10

Газ куллану үзенчәлекләре 3.13.4 һәм 3.13.5 нче таблицаларда күрсәтелгән.

3.13.4 нче таблица

Түбән Шытсу авыл жирлегендә газ куллану турында мәгълүмат

№ т/б	Газ кулланучылар	Газ чыгымы	
		(м ³ /ел)	(м ³ /сәг)
1	Халыкның коммуналь-көнкүреш ихтыяжлары	671000	12/24
2	Жирле генераторлардан жылылык	-	-
3	Көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләренә коммуналь-көнкүреш ихтыяжлары	-	18/24
4	Үзәкләштерелгән жылылык белән тәмин итү, кайнар су белән тәмин итү, торак-коммуналь секторның һәм ижтимагый төзелешнең вентилляциясе	-	-

3.13.5 нче таблица

№ т/б	Предприятие исеме	Газның чыгымы (м ³ /ел)	
		Гамәлдәге хәл	Реконструкцияне һәм модернизацияләүне исәпкә алып
1	«Шытсу АХП» ЖЧЖ	67000	-
2	Хәбибрахманов А.Ф. КФХ	0	-

3	ТР Саба муниципаль районы Түбән Шытсу төп гомуми белем биру мектебе МБГББУ	51489	-
4	Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Түбән Шытсу «Ромашка» балалар бакчасы» МБМББУ	2564	-
5	Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Югары Шытсу «Ак каен» балалар бакчасы» МБМББУ	6741	-
6	«Саба үзәкләштерелгән авыл клуб системасы " МБУ (Район мәдәният йорты) Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл мәдәният йорты 15 нче филиалы	7692	-
7	«Саба үзәкләштерелгән авыл клуб системасы " МБУ (Район мәдәният йорты) Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Югары Шытсу авыл мәдәният йорты 4 нче филиалы	9051	-
8	«Саба үзәкләштерелгән авыл клуб системасы " МБУ (Район мәдәният йорты) Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Елыш авыл клубы 27 нче филиалы	0	-

Электр белән тәэмин итү

Түбән Шытсу авыл жирлеген электр белән тәэмин итү 3.13.6. нче таблицادا күрсәтелгән югары вольтлы подстанциядән гамәлгә ашырыла.

3.13.6 нчы таблица

Электр подстанцияләре турында мәгълүмат

№ т/б	Электр челтәрләре подстанцияләренең урнашу урыны	Электр челтәрләре подстанцияләренең диспетчерлык номеры	Электр челтәрләре подстанциясенең көчәнеше, кВ	Трансформаторларның номиналь егәрлеге, МВА	Электр челтәрләре подстанцияләре туклану үзәкләренең егәрлекләре резервы, кВА
1	Телече муниципаль районы, Баландыш авыл жирлеге, Баландыш авылы, Ленин урамы, 91 А	"Баландыш" ПС	110/10	6,3	5094,2

Түбән Шытсу авыл жирлегендә 7 трансформатор подстанция урнашкан, 3.13.7 нче таблица

3.13.7 нче таблица

Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә урнашкан трансформатор подстанцияләре характеристикалары

№ т/б	Комплектлы трансформатор подстанциясенң диспетчерлык номеры	Көчөнеш, кВ	Комплект трансформатор подстанциясенң куәте, кВА	Комплект трансформатор подстанциясе куәте резервы, кВА
1	Түбән Шытсу авылы			
1.1	83195 номерлы КТП	10/0,4 кВ	1x160	107
1.2	КТП № 83198	10/0,4 кВ	1x160	140
1.3	КТП № 83199	10/0,4 кВ	1x100	77
2	Югары Шытсу авылы			
1.1	КТП № 83201	10/0,4 кВ	1x250	240
1.2	КТП № 83204	10/0,4 кВ	1x160	122
1.3	КТП № 83202	10/0,4 кВ	1x160	117
3	Елыш авылы			
3.1	КТП № 83193	10/0,4 кВ	1x160	119

Торак пунктларның комплектлы трансформатор подстанцияләрен электр белән тәмин итү ВЛ-10 кВ ф 07 «Баландыш» һава линияләре белән башкарылган.

Тимер-бетон һәм ж/б өстәмәләр белән агач баганалар тибы. Физик халәте канәгатьләнәрлек. Терәкләрне алыштыру таләп ителми. Электр энергиясен тапшыруның барлык линияләре дә үзара резервлана.

Электр челтәрләрен схемалы хәл итүнең гамәлдәге тибы - божра һәм радиаль. Әлеге схемалар торак пунктларны һәм сәнәгать производстволарын тиешле дәрәжәдә электр белән тәмин итә һәм көчле үзгәртеп корулар таләп итми.

Россия Энергетика министрлығының 2015 елның 23 июнендәге 380 номерлы боерыгы нигезендә, анда актив һәм реактив куәт нисбәте күрсәткечләрен исәпләү тәртибе расланган, кулланучыда әлеге косинусның эһәмиятен саклап калу буенча чаралар күрергә кирәк. Актив һәм реактив куәт арасындагы нисбәт үзгәргән очракта, 0,94 чикләрендә косинусны саклау чараларын карарга.

Подстанцияләрдә югары вольтлы жиһазларны саклау өчен төрле яклау һәм автоматика төрләре билгеләнгән: көч трансформаторларында: газ яклавы, дифференциаль токлы яклау, максималль токлы яклау, артык кыздырудан һәм арттырып жибәрүдән яклау, май дәрәжәсен төшерүдән яклау, көчөнеш бетүдән яклау.

Аз токлы челтәрләр

Хәзерге вакытта Түбән Шытсу авыл жирлеген телефонлаштыру торак пунктта урнашкан түбәндәге телефон станциясеннән гамәлгә ашырыла:

3.13.8 нче таблица

Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә урнашкан автомат телефон станцияләренә характеристика

№ т/б	Исеме (тип)	Урнашу урыны	Эксплуатацияләүче оешма	Кулланыла торган сыешлык, номерлар саны	Проект сыешлыгы, номерлар саны	Мәгълүматлар тапшыру тизлеге, Гбит/с	Урнаштыру елы	Тузу проценты (%)
1	АТС-320	Түбән Шытсу авылы	«Таттелеком» ХАЖ	210	224	0,20	2004г.	20

Шулай ук авыл жирлеге территориясендә «ТМТ» ЖЧЖ кәрәзле элементә база станциясе һәм «Таттелеком»ЖАЖ термошкафы урнашкан.

3.13.9 нчы таблица

Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә урнашкан база станцияләренә үзенчәлеге

№ т/б	Исеме (тип)	Урнашу урыны	Эксплуатацияләүче оешма	Кулланыла торган сыешлык, номерлар саны	Проект сыешлыгы, номерлар саны	Мәгълүматлар тапшыру тизлеге, Гбит/с	Төзелеш елы	Тузу проценты (%)
1	База станциясе	Түбән Шытсу авылы	«ТМТ» ЖЧЖ	-	-	0,056	2016ел.	0
2	Термошкаф	Югары Шытсу авылы	«Таттелеком» ЖАЖ	73	80	0,20	2015 ел.	0

Элементә туры туклану зонасы белән шкаф системасы буенча оештырылган. Линия хужалыгы - кабель-һава, траншеяда һәм кабельле канализациядә һәм һава буенча терәкләрдә кабельләр белән башкарылган. Торак төзелешендә бер йорт биләмәсенә бер телефон кабул ителде

Телефон станцияләре Россиянең бөтен территориясе белән шәһәрара элементларне, шулай ук, БДБ илләрен дә кертеп, халыкара сөйләшүләренә тәмин итә. Шәһәрара элементә жепселле-оптик тапшыру линиясе белән оештырылган. Татарстан Республикасы буенча физик божра оештырылды, ул каналларны житәрлек күләмдә кулланьрга мөмкинлек бирә. Абонентлар өчен шәһәрара һәм халыкара элементәнең 9 операторын сайлау мөмкинлеге бирелә.

Элементә челтәрләренә характеристикалары 3.13.10 нчы таблицада күрсәтелгән.

3.13.10 нчы таблица

Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә урнашкан электр элементәсе линияләренә характеристикалар

№ т/б	Объект исеме	Эксплуатацияләүче оешма	Элементә линия-кабель корылмасы төре	Элементә линияләре типлары	Озынлыгы, км	Сак зонасы күләме, м	Төзелеш елы	Тузу проценты (%)
1	Түбән Шытсу	«Таттелеком» ЖАЖ	жир асты	бакыр	7,0	2	2005	20
2	Югары Шытсу	«Таттелеком» ЖАЖ	жир асты	бакыр	10,526	2	2005	20
3	Елыш	«Таттелеком» ЖАЖ	жир асты	бакыр	7,135	2	2005	20
4	Түбән Шытсу МСС	«Таттелеком» ЖАЖ	жир асты	ВОЛС	6,35	2	2008	0
5	Т.Шытсу-Ю.Шытсу	«Таттелеком» ЖАЖ	жир асты	ВОЛС	3,82	2	2015	0
6	Ю. Шытсу мәктәп	«Таттелеком» ЖАЖ	жир асты	ВОЛС	0,384	2	2010	0

Территорияне инженер эзерләү

Инженер-геологик шартлар буенча Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлегенә территориясенә күп өлеше төзелеш өчен уңайлы булып тора. Эрозия процессларына дучар булган территорияләр уңайсыз шартлар белән характерлана.

Түбән Шытсу жирлегенә төзелгән территорияләре «Татарстан Республикасы һәм Казан шәһәре муниципаль районнарының экзоген геологик процессларның актив йогынтысына китергән төзелеш территорияләре исемлегенә» кертелмәгән.

Исемлек Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 28 декабрендәге 1083 номерлы карары белән расланган «Әйләнә-тирә мохитне саклау, табигать ресурсларын торгызу һәм алардан файдалану» дәүләт программасының «2014-2021 елларга жир асты байлыкларыннан файдалану өлкәсендә дәүләт идарәсе» ярдәмче программасы кысаларында Татарстан Республикасы территориясендә территорияль дәрәжәдә куркыныч экзоген геологик процесслар мониторингын алып бару» объекты буенча эшләр башкару өчен геологик йөкләмәгә кушымта булып тора.

Табигый шартларны анализлау һәм бәяләү

Түбән Шытсу авыл жирлегенә территориясенә климат характеристикасы Татарстан Республикасын территорияль планлаштыру схемасы мәгълүматларыннан файдаланып төзелгән. Явым-төшемнең еллык күләме уртача 544 мм тәшкил итә, елына чагыштырма дымлылык - 77%. Явым-төшемнең иң күп өлеше елның жылы вакытында, үсемлекләрнең вегетация чорында ява, салкын чорда уртача 115 мм туры килә. Жилнең уртача тизлегенә 4,2 м/сек тәшкил итә, аерым очрақларда тизлек 12-15 м/сек га житә, елына бер-ике тапкыр 20-25 м/сек га кадәр көчәю күзәтелә.

Эрозия эшчәнлегенә

Мишә, Казкаш елгалары, исемсез елга-Мишә елгасының уң кушылдыгы һәм аларның кушылдыклары өчен сызыклы эрозия хас, урыны белән тау битләренә ишелү процесслары күзәтелә.

Хәзерге вакытта күпчелек чокырлар кәсле, авыл жирлегендә актив үсә торган чокырлардан Елыш бистәсеннән төньяктарак урнашкан чокырларны билгеләп үтәргә була.

Сейсмик куркыныч

В картасы нигезендә (В - сейсмик куркыныч дәрәжәсе, 5% ка тигез) СП 14.13330.2018 "Сейсмик районнарда төзелеш. СНИП II-7-81 Актуальләштерелгән редакциясе Түбән Шытсу авыл жирлегенә территориясә MSK-64 шкаласы буенча 6 балл жир тетрәүләрнең интенсивлыгы булган зонага керә, Россия Федерациясә территориясендә ОСР-2015 Гомуми сейсмик районлаштыруның С (1%) картасы нигезендә, жир тетрәүләрнең ешлыгы 7 баллга тигез булган зонага керә.

Су басу (су басу) мөмкин булган зоналар

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 29 августындагы 1625-р номерлы карары нигезендә, Саба районының (2019 елның 16 февралендәге 301-р номерлы үзгәрешләр белән) торак пунктлары «Су басу (су басу) ихтималы булган Татарстан Республикасы торак пунктлары исемлегенә» кертелмәгән.

Жирлек территориясе буйлап ага торган елгалар ташу чорында куркыныч тудырмый, төп су агымы кушылдыкларының бер өлеше фәкәт ташу һәм язгы ташу чорында гына тулылана.

Гидрологик режимга күзәтү алып барылмый, су басу зонасы ачыкланмаган. Шулай ук жирле үзидарә органнары мәгълүматлары буенча су басу зоналары юк.

Мелиорацияләнгән торган жирләр

Түбән Шытсу авыл жирлегенә территориясендә кадастр номерлары 16:35:130602:2, 16:35:130602:3 булган участокларда стационар сугару системалары булган, ясалма сугарулы авыл хужалыгы жирләре урнашкан, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2016 елның 23 декабрендәге 3056-р номерлы күрсәтмәсе белән расланган федераль законнарда билгеләнгән очрактан тыш, «Татарстан Республикасы территориясендә аеруча кыйммәтле продуктив авыл хужалыгы жирләре исемлеге» нигезендә, алардан башка максатларда файдалану рөхсәт ителми.

Табигать процессларының куркыныч категориясе

Яңа төзелеш өчен территорияне үзләштерүнең максатка ярашлы булуы алдан ук Татарстан Республикасы муниципаль районы жирлегенә тарафыннан расланган Табигый процессларның куркынычлык категориясен билгеләү юлы белән «Куркыныч табигать йогынтылары Геофизикасының СНИП 22-01-95» 5.1 СП 115.13330 таблицасы нигезендә билгеләнә. Эрозиягә дучар булган территория якынча 1-5% тәшкил итә, жир тетрәү процессы «Куркыныч» категориясенә керә. Киләсе этапта табигый процессларның гомумиләштерелгән категориясен ранглау ысулы белән ачыклау үткәрелә. Моның өчен һәр куркыныч категориясенә 3.14.1 нче таблица нигезендә тиешле ранг бирелә.

3.14.1 нче таблица

Табигать процессларының куркыныч категорияләрен ранглау

Табигать процессының куркыныч категориясе	Гадәттән тыш куркыныч (фажигале)	Бик куркыныч	Куркыныч	Уртача куркыныч
Ранг	4	3	2	1

Шулай итеп, тәкъдим ителгән ранглау нигезендә, Түбән Шытсу авыл жирлегенә территориясендә барган табигый процессларның гомумиләштерелгән куркынычлык категориясенә уртача тарифметик әһәмияте 1,5% тәшкил итә, шуңа бәйле рәвештә, авыл жирлегенә территориясенә табигый процессларның тәэсире куркыныч дәрәжәсе уртача (3.14.2 нче таблица).

3.14.2 нче таблица

Табигать процессларының куркынычын бәяләү

	Куркыныч табигый процесслар
--	-----------------------------

	Сейсмиклык	Су басу	Эрозия процесслары	Биоген грунтлар
Ранг	2	0	1	0

Капиталь төзелеш объектларын төзегәндә территориянең геологик шартларын бәяләү һәм уңайсыз кишәрлекләргә ачыклау максатында инженер-геологик тикшеренүләр үткәрү мәжбүри.

2040 ЕЛГА КАДӘР ТҮБӘН ШЫТСУ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕНЕҢ ҮСЕШ ЮНӘЛЕШЛӘРЕ. ТЕРРИТОРИАЛЬ ПЛАНЛАШТЫРУ БУЕНЧА ЧАРАЛАРНЫ НИГЕЗЛӘУ

Халык саны фаразлары

Демографик сәясәтне, шул исәптән республика муниципаль районнарына һәм республика әһәмиятендәге шәһәрләргә карата халык санын фаразлауны Татарстан Республикасы Икътисад министрлыгы билгели.

Саба муниципаль районының авыл жирлекләрендә халык санын фаразлау, Татарстан Республикасы Икътисад министрлыгы тарафыннан бирелгән район халкының гомуми санын фаразлауны исәпкә алып, үтәлде.

Түбән Шытсу караган авыл жирлегендә халык саны фаразы генераль план кысаларында үтәлде. Түбән Шытсу авыл жирлеге составындагы һәр торак пунктның халык санын фаразлау, 2013 елдан 2019 елга кадәр бөтен халык, төп яшь төркемнәре, балалар һәм яшүсмерләр саны динамикасы, шулай ук туган, вафат булган, килгән һәм киткән кешеләр саны турында мәгълүматлар нигезендә, Түбән Шытсу авыл жирлеге Башкарма комитеты тарафыннан бирелгән мәгълүматлар нигезендә, экстраполяция ысулы белән башкарылган.

Шуны да билгеләп үтәргә кирәк, хәзерге вакытта Түбән Шытсу авыл жирлеге читендә, шул исәптән Байлар Сабасы бистәсендә (икенче торак дип атала) яшәүче халык тарафыннан актив рәвештә торак йортлар төзү белән бәйлә рәвештә, шулай ук икенче торак төзи торган халык санының фаразлары аерым үтәлде.

Демографик фаразга караганда, генераль планы (2025 ел) гамәлгә ашыруның беренче чиратына Түбән Шытсу авыл жирлегендә халык саны 796 кеше тәшкил итәчәк, шул исәптән даими халык - 673 кеше һәм икенче торак төзүче халык - 123 кеше.

Генераль планы тормышка ашыруның исәп-хисап срогына Түбән Шытсу авыл жирлегендә (2040 ел) халык саны 1079 кеше тәшкил итәчәк, шул исәптән даими халык - 650 кеше һәм икенче торак төзүче халык - 429 кеше.

4.1.1 нче таблица

Түбән Шытсу авыл жирлегендә халык саны фаразы, кеше

№ т/б	Жирлек составына керә торган торак пункт исеме	Беренче чират		Исәп-хисап чоры	
		Даими халык	Икенче торак төзүче халык	Даими халык	Икенче торак төзүче халык
1	Түбән Шытсу	310	24	297	81
2	Югары Шытсу авылы	290	15	285	54
3	Елыш авылы	73	84	68	294
Барлыгы жирлек буенча		673	123	650	429

4.1.2 нче таблица

Түбән Шытсу авыл жирлегендә балалар һәм яшүсмерләрнең фаразланган саны, кеше

№	Жирлек составына	Беренче чират	Исәп-хисап чоры
---	------------------	---------------	-----------------

т/б	керә торган торак пункт исеме	1-6 яшьтә	7-15 яшьтә	16-17 яшьтә	1-6 яшьтә	7-15 яшьтә	16-17 яшьтә
1	Түбән Шытсу авылы	22	29	9	30	39	12
2	Югары Шытсу	20	26	8	28	35	12
3	Елыш авылы	12	15	4	25	40	10
Барлығы жирлек буенча		54	70	21	82	114	34

Икътисадый үсеш

Түбән Шытсу авыл жирлегенең үсеш юнәлешен билгеләгәндә Татарстан Республикасының, Саба муниципаль районының социаль-икътисади үсеш программалары, төбәк һәм федераль тармак программалары исәпкә алынды.

2015 елның 17 июнендәге 40-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән

«2030 елга кадәр Татарстан Республикасын социаль-икътисадый үстерү стратегиясе» расланды. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2015 елның 25 сентябрдәге 707 номерлы карары белән «2030 елга кадәр Татарстан Республикасын социаль-икътисадый үстерү стратегиясен гамәлгә ашыру чаралары планы» расланды. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2019 елның 20 июнендәге 503 номерлы карары белән 2030 елга кадәр Татарстан Республикасын социаль-икътисадый үстерү стратегиясен гамәлгә ашыру чаралары планына үзгәрешләр кертү расланды.

Казан агломерациясе составына керә торган Саба муниципаль районы расланган Стратегия кысаларында «Казан икътисадый зонасында калдыклар белән идарә итү» программасын гамәлгә ашыру территориясе булып тора.

Сәнәгать житештерүен үстерү

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитетының 2020 нче елның 16 нчы июлендә кабул ителгән 1103 нче номерлы хаты, Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы нигезендә, беренче чиратта Түбән Шытсу авылында «Завод Экобиопрепарат «фәнни-житештерү берләшмәсе» ЖЧЖ лабораториясен гомумтовар склады итеп үзгәртеп кору каралган.

Агросәнәгать комплексын үстерү

Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы нигезендә, иң беренче чиратта, Түбән Шытсу авылы янындагы ягулык салу станциясе территориясендә агросәнәгать комплексының перспективалы үсеше майданчыгын оештыру каралган.

4.3.1 нче таблица

**Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә
сәнәгать житештерүен үстерү буенча чаралар исемлеге**

№ т/б	Жирлек составына керә торган торак пункт исеме	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәте		Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы (документ исеме)
					Гамәлдәге	Өстәмә	Беренче чират (2025 елга кадәр)	Исәп-хисап вакыты (2026-2040 еллар.)	
ЖИРЛЕ (РАЙОН) ӘҖӘМИЯТТӘГЕ ЧАРАЛАР									
1	Түбән Шытсу авылы	Иҗтимагый склад	«ЭкоБиоПрепарат заводы "фәнни-житештерү берләшмәсе" ЖЧЖ лабораториясенә гомумтовар склады өчен үзгәртеп корылуы	га	0,0721	-	+	-	Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитетының 2020 елның 16 июлендәге 1103 номерлы хаты

4.4.1 нче таблица

**Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә
сәнәгать житештерүен үстерү буенча чаралар исемлеге**

№ т/б	Жирлек составына керә торган торак пункт исеме	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәте		Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы (документ исеме)
					Гамәлдәге	Өстәмә	Беренче чират (2025 елга кадәр)	Исәп-хисап вакыты (2026-2040 еллар.)	
ЖИРЛЕ (РАЙОН) ӘҖӘМИЯТТӘГЕ ЧАРАЛАР									
1	Түбән Шытсу	МТП өчен ягулык салу станциясе	Агросәнәгать комплексының перспектив үсеш майданнарын оештыру	га	0,9933	-	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенә генераль планы

Урман комплексын үстерү

Россия Федерациясенең Федераль транспорт (тимер юл, һава, диңгез, эчке су транспорты) һәм федераль эһәмияттәге автомобиль юллары өлкәсендә территорияль планлаштыру схемасы чаралары нигезендә, Түбән Шытсу авыл жирлегә территориясендә «Казан – Екатеринбург» югары тизлекле магистраленең тимер юл участогы төзү күздә тотыла.

Әлеге югары тизлекле магистраль участогын төзү якынча урман фонды жирләрендә гамәлгә ашырылачак, бу тимер юл магистраленең күрсәтелгән линиясенә юнәлеш алу трассировкасы булу белән бәйле. Шунисын да билгеләп үтәргә кирәк, югары тизлекле магистраль участогы төзелеше өчен территорияләре резервлау өчен төгәл координаталар булмау сәбәпле, Генераль планда тимер юл магистрален салу өчен кирәк булган урман фонды жирләренең якынча мәйданы (Сабабаш участок урманчылыгының «Саба урманчылыгы» ДКУ) исәпләнгән, ул 2040 га кадәр чорга 0,0284 га тәшкит итәчәк. “Казан - Екатеринбург” ВСМ участогы саклагыч урманнарға караган урман фонды жирләре буйлап уза.

Шулай ук тимер юл төзелеше процессында урман фонды мәйданын кыскарту планлаштырылганга күрә, саклык урман утыртмаларын утырту өчен урман кишәрлекләрен компенсацияләүне күздә тотарга кирәк. Урманның әлеге участокларын ясалма юл белән авыл хужалыгы өчен яраклы булмаган жирләрдә төзәргә мөмкин, шул ук вакытта әлеге кишәрлекләренең мәйданы төшереп калдырыла торган урман кишәрлекләре мәйданыннан ким булмаса һәм шул ук урманчылык территориясендә яисә якындагы урманчылыктар территориясендә урнашырга тиеш.

Тимер юл салганда урманнарны кисүдән югалтуларны киметү максатыннан, үсемлекләр белән капланмаган урман жирләрен, файдаланылмый торган жирләрдән файдаланырга мөмкин, аз продуктивлы, ташландык авыл хужалыгы жирләренең үсемлекләрен торгызу өчен алмашлар бүлеп бирү. Юл һәм аның корылмалары салу өчен төшерелә торган туфракның уңдырышлы катламын урман хужалыгы предприятиеләре объектлары өчен кулланырга кирәк.

Тимер юл төзү проектын гамәлгә ашыру өчен урман фонды жирләре мәйданнарын төгәлләштерү линия объектларын планлаштыру һәм ызанлау проектын һәм тимер юл төзү проектын эшләгәндә башкарылачак.

Түбән Шытсу авыл жирлегендә урман комплексына кагылышлы чаралар исемлеге

№ т/б	Авыл жирлеге	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәте		Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы
					Гамәлдәге	Яна (өстәмә)	Беренче чират (2025 елга кадәр)	Хисап срогы (2026-2040 еллар.)	
ФЕДЕРАЛЬ ӘҖӘМИЯТТӘГЕ ЧАРАЛАР									
1	Түбән Шытсу авыл жирлеге	Сабабаш участок урманчылыгының «Саба урманчылыгы» ДКУ урман фонды жирләре	“Казан - Екатеринбург” ВСМ участогын төзү өчен урман фонды жирләре	га	0,0284	-	-	+	Россия Федерациясе СТП

Торак инфраструктурасын үстерү

Торак зоналарын оештыру, гамәлдәге торак фондын реконструкцияләү һәм яңа торак төзелеше мәйданчыкларын урнаштыру буенча тәкъдимнәр эзерләү - генераль планын өстенлекле бурычларының берсе. Проект тәкъдимнәре шәһәр төзелеше анализы нәтижеләренә таяна: торак фондын техник халәте һәм төзелеш характеристикалары, торак төзелеше динамикасы һәм структурасы, территориянең экологик торышы.

Даими халык өчен яңа торак төзелеше күләмнәрен исәпләү халыкның фаразланган саны һәм фаразланган торак белән тәмин ителеш (кешегә торак мәйданының квадрат метры саны) нигезендә башкарылды.

2016-2021 елларга һәм 2030 елга кадәр план чорына Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының социаль-иқтисадый үсеш стратегиясе нигезендә, 2021 елга гомуми торак мәйданы белән тәмин ителешнең исәп-хисап күрсәткече 28,2 кв.м/кеше, 2030 елга - 34,5 кв.м/кеше (база сценарие буенча) тәшкил итәргә тиеш. Генераль планын барлык төп проект карарлары беренче чиратта - 2025 елга кадәр һәм 2026 елдан алып 2040 елга кадәр исәпләнгән булу сәбәпле, бу датага торак белән тәмин ителешнең берничә зур исәп-хисап күрсәткече кабул ителде, беренче чиратта - 30,2 кв.м/кеше, исәп-хисап сурогына - 39,8 кв.м/кеше.

Генераль планда исәпләүләр өчен бер индивидуаль йортның уртача мәйданы 120 кв.м, бер участокның мәйданы 0,10 га тәшкил итә.

Югарыда әйтелгәннәрдән чыгып, генераль планын гамәлгә ашыру чорында Түбән Шытсу авылы өчен 2,50 гектарга яқын территория (25 участок) даими халык өчен яңа индивидуаль торак төзелеше өчен, Югары Шытсу авылында – 2,80 га территория (28 участок), Елыш авылында – 0,3 га территория (3 участок) кирәк булачак.

Генераль план чаралары белән яңа торак төзелеше (5,60 га - даими халык өчен, 14,38 га - икенче торак төзүче халык өчен) өчен 19,98 га территория (социаль инфраструктура объектларыннан, урамнардан һәм юллардан, гомуми файдаланудагы яшелләндерү мәйданнарыннан тыш) каралган, шулардан:

– Түбән Шытсу авылында-5,15 га (торак пунктның хәзерге чиге эчендә) индивидуаль торак төзелеше өчен;

– Югары Шытсу авылында - 4,61 га (торак пунктның заманча чиге эчендә) индивидуаль торак төзелеше өчен;

– Елыш авылында - 1,06 га (торак пунктның заманча чиге эчендә) индивидуаль торак төзелеше өчен.

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлегә Башкарма комитетының 2020 елның 20 февралендәге 32нче номерлы хаты нигезендә, Елыш авылында (торак пункт чикләреннән читтә), кадастр номеры 16:35:130602:21 булган жир кишәрлегендә генераль план белән 9,15 га мәйданлы торак төзелеше каралган.

Генераль планын тормышка ашыруның беренче чиратына (2025 елга кадәр) жирлектә индивидуаль торак төзелеше өчен 8,52 гектар территория каралган, шулардан:

– 1,26 га-Түбән Шытсу авылында индивидуаль торак төзелеше өчен, әлеге территорияләрдә торак фондының гомуми мәйданы яқынча 1,56 мең кв. м тәшкил итәчәк (13 участок).;

– 1,12 га-Югары Шытсу авылында индивидуаль торак төзелеше өчен, әлеге территорияләрдә торак фондының гомуми мәйданы яқынча 1,32 мең кв. м тәшкил итәчәк (11 участок).;

– 2,84 га-Елыш авылында индивидуаль торак төзелеше өчен, әлеге территорияләрдә торак фондының гомуми мәйданы яқынча 3,36 мең кв.м тәшкил итәчәк (28 участок).

Генераль планы (2026-2040 еллар) гамәлгә ашыруның исәп-хисап срогына жирлектә индивидуаль торак төзелеше өчен 23,28 гектар территория каралган, шулардан:

– 3,89 га-Түбән Шытсу авылында индивидуаль торак төзелеше өчен, әлеге территорияләрдә торак фондының гомуми мәйданы яқынча 4,68 мең кв. м тәшкил итәчәк (39 участок).;

– 3,49 га-Югары Шытсу авылында индивидуаль торак төзелеше өчен, әлеге территорияләрдә торак фондының гомуми мәйданы яқынча 4,20 мең кв. м тәшкил итәчәк (35 участок).;

– 7,38 га – Елыш авылында индивидуаль торак төзелеше өчен, әлеге территорияләрдә торак фондының гомуми мәйданы яқынча 8,76 мең кв. м (73 участок) тәшкил итәчәк.

Яңа торак төзелеше һәм тузган торакны алыштыру төзүчеләр көче белән гамәлгә ашырылачак, шул исәптән, финанслауның төрле схемаларын кулланып (төзүчеләр акчалары, ипотека акчалары, шул исәптән социаль ипотека, төзүчеләрнең ташламалы категорияләренә субсидияләр, яшь белгечләрне авылда калдыру программалары һ.б.).

Түбән Шытсу авыл жирлегә территориясендә торак инфраструктурасын үстерүнең фаразланган күләме

№ т/б	Төзелеш төре	Гамәлдәге хәл	Беренче чират (2025 елга кадәр)		Исәп-хисап срогы (2026 - 2040 еллар)	
		Торакның гомуми майданы, мең кв.м.	Торакның гомуми майданы, мең кв.м.	Яңа торак төзелеше , мең кв.м.	Торакның гомуми майданы, мең кв.м.	Яңа торак төзелеше , мең кв.м.
1	Түбән Шытсу авылы					
1.1	- даими халык өчен	8,09	8,69	0,60	11,09	2,40
1.2	- икенче торак төзүче халык өчен	0,70	1,66	0,96	3,94	2,28
Түбән Шытсу авылы буенча барлығы:		8,79	10,35	1,56	15,03	4,68
2	Югары Шытсу авылы					
2.1	- даими халык өчен	7,40	8,12	0,72	10,76	2,64
2.2	- икенче торак төзүче халык өчен	0,60	1,20	0,60	2,76	1,56
Югары Шытсу авылы буенча барлығы:		8,00	9,32	1,32	13,52	4,20
3	Елыш авылы					
3.1	- даими халык өчен	1,90	1,90	-	2,26	0,36
3.2	- икенче торак төзүче халык өчен	0,50	3,86	3,36	12,26	8,40
Елыш авылы буенча барлығы:		2,40	5,76	3,36	14,52	8,76
Барлығы жирлек буенча:		19,19	25,43	6,24	43,07	17,64

**Территориядә торак инфраструктурасын үстерү чаралары исемлеге
сәнәгать житештерүен үстерү буенча чаралар исемлеге**

№ т/б	Жирлек составына керә торган торак пункт исеме	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәте		Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы (документның исеме)
					Гамәлдәге	Яңа (өстәмә)	Беренче чират (2025 елга кадәр)	Хисап срогы (2026-2040 еллар.)	
ЖИРЛЕ ӨҺӘМИЯТТӨГЕ ЧАРАЛАР (ЖИРЛЕК)									
1	Түбән Шытсу авылы	торак пунктының гамәлдәге чикләрендә торак фонды	яңа төзелеш	га	-	1,26	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенә генераль планы
				мең кв.м	-	1,56			
2	Түбән Шытсу авылы	торак пунктының гамәлдәге чикләрендә торак фонды	яңа төзелеш	га	-	3,89	-	+	Түбән Шытсу авыл жирлегенә генераль планы
				мең кв.м	-	4,68			
3	Югары Шытсу авылы	торак пунктының гамәлдәге чикләрендә торак фонды	яңа төзелеш	га	-	1,12	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенә генераль планы
				мең кв.м	-	1,32			
4	Югары Шытсу авылы	торак пунктының гамәлдәге чикләрендә торак фонды	яңа төзелеш	га	-	3,49	-	+	Түбән Шытсу авыл жирлегенә генераль планы
				мең кв.м	-	4,20			
5	Елыш авылы	торак пунктының гамәлдәге чикләрендә торак фонды	яңа төзелеш	га	-	0,22	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенә генераль планы
				мең кв.м	-	0,24			
6	Елыш авылы	торак пунктының гамәлдәге чикләрендә торак фонды	яңа төзелеш	га	-	0,84	-	+	Түбән Шытсу авыл жирлегенә генераль планы
				мең кв.м	-	0,96			
7	Елыш авылы	кадастр номеры 16:35:130602:21 булган жир кишәрлегендә торак фонды	яңа төзелеш	га	-	2,62	+	-	Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлеге Башкарма комитетының 2020нче елның 20нче февраленнән 32нче номерлы хаты
				мең кв.м	-	3,12			
8	Елыш авылы	кадастр номеры	яңа төзелеш	га	-	6,54	-	+	Татарстан

№ т/б	Жирлек составына керә торган торак пункт исеме	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәте		Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы (документның исеме)
					Гамәлдәге	Яңа (өстәмә)	Беренче чират (2025 елга кадәр)	Хисап срогы (2026-2040 еллар.)	
		16:35:130602:21 булган жир кишәрлегендә торак фонды		мөң кв.м	-	7,80			Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлеге Башкарма комитетының 2020нче елның 20нче февраленнән 32нче номерлы хаты

Халыкка социаль һәм мәдәни-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектларын үстерү

Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планының төп максатларының берсе булып, фаразланган характеристикаларны һәм социаль нормаларны исәпкә алып, халыкның хезмәт күрсәтү объектларына булган ихтыяжларын канәгатьләндерү, шулай ук хезмәт күрсәтү объектларыннан һәркем файдалана алырлык тигез шартларны тәмин итү тора.

Түбән Шытсу авыл жирлегендә хезмәт күрсәтү объектларын урнаштыру чаралары Саба муниципаль районын территорияль планлаштыру схемасы, 2016-2021 елларга һәм 2030 елга кадәр план чорына Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының социаль-икътисадый үсеш стратегиясе чараларын исәпкә алып билгеләнде.

Хезмәт күрсәтү объектларының кирәкле куәтләрен исәпләү гамәлдәге нормативлар нигезендә 4.7.1 нче таблицада бирелгән.

Генераль план белән, беренче чиратта, Түбән Шытсу авылында ижтимагый үзәк төзү каралган, аның составында тренажер залы, полициянең участок пункты, банк бүлеге, көнкүреш хезмәте күрсәтү һәм жәмәгать туклануы предприятиеләре урнаштыру планлаштырыла.

Мәгариф оешмалары

Исәпләүләр буенча, 2025 елга балалар мәктәпкәчә оешмаларында һәм гомуми белем бирү мәктәпләрендә халык өчен ихтыяж 46 һәм 91 урын тәшкил итәчәк, 2040 елга – 70 һәм 148 урын.

Генераль план беренче чиратта Түбән Шытсу балалар бакчасына капитал ремонт ясау каралган.

Генераль план нигезендә Елыш авылында 25 урынлы проект егәрлеге булган балалар бакчасы төзү каралган.

Шулай ук генераль план нигезендә, 2017-2030 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлегенең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программасы нигезендә, Түбән Шытсу авылында төп гомуми белем бирү мәктәбен капитал ремонтлау каралган.

Балаларга өстәмә белем бирү оешмалары

Түбән Шытсу авыл жирлегендә яшәүчеләрнең балаларга өстәмә белем бирү оешмаларында ихтыяжы генераль планын тормышка ашыруның беренче чиратына 80, исәп-хисап срогына - 82 урын тәшкил итәчәк.

Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы белән эшләп килүче мәктәп һәм Түбән Шытсу авыл мәдәният йорты базасында беренче чиратта 63 урынга һәм исәп-хисап чорына 69 урынга исәпләнгән балалар ижаты түгәрәкләре оештыру тәкъдим ителә.

Дәвалау-профилактика медицина оешмалары

Генераль планын тормышка ашыруның беренче чиратында, Түбән Шытсу авыл жирлеге халкының дәвалау-профилактика медицина оешмаларында норматив ихтыяжы - сменага 14 кеше, исәп-хисап срогы-сменага 20 кеше.

Генераль план нигезендә Елыш авылында фельдшер-акушерлык пунктына сменага 6 килүгә кадәр арттыру каралган.

Спорт учреждениеләре

Түбән Шытсу авылы халкының гомуми файдаланудагы спорт залларына норматив ихтыяжы, беренче чиратта, генераль планны гамәлгә ашыру өчен 279 кв.м , исәп-хисап срогына - 378 кв.м. тәшкил итәчәк.

Генераль план нигезендә, беренче чиратта, Түбән Шытсу авылындагы проектлана торган ижтимагый үзәк составында 221,6 кв. м майданлы тренажер залын урнаштыру каралган.

2017-2030 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлегенә социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программасы нигезендә, генераль план нигезендә Түбән Шытсу төп гомуми белем бирү мәктәбе каршында урнашкан спорт залын капитал ремонтлау каралган.

Яссы спорт корылмалары

Түбән Шытсу авыл жирлеге халкының генераль планны гамәлгә ашыруның беренче чиратына яссы спорт корылмаларына норматив ихтыяжы 1551 кв.м, исәп-хисап чорына - 2103 кв.м. тәшкил итәчәк.

Генераль план нигезендә, беренче чиратта, Түбән Шытсу авылында 1503 кв. м майданлы спорт майданчыгы төзү каралган.

Көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре

Генераль план нигезендә, беренче чиратта, Түбән Шытсу авылы проектлана торган ижтимагый үзәге составында 4 эш урыны булган көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләрен урнаштыру каралган.

Жәмәгать туклануы предприятиеләре

Генераль план нигезендә проектлана торган Түбән Шытсу авылы ижтимагый үзәге составында 43 утырту урыны булган жәмәгать туклануы предприятиеләрен урнаштыру каралган.

Банк бүлекчәләре

Генераль план нигезендә, беренче чиратта, Түбән Шытсу авылының проектлана торган ижтимагый үзәге составында банк бүлекчәсен урнаштыру каралган.

Сәүдә предприятиеләре

Генераль план белән, беренче чиратта, Елыш авылында, 62 кв.м майданлы сәүдә предприятиеләре төзү каралган.

Элемтә бүлекчәләре

Генераль план буенча элемтә бүлекчәләрен үстерү буенча чаралар каралмаган, чөнки Түбән Шытсу авылы почта элемтәсе бүлеге халыкның фаразланган ихтыяжларын тулысынча канәгатьләндерә.

Жәмәгать бәдрәфләре

Генераль план нигезендә, беренче чиратта, Түбән Шытсу авылы ижтимагый үзәге составында 1 прибор күләмендә ижтимагый жыештыру урыны урнаштыру каралган.

Полиция

Генераль план белән, беренче чиратта, полициянең участок пункты Түбән Шытсу авылында проектлана торган ижтимагый үзәк составында урнаштыру каралган.

4.7.1 нче таблица

Түбән Шытсу авыл жирлегә социаль-мәдәни һәм коммуналь-көнкүреш хезмәтә күрсәтү объектларының кирәкле егәрлеген исәпләү (халык өчен)

Объект	Үлчәү берәмлеге	Норма	Гамәлдәге хәл	Авыл жирлегә өчен ихтыяж		Гамәлдәге сакланучы	Кирәкле яңа төзелеш			Тәкъдим ителә торган яңа төзелеш/ 2040 елга объектларының куәтен арттыру	2040 елга тәэмин ителеш. (хезмәт күрсәтү объектларын төзү чараларын гамәлгә ашыруны исәпкә алып) %,
				Беренче чират (2025 ел)	Исәп-хисап вакыты (2040 ел)		Беренче чират (2025 елга кадәр)	Исәп-хисап вакыты (2026 ел-2040 ел)	Барлығы 2040 елга		
Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары	урыны	1-6 яшьлек балалар 85%	46	46	70	46	0	24	24	25	101 ²
Гомуми белем бирү оешмалары	урыны	7-17 яшьлек балалар 100%	162	91	148	162	0	0	0	0	109 ¹
Балаларга өстәмә белем бирү оешмалары	урыны	Мәктәп укучылары 120%	46	109	178	46	63	69	132	132	100
Хастаханәләр	ятаклар	1000 кешегә 13,47 ятак	юк	11	15	0	11	4	15	0	0 ³
Ашыгыч медицина ярдәмә станцияләре	автомобиль	10000 кешегә 1 автомобиль	юк	1	1	0	1	0	1	0	0 ³
Дәвалау-профилактика медицина оешмалары	бер сменага кабул итү саны	сменага 1000 кешегә 18,15 кабул итү	17	14	20	17	0	3	3	3	100
Спорт заллары	Идән майданы кв.м	1000 кешегә 350 кв.м.	162	279	378	162	117	99	216	221,6	101 ²
Бассейннар	кв.м. үтә-күренмәле су	1000 кешегә 75 кв.м.	юк	60	81	0	60	21	81	0	0 ³
Яссы спорт корылмалары	кв.м	1000 кешегә 1949,4 кв.м	600	1551	2103	600	951	552	1503	1503	100

Объект	Үлчәү берәмлеге	Норма	Гамәлдәге хәл	Авыл жирлеге өчен ихтыяж		Гамәлдәге сакланучы	Кирәкле яңа төзелеш			Тәкъдим ителә торган яңа төзелеш/ 2040 елга объектларның куәтен арттыру	2040 елга тәэмин ителеш. (хезмәт күрсәтү объектларын төзү чараларын гамәлгә ашыруны исәпкә алып) %,
				Беренче чират (2025 ел)	Исәп-хисап вакыты (2040 ел)		Беренче чират (2025 елга кадәр)	Исәп-хисап вакыты (2026 ел-2040 ел)	Барлыгы 2040 елга		
Клублар, мәдәният йортлары	урыны	300 урын	350	300	300	350	0	0	0	0	117 ¹
Китапханәләр	мең нөсхә	1000 кешегә 7,5 мең нөсхә.	11,7	6,0	8,1	11,7	0	0	0	0	144 ¹
Кибетләр	кв.м. сәүдә майданы	1000 кешегә 300 кв.м.	262	239	324	262	0	62	62	62	100
Жәмәгать туклануы предприятиеләре	урыны	1000 кешегә 40 урын.	юк	32	43	0	32	11	43	43	100
Көн күреш хезмәт күрсәтү предприятиеләре	эш урыны	1000 кешегә 4 эш урыны	юк	3	4	0	3	1	4	4	100
Полиция	кеше.	1 объект авыл жирлегенә	юк	1	1	0	1	0	1	1	100
Банк бүлекләре, филиаллары	объект	1000 кешегә 0,5 объект.	юк	1	1	0	1	0	1	1	100
Элемтә бүлекләре	объект	0,5-6,0 мең кешегә 1 объект	1	1	1	1	0	0	0	0	100
Жәмәгать бәдрәфләре	прибор	1 прибор 1000 кешегә	юк	1	1	0	1	0	1	1	100

¹Тәэмин ителешнең беренче күрсәткече 100% тан артык, объектларның гамәлдәге егәрлеге исәп-хисап чорына ихтыяждан артып китүгә бәйле

²Тәэмин ителешнең 2 күрсәткече 100% тан артык, проектлана торган объектларның типик проектларын куллануга бәйле;

³хастаханәләр, СМП, бассейннар район хезмәт күрсәтү дәрәжәсенә ия булганлыктан, аларны урнаштыру муниципаль район үзәгендә карала. Тәэмин ителеш тулаем район халкыннан исәпләнә;

⁴4.7.2. нче таблица мәгълүматлары буенча Түбән Шытсу авыл жирлегендә хезмәт күрсәтү өлкәсен үстерү буенча чаралар исемлеге.

4.7.2 нче таблица

Түбән Шытсу авыл жирлеге халкына социаль һәм мәдәни-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектларын үстерү буенча чаралар исемлеге

№ т/б	Жирлек составына керә торган торак пункт исеме	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәте		Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы (документ исеме)
					Гамәлдәге	Өстәмә	Беренче чират (2025 елга кадәр)	Хисап срогы (2026-2040 еллар.)	
ЖИРЛЕ (РАЙОН) ӘҢӘМИЯТТӘГЕ ЧАРАЛАР									
Мәгариф оешмалары									
1	Елыш авылы	Модульле балалар бакчасы (типлаштырылган проект)	Яңа төзелеш	урын	-	25		+	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
2	Түбән Шытсу авылы	Балалар бакчасы (мәктәп бинасында)	Капиталь ремонт	урын	21	-	+		Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
3	Түбән Шытсу авылы	Төп гомуми белем бирү мәктәбе	Капиталь ремонт	урын	162	-	+		Түбән Шытсу авыл жирлегенең социаль инфраструктура үзәге
Балаларга өстәмә белем бирү оешмалары									
1	Түбән Шытсу авылы	Мәктәп каршындагы, авыл мәдәният йорты каршындагы балалар ижат түгәрәкләре	Оештыру	урыны	132	63	+		Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
						69		+	
Спорт заллары									
1	Түбән Шытсу авылы	Спорт залы (мәктәп бинасында)	Капиталь ремонт	Идән майданы кв.м.	162	-	+		Түбән Шытсу авыл жирлегенең социаль инфраструктура үзәге
Дәвалау-профилактика медицина оешмалары									

№ т/б	Жирлек составына керэ торган торак пункт исеме	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәте		Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы (документ исеме)
					Гамәлдәге	Өстәмә	Беренче чират (2025 елга кадәр)	Хисап срогы (2026-2040 еллар.)	
1	Елыш авылы	Фельдшер-акушерлык пункты	Бер сменага йөрү	егәрлеген арттыру	3	3		+	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
ЖИРЛЕ ӨҤӘМИЯТТӨГЕ ЧАРАЛАР (ЖИРЛЕК)									
Спорт заллары									
1	Түбән Шытсу авылы	Проектлана торган ижтимагый үзәк (типовой проект) составындагы тренажер залы	Оештыру	Идән майданы кв.м.	-	221,6		+	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
Яссы спорт корылмалары									
1	Түбән Шытсу авылы	Спорт майданчыгы	Яңа төзелеш	кв.м.	-	1503		+	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
Сәүдә предприятиеләре									
1	Елыш авылы	Сәүдә предприятиеләре	Яңа төзелеш	кв.м. сәүдә майданы	-	62		+	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
Көн күреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре									
1	Түбән Шытсу авылы	Проектлана торган ижтимагый үзәк составында көн күреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре	Оештыру	Эш урыннары	-	4		+	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
Жәмәгать туклануы предприятиеләре									
1	Түбән Шытсу авылы	Проектлана торган жәмәгать үзәге составында жәмәгать туклануы предприятиеләре	Оештыру	утырту урыннары	-	43		+	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
Банк бүлекчәләре									
1	Түбән Шытсу авылы	Банкның проектлана торган ижтимагый үзәк составындагы бүлеге	Оештыру	объект	-	1		+	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
Жәмәгать хокук тәртибен саклау									

№ т/б	Жирлек составына керэ торган торак пункт исеме	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәте		Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы (документ исеме)
					Гамәлдәге	Өстәмә	Беренче чират (2025 елга кадәр)	Хисап срогы (2026-2040 еллар.)	
1	Түбән Шытсу авылы	Проектлана торган ижтимагый үзәк составында полициянең участок пункты	Оештыру	объект	-	1	+		Түбән Шытсу авыл жирлегенә генераль планы
Жәмәгать бәдрәфләре									
1	Түбән Шытсу авылы	Проектлана торган ижтимагый үзәк составында жәмәгать бәдрәфләре	Оештыру	прибор	-	1	+		Түбән Шытсу авыл жирлегенә генераль планы
Ижтимагый-эшлекле билгеләнештәге объектлар									
1	Түбән Шытсу авылы	Ижтимагый үзәк	Яңа төзелеш	объект	-	1	+		Түбән Шытсу авыл жирлегенә генераль планы

Зиратларны үстерү

1000 кешегә 0,24 гектар норматив белән авыл жирлегендә яшәүчеләрнең 2040 елга традицион каберлекләргә ихтыяжы 0,16 гектар тәшкил итәчәк.

Генераль план нигезендә, беренче чиратта, Югары Шытсу авылы янындагы зиратның (16:35:130608:79 кадастр номеры белән) бер өлешен ябу каралган, Су саклау зонасында су объектлары урнаштыру сәбәпле, зиратның ябыла торган өлеше мәйданы 0,5310 га тәшкил итәчәк.

Гамәлдәге зиратларның буш территорияләре халыкның традицион каберлекләрне күмүгә булган ихтыяжын тулысынча тәмин итә.

Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы белән зиратларны тәртипкә китерү өчен жир төзелеше документларын территориянең функциональ кулланылышына яраклаштыру тәкъдим ителә, аерым алганда, «сәнәгать, энергетика, транспорт, элемтә, радио, телевидение, информатика, космик эшчәнлекне тәмин итү өчен жирләр, оборона, куркынычсызлык һәм башка махсус билгеләнештәге жирләр» рөхсәт ителгән куллану төрен билгеләү белән 12.1.зират өчен жир кишәрлеге урнаштырыла. "Ритуаль эшчәнлек".

Түбән Шытсу авыл жирлегендә зиратларны үстерү чаралары исемлеге

№ т/б	Жирлек составына керә торган торак пункт исеме	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәте		Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы (документ исеме)
					Гамәлдәге	Яңа (өстәмә)	Беренче чират (2025 елга кадәр)	Исәп-хисап срогы (2026 - 2040 еллар)	
ЖИРЛЕ ӘҖӘМИЯТТӨГЕ ЧАРАЛАР (ЖИРЛЕК)									
1	Югары Шытсу авылы янында	Кадастр номеры 16:35:130608:79 булган жир кишәрлегендә зират	Зиратның бер өлешен ябу (0,5310 га)	га	2,3697	-	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенен генераль планы

Туристлык-рекреация территориялэрен үстерү

Саба муниципаль районының территориаль планлаштыру схемасы районда туристлык эшчәнлеген активлаштыру һәм үстерү максатыннан туристик маршрутлар оештыру тәкъдим ителә, шундый маршрутларның берсе булып Түбән Шытсу авыл жирлегенә территориясә буенча узачак «Саба» мәдәни-ландшафт маршруты тора.

Су объектлары янында рекреацион зоналарны формалаштыру максатыннан, Генераль план белән Елыш авылы янында авыл жирлегенә көньяктан үтүче Мишә елгасы кушылдыгы янындагы яр буе полосасын һәм аның янәшәсендәге территорияне, авыл жирлегенә төньяк-көнбатышындагы Казкаш елгасын, жәмәгать рекреацион зоналары булдырылып, исемсез буаларны төзекләндерү тәкъдим ителә.

Түбән Шытсу авыл жирлегенә генераль планында рекреация территориялэрен үстерү шулай ук жирле халыкның ял итү зоналары һәм килүчеләр ял итү майданчыклары буларак яшел утыртмалар системасын оештыру чараларын да күздә тотта.

Кешеләр ялы өчен уңайлы мөмкинлекләр тудыру, авыл торақ пунктының йөзен яхшырту өчен кирәкле яшел утыртмалар системасын оештыру чаралары комплексы ике төп этапны күздә тотта: гомуми файдаланудагы яшелләндерүне оештыру һәм чикләнгән файдалануны яшелләндерүне оештыру.

Гомуми файдаланудагы яшел утыртмаларны оештыру чаралары - административ һәм ижтимагый биналар янындагы скверлар, көндәлек хезмәт күрсәтү үзәкләре булдыру, төп урамда бульвар төзү, урамнарны яшелләндерү, чәчәк түтәлләре һәм газоннар урнаштыру.

Файдалануы чикләнгән яшел утыртмаларны оештыру чаралары - мәгариф һәм тәрбия объектлары, социаль һәм мәдәни-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектлары территориялэрен яшелләндерү (палисадниклар урнаштыру, жиләк-жимеш һәм декоратив агачлар утырту, куаклар утырту, чәчәклекләр урнаштыру).

Түбән Шытсу авыл жирлегендә туризм-рекреацион территорияләрне үстерү буенча чаралар исемлеге

№ т/б	Жирлек составына керә торган торак пункт исеме	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәте		Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы (документ исеме)
					Гамәлдәге	Өстәмә	Беренче чират (2025 елга кадәр)	Хисап срогы (2026-2040 еллар.)	
ЖИРЛЕ (РАЙОН) ӨҖӘМИЯТТӨГЕ ЧАРАЛАР									
1	Түбән Шытсу авыл жирлеге	«Саба» мәдәни-ландшафт маршруты	Маршрутны оештыру	-	-	-	+	+	Саба муниципаль районы СТП
ЖИРЛЕ ӨҖӘМИЯТТӨГЕ ЧАРАЛАР (ЖИРЛЕК)									
1	Түбән Шытсу авыл жирлеге	Мишә һәм Казкаш елгаларының кушылдыклары	жәмәгать рекреация зоналары төзеп, яр буе полосасын һәм аның янәшәсендәге территорияне төзекләндерү	-	-	-	+		Түбән Шытсу авыл жирлегенә генераль планы
2	Түбән Шытсу авыл жирлеге	Исемсез буалар	жәмәгать рекреация зоналары төзеп, яр буе полосасын һәм аның янәшәсендәге территорияне төзекләндерү	га	9,9		+		Түбән Шытсу авыл жирлегенә генераль планы
3	Түбән Шытсу авыл жирлеге (Түбән Шытсу авылы, Югары Шытсу авылы, Елыш авылы)	Гомуми файдаланудагы яшелләндерү	яшел утыртмалар системасын оештыру	-	-	-	+	+	Түбән Шытсу авыл жирлегенә генераль планы

Транспорт-коммуникация инфраструктурасын үстерү

Түбән Шытсу авыл жирлегенең “Транспорт-коммуникация инфраструктурасын үстерү” бүлегенең төп максаты булып Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлегенең Генераль планы составында автомобиль юлларын халык ихтыяжларына туры китереп үстерү, жирлек икътисадының нәтижелелеген һәм конкуренциягә сәләтлелеген арттыру, таләп ителә торган техник халәтне, юл челтәренең үткәрү сәләтен, куркынычсызлыгын һәм тыгызлыгын тәмин итү тора.

Татарстан Республикасы территориясенең транспорт каркасы йогынтысында Саба муниципаль районының планировка структурасы формалаша һәм нәтижәдә Югары Симет авыл жирлеге территориясенең планлаштыру структурасы барлыкка килә.

Гомуми файдаланудагы автомобиль юлларын үстерү

Федераль әһәмияттәге автомобиль юлларын үстерү юнәлешләре Россия Федерациясенең федераль транспорт (тимер юл, һава, диңгез, эчке су транспорты) һәм федераль әһәмияттәге автомобиль юллары өлкәсендә территорияль планлаштыру схемасында билгеләнә. Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә гомуми файдаланудагы автомобиль юллары буенча федераль әһәмияттәге чаралар юк.

Региональ һәм жирле әһәмияттәге автомобиль юлларын үстерү буенча юнәлешләр Татарстан Республикасын территорияль планлаштыру схемасында һәм Саба муниципаль районы территорияль планлаштыру схемасы проектында билгеләнә, шуңа күрә Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы тарафыннан аларда билгеләнгән барлык чаралар исәпкә алынды.

Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә генераль план белән түбәндәгеләр каралган:

– «Югары Шытсу авылы янында ыңдыр табагына керү юлы» беренче чиратка 0,2 км озынлыкта жирле әһәмияттәге автомобиль юлы төзелешә (асфальт-бетон өслек урнаштыру);

– «Югары Шытсу авылы янындагы мөгезле эре терлек фермасына керү юлы» беренче чиратка 0,5 км озынлыкта жирле әһәмияттәге автомобиль юлына капитал ремонт (асфальт-бетон өслек урнаштыру);

– «Ат фермасына керү юлы» беренче чиратка 0,15 км озынлыктагы жирле әһәмияттәге автомобиль юлына капитал ремонт (асфальт-бетон өслек урнаштыру);

– «Түбән Шытсу авылы янындагы мөгезле эре терлек фермасына керү юлы» беренче чиратка 0,3 км озынлыкта жирле әһәмияттәге автомобиль юлын төзү (асфальт-бетон өслек урнаштыру);

– "Югары Шытсу авылы зиратына керү юлы" беренче чиратка 0,1 км озынлыктагы жирле әһәмияттәге автомобиль юлы төзелешә (асфальт-бетон өслек урнаштыру);

– «Елыш авылы зиратына керү юлы» беренче чиратка 0,15 км озынлыктагы жирле әһәмияттәге автомобиль юлы төзелешә (асфальт-бетон өслек урнаштыру);

– «Пионерская урамының бер өлеше» беренче чиратка 0,3 км озынлыктагы жирле эһәмияттәге автомобиль юлы төзелеше (асфальт-бетон өслек урнаштыру) .

Тимер юл транспортын үстерү

Россия Федерациясенең Федераль транспорт (тимер юл, һава, диңгез, эчке су транспорты) һәм федераль эһәмияттәге автомобиль юллары өлкәсендә территорияль планлаштыру схемасы чаралары нигезендә, Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә 5,665 км озынлыктагы «Казан – Екатеринбург» югары тизлекле магистраленең тимер юл участогы төзү күздә тотыла.

Урам-юл челтәрен үстерү

Генераль план нигезендә Түбән Шытсу авыл жирлегенең һәр торак пунктында гамәлдәге торак төзелеше территориясендә урамнарны һәм юлларны капитал ремонтлау һәм төзү (асфальт-бетон өслекле) каралган.. Торак пунктларның төп һәм ярдәмче урамнарының юл өлешенең торышы канәгатьләнерлек булмауны исәпкә алып, гамәлдәге урам-юл челтәрен реконструкцияләү күздә тотыла.

**Түбән Шытсу авыл жирлегенең
сәнәгать житештерүен үстерү буенча чаралар исемлеге**

№ т/б	Жирлек составына керә торган торак пункт исеме	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәге		Гамәлгә ашыру срогы		Чара чыганагы (документ исеме)
					Гамәлдәге	Яңа (өстәмә)	Беренче чират (2025 елга кадәр)	Хисап срогы (2026-2040 еллар.)	
ФЕДЕРАЛЬ ӘҢӘМИЯТТӨГЕ ЧАРАЛАР									
Тимер юл транспорты									
1	Түбән Шытсу авыл жирлеге	ВСМ «Казан - Екатеринбург»	Яңа төзелеш	км	-	5,665	-	+	Россия Федерациясе СТП
ЖИРЛЕ (РАЙОН) ӘҢӘМИЯТТӨГЕ ЧАРАЛАР									
Гомуми файдаланудагы автомобиль юллары									
1	Түбән Шытсу авыл жирлеге	«Югары Шытсу авылы янындагы ыңдыр табагына килү»	Төзелеш (асфальт-бетон өслек ясау)	км	0,2	-	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
2	Түбән Шытсу авыл жирлеге	«Югары Шытсу авылы янындагы мөгезле эре терлекләр фермасына килү»	Капиталь ремонт (асфальт-бетон өслек ясау)	км	0,5	-	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
3	Түбән Шытсу авыл жирлеге	«Ат фермасына килү»	Капиталь ремонт (асфальт-бетон өслек ясау)	км	0,15	-	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
4	Түбән Шытсу авыл жирлеге	«Түбән Шытсу авылы янындагы мөгезле эре терлекләр фермасына килү»	Төзелеш (асфальт-бетон өслек ясау)	км	0,3	-	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
5	Түбән Шытсу авыл жирлеге	«Югары Шытсу авылы зиратына килү»	Төзелеш (асфальт-бетон өслек ясау)	км	0,1	-	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
6	Түбән Шытсу авыл жирлеге	"Ельшево авылы зиратына килү"	Төзелеш (асфальт-бетон өслек ясау)	км	0,15	-	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
7	Түбән Шытсу авыл жирлеге	"Пионерская урамының бер өлеше"	Төзелеш (асфальт-бетон өслек ясау)	км	0,3	-	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
ЖИРЛЕ ӘҢӘМИЯТТӨГЕ (ЖИРЛЕК) ЧАРАЛАР									

№ т/б	Жирлек составына керэ торган торак пункт исеме	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәте		Гамәлгә ашыру срогы		Чара чыганагы (документ исеме)
					Гамәлдәге	Яңа (өстәмә)	Беренче чират (2025 елга кадәр)	Хисап срогы (2026-2040 еллар.)	
Урам-юл челтәре									
1	Түбән Шытсу авылы	Ленин ур., Яшьләр ур.	Капиталь ремонт, төзелеш (асфальт-бетон өслек ясау)	км	2,28	-	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
		Тукай ур., Молодёжная ур., Пионер ур., Школьная ур.	Төзелеш (асфальт-бетон өслек ясау)	км	1,1	-	+	-	
2	Югары Шытсу авылы	Азин ур., Октябрь ур., Ленин ур.	Капиталь ремонт, төзелеш (асфальт-бетон өслек ясау)	км	2,55	-	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
		Ленин ур., Комсомольская ур.	Төзелеш (асфальт-бетон өслек ясау)	км	0,52	-	+	-	
3	Елыш авылы	Садовая ур.	Капиталь ремонт, төзелеш (асфальт-бетон өслек ясау)	км	0,1	-	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
		Садовая ур.	Төзелеш (асфальт-бетон өслек ясау)	км	0,13	-	+	-	

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлегендәге торак пунктлар чикләрен билгеләү

Россия Федерациясе Жир кодексының 84 статьясындагы 1 өлешенң 1 пункты нигезендә торак пунктларның чикләрен билгеләү яисә үзгәртү тиешле муниципаль берәмлек чикләрендә урнашкан торак пунктларның чикләрен чагылдыра торган шәһәр округы, жирлекнең генераль планын раслау яисә үзгәртү була

"Жирләрне яисә жир кишәрлекләрен бер категориядән икенчесенә күчерү турында" 2004 елның 21 декабрендәге 172-ФЗ номерлы Федераль законның 8 статьясындагы 1 өлеше (алга таба - күчерү турындагы Закон) нигезендә торак пунктларның чикләрен билгеләү яисә үзгәртү, шулай ук жир кишәрлекләрен торак пунктлар чикләренә кертү йә жир кишәрлекләрен торак пунктлар чикләреннән төшереп калдыру мондый жирләр составындагы торак пунктлар жирләрне яисә жир кишәрлекләрен башка категориягә күчерү яисә мондый жирләр составындагы жирләрне торак пунктлар яки жир кишәрлекләрен башка категорияләрдән торак пунктлар жирләрне күчерү булып тора.

Шулай итеп, 2010 елның 16 июнендәге Дәүләт теркәве, кадастр һәм картография федераль хезмәтенң хаты нигезендә. N 14-4692-ГЕ, Муниципаль берәмлекнең генераль планын раслау процедурасы бозылмаган булса, генераль планын раслау турындагы акт жирләрне яисә жир кишәрлекләрен күчерү турындагы акт булып тора.

Түбән Шытсу, Югары Шытсу һәм Елыш авыллары өчен гамәлдәге чикләр буларак, кадастр кварталларының чикләрен исәпкә алып, торак пунктларның жирләре буенча үткәрелгән чикләр, Дәүләт теркәве, кадастр һәм картография федераль хезмәтенң Татарстан Республикасы буенча идарәсе мәгълүматлары нигезендә кабул ителде.

Түбән Шытсу авыл жирлегенң генераль планы белән Түбән Шытсу һәм Елыш авылларының чикләрен үзгәртү күздә тотыла.

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлеге Башкарма комитетының 2020 елның 19 мартындагы 5 номерлы хаты нигезендә, «авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр» категориясеннән «торак пунктлар жирләре» категориясенә күчерүгә тәкъдим ителә торган су башнясы территориясе чикләрен күчерү белән бәйле рәвештә, Генераль план нигезендә кадастр номерлары 16:35:130607:93, 16:35:130607:94, 16:35:130607:95 булган жир кишәрлекләрен Түбән Шытсу авылы чигенә кертү каралган.

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлеге Башкарма комитетының 2020нче елның 24нче мартында 48нче номерлы хаты һәм Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлеге Башкарма комитетының 2020нче елның 20нче февралендә 32нче номерлы хаты нигезендә, «авыл хужалыгы билгеләнешендәге жир» категориясеннән «торак пунктлар жирләре» категориясенә күчерелергә тәкъдим ителә торган, Генераль план нигезендә кадастр номерлары 16:35:130601:83, 16:35:130602:21 булган жир кишәрлекләрен Елыш авылы чигенә кертү каралган.

**Түбән Шытсу авыл җирлеге составына керә торган
сәнәгать житештерүен үстерү буенча чаралар исемлеге**

Жир кишәрлегенен кадастр номеры	Жирләр категориясе	Рөхсәт ителгән файдалану төре		Кадастр буенча жир участогының майданы, га	Кертелә торган/чыгарыла торган жир кишәрлегенен майданы, га	Планлаштырылган категория	Планлаштырылган рөхсәт ителгән файдалану*	Жир кишәрлекләрен кертү/чыгару өчен нигез
		рөхсәт ителгән файдалану	документ буенча					
Түбән Шытсу авылы								
Кертелә торган жир кишәрлекләре								
1. Торак пункт чикләрен үзгәртү								
16:35:130607:93	Авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр	Авыл хужалыгы кулланылышының башка төрләре өчен	Авыл хужалыгы кулланылышы өчен	0,0029	0,0029	Торак пунктлар жирләре	Коммуналь хезмәт күрсәтү	Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл җирлеге Башкарма комитетының 2020нче елның 19нчы мартындагы 5нче номерлы хаты
16:35:130607:94	Авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр	Авыл хужалыгы кулланылышының башка төрләре өчен	Авыл хужалыгы кулланылышы өчен	0,0363	0,0363	Торак пунктлар жирләре	Коммуналь хезмәт күрсәтү	
16:35:130607:95	Авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр	Авыл хужалыгы кулланылышының башка төрләре өчен	скважина өчен	0,1325	0,1325	Торак пунктлар жирләре	Коммуналь хезмәт күрсәтү	
Кертү буенча барлыгы					0,1717			
Елыш авылы								
Кертелә торган жир кишәрлекләре								
1. Торак пункт чикләренә төзәтмәләр кертү								
16:35:130601:83	Авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр	Авыл хужалыгы кулланылышының башка төрләре өчен	Авыл хужалыгы кулланылышы өчен	1,0000	1,0000	Торак пунктлар жирләре	Коммуналь хезмәт күрсәтү	Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл җирлеге Башкарма комитетының 2020нче елның 24нче

Жир кишәрлегенен кадастр номеры	Жирләр категориясе	Рөхсәт ителгән файдалану төре		Кадастр буенча жир участогының майданы, га	Кертелә торган/чыгарыла торган жир кишәрлегенен майданы, га	Планлаштырылган категория	Планлаштырылган рөхсәт ителгән файдалану*	Жир кишәрлекләрен кергү/чыгару өчен нигез
		рөхсәт ителгән файдалану	документ буенча					
								мартындагы 48нче номерлы хаты
16:35:130602:21	Авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр	Авыл хужалыгы житештерүе өчен	Авыл хужалыгы кулланылышы өчен	15,4144	15,4144	Торак пунктлар жирләр	Шәхси торак төзелеше, гомуни файдаланудагы жир кишәрлекләре (территорияләр) өчен	Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлегенә Башкарма комитетының 2020нче елның 20нче февраленнән 32нче номерлы хаты
Кертү буенча барлыгы					16,4144			

*РФ Икътисади үсеш министрлыгының "Жир кишәрлекләреннән рөхсәт ителгән файдалану төрләре классификаторын раслау турында" 2014 елның 1 сентябрендәге 540 номерлы боерыгына (2015 елның 30 сентябреннән, 2017 елның 6 октябреннән, 2018 елның 9 августыннан, 2019 елның 4 февралендә үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән) туры килә.

4.11.2 нче таблица

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Түбән Шытсу авыл жирлегенә составына керүче торак пунктларның чикләрен билгеләү буенча тәкъдимнәр

№ т/б	Жирлек составына керүче торак пунктларның чикләрен билгеләү юнәлешләре	Түбән Шытсу авылы	Югары Шытсу авылы	Елыш авылы	Барлыгы жирлек буенча
1	Торак пункт территориясенә гамәлдәге чиге чикләрендәге жирләр	88,6465	66,8023	34,7510	190,1998
2	Торак пункт чикләреннән төшереп калдырырга тәкъдим ителә торган жирләр				
2.1	Кадастр исәбенә куелган торак пунктларның жирләр	-	-	-	-
2.2	Кадастр исәбенә куелган авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр	-	-	-	-
2.3	Кадастр исәбенә куелган сәнәгать, энергетика, транспорт,	-	-	-	-

№ т/б	Жирлек составына керүче торак пунктларның чикләрен билгеләү юнәлешләре	Түбән Шытсу авылы	Югары Шытсу авылы	Елыш авылы	Барлыгы жирлек буенча
	элемент, радиотапшыру, телевидение, мәгълүмат жирләре, космик эшчәнлекне тәмин итү өчен жирләр, оборона жирләре, иминлек жирләре һәм башка махсус билгеләнештәге жирләр				
2.4	Билгеләнмәгән жирләр категориясе белән кадастр исәбенә куелган жирләр	-	-	-	-
2.5	Кадастр исәбенә куелмаган жирләр	-	-	-	-
3	Торак пунктның проект чикләренә кергүгә тәкъдим ителә торган жирләр				
3.1	Кадастр исәбенә куелган торак пунктларның жирләре	-	-	-	
3.2	Кадастр исәбенә куелган авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр	0,1717	-	16,4144	16,5861
3.3	Сәнәгать, энергетика, транспорт, элемент, радиотапшырулар, телевидение, информатика жирләре, космик эшчәнлекне тәмин итү өчен жирләр, оборона, куркынычсызлык һәм башка махсус билгеләнештәге жирләр; кадастр исәбенә куелган	-	-	-	-
3.4	Билгеләнмәгән жирләр категориясе белән кадастр исәбенә куелган жирләр	-	-	-	-
3.5	Кадастр исәбенә куелмаган жирләр	-	-	-	-
4	Торак пунктларның проект чикләрен формалаштыру				
4.1	Торак пунктның проект чикләре чикләрендә жирләр	88,8182	66,8023	51,1654	206,7859
4.2	Торак пункт территориясенә гамәлдәге чиге чикләрендәге жирләр	88,6465	66,8023	34,7510	190,1998
4.3	Торак пункт территориясенә гамәлдәге чигеннән чыгарылуга тәкъдим ителә торган жирләр	-	-	-	-
4.4	Проект чикләренә кергүгә тәкъдим ителә торган һәм торак пунктлар жирләренә күчерүне таләп итә торган жирләр	0,1717	-	16,4148	16,5865

**Түбән Шытсу авыл жирлеге составына керүче
сәнэгать житештерүен үстерү буенча чаралар исемлеге**

№ т/б	Жирлек составына керә торган торак пункт исеме	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәте		Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы (документ исеме)
					Гамәлдәге	Өстәмә	Беренче чират (2025 елга кадәр)	Исәп-хисап срогы (2026 - 2040 еллар)	
1	Түбән Шытсу авылы	торак пункт территориясе	"авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр» категориясе белән торак пункт чикләренә жир кишәрлекләрен кертү һәм әлеге жир кишәрлекләрен" торак пунктлар жирләре " категориясенә кертү	га	0,1717	-	+	-	Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлеге Башкарма комитетының 2020нче елның 19нчы мартындагы 5нче номерлы хаты
2	Елыш авылы	торак пункт территориясе	"авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр» категориясе белән торак пункт чикләренә жир кишәрлекләрен кертү һәм әлеге жир кишәрлекләрен" торак пунктлар жирләре " категориясенә кертү	га	16,4144	-	+	-	Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлеге Башкарма комитетының 2020 елның 24 мартындагы 48 номерлы һәм 2020 елның 20 февралендәге 32 номерлы хатлары

Инженерлык инфраструктурасын үстерү чаралары

Су белән тәмин итү

Исәп-хисап чыгымнары

Гомуми су куллану торак йортларда һәм жәмәгать биналарында хужалык-эчә торган ихтыяжларга су тотуны, тышкы янғын сүндерүгә, урамнарда һәм яшел үсентеләргә су тотуны үз эченә ала.

Халыкның хужалык-эчә торган ихтыяжлары өчен исәп-хисап чыгымнары, биналарны төзекләндерүнең дәрәжәсеннән, бер кешегә су куллану нормасыннан чыгып, су куллану коэффициентларының тәүлеклек һәм сәгать тигезсезлеге коэффициенты һәм 31.13330.2012 п.5.2 п.буенча исәпләнгән. Чагыштырмача су куллану жәмәгать биналарында хужалык-эчә торган һәм көнкүреш ихтыяжлары өчен су чыгымнарын үз эченә ала.

Су куллану нормалары 4.12.1 нче таблицادا бирелгән.

4.12.1 нче таблица

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлегә территориясендә су куллануның чагыштырма нормалары

№ т/б	Торак йортларны төзекләндерү дәрәжәсе	л/жл/тәүлек
1	Эчке суүткәргеч, канализация, үзәкләштерелгән кайнар су белән тәмин итү белән жиһазландырылган биналар	250
2	Жирле су жылыткычлар белән дә шулай ук	190
3	Шулай ук ваннасыз	140
4	Су жыю колонкаларыннан су куллану белән бәйлә йортлар	40

Тышкы янғын сүндерүгә су тоту нормасы һәм торак пунктта бер үк вакытта янғыннар саны СП 31.13330.2012, шулай ук, халык санына һәм төзелешнең катлы булуына карап, П70.0010.09-90 объектларның эчке һәм тышкы янғын сүндерү системаларын проектлау буенча кулланма нигезендә кабул ителгән. 50 кешедән ким булган халык арасында янғын сүндерү каралмаган.

Урамнарда һәм яшел үсентеләргә су сибү нормасы 30.13330.2012 СП нигезендә кабул ителгән һәм 1 кешегә 70 л/тәүлек тәшкил итәчәк.

Гамәлдәге хәлгә, генераль планын гамәлгә ашыруның барлык чорларына исәп-хисап нәтижеләре 4.12.2 нче таблицادا бирелгән.

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авылы халкы тарафыннан
су куллану исәп-хисабы, м³/тәүлек

№ т/б	Жирлек составына керә торган торак пункт исеме	Торак йортларны төзекләндерү дәрәжәсе				Су куллануның уртача тәүлеклек чыгымнары, Qср	Тәүлеккә суны иң күп су куллануның исәп-хисап чыгымнары, Qmax	Исәпкә алынмаган чыгымнар	Су сибү	Янгын сүндерү	Барлығы
		Халык саны Уртача тәүлеклек чыгым, м ³ /тәүлек									
		Эчке суүткәргеч, канализация, үзәкләштерелгән кайнар су белән тәмин итү белән жиһазландырылган биналар	Жирле су жылыткычлар белән өйләр	Ванна сыз өйләр	Су жыю колонкаларынан су куллану белән бәйле йортлар						
Гамәлдәге хәл											
1	Түбән Шытсу авылы	-	-	<u>315</u> 44,1	-	<u>315</u> 44,1	52,92	6,62	22,05	54,0	135,59
2	Югары Шытсу авылы	-	-	<u>316</u> 44,24	-	<u>316</u> 44,24	53,09	6,64	22,12	54,0	135,84
3	Елыш авылы	-	-	<u>79</u> 11,06	-	<u>79</u> 11,06	13,27	1,66	5,53	54,0	74,46
Генераль планын гамәлгә ашыруның беренче чираты (2025 ел).											
1	Түбән Шытсу авылы	-	-	<u>334</u> 46,76	-	<u>334</u> 46,76	56,11	7,01	3,38	54,0	140,51
2	Югары Шытсу авылы	-	-	<u>305</u> 42,7	-	<u>305</u> 42,7	51,24	6,41	1,35	54,0	133,00
3	Елыш авылы	-	-	<u>157</u> <u>21,98</u>	-	<u>157</u> <u>21,98</u>	26,38	3,30	0,99	54,0	94,66
Генераль планын гамәлгә ашыруның исәп-хисап вакыты (2040 ел)											
1	Түбән Шытсу авылы	-	-	<u>378</u> 52,92	-	<u>378</u> 52,92	63,50	7,94	6,46	54,0	151,90
2	Югары Шытсу авылы	-	-	<u>339</u> 47,46	-	<u>339</u> 47,46	56,95	7,12	3,73	54,0	141,80
3	Елыш авылы	-	-	<u>362</u> 50,68	-	<u>362</u> 50,68	60,82	7,60	5,34	54,0	147,76

Проект тәкъдиме

Яна жир кишәрлекләре бүлеп бирүгә, торак биналарны төзекләндерүне яхшыртуга, шулай ук халыкның санитар-гигиена шартларын яхшырту максатларында түбәндәге чаралар каралган:

Беренче чиратка (2025 елга кадәр) һәм исәп-хисап срогына (2040 елга кадәр):

– 4.12.1.2 нче таблицада китерелгәнчә, торак пунктларны үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасы белән тәэмин итү өчен, торак төзелеше өчен территорияләр бүленеп бирү һәм халыкның артуына бәйле рәвештә, Түбән Шытсу авыл жирлегә халкы тарафыннан су куллану (артезиан скважиналарын бораулау) өчен хужалык-эчәргә яраклы су белән тәэмин итү чыганагын нигезләү буенча эзләнү-бәяләү эшләре башкару;

– торак төзелешенә һәм халыкның артуына бәйле рәвештә заманча технологияләр нигезендә заманча материаллардан торбалар кулланып, су белән тәэмин итүнең яңа челтәрләрен төзү;

– суүткәргеч челтәрләрендә аварияләр һәм агуланулар барлыкка килүне кисәтү һәм югалтулар күләмен киметү өчен, борау-көйләү арматурасын һәм суүткәргеч челтәрләрен үз вакытында алыштырырга кирәк. Ачу-ябу-жайга салу арматурасы авария хәлендәге суүткәргеч участкаларын локальләштерү һәм авария-торгызу эшләре башкарганда кулланучыларның аз санын өзү өчен кирәк;

– су башняларын һәм артезиан скважиналарын исәпкә алу приборлары белән жиһазлау, диспетчерлаштыру системасын гамәлгә кертү;

– кулланучыларның суны рациональ тотуын тикшереп торуну көчәйтү һәм су белән тәэмин итү системасында суның сыйфатын мониторинглау системасын камилләштерү.

Генераль план белән искергән һәм нәтижәсез технологияләрне файдаланудан баш тартуға һәм заманча инновацион технологияләр кертеп, иң яхшы файдалана алырлык технологияләр принципларына күчүгә юнәлдерелгән оештыру чаралары тәкъдим ителә.

Канализация

Исәп-хисап чыгымнары

Торак пунктларны канализацияләү системасын проектлаганда, территорияләргә су сибүгә һәм яшел үсентеләргә су тотуны исәпкә алмыйча, торак һәм ижтимагый биналардан көнкүреш суларын тәүлеклеклек уртача су белән тәэмин итүне исәпләп чыгарганда уртача тәүлеклеклек су куллануга тигез итеп кабул итәргә кирәк

Су чыгуның чагыштырмача нормалары 4.12.3 нче таблицада бирелгән.

4.12.3 нче таблица

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Түбән Шытсу авыл
жирлеге территориясендә су чыгуның чагыштырмача нормалары

т/б	Торак йортларны төзекләндерү дәрәжәсе	$q_{жл}$ /тәүлек
	Эчке суүткәргеч, канализация, үзәкләштерелгән кайнар су белән тәэмин итү белән жиһазландырылган биналар	250
	Жирле су жылыткычлар белән дә шулай ук	190
	Шулай ук ваннасыз	140
	Су жыю колонкаларыннан су куллану белән бәйлә йортлар	25

Гамәлдәге хәлгә, генераль планын гамәлгә ашыруның барлык чорларына исәп-хисап нәтижәләре 4.12.4 нче таблицادا бирелгән.

**Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу
авылы халкы тарафыннан су агызу исәп-хисабы, м³/тәүлек**

№ т/б	Жирлек составына керә торган торак пункт исеме	Торак йортларны төзекләндерү дәрәжәсе <u>Халык саны</u> Уртача тәүлеклек чыгым, м ³ /тәүлек				Су куллануның уртача тәүлеклек чыгымнары, Qср	Тәүлеккә суны ин күп су куллануның исәп-хисап чыгымнары, Qmax	Исәпкә алынмаган чыгымнар	Барлығы
		Эчке суүткәргеч, канализация, үзәкләштерелгән кайнар су белән тәэмин итү белән жиһазландырылган биналар	Жирле су жылыткычлар белән өйләр	Ваннасыз өйләр	Су жыю колонкаларыннан су куллану белән бәйлә йортлар				
Гамәлдәге хәл									
1	Түбән Шытсу авылы	-	-	<u>315</u> 44,1	-	<u>315</u> 44,1	52,92	2,21	55,13
2	Югары Шытсу авылы	-	-	<u>316</u> 44,24	-	<u>316</u> 44,24	53,09	2,21	55,30
3	Елыш авылы	-	-	<u>79</u> 11,06	-	<u>79</u> 11,06	13,27	0,55	13,83
Генераль планны гамәлгә ашыруның беренче чираты (2025 ел).									
1	Түбән Шытсу авылы	-	-	<u>334</u> 46,76	-	<u>334</u> 46,76	56,11	2,34	58,45
2	Югары Шытсу авылы	-	-	<u>305</u> 42,7	-	<u>305</u> 42,7	51,24	2,14	53,38
3	Елыш авылы	-	-	<u>157</u> <u>21,98</u>	-	<u>157</u> <u>21,98</u>	26,38	1,10	27,48
Генераль планны гамәлгә ашыруның исәп-хисап вакыты (2040 ел)									
1	Түбән Шытсу авылы	-	-	<u>378</u> 52,92	-	<u>378</u> 52,92	63,50	2,65	66,15
2	Югары Шытсу авылы	-	-	<u>339</u> 47,46	-	<u>339</u> 47,46	56,95	2,37	59,33
3	Елыш авылы	-	-	<u>362</u> 50,68	-	<u>362</u> 50,68	60,82	2,53	63,35

Проект тәкъдиме

Торак төзелеше өчен һәм «икенче торак» өчен яңа жир кишәрлекләре бүлөп бирүгә, торак биналарны төзекләндерүне яхшыртуга, шулай ук халыкның санитария-гигиена шартларын яхшырту максатларында түбәндәге чаралар каралган:

Беренче чиратка (2025 елга кадәр) һәм исәп-хисап срогына (2040 елга кадәр):

– төзелеш тыгызлыгы түбән булу һәм рельефның катлаулылыгы аркасында йорт яны жир кишәрлекләре булган шәхси йортларда яшәүче авыл жирлеге халкы өчен канализациянең автоном системасын төзү.

Канализациянең автоном системасы агып төшүче суларны өйдән чыгарудан жыюны, аларны чистартыр өчен автоном корылмаларга илтүне, агып төшүче суларны муниципаль районда булган чистарту корылмаларына чыгаруны тәмин итәргә тиеш.

Автономияле чистарту корылмаларын йорт биләмәләре территориясендә яки берничә бина өчен аерым чистарту корылмалары итеп (кагыйдә буларак, социаль-көнкүреш хезмәт күрсәтү объектлары) урнаштыру тәкъдим ителә.

Агынты суларны завод производствосының төрле модификацияләрендә хужалык-көнкүреш агынтыларын биологик һәм тирән чистарту жайланмалары белән чистартып, чистартылган агынтыларның сыйфатын гамәлдәге нормативларга туры китерү тәкъдим. Биологик чистарту жайланмаларында чистарту технологиясе, чистартылган суларны ультратавыш блокларын урнаштыруда зарарсызландыру белән, юынты суны дентрификацияләү һәм дефосфацияләү процессларын күздә тотарга тиеш.

Чистартылган агып төшүче суларның туплау ешлыгы чистартылган агып төшүче суларны агызу режимнары һәм аларның алдагы кирәк-яракларга (су сибүгә яки янғын сүндерүгә) тотылуы арасындагы пикларны жайга салу өчен кирәк.

Чистартылган агып төшүче сулар санын торак пункт территориясендә урнашкан утар янындагы кишәрлекләргә яисә яшел үсентеләргә кабат су сибү, эре мөгезле терлекләр фермаларының житештерү ихтыяжларына күчерү исәбенә киметергә мөмкин, бу исә суның гомуми кулланылышын киметүгә китерәчәк.

Рециклинг технологияләрен үстерү һәм агып төшүче суларны кабат куллану су агымнарында һәм сулыкларда суның сыйфатын яхшыртуга, шулай ук елга һәм күлләр бассейннарында тулаем экологик торышны яхшыртуга, шулай ук су алу жайланмасын киметү һәм агып төшүче сулар белән пычраткыч матдәләр агызып чыгу исәбенә су ресурсларын экономияләүгә ярдәм итәчәк.

Канализациянең үзәкләштерелгән, шулай ук автоном системасын эшләгәндә үзбездә ил һәм Россиягә керә торган чит ил жиһазлары номенклатурасын, шулай ук агып төшүче суларны чистарту буенча ИТС 10-2015 иң яхшы технологияләре буенча белешмәлекне исәпкә алырга кирәк. Технологияләре дөрөс сайлау һәм рациональ файдалану локаль системаларның ышанычлы һәм нәтижәле эшен тәмин итәчәк.

Агросәнәгать комплексының гамәлдәге һәм тәкъдим ителә торган предприятиеләрендә терлекчелек агынтыларын агызу системасын төзүне торгызу

Һәм техник модернизацияләүне, шулай ук су агызу системасын төзүне күздә тотарга кирәк. Агросәнәгать комплексы предприятиеләренең агыш төшүче суларын чистартуның иң киң таралган ысуллары булып, алга таба зарарсызландыру юлы белән аэроб яки анаэран шартларында биохимик оксидлашуны күздә тоткан биологик ысуллар тора.

Проект белән тәкъдим ителә:

- агросәнәгать комплексының житештерү объектларында су чыгу системаларын реконструкцияләү һәм төзү
- терлекчелек агымнарын комплекслы утильләштерү һәм эшкәртү буенча заманча иң яхшы технологияләрне һәм техник чараларны гамәлгә кертү
- чистарту корылмаларынан башка терлекчелек комплексларын файдалануга тапшыруга юл куймау.

Генераль план белән искергән һәм нәтижәсез технологияләрне файдаланудан баш тартуға һәм заманча инновацион технологияләр кертеп, иң яхшы файдалана алырлык технологияләр принципларына күчүгә юнәлдерелгән оештыру чаралары тәкъдим ителә.

Өске су агынтысын оештыру

Планлаштырылган территорияне төзекләндерү, аның гомуми һәм санитария шартларын яхшырту максатларында проектта өске агынтыны оештыру һәм су агызу челтәрләрен урнаштыру күздә тотыла.

Беренче чиратта, проект белән яңгыр канализацияләре челтәренең ачык челтәре тәкъдим ителә. Ул катлаулы һәм кыйммәтле корылмаларны таләп итми торган иң гади система булып тора.

Авыл жирлегенең бөтен территориясә, торақ пунктларда - ачык лотоклар (кюветлар) буенча юлның ике ягында башкарыла.

Канау һәм кювет кисеменең төре һәм зурлығы гидравлик исәпләү нигезендә билгеләнә. Аларның тирәнлегә 1,2 м дан артмаска тиеш. Кювет ярларының авышлыгы 1:1.5. Кюветлар буенча авышлыкны 0,003 (0.3%) дип билгелиләр.

Суүткәргеч улақларның нигез тирәнлеген, озынлыгын һәм урнашу урынын юллар проектлаганда аерым эш проекты итеп билгеләргә.

Юлдан тимер-бетон торбалар һәм улақлар буйлап кюветтан су агызырга кирәк. Аларның диаметрын, озынлыгын, авышлыгын эш проекты стадиясендә билгеләргә.

Су бассейнын саклауга һәм суның сыйфатына карата таләпләрнең югары булуын исәпкә алып, торақ пунктлар территориясеннән пычранган өске суларны чыгаруны, тиешле чистартылганнан соң, чистарту корылмалары аша су жыю җайланмалары аша башкарырга тәкъдим ителә.

Исәп-хисап срогына, территорияне төзекләндерү арткан очракта, проект тарафыннан ябык типтагы су агымы челтәре тәкъдим ителә. Ул иң камил һәм территорияләрне төзекләндерү таләпләренә җавап бирә. Җир асты суүткәргеч торбалар - коллекторлар челтәреннән тора, жир өсте суларын яңгыр сулары жыела торган коелар аша кабул итә һәм жыелган суларны су агымы челтәренә юнәлтә.

Яңгыр канализациясе челтәре (ябык тип) үтеп йөрү, түбә һәм майданнардан атмосфера суларын чыгару өчен билгеләнгән.

Торак пунктларның авыл территорияләрендә урнашкан аеруча пычранган кишәрлекләрдән жир өсте сулары аларны сулыкларга ташлау алдыннан локаль чистарту корылмаларында яисә яңгыр канализациясе челтәрендә чистартылырга тиеш. Чистарту корылмаларына өске агынтының яңгырлар яуган, кар капламы эрегән һәм юл капламнары юылган чорда барлыкка килгән аеруча пычранган өлеше бирелергә тиеш

Яңгырның иң интенсив өлешенә һәм иң күп аккан суларга бәйле чыгымнар сулыкка чистартылмыйча гына агызыла.

Чистарту корылмалары алдында аккумуляцияләү савытын булдырырга кирәк. Шартлы рәвештә чиста яңгыр сулары су линиясе буенча чистартылган агынтылар белән бергә, техник шартлар нигезендә, су алгычларына ташлана.

Аккумуляцияләнгән яңгыр суын 1-2 тәүлек дәвамында тоталар. Шуң ук вакытта үлчәнгән матдәләр һәм ХПК микъдары 80-90% ка кими. Чистартылган суны тоту 1-2 тәүлек эчендә башкарыла.

Зур территорияләрдән (сәнәгать предприятиеләре, склад хужалыклары, автохужалыклар һ.б.) , шулай ук авыл территорияләрендә урнашкан аеруча пычранган кишәрлекләрдән чыккан (ягулык салу станцияләре, машина кую урыннары, зур автобус станцияләре һ.б.) өске агым сулары, аларны сулыкларга яки яңгыр канализациясе челтәренә ташлау алдыннан локаль яки куак чистарту корылмаларында чистартылырга тиеш.

Яңгыр канализациясе коллекторлары буенча чистарту корылмаларына шартлы-чиста сулар килә ала, аларны бистәдәге яңгыр канализациясе челтәренә ташларга рөхсәт ителә:

- шартлы-чиста житештерү сулары ;
- чистартуны таләп итми торган конденсацион жайланмалар һәм житештерү аппаратурасын суытудан;
- грунт (дренаж) сулары;
- локаль чистарту корылмаларында аларны чистартканнан соң, автомашиналар юудан су.

Әлеге суларның составы «Өске суларны агып төшүче сулар белән пычранудан саклау кагыйдәләре» таләпләрен канәгатьләндерергә һәм аларны чыгару Дәүләт санитария күзәтчелеге органнары тарафыннан расланарга тиеш.

Бер һәм ике катлы төзелгән территорияләрдән яңгыр суларын агызу ачык суүткәргеч жайланмаларны (урам улаклары, юл кюветлары, суүткәргеч канаулар) куллану юлы белән, урамнар, юллар һәм тротуарлар белән кисешкән урында торбалар яки күперләр салу юлы белән проектлана. Улакларның авышлыгы 0,003 дән дә ким булырга тиеш түгел.

Яңгыр кабул итү коелары юлның озакка сузылган участкаларында (күтәрелү) юллар улаклары буйлап, юл чатларында һәм жир өсте сулары кушылдыгы ягыннан жәяүле кичүләрдә, түбән урыннарда, түбән төшү урыннарында, өске сулар агыр урын булмаган ишегалды һәм парк территорияләре буйлап урнаша. Төп коллектор белән яңгыр суы жыелу урыннары тармаклар буенча берләшә.

Су үткөрү коллекторының диаметры эш проекты стадиясендә исәпләү белән билгеләнергә тиеш.

Су агу коллекторларын салуның нормаль тирәнлегә 2-3 м, чикле 5-6 м.

Яңгыр суларын чистартканнан соң ташлау су белән тээмин итү чыганаclarын санитар саклау зонасыннан читтә урнашкан су кабул итү жайланмаларына башкарылырга тиеш.

Су агып төшә торган торбаның ябык челтәре, ачык суүткәргеч тибын куллану төзекләндерү таләпләре ягыннан яраклы булмаган очракта, борт ташлары белән коймаланган юллар буенча төзелеш зонасында һәм аз гына авышлыklar булган территорияләрдә – 0,004 тән дә ким булмаган мәйданнарда, жәмәгать биналарының урнашу урыннарында күздә тотыла.

Су объектларына агып төшә торган агып төшүче суларны чистарту дәрәжәсе "Жир өсте суларын агып төшүче сулар белән пычранудан саклау кагыйдәләре"нең таләпләренә жавап бирергә тиеш. Техник максатларда әйләнештәге су белән тээмин итү өчен шартлы рәвештә чиста яңгыр суларын куллану, явым-төшемнәрне ашламалар һәм башка максатларда куллану мөмкинлеген ачыкларга кирәк.

Чистарту корымалары төрләре һәм су агызу системалары схемасы эш проектлары стадиясендә эшләнәргә тиеш.

Биналар, корымалар төзегәндә, асфальт юллар һәм тротуарлар салганда, спорт мәйданчыклары төзегәндә, ял зоналарында жир өсте суларын филтрлау күләме кими һәм территорияләрдән чыгарыла торган су күләме артачак.

Өске суларны бүлөп чыгару буенча барлык чараларны катгый уздыру таләп ителә.

Алга таба, өске агынты суны чыгару чараларының һәркайсы, территориянең инженер-геологик һәм гидрологик өйрәнелүен һәм проект чишелешләре вариантларын техник-икътисадый чагыштыруны исәпкә алып, мөстәкыйль проект рәвешендә эшләнәргә тиеш..

Авыл жирлеген тулысынча төзекләндерү өчен коммуналь-көнкүреш һәм жир өсте суларын агызу схемасы проектын эшләү тәкъдим ителә.

Су чыгару схемасы су агызу системасы буенча кабул ителгән карарлар нигезендә эшләнә һәм аларны сулыкка кабул итү, транспортлау, чистарту һәм чыгару яки алга таба авыл хужалыгында һәм сәнәгаттә файдалану өчен тапшыру өчен инженерлык корымалары комплексын сайлау һәм урнаштыру буенча конкрет техник һәм икътисадый нигезләнгән карар булып тора.

Территорияне санитар чистарту

Елына 1 кешегә калдыклар жыю нормалары Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Каты коммуналь калдыклар жыелу нормативларын раслау турында» 2016 елның 12 декабрәндәге 922 номерлы карары нигезендә кабул ителә:

- каты коммуналь калдыклар - 0,27 т/ел - индивидуаль торак йортлар, 0,205 т/ел - күпфатирлы йортлар;
- эре габаритлы калдыклар - 0,079 т/ел - индивидуаль торак йортлар, 0,071 т/ел - күпфатирлы йортлар.

Авыл жирлеге территориясендә ККК күләме, исәп-хисап чорларына 4.12.5 нче таблицада китерелгән.

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Түбән Шытсу авыл җирлеге территориясендә каты
коммуналь калдыклар күләме, т/ел

№ т/б	Җирлек составына керә торган торак пункт исеме	Генераль план проектын эшләү гамәлгә ашырыла торган ел башына булган нигезләмә					Беренче чират					Исәп-хисап чоры				
		ККК	КГО	Барлығы халыктан	Барлығы юридик затлардан	Барлығы	ККК	КГО	Барлығы халыктан	Барлығы юридик затлардан	Барлығы	ККК	КГО	Барлығы халыктан	Барлығы юридик затлардан	Барлығы
1	Түбән Шытсу авылы	74,97	23,63	98,60	4,93	103,52	98,63	28,86	127,49	6,37	133,86	118,49	34,67	153,16	7,66	160,82
2	Югары Шытсу авылы	75,21	3,70	98,91	4,95	103,85	90,06	26,35	116,42	5,82	122,24	106,26	31,09	137,36	6,87	144,22
3	Елыш авылы	18,80	5,93	24,73	1,24	25,96	46,36	13,56	59,93	3,00	62,92	113,47	33,20	146,67	7,33	154,01
Барлығы җирлек буенча		168,98	53,25	222,23	11,11	233,34	235,05	68,78	303,83	15,19	319,02	338,23	98,96	437,19	21,86	459,05

Махсус техника (ә нәкъ менә транспорт һәм чүп ташу машиналары) саны төбәк операторы һәм территорияне санитар чистарту схемасы белән билгеләнә.

Контейнерларның кирәкле саны коммуналь калдыкларның уртача тәүлеклек жыелуын, аларны чыгару чорын (тәүлеклек) һәм контейнерның сыйдырышлылыгын исәпкә алып исәпләнә (1,1 м³) ("Территорияне санитар чистарту һәм торак урыннарын жыештыру" белешмәлеге (Мәскәү, 1990 ел). Контейнерлар саны 4.12.6 таблицада бирелгән.

4.12.6 нчы таблица

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Түбән Шытсу авыл жирлегенә составына керүче торак пунктлар территориясендә урнаштырырга планлаштырыла торган контейнерлар саны, берәмлек

№ т/б	Жирлек составына керә торган торак пункт исеме	Контейнерлар саны	
		Беренче чират	Исәп-хисап чоры
1	Түбән Шытсу авылы	5	6
2	Югары Шытсу авылы	5	5
3	Елыш авылы	3	6
Барлығы жирлек буенча		13	17

Шулай итеп, беренче чиратка Түбән Шытсу авыл жирлегенә территориясендә каты көнкүреш калдыклары өчен контейнерлар саны 13 данә , исәп – хисап чорына-17 данә тәшкил итәргә тиеш, контейнерларның 50% ын сортларга аерылырга тиешле каты көнкүреш калдыклары (икенчел чимал) өчен кулланырга киңәш ителә. Куркыныч ККК (яктырту жайланмалары, терекөмеш булган электр лампалары, батарея һәм аккумуляторлар, (автомобильдән тыш) терекөмешле градусниклар, (куллану үзенчәлекләрен югалткан) махсус билгеләнгән контейнерларга салынырга һәм (кызгылт сары төстәге) әйләнә-тирә мохиткә зыян китермәскә тиеш.

Контейнер майданчыкларын урнаштыру урыннары, торак территорияләрдә КККны жыю, вакытлыча саклау буенча тәкъдимнәрне исәпкә алып, территорияне санитар чистарту схемасы белән ачыклык кертә, ("Торак урыннарын жыештыру һәм территорияне санитар чистарту" белешмәсе (Мәскәү, 1990 ел)).

Халыкның санитар-гигиена шартларын яхшырту һәм авыл жирлегенә территориясенә экологик иминлеген тәмин итү максатларында түбәндәге чаралар каралган:

- авыл жирлегенә территориясен планлы-даими санитар чистарту;
- КККны аерым (дуаль) жыюны оештыру;
- ККК жыю өчен су үткәрми торган контейнерлар урнаштыру белән каты өслекле махсус майданчыклар оештыру;
- эре габаритлы калдыкларны жыю һәм саклау өчен калдыкларны жимерүгә комачаулаучы махсус каты өслекле майданчыклар оештыру;
- Барлыкка килгән каты коммуналь калдыкларны Лаеш шәһәре чүп-чар төяү станциясә аша Арча муниципаль районында муниципальара полигонга күмү һәм утильләштерү (калдыклар белән, шул исәптән каты коммуналь калдыклар белән эш итү өлкәсендә

территориаль схема нигезендә) Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2018 елның 13 мартындагы 149 номерлы карары белән, (Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2019 елның 14 маендагы 391 номерлы карарында күрсәтелгән үзгәрешләр белән);

– көнкүреш шартларында кулланыла торган энергия саклаучы лампалар кабул итү буенча кабул итү пунктын оештыру һәм аларны агулы югары класслы калдыкларны утильләштерү урыннарына чыгару;

– пыяла савытлар, пыялалар, макулатура, металл банкалар, металлолом, пластик һәм пластик шешәләр, кәгазь-мамык ботаклары, автомобиль шиналары кабул итү буенча кабул итү пунктын оештыру;

– санитар-эпидемиологик һәм табигатьне саклау законнарының заманча таләпләре нигезендә кар жыю өчен махсус майданчыклар оештыру

– табигатьне саклау һәм санитар-эпидемиологик законнар таләпләренә туры китереп, тирес (тизәк) туплануның вакытлы урыннарын төзекләндерү.

– урам сметасын, изоляцияләүче катлам буларак куллану өчен, ККК полигонына алып ташлау.

Авыл жирлегә территориясендә терлекчелек предприятиеләре урнашуга, шулай ук терлекчелекне үстерүгә яңа майданчык урнаштыру планлаштырылуга бәйле рәвештә, терлекчелек калдыкларын утильләштерү мәсьәләсен хәл итү өлешендә, генераль план белән ике вариант хәл итү тәкъдим ителә:

1. Ябык типтагы тирес саклагычларны (лагун) файдалану һәм алга таба ашлама сыйфатында кырларга тирес чыгару (терлекчелек калдыкларын зарарсызландыру, дегельминтизацияләү буенча чаралар уздырганнан соң). Лагуналарны фермалар балансындагы жирләрдә урнаштырырга тәкъдим ителә.

2. Тизәк (пиролиз, биогаз) эшкәртү жайланмаларын куллану.

Жылылык белән тәэмин итү

Проект карары

Жылылыкның барлык чыганақлары өчен, шул исәптән индивидуаль төзелешне жылыту өчен ягулыкның төп төре табигый газны күздә тотта.

Ижтимагый-коммуналь һәм административ-эшлекле төзелеш өчен түбәндәге торак пунктларда блок-модульле котельныйлар (БМК) төзү тәкъдим ителә (4.12.7 нче таблица):

4.12.7 нче таблица

Жирлек составына керә торган торак пункт исеме	Объект исеме	Беренче чират	Хисап срогы
Түбән Шытсу авылы	Жәмәгать үзәге өчен БМК	+	-
Барлығы:		1	-

Шулай итеп, авыл жирлегә территориясендә административ-эшлекле һәм ижтимагый төзелешләренә жылыту өчен беренче чиратта 1 блок-модульле котельный (БМК) төзү тәкъдим ителә.

Проектлауның алдагы стадияләрендә бер-берсеннән аз гына ераклыкта урнашкан проектлана торган объектларны бер котельныйга тоташтыру мөмкинлеген карарга кирәк.

Торак йорт төзелешен жылылык белән тәмин итү бер контурлы яки ике контурлы жылылык генераторларыннан (көнкүреш газ казаннарыннан) тормышка ашырылырга тәкъдим ителә.

Проект тарафыннан искергән һәм нәтижәсез технологияләрне файдаланудан баш тартуға һәм иң яхшы файдалана алырлык технологияләр принципларына күчүгә һәм заманча инновацион технологияләр кертүгә юнәлдерелгән оештыру чаралары тәкъдим ителә.

Газ белән тәмин итү

Газның хисап чыгымнары

Планлаштырылган карарлар нигезендә халыкны газ белән тәмин итүне күздә тотарга кирәк - (хужалык-көнкүреш һәм коммуналь ихтыяжлар).

Халыкның хужалык-көнкүреш һәм коммуналь-көнкүреш ихтыяжлары өчен газ чыгымнары газ куллануның эреләнгән күрсәткечләре буенча 42-101-2003 П.3. 12 п. нигезендә, 34 МДж/м³ газның яну жылылыгы вакытында, төзекләндерү дәрәжәсенә карап, (8000 ккал/м³) билгеләнгән:

- газ жылыткычларыннан кайнар су белән тәмин иткәндә - елына 300 м³;
- кайнар су белән тәмин итүнең төрле төрләре булмаганда - 180 м³/ел (авыл жирлегендә 220).

М³/с га газның максималь исәп-хисап чыгымы, 0°C һәм газ басымы 0,1 МПа булганда (760 мм).ст.) хужалык-көнкүреш һәм житештерү ихтыяжларына еллык чыгымның формуласы буенча өлеше буларак билгеләргә кирәк:

$$V_{hmax} = V_y * K_{hmax};$$

Анда: K_{hmax} - сәгәтлек максимум коэффициенты (2,3,4 нче таблица 42-101-2003 ел)

- - V_y - Еллык газ тотылу, м³/ел

Житештерү булмаган характердагы көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре ихтыяжлары өчен газ чыгымы торак йортларга газ чыгымының 5% күләмендә кабул ителгән.

Халыкның коммуналь-көнкүреш ихтыяжларына газга ихтыяж беренче чиратта (2025 ел) һәм исәп-хисап срогына (2040 ел) 4.12.8. нче таблицада бирелгән.

4.12.8 нче таблица

Түбән Шытсу авыл жирлеге халкының коммуналь-көнкүреш ихтыяжлары өчен газга ихтыяж, мең нм³/елга

№ т/б	Жирлек составына керә торган торак пункт исеме	Газның еллык чыгымы		
		Ел башына булган гамәлдәге хәл	I чират (2025 ел)	Хисап срогы (2040 ел)
1	Түбән Шытсу авылы	69,30	73,48	83,16
2	Югары Шытсу авылы	69,52	67,10	74,58
3	Елыш авылы	17,38	34,54	79,54
Авыл жирлеге буенча барлыгы:		156,20	175,12	237,38

Гамәлдәге һәм проектанган сәнәгать предприятиеләренең газга ихтыяжын предприятиеләр проектлары нигезендә билгеләргә кирәк.

Проект карары

Проект газлаштырылган барлык объектларны тотрыклы газ белән тәмин итүгә мөмкинлек бирә торган газүткәргечләрнең гамәлдәге системасын максималь файдалану күздә тотыла.

РФ Дәүләт шәһәр техник күзәтчелегенең «Газ бүлү һәм газ куллану системаларының куркынычсызлыгы кагыйдәләре» таләпләре нигезендә 2003 елда корыч газүткәргечләр өчен техник диагностикалау файдалануга кертелгәннән соң 40 ел узгач үткәрелергә тиеш.

Газүткәргечләрнең техник торышы турында диагноз кую һәм аларны алга таба куллану ресурсын билгеләү буенча мәгълүматлар булмау сәбәпле, техник чишелешләрдә гамәлдәге газүткәргечләрне максималь саклау һәм куллану күздә тотыла.

Торак-коммуналь секторны газ белән тәмин итү ГРП яки ШРП дан соң түбән басымлы газүткәргечләр системасыннан каралган.

Түбән Шытсу авыл жирлегенең торак пунктларында яңа территорияләр төзелүгә бәйле рәвештә, проект тарафыннан түбәндәгеләр тәкъдим ителә:

Беренче чиратка һәм хисап срогына (2040 елга кадәр).

Түбән Шытсу авылы:

- гамәлдә булганнарга өстәмә рәвештә яңа ГРП, ШРП төзү ;
- проектлана торган ГРП, ШРП-га югары басымлы газүткәргеч салу;
- проектлана торган ГРП, ШРПтан кулланучыга кадәр

түбән басымлы газүткәргечләр сузу;

Югары Шытсу авылы:

- гамәлдә булганнарга өстәмә рәвештә яңа ГРП, ШРП төзү ;
- проектлана торган ГРП, ШРП-га югары басымлы газүткәргеч салу;
- проектлана торган ГРП, ШРПтан кулланучыга кадәр түбән басымлы

газүткәргечләр сузу;

Елыш авылы:

- гамәлдә булганнарга өстәмә рәвештә яңа ГРП, ШРП төзү ;
- проектлана торган ГРП, ШРП-га югары басымлы газүткәргеч салу;
- проектлана торган ГРП, ШРПтан кулланучыга кадәр

түбән басымлы газүткәргечләр сузу;

Проект тарафыннан искергән һәм нәтижәсез технологияләрне файдаланудан баш тартуға һәм иң яхшы файдалана алырлык технологияләр принципларына күчүгә һәм заманча инновацион технологияләр кертүгә юнәлдерелгән оештыру чаралары тәкъдим ителә.

Электр белән тәмин итү

Электр йөкләнешләрен исәпләү

Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы буенча электр йөкләнеше ике сарык билгеләнә:

- беренче сарык - 2025 ел;
- исәп-хисап сарыкы - 2040 ел.

Хужалык-көнкүреш һәм коммуналь ихтыяжларның электр йөкләнешен исәпләү бер кешегә электр куллану нормалары буенча РД 34.20.185-94 (1999

елгы үзгәреш) «Шәһәр электр челтәрләрен проектлау инструментлары» нигезендә башкарылган.

Коммуналь-көнкүреш секторының еллык электр куллануы РД 34.20.185-94, 2.4.4 нче таблица нигезендә исәпләнгән "Коммуналь-көнкүреш кулланучыларының электр энергиясе чыгымының һәм электр йөкләнешен максимум куллану сәгатъләренен еллык санының эреләнгән күрсәткечләре".

Китерелгән зурайтылган күрсәткечләр торак һәм ижтимагый биналар, коммуналь-көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре, транспорт хезмәте күрсәтү объектлары, тышкы яктылык белән электр куллануны күздә тотып Бу мәгълүматлар торак биналарда кондиционирлау, электр белән жылыту һәм электр белән су жылытуны куллануны исәпкә алмый.

Коммуналь-көнкүреш секторының исәп-хисап куәте РД 34.20.185-94, 2.4.3.таблицасы нигезендә исәпләнгән "Чагыштырмача исәп-хисап коммуналь-көнкүреш йөкләнешенен эреләнгән күрсәткечләре" ("кече" шәһәрләр категориясе, табигый газдагы плитәләр белән). Таблицада китерелгән күрсәткечләр торак һәм ижтимагый биналарның (административ, уку, фәнни, дэвалау, сәүдә, тамаша кылу, спорт), коммуналь предприятиеләренен, транспорт хезмәте күрсәтү объектларының (автомобильләренә саклау өчен гаражларның һәм ачык майданчыкларның), тышкы яктылыкның йөкләнешен исәпкә ала. Шулай ук таблицада, кагыйдә буларак, поселок бүлү челтәрләре буенча тукланучы төрле вак сәнәгать кулланучылары исәпкә алынган.

Предприятиеләренен электр йөкләнешен исәпләүне әлегә предприятиеләренен электр белән тәмин итү проектлары яисә тиешле аналоглар буенча башкарырга кирәк.

4.12.9 нчы таблица

Түбән Шытсу авыл жирлеген территориясендә урнашкан коммуналь-көнкүреш секторының һәм вак сәнәгать предприятиеләренен елына электр куллануы, бер мең кВт/ел.

№ т/б	Жирлек составына керә торган торак пункт исеме	Еллык электр куллану, мең кВт.сәг/ел		
		Башлангыч ел	Беренче чират 2025 ел	Хисап срогы - 2040 ел
1	Түбән Шытсу авылы	683,55	724,78	820,26
2	Югары Шытсу авылы	685,72	661,85	735,63
3	Елыш авылы	171,43	340,69	785,54
Барлыгы жирлек буенча:		1540,70	1727,32	2341,43

4.12.10 нчы таблица

Түбән Шытсу авыл жирлеген территориясендә урнашкан коммуналь-көнкүреш секторының һәм вак сәнәгать предприятиеләренен исәп-хисап куәте

№ т/б	Жирлек составына керә торган торак пункт исеме	Исәп-хисап куәте, кВт		
		Башлангыч ел	Беренче чират 2025 ел	Хисап срогы - 2040 ел
1	Түбән Шытсу авылы	143,65	169,19	245,66
2	Югары Шытсу авылы	130,68	152,35	220,98
3	Елыш авылы	39,26	94,16	237,33
Барлыгы жирлек буенча:		313,34	415,70	704,06

4.12.11 нче таблица

Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә урнашкан коммуналь-көнкүреш секторының һәм вак сәнэгать предприятиеләренең трансформатор егәрлеге, кВА

№ т/б	Жирлек составына керә торган торак пункт исеме	Исәп-хисап куәте		
		Ел башына булган гамәлдәге хәл	Беренче чират 2025 ел	Хисап срогы - 2040 ел
1	Түбән Шытсу авылы	152,82	179,99	261,34
2	Югары Шытсу авылы	139,02	162,08	235,09
3	Елыш авылы	41,76	100,17	252,48
Барлығы жирлек буенча:		333,34	442,24	749,00

Коммуналь-көнкүреш секторының сроклары (I чират һәм исәп-хисап срогы) буенча электр куллану, куәт һәм трансформатор куәте күрсәткечләре, шулай ук электр куллануның беренче чиратка һәм исәп-хисап срогына шактый артуы, халыкның шактый артуын исәпкә алып, 4.12.12 нче таблицада китерелде.

4.12.12 нче таблица

Түбән Шытсу авыл жирлеге коммуналь-көнкүреш секторының сәнэгать житештерүен үстерү буенча чаралар исемлеге

№ т/б		Үлчәү берәмлеге	Башлангыч ел	Беренче чират 2025 ел	Хисап срогы - 2040 ел.	Башлангыч елга карата 2040 елга үсеш
1	Еллык электр куллану	мең кВт *сәгать/ел	1540,7	1727,32	2341,43	800,73
2	Исәп-хисап куәте	кВт	313,34	415,70	704,06	390,72
3	Трансформатор куәт	кВА	333,34	442,24	749,00	415,66

Проект карары

Исәп-хисапка таянып, без авыл жирлегендә электр куллануны шактый арттыра алабыз. Шул ук вакытта жирлекне электр белән тәэмин итүнең гамәлдәге схемасын файдалану мөмкинлеге дә бар.

Түбән Шытсу авыл жирлегенең торак пунктларында яңа территорияләр төзелүгә бәйле рәвештә, проект тарафыннан түбәндәгеләр тәкъдим ителә:

Беренче чиратка һәм хисап срогына (2040 елга кадәр) түбәндәгеләр тәкъдим ителә:

- Түбән Шытсу авылы торак майданчыкларын электр энергиясе белән тәэмин итү өчен трансформатор подстанцияләрен 108,52 кВА Гомуми куәте булган 10/0,4 кВ трансформатор подстанцияләрен урнаштырырга тәкъдим итә;
- Югары Шытсу авылы торак майданчыкларын электр энергиясе белән тәэмин итү өчен трансформатор подстанцияләрен 96,07 кВА Гомуми куәте булган 10/0,4 кВ трансформатор подстанцияләрен урнаштырырга тәкъдим итә;
- Елыш авылының торак майданчыкларын электр энергиясе белән тәэмин итү өчен трансформатор подстанцияләрен 210,72 кВА Гомуми куәте булган 10/0,4 кВ трансформатор подстанцияләрен урнаштырырга тәкъдим итә;

Трансформатор подстанцияләренең төгәл саны, урнашу урыны, шулай ук 10 кВ линиясен трассировкалары торак майданчыкларын планлаштыру проектын эшләгәннән соң төгәлләштереләчәк;

- физик тузган очракта электр тапшыру линиялэренен терэк баганаларын алыштыру;

- 10 һәм 0,4 кВ көчәнешле (энергияне сак тоту технологиялэрен гамэлгэ кертеп) электр тапшыру линиялэрен яңа торак йортларга һәм ижтимагый-эшлекле билгелэнештэге объектларга кадэр төзү (кирэк булганда);

- трансформатор подстанциялэрен һәм 10/0,4 кВ трансформаторларын алмаштыру (реконструкциялэү), эксплуатациялэүнең норматив срогын хезмэт иткэн һәм гамэлдэге норматив-техник талэплэргэ жавап бирми торган трансформатор подстанциялэрен һәм трансформаторларын алмаштыру (реконструкциялэү), чөнки капитал ремонтка чыгымнар чагыштырмача, хэтта реконструкциялэү чыгымнарыннан артып китэ. Трансформатларны артык норматив сроклы эксплуатациялэү эчке элементларның техник характеристикаларын үзгэртүгэ китерэ һәм нэтижэ буларак югалтуның 5-7% ка артуына китерэ. Моннан тыш, кулланучыларда ихтыяж егэрлеге үсеше нэтижэсендэ трансформаторларның бер өлеше егэрлеккэ артык йөклэнеш белэн эшли, бу 0,38-10 кВ челтэрендэге көчөнеш кимүгэ һәм электр энергиясен югалтуларның артуына китерэ;

- урамнарны яктырту линиялэрен төзү һәм реконструкциялэү.

Электр челтэре хужалыгы объектларының яңа төзелеше күлэмнэре һәм корылмага һәм реконструкциягэ планлаштырыла торган объектларның характеристикалары, 10 һәм 0,4 кВ линиялэрен трассировкалары, гамэлдэге челтэрнең фаразлана торган йөклэнешеннэн һәм урнашу урынына, техник параметрларыннан чыгып билгелэнэчэк һәм проектлауның алдагы стадиялэрендэ төгэллэштерелэргэ тиеш. Заманча талэплэргэ туры китереп, электр челтэрлэренэ тэкьдим ителэ:

1. ВЛны тиз эшли торган ВЧ яклау белэн тээмин итү;
2. Подстанциялэрне телемеханикалаштыру;
3. Торак пунктларның бүлү челтэрендэ электр энергиясен исэпкэ алуның автоматлаштырылган системаларын монтажлау. Барлык кулланучылар электр энергиясен исэпкэ алу приборлары белэн тээмин ителэргэ тиеш. Электр энергиясен объектив һәм нэтижэле исэпкэ алу проблемаларының берсе - искергэн исэпкэ алу приборларын югары дэрэжэдэ ялгышлык белэн эксплуатациялэү. Бу шарт электр энергиясен коммерциячел исэпкэ алуның автоматлаштырылган системасын кертүне шактый кыенлаштыра
4. Энергияне сак тоту технологиялэрен куллану һәм реактив куэтне компенсациялэү.

Аз токлы челтэрлэр

Телефонлаштыру

Гомуми файдаланудагы телефон челтэрен үстерү элэге элемтэ төренэ заявкаларны канэгатылэндерүнең 100% шартларыннан алып барылырга тиеш.

Телефонлаштыруны жирлек территориясендэ гамэлдэ булган АТСтан тормышка ашыру планлаштырыла. Телефон элемтэсен үстерү заманча цифрлы жиһазлар базасында гамэлдэге телефон челтэрен реконструкциялэүгэ һәм киңэйтүгэ юнэлдерелэчэк.

Проект белән тәкъдим ителә:

- Түбән Шытсу авылында, заманча цифрлы технологияләрне кулланып, гамәлдәге АТСны, 512 номерга кадәр куәтне арттырып реконструкцияләү;
- заманча цифрлы технологияләрдән файдаланып, АТСны модернизацияләү. АТСның аналог жиһазларын, мөмкин булганча, оптик-жепселле сызыкча корылмалардан файдаланып, цифрлы станциягә күчерү;
- оптик-жепселле элементә, кәрәзле элементә, IP-телефония, Internet челтәре үсеше.
- линияле элементә корылмалары төзү;
- спутник элементәсен һәм цифрлы телерадиотапшыруларны да кертеп, элементә чаралары өлкәсендә яңа технологик казанышлар кергү.

Кабельле телефон каналын торак һәм ижтимагый төзелеш объектларына кадәр төзүне «Таттелеком» ГАЖ көче белән гамәлгә ашыру тәкъдим ителә. Кабельле канализация төзелеше күзәтү жайланмалары куелган асбоцемент торбалардан тәкъдим ителә.

Муниципаль берәмлектә колачлау зонасын киңәйтү өчен GSM стандартының өстәмә база станцияләрен урнаштыру тәкъдим ителә.

Авыл жирлегенә торак районы өчен гаилә кору коэффициенты - 3,5 кеше. Көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре ихтыяжларын исәпкә алмау коэффициенты 1,25 тәшкил итә

Яңа төзелгән территориядә телефон йөкләнешенә бүленеше 4.12.13 нче таблицада китерелгән.

4.12.13 нче таблица

Түбән Шытсу авыл жирлегенә яңа төзелгән территориясендә телефон йөкләнешен бүлү

№ т/б	Күрсәткеч атамасы	Телефоннар саны		
		Гамәлдәге хәл	Беренче чират	Исәп-хисап чоры
1	Проектлана торган торак төзелешенә телефон йөкләнеше	210	262	409
2	Көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләренә телефон йөкләнеше	-	66	103
3	Телефоннарның гомуми саны	210	328	512

Радиофикацияләү

Авыл жирлегенә радиофикацияләү өчен радиосигнал бирүне тәэмин итүче радиоүзел төзелешен һәм гамәлдәге һәм проектлана торган торакны һәм социаль-мәдәни көнкүреш объектларын тоташтырып, су бие радиолиниясе буенча бүлү фидерлары төзүне карарга кирәк.

Телевидение

Татарстан Республикасында DVB-T цифрлы эфир тапшырулары стандартынан файдаланып, цифрлы эфир-кабельле телевидение челтәре булдырылды. Транспорт челтәре сыйфатында «ВолгаТелеком» ААЖ зона жеппселле-оптик челтәре кулланыла.

Цифрлы телевидение челтәре, тапшырыла торган программалар саны буенча да (кимендә 10), сурәтне, тавышны тапшыру, ТВ сигналлар кабул итү сыйфаты буенча да аналог челтәрләр алдында өстенлекләргә ия . Бу кабул итүне

бер дециметрлы антеннага кимендә 10 программа кабул итәргә мөмкинлек бирә, аналог тапшыргычлар белән чагыштырганда кечерәк куәттәге тапшыргычларны файдаланырга, шулай ук телетапшырулар челтәрләрен компьютер челтәрләре белән тоташтыру мөмкинлеген тәмин итә.

Цифрлы телевидение белән беррәттән, муниципаль берәмлек халкы аналог телевидениесен кабул итү мөмкинлегенә ия.

Территориянең инженерлык эзерлеген үстерү буенча чаралар

Әлеге бүлектә территорияне инженерлык эзерләү чаралары буенча гомуми тәкъдимнәр бирелгән. Гамәлдә билгеле бер участкага хас конкрет проблемалардан чыгып эш итәргә кирәк. Капиталь төзелеш объектларын төзөгәндә территориянең геологик шартларын, грунтларның токим составын һәм физик үзлекләрен бәяләү, грунтларның эрозия тотрыклылыгын, грунт суларының ятуын билгеләү максатында инженер-геологик тикшеренүләр үткәргү мәжбүри. Шулай ук шундый ук инженер-геологик шартларда төзелешнең булган тәҗрибәсен кулланырга кирәк. Территориянең рельефын оештыруның ахыргы варианты җир участогын эксплуатацияләүне катлауландыра торган кирәкмәгән табигать процессларының интенсивлыгына, фаразланган йөкләмәләр һәм йогынтыларга, инженерлык чараларына эксплуатация чыгымнарына һәм аларның максатчанлыгына бәйле рәвештә сайлана

4.13.1 Эрозиягә каршы, ишелүгә каршы чаралар

Авыл җирлегендә вакытлы сулыкларның эрозиясе һәм чокыр эрозиясе үсеше Мишә, Казкаш елгаларының үзәннә һәм исемсез елга – Мишә елгасының уң кушылдыгы һәм аның кушылдыкларына туры китерелгән.

Хәзерге вакытта күпчелек чокырлар авыл җирлегендә тоткарланган һәм актив үсә торган чокырлар юк.

Чокырлар барлыкка килүне булдырмас өчен елга үзәннәре һәм ерганак битләрен агроурманмелиорация юлы белән алга таба ныгыту зарур. 116.13330.2012 СП нигезендә, чокырларны барлыкка китерү буенча агроурманмелиорация кисәтү чаралары булып тора, ул күпьяллык үләннәрне чәчү, күпьяллык үләннәр һәм берәмлек чәчү белән бергә агач һәм куаклар утыртуны үз эченә ала. Күпьяллык үләннәрне башка ярдәмчел саклану чараларынан башка чәчү тау битләрендә (откосларда) 35°гә кадәр текә, ә зуррак текәлек булганда (45°гә кадәр) - туфракны ябыштыручы материаллар белән яисә яшел габионнар һәм биоматлар кулланып чәчү рәхсәт ителә.

Грунт хәрәкәте процессларын кисәтү һәм тотрыкландыру өчен, икътисади максатка ярашлы булганда, аңа кирәкле текәлекне бирү, сөзәклекне терраслау юлы белән су бүлү (тау канавалары) террасларында алга таба урнаштыру, тотрыксыз грунтларны бетерү яки алыштыру юлы белән, сөзәклекнең рациональ профильләштерү чараларына мөрәҗәгать итәргә мөмкин.

Сөзәклек рельефы үзгәрү мөмкин булмаганда, тотып торы корылмаларын алдан күрергә кирәк.

Авыл хужалыгы җирләренең зур мәйданнары булганда рельефның чагыштырмача аз беркетелүе күзәтелә. Яссы эрозиянең үсешен булдырмау өчен саклагыч урман полосаларын утыртырга кирәк.

4.13.2 Өске агымны оештыру буенча чаралар

Табигый дренаж өчен уңайсыз шартлары булган проблемалы территорияләр өчен өске агымны оештыру схемасын эшлэргә кирәк.

4.13.3 Су басудан саклану чаралары

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 29 августындагы 1625-р номерлы карары нигезендә, Саба районының (2019 елның 16 февралендәге 301-р номерлы үзгәрешләр белән) торак пунктлары «Су басу (су басу) ихтималы булган Татарстан Республикасы торак пунктлары исемлегенә» кертелмәгән.

Жирлек территориясе буйлап ага торган елгалар ташу чорында куркыныч тудырмый, төп су агымы кушылдыкларының бер өлеше фәкәт ташу һәм язгы ташу чорында гына тулылана.

Гидрологик режимга күзәтү алып барылмый, су басу зонасы ачыкланмаган. Шулай ук жирле үзидарә органнары мәгълүматлары буенча су басу зоналары юк.

4.13.4 Сейсмик куркыныч

В картасы нигезендә (В - сейсмик куркыныч дәрәжәсе, 5% ка тигез) СП 14.13330.2018 "Сейсмик районнарда төзелеш. СНИП II-7-81 Актуальләштерелгән редакциясе Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясе MSK-64 шкаласы буенча 6 балл жир тетрәүләрнең интенсивлыгы булган зонага керә, Россия Федерациясе территориясендә ОСР-2015 Гомуми сейсмик районлаштыруның С (1%) картасы нигезендә, жир тетрәүләрнең ешлыгы 7 баллга тигез булган зонага керә.

Биналар һәм корылмалар төзегәндә сейсмик куркыныч дәрәжәсен, корылмаларның һәм биналарның нигезләрен исәпләүне исәпкә алырга кирәк. Бу эш 14.13330.2018, СП 20.13330.2016 таләпләре нигезендә башкарылырга тиеш.

Табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрне кисәтү чаралары, гражданнар оборонасы чаралары исемлеге.

«Гражданнар оборонасы буенча чаралар, табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрне кисәтү буенча чаралар исемлеге» генераль план бүлегенә "Гадәттән тыш хәлләрдә куркынычсызлык" ГОСТ Р 22.2.10-2016 нигезендә эшләнгән. Гражданнар оборонасы буенча чараларны нигезләү һәм исәпкә алу тәртибе, территориаль планлаштыру документларын эшлэгәндә табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрне кисәтү чараларын, 165.1325800.2014 «Гражданнар оборонасы буенча инженер-техник чаралар», гражданнар оборонасы өлкәсендә һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклау буенча башка норматив документлар, Саба муниципаль районы Гражданнар оборонасы планы, шулай ук башлангыч мәгълүматлар һәм Татарстан Республикасы Гражданнар оборонасы эшләре һәм гадәттән тыш хәлләр министрлыгы (алга таба - ТР Гадәттән тыш хәлләр министрлыгы) тарафыннан 2019 елның 19 декабрендәге 495 номерлы бирелгән таләпләр нигезендә.

Территорияне кыскача тасвирлау

Түбән Шытсу авыл жирлеген территориясе Мишә елгасының һәм аның уң кушылдыкларының елга үзәннәре белән бүленгән калкулыклы тигезлектән гыйбарәт (Казкаш елгасы, исемсез елга һәм исемсез су агымнары), абсолют билгеләр 100-170 М.

Түбән Шытсу авыл жирлегенә геологик төзелешендә Пермь һәм дүртенче катламнар катнаша.

Авыл жирлегенә уртача континенталь климат зонасында урнашкан, кышын салкын, жәен жылы һәм житәрлек явым-төшемле. Нормада уртача еллык температура +4,7°Сны тәшкил итә.

Инженер-геологик һәм климат шартларының тулырак тасвирламасы «Әйләнә-тирә мохитне саклау» бүлегендә китерелгән.

Түбән Шытсу авыл жирлегенә территориясенә гомуми мәйданы 5438,2385 га тәшкил итә, шуларның 87,5% ы авыл хужалыгы кулланышы зонасында, 3,5% ы торак пунктлар белән, 0,5% ы транспорт инфраструктурасы зонасы белән капланган, 8,1% ы урманнар зонасы белән капланган.

2019 ел башына жирлек халкының саны 710 кеше тәшкил иткән, шуларның 394 ы - хезмәткә сәләтле яшьтәге кешеләр Халыкның күп өлеше (44,5%) Югары Шытсу авылында яши, жирлекнең административ үзегендә – Түбән Шытсу авылында (44,37%), халыкның иң аз өлеше Елыш авылында (11,13%) яши.

Торак фонды урамнар чөлтәре буйлап тәртипкә салынган индивидуаль төзелеш белән тәкъдим ителгән.

Житештерү объектлары фермалар тарафыннан тәкъдим ителгән. Ашлык складлары һәм машина-трактор паркы бар. Шулай ук дару препаратлары житештерү буенча сәнәгать объекты да планлаштырыла.

Түбән Шытсу авыл жирлегенә Татарстан Республикасының башка жирлекләре һәм районнары белән транспорт элементәсе хәзерге вакытта төбәк әһәмиятендәге IV категорияле «Сатыш – Олы Кибәче», Түбән Шытсу авылына килү, "Мамадыш – Теләче" – Елыш – Түбән Шытсу автомобиль юллары һәм жирле әһәмияткә автомобиль юллары аша гамәлгә ашырыла.

Халыкны эчә торган һәм хужалык-көнкүреш суы белән тәмин итү чыганаclarы булып Түбән Шытсу, Югары Шытсу, Елыш авылларында урнашкан скважиналар тора, алардан беренче күтәрелү насос станцияләре һәм су суырту башнялары ярдәмендә урам буйлап кулланыучыларга кадәр бара торган суүткәргеч чөлтәрләргә су бирү гамәлгә ашырыла. «Шытсу «АХП " ЖЧЖ фермалары территорияләрендә шәхси ихтыяжлар өчен скважиналар һәм су башнялары файдаланыла. Су үткәрү чөлтәрләренә гомуми озынлыгы 8,996 км тәшкил итә. Эчәргә яраклы һәм хужалык-көнкүреш ихтыяжларына уртача тәүлеклек су чыгымы, чагыштырмача кулландан чыгып, тәүлегенә 140 л / тәшкил итә: Түбән Шытсу т.п. - 44,1 м³/тәүлек, Югары Шытсу т. п. - 44,24 м³/тәүлек, Елыш т. п. - 11,06 м³/тәүлек.

Түбән Шытсуда үзәкләштерелгән су чыгару системасы юк.

Түбән Шытсу авыл жирлегенә торак пунктларына табигый газ югары басымлы авылга газүткәргечләр буенча магистраль газүткәргеч аша газ бүлү пунктларына кадәр (ГРП, ШРП) тапшырыла. Алга таба түбән басым чөлтәрләре буенча турыдан-туры кулланычыга житкерелә. Торак пунктларны электр белән

тээмин итү 10,110,500 кВ хава линиялэре белэн башкарылган. Физик халэт канэгательнэрлек, кайбер линиялэрнең тузуы 70 %ка житә.

**Территорияне табиғый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау буенча гамәлдәге чаралар, гражданнар оборонасы чаралары
Территория һәм оешмаларны гражданнар оборонасы буенча төркемнәргә (булган хәлгә) кертү**

ТР Гадәттән тыш хәлләр министрлығы мөгълүматы буенча, гражданнар оборонасы буенча төркемнәргә проектлана торган территория кагылмый. Жирлек территориясендә гражданнар оборонасы буенча категориягә кертелгән оешмалар юк.

Күчерү (гамәлдәге хәл)

Башка районга халык эвакуациясе каралмаган.

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Гражданнар оборонасы һәм халыкны яклау планы (алга таба - ГО планы) нигезендә Саба районының барлык жирлекләре торак фонд биналарына күчеп утыру юлы белән эвакуацияләнә торган халыкны урнаштыру өчен билгеләнгән. Эвакуацияләнүче халык саны ГО планы белән билгеләнгән. Түбән Шытсу жирлегендә кабул итүче эвакуация пунктының оештыру каралган.

Халыкны инженерлык ягыннан яклау (гамәлдәге хәл)

Шәхси участокларда иң гади яшеренү урыннары (баз) бар.

Инженерлык инфраструктурасы (булган хәл)

Су белән тээмин итү

Хәзерге вакытта скважиналардан су алу мөмкинлегә күләме эчәргә яраклы һәм хужалык-көнкүреш ихтыяжлары өчен суга ихтыяжны каплай. Скважиналар дебиты шулай ук кирәк булган очракта су жыю жайланмасы күләмен арттырырга мөмкинлек бирә.

Электр энергиясе сүнгән һәм скважиналарда насослар эше тукталган очракта, су белән тээмин итү чыганагы булып жирлектә барлык торак пунктлар янында булган чишмәләр торырга мөмкин.

Газ белән тээмин итү

Түбән Шытсу авыл жирлегенә торак пунктларына табиғый газ югары басымлы авылара газүткәргечләр буенча магистраль газүткәргеч аша газ бүлү пунктларына кадәр (ГРП, ШРП) тапшырыла. Алга таба түбән басым челтәрләре буенча турыдан-туры кулланучыга житкерелә.

Электр белән тээмин итү

Түбән Шытсу авыл жирлеген электр белән тээмин итү 10 кВ (ф7 Баландыш; ф-16 Саба), 110 кВ (Баландыш – Саба), 500 кВ (Киндери – Зәй ГРЭСЫ) хава линияләре аша башкарыла.

Гражданлык оборонасы буенча хәбәр итү системасы (гамәлдәге хәл)

Хэбэр итү системасы булмау ашыгыч хэбэрлэр тапшыру өчен халыкның игътибарын электрон массакулэм мэгълүмат чараларына вакытында жэлеп итэргэ мөмкинлек бирми. Халыкка мэгълүмат бирү республика һәм жирле телерадиотапшырулар аша тапшырыла.

Потенциаль куркыныч объектлар, куркыныч житештерү объектлары һәм мөмкин булган куркыныч зоналар (гамэлдэге хэл)

"Халыкны һәм территориялэрне табигый һәм техноген характердагы гадэттэн тыш хэллэрдэн яклау турында" 1994 елның 21 декабрэндэге 68-ФЗ номерлы Федераль закон (03.07.2019 ел редакциясендэ) нигезендэ, потенциал куркыныч объект - ул югары дэрэжэдэге жаваплылыгы булган биналар һәм корылмалар урнашкан объект яки берьюлы биш меңнэн артык кеше булырга мөмкин объект.

2009 елның 30 декабрэндэге 384-ФЗ номерлы Федераль закон (02.07.2013 елгы № 384-ФЗ) "Биналар һәм корылмаларның иминлеге турында техник регламент", Россия Федерациясе Шэһэр төзелеше кодексы нигезендэ аеруча куркыныч, техник яктан катлаулы яки уникаль объектларга кертелгэн биналар һәм корылмалар югары дэрэжэдэге жаваплылык дэрэжэсендэге биналарга һәм корылмаларга карый, алар арасында I һәм II класслы куркыныч житештерү объектлары бирелэ, аларда куркыныч матдэлэр барлыкка килэлэр, файдаланылалар, эшкэртелэлэр, сакланалар, юкка чыгарылалар (РФ Шэһэр төзелеше кодексының 48 нче маддэсенен 11 нче пункты).

Жирлек территориясендэ «Куркыныч житештерү объектларының сэнэгать иминлеге турында» 1997 елның 21 июлендэге 116-ФЗ номерлы Федераль закон (алга таба - №116-ФЗ) белэн билгелэнгэн куркыныч житештерү объектлары урнашкан. Шартлау һәм янгын чыгу куркынычы булган объектларга 0,005 Мптан югары басымлы газүткэргечлэр керэ, алар 116-ФЗ номерлы 2 нче кушымтаның 4 нче пунктында каралганча, III класслы куркынычка керэ

ТР Гадэттэн тыш хэллэр министрлыгы мэгълүматлары буенча, жирлек территориясендэ авариялэр гадэттэн тыш хэллэр зоналары барлыкка килэргэ мөмкин булган потенциал куркыныч объектлар юк. Углеводород чималы магистраль торбаүткэргечлэрэ өчен СП 36.13330.2012 "Магистраль торба үткэргечлэр" нигезендэ минималь ераклык билгелэнэ СНИПның актуальләштерелгэн редакциясе 2.05.06-85* һәм СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 "Предприятиелэрнен, корылмаларның һәм башка объектларның санитар-яклау зоналары һәм санитар классификациясе", сак зоналары РФ Хөкүмэтенен "Магистраль газүткэргечлэрне саклау кагыйдэлэрен раслау турында " 2017 елның 8 сентябрэндэге 1083 номерлы карары нигезендэ билгелэнэ.

Түбэн Шытсу т.п. дан көнчыгышка ындыр табагы һәм ашлык саклау урыны урнашкан һәм Югары Шытсу т. п. дан төньяк-көнбатышка таба ындыр табагы урнашкан. 1 нче кушымтаның 6 нчы һәм 2 нче кушымтаның 9 нчы пункты нигезендэ, элеге объектлар IV класслы куркыныч житештерү объектларына керэ.

Түбэн Шытсу авыл жирлегендэ биотермик чокыр бик куркыныч объект булып тора, ул Түбэн Шытсу торак пункттыннан төньяк-көнчыгышка таба урнашкан.

Жирлек территориясендә «Казан – Екатеринбург» югары тизлекле магистраленен тимер юл участогы төзү күздә тотыла. Поездлар хәрәкәтенә бәйлә гомуми файдаланудагы тимер юллар югары дәрәжәдә куркыныч булган зоналар булып тора. 2003 елның 10 гыйнварындагы 17-ФЗ номерлы "РФда тимер юл транспорты турында"гы 17-ФЗ маддәсе (26.07.2019) нигезендә гомуми файдаланудагы юллар потенциал куркыныч объектлар булып тормый.

Жирлек территориясә химик зарарлану, мөмкин булган жимерелүләр, радиоактив зарарлану зоналарына эләкми. Гидродинамик куркыныч объектлар шулай ук юк.

Территорияне һәм халыкны куркыныч табигый процесслардан (гамәлдәге хәләттән) яклау

Түбән Шытсу авыл жирлегенен төзелгән территорияләре «Татарстан Республикасы һәм Казан шәһәре муниципаль районнарының экзоген геологик процессларның актив йогынтысына китергән төзелеш территорияләре исемлегенә» кертелмәгән.

Исемлек Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 28 декабрендәге 1083 номерлы карары белән расланган «Әйләнә-тирә мохитне саклау, табигый ресурсларын торгызу һәм алардан файдалану» дәүләт программасының «2014-2021 елларга жир асты байлыктарыннан файдалану өлкәсендә дәүләт идарәсе» ярдәмчә программасы кысаларында Татарстан Республикасы территориясендә территорияль дәрәжәдә куркыныч экзоген геологик процесслар мониторингын алып бару» объекты буенча эшләр башкару өчен геологик йөкләмәгә кушымта булып тора.

ТР Гадәттән тыш хәлләр министрлыгы мәгълүматлары буенча, жирлек территориясә катастрофик су басу зонасына эләкми.

Янғын куркынычсызлыгын тәмин итү системасы (гамәлдәге хәл)

Иң якын янғын бүлеге күрше Иске Икшермә авыл жирлегенен Татар Икшермәсе торак пунктына 7 км ераклыкта урнашкан, янғын сүндерү машинасы якынча 10 минутта килеп житә.

Янғынга каршы тышкы су белән тәмин итү чыганакларына янғын гидрантлары һәм су башнясы керә, ул 10 минутлык янғынга каршы су запасын саклый. Янғын гидрантлары һәр торак пунктта су челтәрләрендә урнаштырылган: Югары Шытсу т. п. – 4, Түбән Шытсу авылында – 5, Елышта – 1 шт.

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2004 елның 11 октябрендәге карары белән «Татарстан Республикасы территориясендә эре янғыннарны сүндерү, гадәттән тыш хәлләрне һәм аварияләрне бетерү өчен көчләрне һәм янғын саклау чараларын жәлеп итү планын раслау турында» 447

номерлы Татарстан Республикасы территориясендә эре янгыннарны сүндерү, гадәттән тыш хәлләрне һәм һәлакәтләрне бетерү өчен көчләрне һәм янгын саклау чараларын жәлеп итү планы эшләнде (ТР МКның 2004 елның 11 октябрэндәге 447 номерлы карары белән расланды). Әлеге план буенча Түбән Шытсу авыл жирлегә Казан терәк пунктына хезмәт күрсәтү зонасына керә (4.14.1 таблица).

4.14.1 нче таблица

Казан терәк пунктына хезмәт күрсәтү зонасы

План буенча жәлеп ителә торган көчләр һәм чаралар:				Барлыгы көч һәм чаралар
Район көчләре һәм чараларын жәлеп итү	Районара хезмәттәшлек	Республикаара (өлкәара) хезмәттәшлек	Терәк пунктлары көчләрне һәм чараларын жәлеп итү	
ПЧ: АЦ-5; ДПО: АЦ-2; жайлаштырылган техника - 5 ВПО: янгын сүндерү поезды - 1	Кукмара муниципаль районыннан АЦ-1 Балтач муниципаль районыннан АЦ-2 Мамадыш районыннан АЦ-1 Арча районыннан АЦ-2 Теләче районыннан АЦ-2	-	АЦ-3, АЛ-1, ПНС-1, АВ-1, АР-1, П/П-1, АСО-1	АЦ-18, АЛ-1, ПНС-1, АВ-1, АР-1, АСО-1, П/П-1, жайлаштырылган техника - 5 янгын сүндерүче поезд - 1

Искәрмә: эре янгыннарны сүндерү, Татарстан Республикасы территориясендә гадәттән тыш хәлләрне һәм аварияләрне бетерү өчен көчләрне һәм янгын саклау чараларын жәлеп итү планында кулланыла торган кыскартулар: АЦ - автоцистерна, АЛ - автобаскыч, АВ - һавалы-көбәкле янгын сүндерү машинасы, АСО - элемент һәм яктырту автомобиле, АСА - авария-коткару автомобиле, АР - жиңле автомобиль, ПЧ - янгын сүндерү бүлеге, ДПО - ирекле янгын сүндерү сагы, ВПО - ведомство янгын сүндерү сагы, ПНС - янгын сүндерү насос станциясе

СП 31.13330.2012 нигезендә, шулай ук П70.0010.09-90 гади булмаган объектларда эчке һәм тышкы янгын сүндерү системаларын проектлау буенча пособие нигезендә тышкы янгын сүндерүгә су чыгымнары нормасы һәр торак пункт өчен 5 л/с тәшкит итә (1000 кешедән азрак халкы булган торак пунктта 1 тапкыр янгыннар саны). Эчке янгын сүндерүгә суның хисап чыгышы - 2,5 л/с. Янгынны сүндерү озынлыгы - 3 сәгать.

Саба муниципаль районы Башкарма комитетының 2019 елның 3 сентябрэндәге 1029-п номерлы карары нигезендә Саба районы территориясендә гражданнар оборонасы буенча чараларны үтәүне тәмин итү буенча территориаль штаттан тыш формированиеләр исемлегә расланды. «Саба МПП ЖКХ» ААЖ зыян күргән очракта халыкны эчә торган су белән тәмин итү өчен, Саба районы кулланучылар жәмгыяте кайнар туклану белән тәмин итү өчен, Саба РУЭС Арча ЗУЭС, «Таттелеком» ААЖ хәбәр иткән өчен җаваплы

Хәрби вакытта һәм техноген һәм табигый характердагы гадәттән тыш хәлләрдә, территориянең тотрыклы эшләвен арттыру, халыкны яклау һәм тормыш белән тәмин итү буенча тәкъдимнәр
Территория һәм оешмаларны гражданнар оборонасы буенча төркемнәргә кергү (тәкъдим ителә торган чаралар)

Территориянең Гражданнар оборонасы буенча категориясе булмау сәбәпле, гамәлдәге житештерү объектлары функцияләренең тотрыклылыгын арттыру буенча чаралар эшләү таләп ителми.

Күчерү (тәкъдим ителә торган чаралар)

Гражданнар оборонасы буенча төркемнәргә кертелмәгән торак пунктлар территорияләре өчен 6.2.2.ГОСТ Р 22.2.10-2016 нигезендә эвакуацияләнергә һәм имин районга жибәрелергә тиешле халык санын исәпләү таләп ителми.

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Гражданнар оборонасы һәм халыкны яклау планы нигезендә Саба районының барлык жирлекләре торак фонд бинасына күчереп утырту юлы белән эвакуацияләнә торган халыкны урнаштыру өчен билгеләнгән. Жирлек территориясендә кабул итү-эвакуация пункты урнаштыру каралган.

Халыкны инженерлык ягыннан яклау (тәкъдим ителә торган чаралар)

Түбән Шытсу авыл жирлегенә куркынычсыз район булып тора.

Түбән Шытсу авыл жирлегендә гражданнар оборонасының саклау корылмалары төзү таләп ителми.

Инженерлык инфраструктурасы (тәкъдим ителә торган чаралар)

Су белән тәмин итү

Су куллану исәпләүләре буенча чыганақлардан мөмкин булган су алу күләмнәренә төзәтмәләр кертергә кирәк. Таләп ителә торган күләмнәргә ирешү насосларны күпкә куәтләрәкләренә алмаштыру яисә су белән тәмин итү чыганақлары санын арттыру юлы белән гамәлгә ашырылырга мөмкин. Кирәк булганда торак пунктларны су белән тәмин итү схемасына яисә яңа проектка үзгәрешләр кертүне күздә тотарга кирәк.

Скважиналарның яртысыннан да ким булмаган өлеше электр кабул итү жайланмаларын автоном резерв туклану чыганақларына тоташтырырга һәм насосларны күчмә электр станцияләренә тоташтыру жайланмаларына ия булырга тиеш.

Шулай ук 165.1325800.2014 "Гражданнар оборонасы буенча инженер-техник чаралар" таләпләренә ярашлы рәвештә, су алу корылмаларының бер төркеме сафтан чыккан очракта, калган корылмаларның куәте объектларның житештерү-техник ихтыяжларына, шулай ук тыныч вакытта халык саны өчен хужалык-эчә торган ихтыяжларга авария режимы буенча су бирүне тәмин итәргә тиеш.

Радиоактив пычранудан һәм (яисә) су белән тәмин итү объектларын электр энергиясә белән үзәкләштерелгән тәмин итү шартларында су белән тәмин итә торган имин зонада су белән тәмин итүдән саклаучы суммар проект житештерүчәнлегә халыкның ихтыяжларын канәгатьләндерү өчен житәрлек булырга тиеш, шул исәптән эвакуацияләнгән, шулай ук барлык милек рәвешендәге предприятиеләрдә, крестьян (фермер) һәм шәхси ярдәмчә хужалықларда, эчәр суларда булган авыл хужалыгы хайваннары һәм кошлары; халык өчен - бер кешегә кимендә 25 л исәбеннән; авыл хужалыгы хайваннары һәм кошлары өчен - Россия Авыл хужалыгы министрлыгы билгели торган нормалар буенча (5.23.13800.2014). Шуңа бәйле рәвештә жирлек территориясендә булган чишмәләрне төзекләндерергә кирәк.

Газ белән тәмин итү

"Куркыныч житештерү объектларының сәнэгать иминлеге турында" 1997 елның 21 июлендәге 116-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә газүткәргечләр куркыныч житештерү объектлары булып тора, бу аралаша торган тирәлекнең куркыныч житештерү факторлары жыелмасына бәйле: транспортлана торган газның шартлау һәм янғын куркынычы үзлекләре Куркыныч житештерү объектларына газ бүлү һәм газ куллану челтәрләре 0,005Мга кадәр (116-ФЗ номерлы кушымта), ягъни ГРП һәм УГШтан кулланучыларга кадәр баручы челтәрләр керә алмый.

АГРС магистраль газүткәргече һәм газ тарату станциясе челтәрләрен һәм жиһазларын үз вакытында алыштыруны күзәтеп торырга кирәк. Яңа объектлар төзегәндә 62.13330.2011 нигезендә урта һөнәри белем бирү учреждениеләреннән алынган минималь ераклыктарны исәпкә алырга, сак зоналары режимын сакларга.

Проектлана торган территория гражданнар оборонасы буенча төркемнәргә кагылмаганлыктан, 165.1325800.2014 нигезендә газ белән тәмин итү системасын урнаштыруга махсус таләпләр юк.

Электр белән тәмин итү

Проектлана торган территория гражданнар оборонасы буенча төркемнәргә карамый, электр белән тәмин итү системасын урнаштыруга махсус таләпләр юк.

Хәбәр итү системасы (тәкъдим ителә торган чаралар)

Халыкка хәрби хәрәкәтләр алып барганда яки бу гамәлләр нәтижәсендә килеп чыга торган куркынычлар турында хәбәр итү өчен, шулай ук гадәттән тыш хәлләрдә килеп чыккан хәвеф-хәтәрләр турында хәбәр итүнең жирле системасын төзәргә кирәк, ул 165.1325800.2014 "Гадәттән тыш хәлләр барлыкка килү куркынычы турында халыкның экстрен хәбәр итүнең комплекслы системасын булдыру турында" 2012 елның 13 11 декабрәндәге 1522 номерлы указы таләпләренә туры киләргә тиеш.

Түбән Шытсу авыл жирлегә территориясе тиз үсә торган куркыныч табигый күренешләр һәм техноген процесслар барлыкка килү куркынычы булмау сәбәпле, халыкка экстрен хәбәр итү зонасына эләкми. Халыкка экстрен хәбәр итүнең комплекслы системасын булдыру зарурлыгы (КСЭОН) алга таба куркыныч табигый һәм техноген процессларның тиешле территорияләре булу белән билгеләнәчәк

Халыкның игътибарын жәлеп итү өчен, район ЕДСка тоташтырып, 500 м га хәбәр итү радиусы булган РСУ-300 сөйләм сиреналарын урнаштыру кирәк. Сөйләм сирена жайланмасы эшен тәмин итү өчен интернет-тоташтыру яисә стационар телефон элементәсе булу кирәк. Районның ЕДДС ына тоташуның техник мөмкинлеген исәпкә алып, РСУны Югары Шытсу бистәсенә Мәдәният йорты бинасында һәм Октябрьская урамының 21,22-24 номерлы торак биналарында, Түбән Шытсу бистәсенә Мәдәният йорты бинасында һәм Ленин урамындагы 24-28 торак биналарында, Елыш бистәсендә урнашкан Мәдәният йорты бинасында һәм Ленин урамындагы 45,47 торак биналарында урнаштырырга кирәк.

РСУ урнаштыру график материалда күрсәтелгән.

Потенциаль куркыныч объектлар, куркыныч житештерү объектлары һәм мөмкин булган куркыныч зоналар (тәкъдим ителә торган чаралар)

Газүткәргечләрне саклау кагыйдәләрен үтәргә кирәк.

Биотермик чокырны биотермик калдыкларны жыю, утильләштерү һәм юк итү буенча ветеринария-санитария кагыйдәләре таләпләренә туры китерергә, шулай ук торак төзелеше, биотермик чокырның санитар-саклау зоналарында урнашкан «Шытсу «АХЖК» ЖЧЖнең мөгезле эре терлек фермалары территориясендә туфрақ һәм грунт суларын лаборатория тикшерүе оештырырга кирәк. Үткәрелгән чаралар һәм йогышлылыкның булмавын раслый торган анализ нәтижәләре санитар-яклау зоналары проектын эшләгәндә яки биотермик чокырларны бетергәндә санитар-яклау зоналары күләмнәренә кимүенә нигез булырга мөмкин.

Территорияне һәм халыкны куркыныч табигый процесслардан саклау (тәкъдим ителә торган чаралар)

Куркыныч табигый процессларны һәм күренешләрен инженер-геологик тикшеренүләр нәтижәләре буенча билгеләргә, инженер-геологик тикшеренүләр башкару мәжбүри.

Янгын куркынычсызлыгын тәэмин итү системасы (тәкъдим ителә торган чаралар)

Читгән ут кабу куркынычы булганда, урман янгыннары чыгу ихтималы юк, чөнки бу жирлектә урманнар аз күләмдә.

Янгыннарны кисәтү өчен биналардан һәм корылмалардан урманчылыкларга, газүткәргечләргә кадәр янгынга каршы араны сакларга кирәк, жирле үзидарә органнары тарафыннан 2008 елның 22 июлендәге 123-ФЗ номерлы Федераль законның 63 маддәсе (2018 елның 27 декабрдәге 123-ФЗ редакциясендә) "Янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында техник регламент" (алга таба - 123-ФЗ номерлы) нигезендә янгын куркынычсызлыгы чараларын гамәлгә ашырырга кирәк.

СП 4.13130.2013 "Янгынга каршы тору системаларының 4.14 нче пункты нигезендә Саклау объектларында янгын таралуны чикләү. Күләмле-планлаштыру һәм конструктив чишелешләргә таләпләр», бер-ике катлы индивидуаль төзелеш булган авыл жирлекләрен төзү чикләреннән урманчылыкларда (урман паркларында) урман утыртмаларына кадәр янгынга каршы ераклыklar 30 метрдан да ким булмаска тиеш.

123-ФЗ 74 маддәсе нигезендә, жир асты газ үткәргечләре күчәреннән торак пунктларга, аерым сәнәгать һәм авыл хужалыгы оешмаларына, биналарга һәм корылмаларга кадәр янгынга каршы ераклыklar "Техник жайга салу турында" Федераль закон нигезендә кабул ителгән техник регламентлар билгеләгән минималь таләпләргә туры килергә тиеш, бу объектлар өчен, эш басымы дәрәжәсенә, диаметрына, объектларның жаваплылык дәрәжәсенә бәйле рәвештә.

Торак пунктларда һәр йортка янгын сүндерү техникасының килүе тәэмин ителергә тиеш.

Янгынга каршы гидрантларны "СП 8.130.2009" нигезендә урнаштырырга кирәк. Кагыйдәләр жыйнагы. Янгынга каршы яклау системалары. Янгынга каршы тышкы су белән тәмин итү чыганагы. Янгын куркынычсызлыгы таләпләре (раслаулар). Россия Гадәттән тыш хәлләр министрлыгының 2009 елның 25 мартындагы 178 бөйүгә белән (09.12.2010 ред.) Суүткәргеч челтәрдә янгын гидрантларын урнаштыру, янгын сүндерү жиңсәләре озынлыгын исәпкә алып, әлегә челтәр аша хезмәт күрсәтүче теләсә кайсы бинаның, корылманың яисә аның бер өлешенең янгынны сүндерүне тәмин итәргә тиеш.

Янгын сүндерү машинасы килү вакыты нормативларда билгеләнгән нормативлардан артып китүгә бәйлә рәвештә, мәжбүри рәвештә "Янгыннан ирекле саклау турында" 2011 елның 6 маендагы 100-ФЗ номерлы Федераль закон (22.02.2017) нигезендә ирекле янгын сагы төзүне күздә тотарга кирәк.

ТЕХНИК-ИКЪТИСАДЫЙ КҮРСӘТКЕЧЛӘР

5.1 нче таблица

93%Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Түбән Шытсу авыл
жирлеге территориясеннән файдалану балансы

№ т/б	Территория исеме	Гамәлдәге хәл (2019 ел).		Хисап срогы (2040 ел.)	
		га	%	га	%
Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясенә гомуми мәйданы, шул исәптән:		5438,2385	100,0	5438,2385	100,0
1	Торак пунктлар территорияләре, шул исәптән:	190,1998	3,5	206,7863	3,8
1.1	- Түбән Шытсу авылы	88,6465	1,6	88,8182	1,6
1.2	- Югары Шытсу авылы	66,8024	1,2	66,8024	1,2
1.3	-Елыш авылы	34,7510	0,6	51,1658	0,9
2	Житештерү зоналары, инженерлык һәм транспорт инфраструктурасы зоналары, шул исәптән:	28,2697	0,5	28,9589	0,5
2.1	- транспорт инфраструктурасы зонасы	26,9915	0,5	27,8525	0,5
2.2	- инженерлык инфраструктурасы зонасы	1,2782	0,02	1,10641	0,02
3	Авыл хужалыгы кулланылышы зонасы, шул исәптән:	4757,2714	87,5	4744,6710	87,2
3.1	- авыл хужалыгы жирләре зонасы	4703,9775	86,5	4687,54432	86,2
3.2	- авыл хужалыгы предприятиеләренә житештерү зонасы	52,2939	1,0	52,2939	1,0
3.3	- авыл хужалыгы билгеләнешендәге башка зоналар	4,8328	0,09	4,8328	0,09
4	Урманнар зонасы	437,8129	8,1	437,78453	8,1
5	Зиратлар зонасы	5,9791	0,1	5,9791	0,1
6	Акваторияләр зонасы	14,7420	0,3	14,7420	0,3
7	Калдыкларны саклау һәм күмү зонасы	0,0927	0,002	0,0927	0,002
8	Башка зоналар	0,0381	0,0007	0,0381	0,0007

1 Инженерлык инфраструктурасы зонасын кыскарту (0,1717 га) 4.11 бүлек нигезендә Түбән Шытсу авылы чигенә су башысы территориясенә бер өлешен кертү белән бәйлә

2 Авыл хужалыгы жирләре зонасын кыскарту (16,4332 га), 4.10 бүлек нигезендә, «Казан – Екатеринбург» югары тизлекле магистрален төзү (0,8326 га), кадастр номерлары 16:35:130601:83 (0,8999 га) һәм 16:35:130602:21 (14,7007 га) булган жир кишәрлекләрен Елыш авылы чигенә кертү белән бәйлә

3 Урманнар зонасын кыскарту (0,0284 га) 4.10 бүлек нигезендә «Казан – Екатеринбург» югары тизлекле магистрален төзү белән бәйлә

5.2 нче таблица

Генераль план проектының төп техник-икътисадый күрсәткечләре

№ т/б	Күрсәткеч атамасы	Үлчәү берәмлеге	Башлангыч ел	Беренче чират (2025 ел)	Хисап срогы (2040 ел.)
1.	Халык				
1.1	Даими халык саны - барлыгы, шул исәптән	кеше.	710	673	650
	Түбән Шытсу авылы	кеше.	315	310	297
	Югары Шытсу авылы	кеше.	316	290	285
	Елыш авылы	кеше.	79	73	68
1.2	Икенче торак төзүче халык саны - барлыгы, шул исәптән	кеше.	-	123	429
	Түбән Шытсу авылы	кеше.	-	24	81
	Югары Шытсу авылы	кеше.	-	15	54
	Елыш авылы	кеше.	-	84	294
2.	Торак фонды				
2.1	Даими халык өчен торак фонды - барлыгы, шул исәптән	мең кв.м	19,19	18,71	24,11
	Түбән Шытсу авылы	мең кв.м	8,79	8,69	11,09
	Югары Шытсу авылы	мең кв.м	8,0	8,12	10,76
	Елыш авылы	мең кв.м	2,4	1,90	2,26
2.2	Икенче торак төзүче халык өчен торак фонды - барлыгы, шул исәптән	мең кв.м	-	6,72	18,96
	Түбән Шытсу авылы	мең кв.м	-	1,66	3,94
	Югары Шытсу авылы	мең кв.м	-	1,20	2,76
	Елыш авылы	мең кв.м	-	3,86	12,26
2.3	Даими халык өчен яңа торак төзелеш - барлыгы, шул исәптән.	мең кв.м	-	1,32	5,40
	Түбән Шытсу авылы	мең кв.м	-	0,60	2,40
	Югары Шытсу авылы	мең кв.м	-	0,72	2,64
	Елыш авылы	мең кв.м	-	-	0,36
2.4	Икенче торак төзүче халык өчен яңа торак төзелеш - барлыгы, шул исәптән.	мең кв.м	-	4,92	12,24
	Түбән Шытсу авылы	мең кв.м	-	0,96	2,28
	Югары Шытсу авылы	мең кв.м	-	0,60	1,56
	Елыш авылы	мең кв.м	-	3,36	8,40
3.	Халыкка социаль һәм мәдәни-көнкуреш хезмәт күрсәтү объектлары				
3.1	Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары, шул исәптән.	урын	46	46	71
	-гамәлдәге саклана торган		-	46	46
	- яңа төзелеш		-	-	25
3.2	Гомуми белем бирү оешмалары, шул исәптән.	урын	162	162	162
	-гамәлдәге саклана торган		-	162	162
	- яңа төзелеш		-	-	-
3.3	Балаларга өстәмә белем бирү оешмалары, шул исәптән	урын	46	109	178
	-гамәлдәге саклана торган		-	46	109
	- яңа төзелеш		-	63	69
3.4	Дәвалау-профилактика медицина оешмалары, шул исәптән.	бер сменага килүчеләр саны	17	17	20
	-гамәлдәге саклана торган		-	17	17
	- яңа төзелеш		-	-	3
3.5	Мәдәният йортлары, авыл клублары, шул исәптән	урын	350	350	350
	-гамәлдәге саклана торган		-	350	350
	- яңа төзелеш		-	-	-
3.6	Китапханәләр, шул исәптән.	мең нөсхә	11,7	11,7	11,7
	-гамәлдәге саклана торган		-	11,7	11,7
	- яңа төзелеш		-	-	-
3.7	Спорт заллары, шул исәптән	Идән майданы	162	383,6	383,6

№ т/б	Күрсәткеч атамасы	Үлчәү берәмлеге	Башлангыч ел	Беренче чират (2025 ел)	Хисап срогы (2040 ел.)
		кв.м			
	-гамәлдәге саклана торган		-	162	383,6
	- яңа төзелеш		-	221,6	-
3.8	Яссы спорт корылмалары, шул исәптән.	кв.м	600	2103	2103
	-гамәлдәге саклана торган		-	600	2103
	- яңа төзелеш		-	1503	-
3.9	Сәүдә предприятиеләре, шул исәптән	кв.м. сәүдә майданы	262	324	324
	-гамәлдәге саклана торган		-	262	324
	- яңа төзелеш		-	62	-
3.10	Көнкүрешкә хезмәт күрсәтү предприятиеләре, шул исәптән	эш урыны	-	4	4
	-гамәлдәге саклана торган		-	-	4
	- яңа төзелеш		-	4	-
3.11	Жәмәгать туклануы предприятиеләре, шул исәптән	утырту урыннары	-	43	43
	-гамәлдәге саклана торган		-	-	43
	- яңа төзелеш		-	43	-
3.12	Элемтә бүлекләре, шул исәптән	объект	1	1	1
	-гамәлдәге саклана торган		-	1	1
	- яңа төзелеш		-	-	-
3.13	Банк бүлекләре, филиаллары, шул исәптән	объект	-	1	1
	-гамәлдәге саклана торган		-	-	1
	- яңа төзелеш		-	1	-
3.14	Полиция, шул исәптән.	кеше.	-	1	1
	-гамәлдәге саклана торган		-	-	1
	- яңа төзелеш		-	1	-
3.15	Жәмәгать бәдрәфләре, шул исәптән	прибор	-	1	1
	-гамәлдәге саклана торган		-	-	1
	- яңа төзелеш		-	1	-
4.	Халыкка ритуаль хезмәт күрсәтү				
4.1	Зиратларның гомуми майданы	га	7,1126	6,5816	6,5816
5.	Транспорт инфраструктурасы				
5.1	Гомуми файдаланудагы автомобиль юлларының озынлыгы - барлыгы, шул исәптән:	км	15,2	15,2	15,2
5.1.1	Федераль әһәмияттәге	км	-	-	-
5.1.2	Төбәк яисә муниципальара әһәмияттәге	км	13,7	13,7	13,7
5.1.3	Жирле әһәмияттәге	км	1,7	1,7	1,7
5.2	Тимер юллар	км	-	-	5,665
6	Инженерлык инфраструктурасы				
6.1	Су белән тәэмин итү				
	- Су куллану	Куб. м./ тәүлеккә	345,89	368,17	441,46
6.2	Канализация				
	- юынты суларның гомуми килү күләме	Куб. м./ тәүлеккә	124,26	139,31	188,83
6.3	Санитар чистарту				
	- ККК күләме	т/ел	233,34	319,02	459,05
	- ККК өчен контейнерлар	данә	-	13	17
6.4.	Жылылык белән тәэмин итү				
	- Котельныйларның гомуми саны	данә	-	1	1
6.5.	Газ белән тәэмин итү				
	- Еллык газ тоту	мең нм3 / ел	156,20	175,12	237,38
6.6.	Электр белән тәэмин итү				
	- еллык электр куллану	мең кВт.сәг./ел	1540,70	1727,32	2341,43

№ т/б	Күрсәткеч атамасы	Үлчәү берәмлеге	Башлангыч ел	Беренче чират (2025 ел)	Хисап срогы (2040 ел.)
	- исәп-хисап куәте	кВт	313,34	415,70	704,06
	- трансформатор подстанцияләренең гомуми куәте	кВА	333,34	442,24	749,00
6.7.	Аз токлы челтәрләр				
	- телефоннар саны	данә	210	328	512

ФАЙДАЛАНЫЛГАН ӘДӘБИЯТ ИСЕМЛЕГЕ

Норматив-хокукый актлар

1. Россия Федерациясе Шәһәр төзелешенә 2004 елның 29 декабрәдә 190-ФЗ номерлы кодексы (үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән).
2. 2001 елның 25 октябрәдә 136-ФЗ номерлы Россия Федерациясе Жир кодексы (үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән).
3. 2006 елның 3 июнендә 74-ФЗ номерлы Су кодексы (үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән).
4. 2006 елның 4 декабрәдә 200-ФЗ номерлы урман кодексы (үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән).
5. 1994 елның 30 ноябрәдә 51-ФЗ номерлы Гражданлык кодексы (үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән).
6. «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәдә 131-ФЗ номерлы Федераль закон (үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән).
7. «Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният ядкарьләре) турында» 2002 елның 25 июнендә 73-ФЗ номерлы Федераль закон (үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән).
8. «Жирләргә яисә жир кишәрлекләрен бер категориядән икенчесенә күчерү турында» 2004 елның 21 декабрәдә 172-ФЗ номерлы Федераль закон (үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән).
9. «Дәүләт һәм муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру турында» 2001 елның 21 декабрәдә 178-ФЗ номерлы Федераль закон (үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән).
10. «Дәүләт реестрлары белешмәләрендә каршылыкларны бетерү һәм жир кишәрлегенә билгеле бер жирләр категориясенә каравын билгеләү максатларында Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2017 елның 29 июлендә 280 номерлы Федераль закон.
11. «2019 елга кадр жәмәгәт инфраструктурасы, социаль хезмәт күрсәтүләр белән тәмин ителешенә социаль гарантияләре дәрәжәсен билгеләү турында» 2009 елның 26 гыйнварындагы 42 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары (үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән).
12. «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендә 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы (үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән).
13. «Саба муниципаль районы» муниципаль берәмлегенә һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләргә территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы (үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән).
14. СНиП 2.07.01-89 «Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү».

15. Кагыйдэлэр жыентыгы 42.13330.2016 "Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү» СНИП 2.07.01-89 Актуальләштерелгән редакциясе

16. Татарстан Республикасының шәһәр төзелешен проектлауның республика нормативлары . Министрлар Кабинетының 2013 елның 27 декабрдәге 1071 номерлы карары белән расланган (үзгәрешләр һәм өстәмэләр белән).

17. Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының шәһәр төзелешен проектлауның жирле нормативлары.

18. СанПиН 2.4.1.3049-13 "Мәктәпкәчә мәгариф оешмаларында эш режимын урнаштыруга, тотуга һәм оештыруга санитар-эпидемиологик таләпләр" . РФ Баш дәүләт санитария табибының 2013 елның 15 маендагы 26 номерлы карары белән расланган (үзгәрешләр һәм өстәмэләр белән).

19. СанПиН 2.4.2.2821-10 «Гомуми белем бирү учреждениеләрендә белем бирү шартларына һәм оештыруга санитар-эпидемиологик таләпләр» РФ Баш дәүләт санитария табибының 2010 елның 29 декабрдәге 189 номерлы карары белән расланган(үзгәрешләр һәм өстәмэләр белән).

20. «Балаларга өстәмә белем бирү мәгариф оешмаларының эш режимын урнаштыруга, эчтәлегенә һәм оештыруга санитар-эпидемиологик таләпләр" Санитар-эпидемиологик кагыйдэләр һәм нормативлар СанПиН 2.4.3172-14 .(РФ Баш дәүләт санитар табибының 2014 елның 4 июлендәге 41 номерлы карары белән расланган).

21. СанПиН 2.1.3.2630-10 "Медицина эшчәнлеген гамәлгә ашыручы оешмаларга санитар-эпидемиологик таләпләр" (раслаулар). РФ Баш дәүләт санитария табибының 2010 елның 18 маендагы 58 номерлы карары белән (үзгәрешләр һәм өстәмэләр белән).

22. Кагыйдэләр жыелмасы 62.13330.2011 "СНИП 42-01-2002. Газ бүлү системалары" Актуальләштерелгән редакция СНИП 42-01-2002 (РФ Төбәк үсеше министрлыгының 2010 елның 27 декабрдәге 780 номерлы боерыгы нигезендә).

23. СП 42-101- 2003 «Металл һәм полиэтилен торбалардан газ бүлү системаларын проектлау һәм төзү буенча гомуми нигезләмэләр».

24. СП 131.13330.2012 "Төзелеш климатологиясе" Актуальләштерелгән редакциясе СНИП 23-01-99*.

25. СанПиН 2.2.1/2.1.1200-03 "Санитар-яклау зоналары һәм предприятиеләр, корылмалар һәм башка объектларның санитар классификациясе" (РФ Баш дәүләт санитария табибының 2007 елның 25 сентябрдәге 74 нче номерлы карары белән расланган. (үзгәрешләр һәм өстәмэләр белән).

26. СНИП 2.04.01-85 «Эчке суүткәргеч һәм биналарны канализацияләү».

27. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен су белән тәмин итү һәм канализацияләү (СНИП 2.07.01-89).

28. СНИП 41-02-2003 "Жылылык челтәрләре".

29. РД 34.20.185-94 "Шәһәр электр челтәрләрен проектлау инструкциясе".

30. СО 153-34.48.519-2002 «0.4-35 кВ көчәнешле һава электр линияләрендә элементә жепселле-оптик линияләрен проектлау, төзү һәм эксплуатацияләү кагыйдәләре.

Федераль программалар

Россия Федерациясе Хөкүмәтенен 2019 елның 13 февралендәге 207-р номерлы карары белән расланган 2025 елга кадәрге чорга Россия Федерациясенен пространство үсеше стратегиясе. 74 нче номерлы карары белән расланган. (үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән).

РФ Президентының 2017 елның 13 маендагы 208 номерлы Указы белән расланган 2030 елга кадәрге чорга Россия Федерациясенен икътисади куркынычсызлык стратегиясе.

Россия Федерациясе Хөкүмәтенен 2013 елның 19 мартындагы 384-р номерлы күрсәтмәсе (2019 елның 29 гыйнварына үзгәрешләр белән) белән расланган, федераль әһәмияткә автомобиль юллары федераль транспорты (тимер юл, һава, диңгез, эчке су, торба үткәргеч) өлкәсендә Россия Федерациясенен территорияль планлаштыру схемасы.

Россия Федерациясе Хөкүмәтенен 2016 елның 1 августындагы 1634-р номерлы күрсәтмәсе (2019 елның 26 мартына үзгәрешләр белән) белән расланган Россия Федерациясенен энергетика өлкәсендәге территорияль планлаштыру схемасы.

Россия Федерациясе Хөкүмәтенен 2012 елның 28 декабрендәге 2607-р күрсәтмәсе белән расланган Россия Федерациясенен сәламәтлек саклау өлкәсендә территорияль планлаштыру схемасы.

Россия Федерациясе Хөкүмәтенен 2013 елның 26 февралендәге 247-р күрсәтмәсе белән расланган Россия Федерациясенен югары һөнәри белем өлкәсендәге территорияль планлаштыру схемасы.

Республика программалары

1. «2030 елга кадәр Татарстан Республикасын социаль-икътисади үстерү стратегиясен раслау турында» 2015 елның 17 июнендәге 40-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы (үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән).
2. «2030 елга кадәр Татарстан Республикасын социаль-икътисади үстерү стратегиясен гамәлгә ашыру чаралары планын раслау турында» 2015 елның 25 сентябрендәге 707 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары (үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән).
3. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2008 елның 22 октябрендәге 763 номерлы карары (үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән) белән расланган «2020 елга кадәр һәм 2030 елга кадәр чорга Татарстан Республикасының житештерү көчләрен үстерү һәм урнаштыру» программасы.

4. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 21 сентябрдәгә 2521-р номерлы күрсәтмәсе белән расланган янәшәдәге территорияләргә төзекләндерү белән мәктәпкәчә мәгариф оешмалары биналарын капитал ремонтлауга Татарстан Республикасы бюджетыннан җибәрелә торган акчаларны бүлү.
5. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2018 елның 25 декабрдәгә 3626-р күрсәтмәсе белән расланган 2019 елда Татарстан Республикасы торак пунктларында төзелергә, капитал ремонтланырга һәм реконструкцияләнергә тиешле халыкны эчәргә яраклы су белән тәмин итү объектлары исемлегенә.

Муниципаль программалар

1. 2016-2021 елларга һәм 2030 елга кадәр план чорына Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының социаль-иқтисади үсеш стратегиясе;
2. Түбән Шытсу авыл җирлегенә социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программасы;
3. Түбән Шытсу авыл җирлегенә транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программасы.

Башка әдәбият

1. Татарстан Республикасының тарихи һәм мәдәни һәйкәлләр җыентыгы . - Т.І. - Административ районнар. - Казан: «Мастер Лайн» басмасы, 1999 - 460 б.
2. Татарстан Республикасы Мәдәният министрлыгы тарафыннан 2014 елның 12 апрелдә бирелгән, Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләренә торак пунктларында гамәлдәгә мәдәният һәм сәнгать объектлары исемлегенә, Татарстан Республикасының мәдәни мирас объектлары исемлегенә һәм ачыкланган объектлар исемлегенә, Татарстан Республикасының мәдәни мирас объекты билгеләре булган объектлар исемлегенә
3. Татарстан Республикасында тарихи һәм мәдәни күчмәс һәйкәлләрне өйрәнү, саклау, реставрацияләү һәм куллану: Мәгълүмат җыентыгы. 2-3 басма Тарих һәм мәдәният һәйкәлләре. Тарихи-мәдәни территорияләр. Тарихи шәһәрләр - Казан: «Карпол», 2001 - 335 б.

Фонд материаллары

1. Саба муниципаль районының Түбән Шытсу авыл җирлегенә администрациясе тарафыннан бирелгән Анкета мәгълүматлары.
2. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2011 елның 21 февралдәгә 134 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасын территорияль планлаштыру схемасы (Министрлар Кабинетының 2017 елның 15 августындагы 577 номерлы карары редакциясендә);
3. Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Советының 2012 елның 19 декабрдәгә 165 номерлы карары белән расланган

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районын территорияль
планлаштыру схемасы.

КУШЫМТАЛАР

1 кушымта

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитетының 2020 елның 24 мартындагы 513-п номерлы Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы авыл жирлекләренен генераль планнары проектларын эзерләү турындагы карары

2 кушымта

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлегенен 2019 нчы елның 19 нчы декабрдә кабул ителгән 498 нче номерлы генераль планы проекты составында Гражданнар оборонасы буенча чаралар, гадәттән тыш хәлләрне кисәтү буенча чаралар исемлеген эшләү өчен беренчел мәгълүматлар һәм таләпләр.

3 кушымта

2009 нчы елның 20 нче декабрдән 210 нчы номерлы хат (ТР Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә капитал төзелеш булмаган объектларны урнаштыруга нигез булып торучы хат фрагменты)

4 кушымта

2020 елның 20 февралдән 32 нче номерлы хат (Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлеге Елыш торак пункты чикләренә жир кишәрлеген кертүгә нигез булып торган хат фрагменты)

5 кушымта

2020 елның 19 мартыннан 5 нче номерлы хат (Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлеге Түбән Шытсу торак пункты чикләренә жир кишәрлеген кертүгә нигез булып торган хат фрагменты)

6 кушымта

2020 елның 24 мартыннан 48 нче номерлы хат (Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлеге Елыш торак пункты чикләренә жир кишәрлеген кертүгә нигез булып торган хат фрагменты)

7 кушымта

2020 елның 20 июнендән 1532/И номерлы хат (Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлегенен Түбән Шытсу һәм Елыш торак пунктлары чикләренә жир кишәрлеген кертүгә нигез булып торган хат фрагменты)

8 кушымта

2020 елның 16 июленнән 1772/и номерлы хат (гамәлдә булмаган «Экобиопрепаратлар Заводы «ЖЧЖ лабораториясен гомумтовар склады өчен үзгәртеп коруга нигез булып торган хат фрагменты)

РЕСПУБЛИКА
ТАТАРСТАН

ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ
КОМИТЕТ САБИНСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА

ТАТАРСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ

САБА МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОНЫНЫҢ БАШКАРМА
КОМИТЕТЫ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

24.03.2020

КАРАР

№ 513-н

О подготовке проекта Генеральных планов
сельских поселений Сабинского
муниципального района Республики Татарстан

В соответствии с частью 2 статьи 24 Градостроительного кодекса Российской Федерации и частью 4 статьи 14 Федерального закона от 06 октября 2003 №131-ФЗ «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации» частью 5 статьи 15 Закона Республики Татарстан от 28.07.2004 №45-ЗРТ «О местном самоуправлении в Республике Татарстан» учитывая, что полномочия органов местного самоуправления сельских поселений являются вопросами местного значения муниципальных районов и решаются на территориях сельских поселений органами местного самоуправления муниципального района Исполнительный комитет Сабинского муниципального района Республики Татарстан

ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Начать подготовку проекта Генеральных планов сельских поселения Сабинского муниципального района Республики Татарстан.

2. Отделу инфраструктурного развития Исполнительного комитета Сабинского муниципального района Республики Татарстан подготовить проекты Генеральных планов следующих сельских поселений Сабинского муниципального района:

- Большеныртинское сельское поселение Сабинского муниципального района Республики Татарстана;
- Верхнесиметское сельское поселение Сабинского муниципального района Республики Татарстана;
- Иштуганское сельское поселение Сабинского муниципального района Республики Татарстана;
- Кильдебяжское сельское поселение Сабинского муниципального района Республики Татарстана;
- Нижнешитцинское сельское поселение Сабинского муниципального района Республики Татарстана;
- Мичанское сельское поселение Сабинского муниципального района Республики Татарстана.

3. Опубликовать настоящее постановление на официальном сайте Сабинского муниципального района по адресу: <http://saby.tatarstan.ru>.

4. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на Рамазанова Э.Д., заместителя начальника отдела инфраструктурного развития Исполнительного комитета Сабинского муниципального района.

Руководитель

М.Р. Ишниязов

**ИСХОДНЫЕ ДАННЫЕ И ТРЕБОВАНИЯ ДЛЯ РАЗРАБОТКИ ПЕРЕЧНЯ
МЕРОПРИЯТИЙ ПО ГРАЖДАНСКОЙ ОБОРОНЕ, МЕРОПРИЯТИЙ ПО
ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ ЧРЕЗВЫЧАЙНЫХ СИТУАЦИЙ,**

в составе проекта

«Генеральный план Нижнешитцинского сельского поселения
Сабинского муниципального района Республики Татарстан»

г.Казань

№ 498 от 19 декабря 2019

(Исх. № 484/04 от 12.11.2019)

От кого: **Министерства по делам
гражданской обороны и чрезвычай-
ным ситуациям Республики Татар-
стан**

Кому: **ГБУ «Фонд пространственных
данных»**

В соответствии с запросом ГБУ «Фонд пространственных данных» сообщаю исходные данные и требования для разработки перечня мероприятий по гражданской обороне, мероприятий по предупреждению чрезвычайных ситуаций, включаемые в задание на разработку градостроительной документации «Генеральный план Нижнешитцинского сельского поселения Сабинского муниципального района Республики Татарстан».

1. Для разработки перечня мероприятий по гражданской обороне:

Основные положения плана гражданской обороны поселения:

проектируемая территория к группам по гражданской обороне не относится; на территории организаций, отнесенных к категории по гражданской обороне, не имеется;

данная территория не попадает в зоны возможного химического заражения, возможных разрушений, возможного радиоактивного заражения и возможного катастрофического затопления;

строительство защитных сооружений гражданской обороны не требуется.

Основные положения планов гражданской обороны отраслей промышленности, размещенных и размещаемых на территории поселения:

размещение новых промышленных предприятий планировать в соответствии с требованиями «СП 165.1325800.2014 Актуализированная редакция «СНиП 2.01.51-90 «Инженерно-технические мероприятия по гражданской обороне».

Расселение:

требования к формированию систем расселения, групповых систем населенных мест районов рассредоточения и эвакуации населения предусмотреть в соответствии «СП 165.1325800.2014 Актуализированная редакция «СНиП 2.01.51-90 «ИТМ по ГО»;

численность рассредоточиваемого, эвакуируемого населения, расселяемого в загородной зоне на первую очередь и расчетный срок – в соответствии с Планом гражданской обороны и защиты населения Сабинского муниципального района РТ;

размещение сборно-эвакуационных (приемно-эвакуационных) пунктов – в соответствии с Планом гражданской обороны и защиты населения Сабинского муниципального района РТ.

Инженерные коммуникации:

требования по системе водо-снабжения – согласно «СП 165.1325800.2014 Актуализированная редакция «СНиП 2.01.51-90 «ИТМ по ГО»;

требования к устойчивому электроснабжению – согласно «СП 165.1325800.2014 Актуализированная редакция «СНиП 2.01.51-90 «ИТМ по ГО»;

требования по системе оповещения гражданской обороны предусмотреть в соответствии с указом Президента РФ от 13.11.2012г. № 1522 «О создании комплексной системы экстренного оповещения населения об угрозе возникновения или о возникновении чрезвычайных ситуаций» (необходима установка речевой sireнной установки с подключением к ЕДДС района).

2. Для разработки перечня мероприятий по предупреждению чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера необходимо учесть следующее:

опасные природные процессы и явления определить по результатам инженерно-геологических изысканий, выполнение инженерно-геологических изысканий обязательно;

существующие потенциально опасные объекты, аварии на которых могут привести к образованию зон чрезвычайных ситуаций в Сабинском муниципальном районе:

- ООО «Газпром трансгаз Казань» (Площадка компрессорной станции "Арская" Шеморданского ЛПУМГ (422050, Сабинский район, п. Шемордан), Станция газораспределительная АГРС Ташкент-2 Нижние Шитцы Константиновского ЛПУМГ (422067, Сабинский район, с. Нижние Шитцы, АГРС), Станция газораспределительная АГРС-10 Сабабаш Константиновского ЛПУМГ (422062, Сабинский район, с. Сабабаш, АГРС), Станция газораспределительная АГРС-10 Богатые Сабы Константиновского ЛПУМГ (422060, Сабинский район, р.ц. Богатые Сабы, АГРС).

3. Основные нормативные и методические документы, рекомендуемые для использования при разработке перечня мероприятий по гражданской обороне, мероприятий по предупреждению чрезвычайных ситуаций:

Перечень основных нормативных и методических документов, рекомендуемых для использования при проектировании перечня мероприятий по гражданской обороне, мероприятий по предупреждению ЧС, приведен в ГОСТ Р 22.2.10-2016 «Безопасность в чрезвычайных ситуациях. Порядок обоснования и учета мероприятий по гражданской обороне, мероприятий по предупреждению чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера при разработке документов территориального планирования».

Дополнительные требования:

1. Перечень мероприятий проекта строительства должен быть разработан в строгом соответствии с требованиями ГОСТ Р 22.2.10-2016 «Безопасность в чрезвычайных ситуациях. Порядок обоснования и учета мероприятий по гражданской обороне, мероприятий по предупреждению чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера при разработке документов территориального планирования» с обязательным представлением текстового и графического материала.

2. Для отображения вопросов перечня мероприятий по гражданской обороне, мероприятий по предупреждению чрезвычайных ситуаций разработать:

основные технико-экономические показатели перечня мероприятий по гражданской обороне в генеральном плане;

план сетей водоснабжения и канализации;

схему газоснабжения;

схему теплоснабжения;

схему сетей радиовещания и телевидения, обеспечивающих устойчивую работу системы централизованного оповещения гражданской обороны.

3. Выполненный перечень мероприятий по гражданской обороне, мероприятий по предупреждению ЧС в составе проекта «Генеральный план Верхнесиметского сельского поселения Сабинского муниципального района Республики Татарстан» согласовать с министерством по делам гражданской обороны и чрезвычайным ситуациям Республики Татарстан.

4. Выполненный перечень мероприятий по гражданской обороне, мероприятий по предупреждению ЧС в составе проекта «Генеральный план Верхнесиметского сельского поселения Сабинского муниципального района Республики Татарстан» представить на экспертизу согласно постановлению Правительства Российской Федерации от 5 марта 2007 г. № 145 «О порядке организации и проведения государственной экспертизы проектной документации и результатов инженерных изысканий» в составе проекта.

Настоящие исходные данные действительны в течение 3-х лет с момента выдачи.

Заместитель министра

Н.В. Суржко

РЕСПУБЛИКА
ТАТАРСТАН

НИЖНЕСИТЦИНСКИЙ
СЕЛЬСКИЙ ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ
КОМИТЕТ САБИНСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА

422067, Республика Татарстан, Сабинский район,
с. Нижние Шитцы, ул. Тукая, 15
тел. (84362) 46-4-42

ТАТАРСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ

САБА МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОНЫ ТҮБӘН ШЫТСУ
АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ
БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

422067, Татарстан Республикасы, Саба районы,
Түбән Шытсу авылы, Тукай урамы, 15 йорт
тел. (84362) 46-4-42

e-mail: shic.sab@tatar.ru

20.12.2019

№210

Директору ГБУ
«Фонд пространственных данных
Республики Татарстан»
Р.В. Комарову

Уважаемый Руслан Викторович!

Нижнеситцинский сельский исполнительный комитет Сабинского муниципального района РТ в ответ на ваше письмо №532/04 от 29.11.2019 по вопросу №3 сообщает следующее:

Объект агропромышленного комплекса (КФХ Каримов А.З.), расположенного вблизи д. Чабки-Сабы, общей площадью 339,32 кв.м. пересекает границы Сатышевского сельского поселения Сабинского муниципального района РТ и Нижнеситцинского сельского поселения Сабинского муниципального района РТ. Объект (карда для лошадей) не является капитальным строением.

Глава Нижнеситцинского сельского поселения:

Мавлетов Б.М.

РЕСПУБЛИКА
ТАТАРСТАН

НИЖНЕСИТЦИНСКИЙ
СЕЛЬСКИЙ ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ
КОМИТЕТ САБИНСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА

422067, Республика Татарстан, Сабинский район,
с. Нижние Шитцы, ул. Тукая, 15
тел. (84362) 46-4-42

ТАТАРСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ

САБА МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОНЫ ТҮБӘН ШЫТСУ
АВЫЛ БАШКАРМА
КОМИТЕТЫ

422067, Татарстан Республикасы, Саба районы,
Түбән Шытсу авылы, Тукай урамы, 15 йорт
тел. (84362) 46-4-42

e-mail: shic.sab@tatar.ru

20 февраля 2020 г.

№ 32

Директору ГБУ
«Фонд пространственных данных РТ»
Р.В.Комарову

Уважаемый Руслан Викторович!

В ответ на Ваше письмо от 03.02.2020 №117/03 сообщаем следующее, что из земельного участка с кадастровым номером 16:35:000000:275 было выделено новый земельный участок с кадастровым номером 16:35:130602:21, общей площадью 154144 кв.м. (адрес: Нижнеситцинское сельское поселение, д.Ельшево). Просим Вас включить данный участок в границы населенного пункта Ельшево.

Выписка из ЕГРН прилагается.

Глава Нижнеситцинского
сельского поселения

Б.М.Мавлетов

РЕСПУБЛИКА
ТАТАРСТАН

НИЖНЕСИТЦИНСКИЙ
СЕЛЬСКИЙ ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ
КОМИТЕТ САБИНСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА

422067, Республика Татарстан, Сабинский район,
с. Нижние Шитцы, ул. Тукая, 15
тел. (84362) 46-4-42

ТАТАРСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ

САБА МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОНЫ ТҮБӘН ШЫТСУ
АВЫЛ БАШКАРМА
КОМИТЕТЫ

422067, Татарстан Республикасы, Саба районы,
Түбән Шытсу авылы, Тукай урамы, 15 йорт
тел. (84362) 46-4-42

e-mail: shic.sab@tatar.ru

19 марта 2020 г.

№ 5

Директору ГБУ
«Фонд пространственных данных РТ»
Р.В.Комарову

Уважаемый Руслан Викторович!

Просим Вас включить земельные участки с кадастровыми номерами 16:35:130607:96; 16:35:130607:95; 16:35:130607:94; 16:35:130607:93 в границы населенного пункта Нижние Шитцы.

Выписка из ЕГРН прилагается.

Глава Нижнеситцинского
сельского поселения

Б.М.Мавлетов

6 кушымта

РЕСПУБЛИКА
ТАТАРСТАН

НИЖНЕШИТЦИНСКИЙ
СЕЛЬСКИЙ ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ
КОМИТЕТ САБИНСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА

422067, Республика Татарстан, Сабинский район,
с. Нижние Шитцы, ул. Тукая, 15
тел. (84362) 46-4-42

ТАТАРСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ

САБА МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОНЫ ТҮБӘН ШЫТСУ
АВЫЛ БАШКАРМА
КОМИТЕТЫ

422067, Татарстан Республикасы, Саба районы,
Түбән Шытсу авылы, Тукай урамы, 15 йорт
тел. (84362) 46-4-42

e-mail: shic.sab@tatar.ru

24 марта 2020 г.

№ 48

Директору ГБУ
«Фонд пространственных данных РТ»
Р.В.Комарову

Уважаемый Руслан Викторович!

Просим Вас включить земельный участок с кадастровым номером
16:35:130601:83 в границы населенного пункта Елышево.

Выписка из ЕГРН прилагается.

Глава Нижнешитцинского
сельского поселения

Б.М.Мавлетов

РУКОВОДИТЕЛЬ
ИСПОЛНИТЕЛЬНОГО
КОМИТЕТА САБИНСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН
422060, Республика Татарстан, Сабинский район,
п.г.т. Богатые Сабы, ул. Г.Закирова, 52

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
САБА МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОНЫНЫҢ
БАШКАРМА КОМИТЕТЫ
ЖИТӘКЧЕСЕ

422060, Татарстан Республикасы, Саба районы,
Байлар Сабасы ш.т.п., Г.Закиров урамы, 52 йорт

тел. (84362) 2-31-33, 2-31-44, факс (84362) 2-31-74, e-mail: saba@tatar.ru, www.saby.tatarstan.ru

№ _____ от _____

На № _____ от _____

Директору ГБУ
«Фонд пространственных
данных Республики
Татарстан»
Р.В. Комарову

Уважаемый Руслан Викторович!

В связи с завершением процедуры размежевания прошим Вас включить земельные участки с кадастровыми номерами 16:35:130607:93, 16:35:130607:94, 16:35:130607:95, 16:35:130607:96 в границы населенного пункта Нижние Шитцы, земельный участок с кадастровым номером 16:35:130601:83 в границы населенного пункта Елышево.

Приложение: выписки из ЕГРН на земельные участки на 15 листах в 1 экз.

С уважением,

М.Р. Ишниязов

(без подписи на бумажном экземпляре
для отправки в электронной форме)

Шакирзянова М.Ф.,
2-32-73

РУКОВОДИТЕЛЬ
ИСПОЛНИТЕЛЬНОГО
КОМИТЕТА САБИНСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН
422060, Республика Татарстан, Сабинский район,
п.г.т. Богатые Сабы, ул. Г.Закирова, 52

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
САБА МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОНЫНЫҢ
БАШКАРМА КОМИТЕТЫ
ЖИТӘКЧЕСЕ

422060, Татарстан Республикасы, Саба районы,
Байлар Сабасы ш.т.п., Г.Закиров урамы, 52 йорт

тел. (84362) 2-31-33, 2-31-44, факс (84362) 2-31-74, e-mail: saba@tatar.ru, www.saby.tatarstan.ru

№ _____ от _____
на № _____ от _____

Директору ГБУ «Фонд
пространственных данных
Республики Татарстан»
Р.В. Комарову

По генплану
Нижнешитцинского
сельского поселения

Уважаемый Руслан Викторович!

По данным предоставленным ранее в адрес ГБУ «Фонд пространственных данных Республики Татарстан» на земельном участке с кадастровым номером 16:35:130101:201 находится недействующая лаборатория ООО «НПО «Завод Экобиопрепарат» являющаяся объектом не завершеного строительства (далее – объект). Проект разрабатываемого генерального Нижнешитцинского сельского поселения Сабинского муниципального района Республики Татарстан (далее – проект ГП) предполагает завершение строительства объекта и ввод его в эксплуатацию.

Однако Исполнительным комитетом Сабинского муниципального района Республики Татарстан принято решение о перефункционалирование объекта под общетоварный склад с минимальной санитарно-защитной зоной.

В связи с этим прошу Вас учесть данный факт в проекте ГП.

М.Р. Ишниязов

(без подписи на бумажном экземпляре
для отправки в электронной форме)

Рамазанов Э. Д.
8(84362)2-36-44

**“Татарстан Республикасының пространство мәгълүматлары фонды”
дәүләт бюджет учреждениесе**

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
САБА МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ТҮБӘН ШЫТСУ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕНЕҢ
ГЕНЕРАЛЬ ПЛАНЫ**

**Генераль план проектын нигезләү материаллары
Әйләнә-тирә мохитне саклау
Аңлатма язуы**

Казан 2020

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы
Түбән Шытсу авыл жирлегенең
ГЕНЕРАЛЬ ПЛАН ПРОЕКТЫ СОСТАВЫ

№ т/б	Объект	бит/битләр номеры
1 Том Генераль план		
Текст материаллары		
1	Территориаль планлаштыру турында Нигезләмә	48
График материаллар		
2	Жирлекнең жирле әһәмияттәге объектларын планлаштырып урнаштыру картасы М1:10000	1/1
3	Жирлек составына керүче торак пунктларның чикләре (шул исәптән төзелә торган торак пунктларның чикләре) картасы М1:10000	2/1
4	Жирлекнең функциональ зоналары картасы М1:10000	3/1
Кушымта		
5	Торак пунктлар чикләре турында белешмәләр	13
2 Том Генераль планын нигезләү буенча материаллар		
Текст материаллары		
1	Аңлатма язуы	111
2	Әйләнә-тирә мохитне саклау. Аңлатма язуы	50
График материаллар		
3	Жирлек территориясен заманча файдалануның картасы М1:10000	1/1
4	Табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр килеп чыгу куркынычы янаган территорияләр, гражданнар оборонасы чаралары картасы М1:10000	2/1
5	Инженерлык инфраструктурасы картасы М1:10000	3/1
6	Территориядән файдалануның махсус шартлары булган зоналар картасы (гамәлдәге урыны) М1:10000	4/1
7	Территориядән файдалануның махсус шартлары булган зоналар картасы (проект тәкъдиме) М1:10000	5/1

ЭЧТӘЛЕК

1. ТЕРРИТОРИЯНЕҢ ТАБИГЫЙ ХАРАКТЕРИСТИКАСЫ.....	5
1.1 Рельеф һәм геоморфология	5
1.2 Геологик төзелеш.....	5
1.3 Тектоника һәм сейсмиклык	5
1.4 Файдалы казылмалар	6
1.5 Гидрогеологик шартлар.....	6
1.6 Өслек сулары	6
1.7 Климатик характеристика	7
1.8 Ландшафтлар, туфрак катламы, хайваннар һәм үсемлекләр дөньясы	10
1.9 Куркыныч инженер-геологик процесслар һәм күренешләр.....	12
2. ӘЙЛӘНЭ-ТИРЭ МОХИТНЕҢ ХӘЗЕРГЕ ТОРЫШЫН БӘЯЛӘУ	12
2.1 Атмосфера һавасының торышын бәяләү.....	12
2.2 Су ресурсларының торышын бәяләү	13
2.3 Жир ресурсларының торышын бәяләү	16
2.4 Житештерү һәм куллану калдыклары белән эш итү	16
2.5 Зиратлар	17
2.6 Акустик режим. Радиацион-гигиена торышы һәм электр магнит нурланышы	17
2.7 Яшелләндерелгән территорияләрнең торышын бәяләү	18
2.8 Хайваннар һәм үсемлекләр дөньясының торышын бәяләү	18
2.9 Халык сәламәтлеге өчен хәвеф-хәтәрне бәяләү.....	19
3. УРМАН ФОНДЫ ЖИРЛӘРЕ.....	19
4. ФАЙДАЛЫ КАЗЫЛМА ЯТМАЛАРЫНЫҢ ТАУ БҮЛЕКЛӘРЕ	21
5. АЕРУЧА САКЛАНА ТОРГАН ТАБИГЫЙ ТЕРРИТОРИЯЛӘР	21
6. ТЕРРИТОРИЯНЕ КУЛЛАНУНЫҢ МАХСУС ШАРТЛАРЫ БУЛГАН ЗОНАЛАР	23
6.1 Житештерү һәм башка объектларның санитар-яклау зоналары	23
6.2 Автомобиль юлларының юл буе полосалары, тимер юлларның саклау зонасы, аэродром яны территориясе.....	27
6.3 Магистраль яки сәнәгать торбаүткәргечләренә (газүткәргечләр, нефть үткәргечләр һәм нефть продуктлары үткәргечләре, аммиак үткәргечләр) кадәр минималь ераклык зоналары	28
6.4 Магистраль һәм промысел торбаүткәргечләренә (газүткәргечләр, нефть үткәргечләр һәм нефть продуктлары үткәргечләренә, аммиак үткәргечләренә) саклау зоналары	29
6.5 6кВ көчәнеше һәм аннан да күбрәк көчәнеше һава электр линияләренә сак зоналары.....	30
6.6 Су саклау зоналары, яр буе яклау полосалары һәм яр буе полосалары, балык хужалыгы тыюлыклары зоналары	31
6.7 Су басу зоналары	34
6.8 Эчә торган һәм хужалык-көнкүрешне су белән тәмин итү чыганакларын санитар саклау зоналары	34
6.9 Дәвалау-савыктыру урыннарын, курортларны һәм табигый дәвалау ресурсларын саклауны санитар (тау-санитария) бозу.....	37
6.10 Саклана торган объектлар зоналары, саклана торган хәрби объектлар зоналары, хәрби объектларның саклау зоналары	37
6.11 Әйләнә-тирә мохитнең торышын күзәтү стационар пунктларының сак зоналары.....	37
6.12 Махсус сакланылучы табигать территорияләренә (дәүләт табигать тыюлыгы, милли парк, табигать паркы, табигать һәйкәленә) саклау зоналары ..	37
7. ТЕРРИТОРИЯЛӘРНЕ ТОТРЫКЛЫ ҮСТЕРҮ БУЕНЧА ЧАРАЛАР	37
7.1 Атмосфера һавасын саклау чаралары	37

7.2 Жир өсте һәм жир асты суларын саклау һәм алардан нәтижәле файдалану чаралары	38
7.3 Жир ресурсларын саклау һәм алардан нәтижәле файдалану гамәлләре	39
7.4 Житештерү һәм куллану калдыклары белән эш итү системасын оптимальләштерү чаралары.....	39
7.5 Халыкны физик йогынтылардан яклау чаралары.....	40
7.6 Объектларны житештерүне һәм урнаштыруны оптимальләштерү чаралары ..	41
7.7 Территориядән файдалануның махсус шартлары булган зоналарны оештыру һәм алардан файдалану режимын үтәү чаралары.....	41
7.8 Территориянең табигый-экологик каркасын булдыру чаралары.....	41
7.9 Махсус сакланылучы табигать территорияләреннән файдалану режимын үтәүгә юнәлдерелгән чаралар	42
7.10 Хайваннар һәм үсемлекләр дөньясын саклау чаралары	44
7.11 Халыкны табигый характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау чаралары...	45
7.12 Территориянең санитар-эпидемиологик торышын һәм халыкның сәламәтлеген оптимальләштерү чаралары	45
8. ФАЙДАЛАНЫЛГАН ӘДӘБИЯТ ИСЕМЛЕГЕ	46

1. ТЕРРИТОРИЯНЕҢ ТАБИГЫЙ ХАРАКТЕРИСТИКАСЫ

1.1 Рельеф һәм геоморфология

Татарстан Республикасының геоморфологик районлашуы нигезендә Түбән Шытсу авыл жирлегә территориясе Көнбатыш Кама арьягы геоморфология районы составына керә, аның рельефы елга үзәннәре белән киң һәм калын таулар тезмәсенә бүленгән калкулык тигезлегеннән гыйбарәт, алар, үз чиратында, озын чокыр һәм кечкенә елгаларның вак үзәннәре белән вакрак икенче дәрәжәдәге таулар тезмәсенә һәм калын калкулыкларга бүленә.

Геоморфологик яктан караганда, авыл жирлегә территориясе Мишә елгасы үзәнендә һәм аның уң кушылдыкларында урнашкан (Казкаш елгасы, исемсез елга һәм исемсез су агымнары), аның көньяк өлешенә, Мишә елгасы үзәнненә уртак авышлыгы бар. Карала торган территориянең абсолют биеклекләре 100 - 170 м чикләрендә тирбәлә. Авыл жирлегә территориясе урыны белән эрозиягә дучар.

1.2 Геологик төзелеш

Түбән Шытсу авыл жирлегенә геологик төзелешендә Пермь һәм дүртенче катламнар катнаша. Дүртенчел ясалмалар элювиаль, элювиаль-делювиаль, аллювиаль генетик типларны үз эченә ала.

Элювиаль һәм элювиаль-делювиаль ясалмалар тышлык рәвешендә субүләрдә һәм субүләр янындагы сөзәклекләрдә таралган, шулай ук елга үзәннәре сөзәклекләре нигезендә шлейфлар барлыкка китерә.

Аллювиаль утырмалар Мишә, Казкаш елгалары тугайларын тезәләр.

1.3 Тектоника һәм сейсмиклык

Саба муниципаль районының бөтен территориясе кебек үк, Түбән Шытсу авыл жирлегә территориясе Көнчыгыш Европа платформасының Идел-Урал антеклизының үзәк өлешендә урнашкан һәм Төньяк Татар гөмбәзенә үзәк өлешенә туры килә. Түбән Шытсу авыл жирлегә территориясе янында Ульяновск-Ижевск-Пермь тирәнлегә уза. Район Казан һәм Кама бие сейсмоген зоналарында урнашкан.

Жир кабыгының тирән төзелешендә ике кат: аскы катның - кристаллик фундамент һәм өске катның утырма тышлык токымнары катнаша.

В картасы нигезендә (В - сейсмик куркыныч дәрәжәсе, 5% ка тигез) СП 14.13330.2018 "Сейсмик районнарда төзелеш. СНИП II-7-81 Актуальләштерелгән редакциясе Түбән Шытсу авыл жирлегә территориясе MSK-64 шкаласы буенча 6 балл жир тетрәүләрнең интенсивлыгы булган зонага керә, Россия Федерациясе территориясендә ОСР-2015 Гомуми сейсмик районлаштыруның С (1%) картасы нигезендә, жир тетрәүләрнең ешлыгы 7 баллга тигез булган зонага керә.

1.4 Файдалы казылмалар

“Россия федераль геология фонды” ФДБУ сайтында бастырылган файдалы казылмалар ятмалары майданнарының цифрлы чикләре картасы һәм Татарстан Республикасы Экология һәм табигый ресурслар министрлыгының “Татарстан Республикасының экологик картасы” картасы, Түбән Шытсу территориясендә углеводород чималы һәм гомумтаралган файдалы казылмалар ятмалары ачыкланмаган, әмма авыл жирлегенә көньяк-көнбатыш өлешендә торф участоклары, көньяк-көнчыгыш өлешендә агрохимик һәм тау-техника чималы участоклары күзәтелә.

Жир асты сулары эчә торган һәм хужалык-көнкүрешне су белән тәмин итү чыганаclarы сыйфатында файдаланыла.

1.5 Гидрогеологик шартлар

Гидрогеологик районлаштыру нигезендә Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясе көнчыгыш-Рус катлаулы артезиан бассейны чикләрендә икенче тәртип структурасы сыйфатында бүлөп бирелгән Кама-Нократ артезиан бассейнының көньяк-көнбатыш өлешендә урнашкан. Биредә, резервның югары өлешендә түбәндәге гидрогеологик бүлекчәләр билгеләнә:

- су йөртүчән уржум карбонатлы-терригенлы комплекс;
- су йөртүчән югары Казан карбонатлы-терригенлы комплекс;
- су йөртүчән түбән Казан карбонатлы-терригенлы комплекс;
- су үткәrmәүчән, локаль су йөртүчән, карбонат-терриген Түбән Казан офыгы;
- Су йөртүчән Чишмә терриген комплексы.

Югары Шытсу, Түбән Шытсу торак пунктларында хужалык-эчәр су белән тәмин итү максатыннан югары Казан терригена-карбонат комплексы кулланыла, Елыш торак пунктында Түбән Казан терриген-карбонат комплексы кулланыла.

Югары Шытсу, Түбән Шытсу торак пунктларында жир асты суларының химик составы сульфат-гидрокарбонатлы магний-кальцийлы, гомуми катылыгы $8,5 \text{ ммоль/дм}^3$, Елыш торак пунктында гидрокарбонат - магний-кальцийлы, гомуми катылыгы $4,5 \text{ ммоль/дм}^3$.

1.6 Өске сулар

Түбән Шытсу авыл жирлегенә гидрографик челтәре Мишә елгасы һәм аның кушылдыклары, Казкаш, исемсез елга белән бирелгән

Меш елгасы (11010000312112102004194 су объекты коды) - Куйбышев сусаклагычыннда Кама култыгының уң кушылдыгы. Мишә елгасының озынлыгы 186,4 км тәшкил итә. Мишә 45 кушылдыкны кабул итә, шуларның иң зурысы - Кече Мишә (49,9 км), Нурма (40,0 км), Нырс (33,4 км), Казкаш (28,4 км), Сулица (23,0 км). Елга төбәк эһәмиятендәге табигать һәйкәле булып тора. Елга тамагында уртача күпеллык еллык су чыгымы $17,9 \text{ м}^3/\text{с}$ тәшкил итә.

Мишә һәм аның кушылдыкларында суднолар йөрми. Боз кату вакыт - 14 ноябрьдән 10 апрельгә кадәр, әмма шактый тирбәнешләр дә күзәтелә. Язгы 5-10 көндә еллык суның 80 %тан артыгы агып төшә. Язгы ташкынның катламы-120 мм,

жир асты туклануы модуле^{-2,0 л/с*км²}, ызанлау чыгымнары модуле ^{1,5 л/с*км²}дән артмый.

Түбән Шытсу авыл жирлегенең төньяк-көнбатыш өлешендә ага торган Казкаш елгасы Мишәгә коя. Казкаш елгасының озынлыгы - 28,4 км.

Исемсез елга - Мишә елгасының уң кушылдыгы (110100003112102004224 су объекты коды), ул Түбән Шытсу авыл жирлегенең 12 км озынлыктагы үзәк өлеше буйлап ага, Мишә елгасының уң кушылдыгы булып тора.

1.7 Климат характеристикасы

Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясенә климат характеристикасы Татарстан Республикасын территорияль планлаштыру схемасы мәгълүматларыннан файдаланып төзелгән. Якын метеостанция Арча шәһәрендә урнашкан.

Авыл жирлеге уртача континенталь климат зонасында урнашкан, кышын салкын, жәен жылы һәм житәрлек явым-төшемле. Кояшлы көннәр елына-260, ^{1 см²гә} территория 90 какал жылылык ала.

1.7.1 нче таблицада карала торган территориянең төп климат характеристикалары китерелгән.

Түбән Шытсу авыл жирлегенен төп климат характеристикалары

Айлар/климат характеристикалары	I	II	III	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Ел
Һаваның уртача температурасы, °С	-9,4	-11,3	-1,7	1,4	13,5	16,9	20,9	18,4	12,4	3,9	-7,2	-7,9	4,7
Һаваның максималь температурасы, °С	1,2	2,6	5,8	20,8	28,4	29,3	31,9	33,4	24,3	13,8	6,7	0,7	33,4
Һаваның минималь температурасы, °С	-26,1	-26,5	-12	-16,1	1,8	3,5	11,9	6,9	0,6	-3,6	-19,7	-22,8	-26,5
Суммар кояш радиациясе, МДж/м ²	113	220	467	650	840	873	875	695	486	267	127	84	475
Явым-төшемнең уртача күләме, мм	53,1	17,2	32,6	39,1	44,6	52,8	96,3	38,9	54,8	36	33,7	44,4	544
Һаваның чагыштырма дымлылығы, %	86	81	83	73	63	69	71	67	6	82	84	90	77
Су парының сыгылмалылығы, мб	2,2	2,2	3,1	6,0	8,7	12,3	14,9	13,8	9,9	6,5	4,2	2,8	7,2
Туендыруның житмәве (мб)	0,4	0,4	0,6	2,3	6,3	9,3	8,6	7,0	4,0	1,4	0,6	0,4	3,4
Кояш балкышы озынлыгы, сәгатьләр	39	71	136	195	262	308	296	265	165	69	40	34	1880
Кояшсыз көннәр саны	18	13	7	4	2	0	1	1	5	12	18	21	102
Гомуми болытлы һава, баллар	7,5	6,8	6,6	5,9	5,7	5,4	5,5	5,7	6,5	7,9	7,8	7,8	6,6
Жилнең уртача тизлеге, м/с	4,8	4,6	4,7	4,1	4,4	3,7	3,4	3,5	4,0	4,5	4,5	4,8	4,2
Күк күкрәү белән көннәрнең уртача саны				0,5	3	6	7	5	1				23
Бураннар белән көннәрнең уртача саны	11	9	9	1	0,05					0,6	4	9	44
Томанлы көннәрнең уртача саны		22				8				22		30	

Нормада уртача еллык һава температурасы $+4,70^{\circ}\text{C}$ тәшкил итә.

Явым-төшемнең еллык күләме уртача 544 мм тәшкил итә, елына чагыштырма дымлылык - 77%. Явым-төшемнең иң күп өлеше елның жылы вакытында, үсемлекләренң вегетация чорында ява, салкын чорда уртача 115 мм туры килә.

Кар капламын билгеләүнең күпеллык датасы - 19 ноябрьдә. Кыш ахырына туфрак 151 см тирәнлектә туңа. Кар капламы март башында 34 см биеклеккә җитә. Күпеллык кар яву датасы - 13 апрель. Кыш ноябрь уртасыннан апрель уртасына кадәр дәвам итә. Тотрыклы кар япмасы булган көннәр саны - 153; салкын булмаган чор озынлыгы 122 көн тәшкил итә.

Яз озын, июнь уртасына кадәр дәвам итә һәм яңгырлы салкын һәм жылы чорларның чиратлашуы белән характерлана.

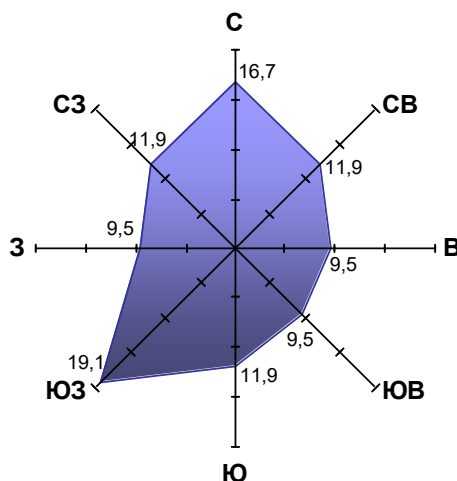
Жәй - жылы, июльнең уртача температурасы $+20,9^{\circ}\text{C}$. Максималь температура $+31,9^{\circ}\text{C}$ ка җитә. Жәй көне төньяк җилләре өстенлек итә.

Көз сентябрьдә килә һәм тотрыксыз һава торышы белән характерлана.

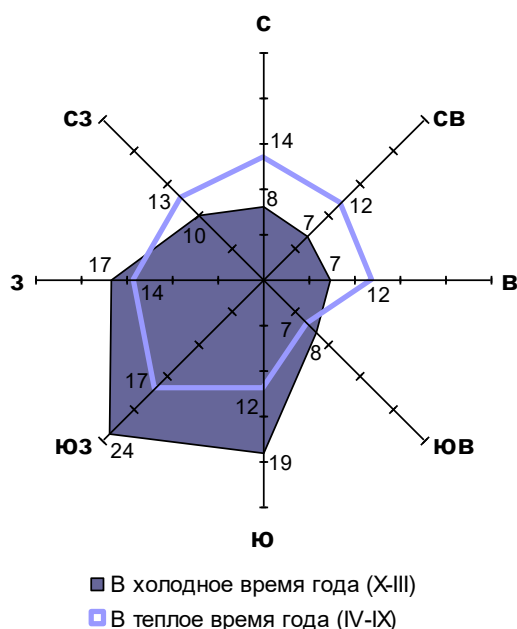
Күпеллык күрсәткечләр буенча беренче кырау 24 сентябрьдән, фактта - 12 октябрьдән, туфракта - 11 сентябрьдән билгеләп үтелә. Күпеллык мәгълүматлар буенча соңгы кыраулар 19 майда билгеләп үтелә, фактта - 27 апрельдә һавада һәм 18 майда туфракта.

Җилнең уртача тизлеге 4,2 м/сек тәшкил итә, аерым очракларда тизлек 12-15 м/сек га җитә, елына бер-ике тапкыр 20-25 м/сек га кадәр көчәю күзәтелә. Уртача еллык киселештә көньяк чирек җилләре өстенлек итә (1.7.1 нче рәсем). Ел фасыллары буенча җил юнәлешләренең кабатлануы (рәсем 1.7.2).

1.7.1 нче рәсем. Роза ветров («Татарстан Республикасының Гидрометеорология һәм әйләнә-тирә мохитне күзәтү идарәсе» ФДБУ мәгълүматлары буенча) Түбән Шытсу авыл җирлеге территориясе өчен, 2014 ел

1.7.2 нче рәсем. Түбән Шытсу авыл жирлеген территориясендә ел фасыллары бунча жыл юнәлешләренәң кабатлануы, 2014 ел

Атмосфера күренешләренән көзгә чорда, нигездә, томан өстенлек итә, жәйгә чорда - яшенле яңгырлар һәм боз ява. Кайвакыт май аенда һәм сентябрь башында иртә яшенле яңгырлар ява башлый. Бозлавык-туңдырма көз азагынан яз уртасына кадәр билгеләнә.

1.8 Ландшафтлар, туфрак катламы, хайваннар һәм үсемлекләр дөньясы

Ландшафтлар

Түбән Шытсу авыл жирлеген территориясе бореаль ландшафт зонасы, тайга ландшафт зонасы, Кукмара калкулыгы ландшафт районы чикләрендә, чүп үләннәре булмаган Урал бие киң яфраклы-ак чыршы-чыршы (имән-юкә) һәм нарат урманнары (нарат культураларын өстенләштерәләр) белән якты-соры урман һәм агач-көлсу туфракларда урнашкан. Урынның делювиаль-солифлюкцион һәм өлешчә элювиаль-делювиаль катламнарда формалашкан авышлык һәм үзәнлек типлары табигый-территориаль комплексның өстенлекле типлары булып тора.

Кешенәң хужалык эшчәнлегенә нәтижәсендә жирлек территориясендә ландшафтның түбәндәге типлары формалашкан: сәнәгать - селитеб - торак пунктлар һәм авыл хужалыгы предприятиеләре территориясендә; сөрүлек һәм көтүлекләргә үз эченә алган авыл хужалыгы; эксплуатация урманнары тарафыннан тәкъдим ителгән урман хужалыгы төрләре.

Туфрак япмасы

Түбән Шытсу авыл жирлеген территориясе урман-дала зонасының Урал алды провинциясе тигез-уалучан, балчыклы, соры-урман округы чикләрендә урнашкан.

Түбән Шытсу авыл жирлегенәң көньягында ачык соры туфраклар очрый. Туфраклар калкулыкларга, ясси таулыкка һәм су бүлүче сөзәклекләргә нигезләнгән. Дүртенче урман, делювиаль балчыклы туфракларда, элювиаль

комнарда, балчыкларда һәм балчыклы туфракларда якты соры туфраклар формалашкан.

Гумус горизонты аз куәтле - 15-20 см, якты-соры төстәге, гумус эчтәлеге 1,5-3% тан 5% ка кадәр үзгәрәп тора.

Жирлек территориясендә шулай ук соры урман туфраклары да таралган. (25-30 см куәтле соры төстәге гумус горизонты) һәм туфрак-урта көлсуланган туфрак

Авыл жирлегенен зональ типларыннан тыш, туфракның аллювиаль типлары да очрый. Аллювиаль туфраклар елга тугайларында формалаша.

Хайваннар һәм үсемлекләр дөньясы

Түбән Шытсу авыл жирлегендә поши, кабан, куян, аксымлы, сусар, кондыз, бурсык, тиен кебек фауна вәкилләре очрый. Төрле кимерүчеләр күп: урман тычканы, сирәгрәк кыр тычканы, эрлән. Шулай ук орнитофауна төрләре дә киң тәкъдим ителгән (көртлекләр, кыр тавыгы, божыр, гади ясмык, камыш солысы, кара карга, саз камышы, тәкәрлек, кызылтүш һ. б. [3].

Карала торган территория өлешчә урбанизацияләнгән булу сәбәпле, фауна составына синантроп төрләр дә керә: кара яр карлыгачы, кара карга, йорт чыпчыгы, саескан, чәүкә, соры карга, күгәрчен, кыр тычканы һ. б., шулай ук йортка ияләштерелгәннәр - мәчеләр, этләр.

Түбән Шытсу авыл жирлегендә территориясендә хәзерге вакытта территориянең зур өлеше сөрелгән һәм анда авыл хужалыгы культуралары утыртылган. Табигый үсемлекләр бары тик авыл хужалыгы өчен уңайсыз булган кишәрлекләрдә генә - үзәннәрнең, чокырларның һәм балчыкларның текә битләрендә генә сакланып калган.

Авыл жирлегендә урманнар зонасында гадәти чыршы, юкә, каен, имән кебек агач токымнары очрый.

Саба муниципаль районы территориясендә Татарстан Республикасының Кызыл китабына кертелгән, ә атап әйткәндә, сирәк очрый торган һәм юкка чыгу куркынычы астында булган 26 төр хайван очрый:

- 5 төр имезүчеләр: ике төсле күнтеп, көрән озын колаклы ярканат, ак куян, гади очкын, көрән аю.

- кошлар - 17 төр: кече күлбога, соры каз, кыр саз карчыгасы, болын саз карчыгасы, гади шөпшәашар, каракош, гади торымтай, клинтух, урман күгәрчене, колаклы ябалак, ак ябалак, саз ябалагы, чырайсыз йонлы аяклы ябалак, чыпчык битле ябалак, тукран, соры каракош, эрбет ябалдашы,

- рептилияләрнең сыйныфы - 1 төр: гади елан;

- умырткасызларның 3 төре: язгы калкан, аполлон, зәңгәр орден тасмасы.

Татарстан Республикасының Кызыл китабына кертелгән 12 төр үсемлекне Саба муниципаль районында очратырга була:

- Ябыкорлыклылар бүлегенә - 11 төр: күрән, кыр кашкарые үләнә, жыерчыклы пәси борчагы, урман чәе, ике яфраклы төнге миләүшә, цинна, тубалбаш

Абагасыманнар бүлегенә - 1 төр: пузырник;

Гөмбәләр төрләрненнән Татарстан Республикасының Кызыл китабына кертелгән 3 төр Саба муниципаль районында очрый: ежовик, амилоцистис, трутовик гөмбәсе очрый.

Түбән Шытсу авыл жирлегә территориясендә хәзерге вакытта территориянең зур өлеше сөрелгән һәм анда авыл хужалыгы культуралары утыртылган. Табигый үсемлекләр бары тик авыл хужалыгы өчен уңайсыз булган кишәрлекләрдә генә сакланып калган.

Болын үсемлекләре түбәндәге тезмәләрдән гыйбарәт: типчаклы, йончалы дала үләннәре, типчаклы, йончалы болын үләннәре, талкыш белән тар яфраклы, төрле үләнле кыр үләннәре.

1.9 Куркыныч инженер-геологик процесслар һәм күренешләр

Инженер-геологик шартлар буенча Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлегә территориясендә күп өлеше төзелеш өчен уңайлы булып тора. Эрозия процессларына дучар булган территорияләр уңайсыз шартлар белән характерлана.

Үбән Шытсу жирлегендә төзелгән территорияләре «Татарстан Республикасы һәм Казан шәһәре муниципаль районнарының экзоген геологик процессларның актив йогынтысына китергән төзелеш территорияләре исемлегенә» кертелмәгән.

Исемлек Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 28 декабрендәге 1083 номерлы карары белән расланган «Әйләнә-тирә мохитне саклау, табигый ресурсларын торгызу һәм алардан файдалану» дәүләт программасының «2014-2021 елларга жир асты байлыктарыннан файдалану өлкәсендә дәүләт идарәсе» ярдәмче программасы кысаларында Татарстан Республикасы территориясендә территориаль дәрәжәдә куркыныч экзоген геологик процесслар мониторингын алып бару» объекты буенча эшләр башкару өчен геологик йөкләмәгә кушымта булып тора.

Чокыр һәм елга эрозиясе процесслары начар үсеш алган. Кече елгаларда үзән эрозиясе табигый факторлар комплексы белән бәйле рәвештә үсә, алар арасында гидрологик режим һәм үзәннең геологик-геоморфологик төзелеше әйдәп баручы роль уйный.

2. ӘЙЛӘНӘ-ТИРӘ МОХИТНЕҢ ХӘЗЕРГЕ ТОРЫШЫН БӘЯЛӘУ

2.1 Атмосфера һавасының торышын бәяләү

Түбән Шытсу авыл жирлегә территориясендә атмосфера пычрануының метеорологик потенциалы уртача. Аның күрсәткечләре 2,4 тән 2,7 гә кадәр үзгәрә, димәк, биредә чүп-чар ташлау өчен дә, зарарлы матдәләр туплау өчен дә тигез шартлар тудырыла.

Түбән Шытсу авыл жирлегендә атмосфера һавасын пычратуның төп чыганагы булып «Шытсу» авыл хужалыгы предприятиесе» ЖЧЖ (алга таба «Шытсу» АХП» ЖЧЖ) предприятиеләре тора. Предприятиендә төп эшчәнлек төре катнаш авыл хужалыгы.

«Шытсу» АХП» ЖЧЖ өч сәнәгать майданчыгында эшчәнлек алып бара:

1 нче номерлы сәнәгать проекты - Түбән Шытсу торак пунктының көньяк читендә урнашкан, 573 башка исәпләнгән мөгезле эре терлек фермасын үз эченә ала (III класслы куркыныч, СЗЗ - 300м); 12 берәмлеккә исәпләнгән машина-трактор паркы (III класслы куркыныч СЗЗ - 300м), ашлык ыңдыры (V класслы куркыныч, СЗЗ - 50м);

2 нче сәнэгать проекты - Югары Шытсу торак пунктының төньяк-көнчыгыш читендә урнашкан, 1346 башка исәпләнгән мөгезле эре терлекләр комплексын үз эченә ала (III класслы куркыныч - 300м), ашлык ыңдыр табагы (V класслы куркыныч, СЗЗ - 50м), 100 тоннага яқын агулы химикатлар һәм минераль ашламалар саклау склады (III класслы куркыныч, СЗЗ - 300м);

3 нче сәнэгать проекты - Елыш торак пунктының көньяк читендә урнашкан, 1330 башка исәпләнгән сарыклар , 233 башка исәпләнгән атлар асрау фермасын (III класслы куркыныч, СЗЗ - 300м) үз эченә ала.

Шулай ук пычрану чыганаclarы булып «Кәримов» КФХ предприятиеләре тора, алар үз эченә 250 башка исәпләнгән сарыклар тоту фермасын (IV класслы куркыныч, СЗЗ- 100 м), 100 башка исәпләнгән атлар фермасын (IV класслы куркыныч, СЗЗ- 100 м), 24 башка исәпләнгән мөгезле эре терлекләр фермасы (V класслы куркыныч, СЗЗ - 50 м), «Хәбибрахманов» КФХның 50 башка исәпләнгән мөгезле эре терлекләр фермасын (V класслы куркыныч, СЗЗ - 50 м) үз эченә алалар.

Терлекчелек комплексы эшчәнлегә барышында атмосфера һавасының аммиак, күкерт водороды, меркаптаннар һәм башка пычраткыч матдәләр, шулай ук микроорганизмнар белән пычрануы күзәтелә. Әлегә предприятиенә эшләве һәм аның әйләнә-тирә мохит сыйфатына йогынтысы белән бәйлә төп проблемалар-жиһазландырылган тирес саклау урыннары булмау.

Авыл жирлегә территориясен төбәк әһәмиятендәге «Сатыш – Олы Кибәче», Түбән Шытсу авылына килү, «Мамадыш – Теләче» - Елыш автомобиль юллары кисеп үтә. Хәзерге вакытта автомобиль юллары янында Түбән Шытсу авыл жирлегенә торак пунктлары территорияләре урнашкан. Күчмә чыганаclarдан атмосферага килә торган зарарлы матдәләр - 1,3-бутадиен, формальдегид, бензол, канцероген тәэсиргә ия булган бензол, шулай ук акролеин һәм азот диоксиды.

2.2 Су ресурсларының торышын бәяләү

Жир өсте һәм жир асты су объектларының торышын бәяләү

Өске су объектларында суның сыйфатына торак пунктлар һәм фермалар, шулай ук авыл хужалыгы жирләреннән чистартылмаган өске агым тискәре йогынты ясый. Язгы ташу һәм су ташу чорында, чокырлар урнаштырылмаган яки тиешенчә ясалмаган очракта туфрак, тирес массасы, ягулык-майлау материаллары, канализация агымнары басуларга агып төшә, бу авыл жирлегә территориясә аша ага торган елгаларның санитар торышын начарайта.

Өслеk сулары пычрануга мониторингны «Татарстан Республикасының Гидрометеорология һәм әйләнә-тирә мохитне күзәтү идарәсе» ФДБУ 2019 елда башкара. Су объектларының пычрану дәрәжәсен бәяләү суның комплекслы пычрану коэффициенты (К), су пычрануының чагыштырма комбинатор индексы (УКИЗВ) һәм су сыйфаты классы ярдәмендә үткәрелә. Питрәч авылының Гидрология пунктында Мишә елгасын күзәтү үткәрелде. Комплекслы бәяләү нәтижәләре буенча Мишә елгасындагы өслеk суларының сыйфаты 3 «А» классына туры килә һәм «пычранган» (УКИЗВ = 2,52) буларак бәяләнә, пычрану коэффициенты 20.0 тәшкил итә. Төп пычраткыч матдәләр - азот, бакыр, гомуми тимер, нефть продуктлары кушылмалары.

Авыл жирлегендә су саклау зоналары режимнарын үтәмәү өске суларны саклау өлкәсендә төп проблема булып тора. Мәсәлән, РФ су кодексын бозып, Мишә елгасының су саклау зонасында терлекләр өчен көтү урыны (жәйге лагерь) урнашкан, яр буе саклау полосасына «Шытсу «АХП» ЖЧЖнең 3 нче сәнэгать майданчыгы элэгә, ул сарыклар һәм атларны тоту буенча ферманы, силос чокырларын үз эченә ала, исемсез елганың су саклау зонасында (Мишә елгасының уң кушылдыгы) Югары Шытсу һәм Түбән Шытсу торақ пунктларының канализацияләnmәгән торагы урнашкан.

Жирлек территориясендә яр буе яклау полосалары чикләренә керә торган авыл хужалыгы жирләренәң полосалары күп кенә очрақларда махсус билгеләнештәгә яшелләндерелгән территорияләренәң төп майданнарыннан аерылган, бу территориядән файдалануның махсус шартлары булган әлегә зоналар чикләрендә режим үтәләшенә ярдәм итә.

Хужалык-эчә торган су белән тәэмин итүнең гамәлдәгә чыганақларының торышын бәяләү

Түбән Шытсу авыл жирлегә территориясендә торақ пунктларны эчә торган һәм хужалык-көнкүрешне су белән тәэмин итү жир асты сулары базасында жир асты байлықларыннан файдалануга лицензияләр нигезендә гамәлгә ашырыла.

Су белән тәэмин итү чыганақлары балансын «Саба торақ-коммуналь хужалыгының күптармақлы житештерү предприятияесе» ААЖ һәм «Шытсу» АХП» ЖЧЖ тота.

Халықны эчәргә яраклы һәм хужалык-көнкүрештә су белән тәэмин итү мақсатларында түбәндәгә скважиналар файдаланыла:

-Югары Шытсу т. п. көньяк – көнчыгышында урнашкан 56 нчы скважина әлегә торақ пунктны су белән тәэмин итү чыганагы булып тора«Саба МПП ЖКХ " ААЖнеке.;

-Түбән Шытсу т. п. көньяк – көнчыгышында урнашкан 57 нче скважина әлегә торақ пунктны су белән тәэмин итү чыганагы булып тора һәм «Саба МПП ЖКХ»ААЖнеке.;

- Елыш т.п. төньяк – көнчыгышында урнашкан скважина әлегә торақ пунктны су белән тәэмин итү чыганагы булып тора,«Шытсу «АХП»ЖЧЖнеке.

--Чэбки – Саба торақ пунктыннан көнчыгышка таба урнашкан скважина әлегә торақ пунктны су белән тәэмин итү чыганагы булып тора, «Саба ТКХ МПП»ААЖнеке.

- капитал ремонтланган чишмә-Елыш т.п. төньяк-көнчыгышына урнашкан, шулай ук әлегә торақ пунктның су белән тәэмин итү чыганагы булып тора, «Шытсу «АХП»ЖЧЖнеке.

«Шытсу АХП» ЖЧЖ фермаларын эчә торган һәм хужалык-көнкүрешне су белән тәэмин итү өчен сәнэгать майданчықлары территорияләрендә урнашкан скважиналардан файдаланалар:

-- Түбән Шытсу т. п. 1 нче сәнэгать майданчыгын су белән тәэмин итү өчен скважина, «Шытсу «АХП»ЖЧЖ карамагында.;

- Югары Шытсу т. п. 2 нче сәнэгать майданчыгын су белән тәэмин итү өчен скважина, «Шытсу «АХП " ЖЧЖ карамагында;

- Елыш т. п. 3 нче сәнэгать майданчыгын су белән тәмин итү өчен скважина, «Шытсу «АХП»ЖЧЖнеке.;

-1 нче сәнэгать майданчыгын су белән тәмин итү скважинасы (резерв), «Шытсу «АХП» ЖЧЖ карамагында, Түбән Шытсу т.п. көньяк-көнчыгышында урнашкан.

Авыл жирлеге территориясендә халык тарафыннан 7 чишмә шәхси ихтыяжлары өчен файдаланыла, аларның икесе - Югары Шытсу һәм Түбән Шытсу торак пунктларындагы «Кәнәфи» һәм «Камай» - төзекләндерелгән. Хәзерге вакытта чишмәләрнең торышы канэгательнәрлек дип бәяләнә.

Жир асты суларын саклау чарасы булып өч пояс составында су белән тәмин итү чыганаclarын санитар саклау зоналарын билгеләү тора.

«Саба күп тармаклы торак-коммуналь хужалыгы житештерү предприятиесе " ААЖнең 56,57 номерлы скважиналарның санитар саклау зоналарын исәпләү 2015 елда Татарстан Экология һәм табигый байлыklar министрлыгы тарафыннан башкарылган иде. «Түбән Шытсу, Югары Шытсу һәм Елыш авылларындагы скважиналар өчен «Шытсу «АХП» ЖЧЖ скважиналарының санитар саклау зоналарын исәпләү 2013 елда «Экоплюс» ЖЧЖ тарафыннан башкарылды.

Авыл жирлегенең торак пунктларында су челтәрләре белән тәмин итү 100 % тәшкит итә, челтәрләрнең тузу проценты Түбән Шытсу торак пунктгында – 30%, Югары Шытсу т.п. – 33%, Елыш т. п. – 46%. Канализация челтәрләре юк.

«Торак-коммуналь хужалыкның Саба күп тармаклы житештерү предприятиесе» ААЖ заказы буенча жир асты чыганаclarыннан суның лаборатор тикшеренүләре уздырыла. Лаборатор тикшеренүләр протоколлары нигезендә, су санитар-эпидемиологик нормативлар таләпләренә туры килә.

Соңгы үткәрелгән лаборатор тикшеренүләр нигезендә, Елыш т.п. «Шытсу «АХП» ЖЧЖ скважинасының су сыйфаты санитар-эпидемиологик таләпләргә туры килми, шуңа бәйле рәвештә Елыш т. п. төньяк-көнбатыш өлешендә урнашкан капитал чишмәне куллану планлаштырыла,аның санитар саклау зоналары проекты эшләү процессында тора.

2.3 Жир ресурсларының торышын бәяләү

Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә үзенчәлеге жир фондын бүлү структурасында чагылыш таба-жир фондының төп өлеше «авыл хужалыгы билгеләнешендәге» категориясенә карый (4758,01 га майдан).

Туфракның экологик торышына, беренче чиратта, агулы химикатлар һәм минераль ашламалар куллану йогынты ясый, ә бу исә житештерелә торган авыл хужалыгы продукциясендә сыйфатына һәм экологик булуына да йогынты ясый.

“Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2016 елның 23 декабрдәге 3056-р номерлы күрсәтмәсе белән расланган “Башка максатлар өчен рөхсәт ителмәгән Татарстан Республикасы территориясендә аеруча кыйммәтле продуктив авыл хужалыгы жирләрән яңарту” (федераль законнарда билгеләнгән очрактардан тыш) нигезендә, Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә стационар сугару системалары белән аеруча кыйммәтле продуктив авыл хужалыгы жирләре урнашкан (16:35:130602:2:2:35 кадастр номерлары, 16:35:130602:130602:3). 2001 елның 25 октябрдәге 136-ФЗ номерлы Жир

кодексының 79 статьясы нигезендә аеруча кыйммәтле продуктив авыл хужалыгы жирләрен башка максатларда файдалану рөхсәт ителми.

Туфракта авыр металлларны һәм аларның тозларын булуы мөһим әһәмияткә ия, аларның чыганаclarы агулы химикатлар, автотранспорттан ташлаулар булырга мөмкин «Сатыш – Олы Кибәче», Түбән Шытсу авылына килү, «Мамадыш-Теләче»-Елыш автомобиль юллары янында туфрак зур техноген йөкләнеш кичерә.

Туфрак катламына автотранспорт двигательләреннән зыянлы матдәләр, аерым алганда, кургаш кушылмалары, сөрүлек жирләре һәм көтүлекләр өслегенә атмосфера явым-төшемнәре белән төшә һәм сөрүлек катламының тирәнлегендә туплана.

Туфрак катламына шулай ук МТП, минераль ашламалар склады да йогынты ясый, чөнки элеге объектларны эксплуатацияләгәндә туфрак катламына ягулык-майлау материаллары һәм минераль ашламалар элөгә ала.

2.4 Житештерү һәм куллану калдыклары белән эш итү

Житештерү һәм куллану калдыкларын барлыкка китерү чыганаclarы - Түбән Шытсу авыл жирлегенә торак секторы, социаль инфраструктура объектлары, авыл хужалыгы объектлары.

Каты коммуналь калдыкларны (алга таба – ТКК) жыюны «Саба ТКХ күптармаклы житештерү предприятиесе» ААЖ Саба каты көнкүреш калдыклары полигонына алып барып, айга ике тапкыр башкара. Жирлектә КККны туплау мәйданчыклары юк, һәр кеше барлыкка килгән калдыкларны капчыкларга тутыра.

Түбән Шытсу авыл жирлегендә өч мөгезле эре терлек фермасы, сарыклар, атлар асрау буенча ике ферма эшли. Терлекчеләктән алынган калдыклар, тирес, моның өчен жайлаштырылмаган урыннарда фермалар территориясендә туплана һәм басуларга 2.3.1 п. нигезләмәләрен үтәмичә генә чыгарыла. СП 1.2.1170-02 «Гигиена, токсикология, санитария. Агрехимикатларның куркынычсызлыгына гигиеник таләпләр», алар нигезендә туфракны азот һәм башка туклану элементлары белән баету өчен кулланыла торган тирес һәм тавык тизәге беренчел зарарсызландыруга (термик киптерүгә, комплеклаштыруга һ.б.) дучар ителергә, гамәлдәге норматив документлар таләпләренә туры килергә, патоген микрофлорасы булмаска тиеш.

Биологик калдыкларны жыю һәм алып китүне «Саба МПП ЖКХ» ААЖ махсус жиһазландырылган транспорт чарасы ярдәмендә башкара. Биологик калдыкларны күмү урыны булып биотермик чокырлар тора. "Яр Чаллы шәһәре" муниципаль районнарының һәм шәһәр округының жирле үзидарә органнарына дәүләт вәкаләтләре бирелә торган "Татарстан Республикасының пространство мәгълүматлары фонды" дәүләт бюджет учреждениесенә 2019 елның 16 октябрәндәге 913 номерлы хат белән бирелгән Баш ветеринария идарәсенә "Дәүләт вәкаләтләре" нигезендә, шулай ук Саба районының жирле үзидарә органнары мәгълүматлары буенча, Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә Түбән Шытсудан 3 км төньяк-көнчыгышка урнашкан бер биотермик чокыр бар. Кадастр номеры 16:35:130601:50 булган бу жир кишәрлегендә урнашкан биотермик чокыр юкка чыгарылган (2019 елның 16 декабрәндәге 21 номерлы акт). Югары Шытсу торак пунктынан төньяк-көнчыгышта урнашкан 16:35:130612:47

кадастр номерлы биотермик чокыр гамәлдә дип санала. Биотермик чокырның санитар-яклау зонасына Югары Шытсу торак пунктының торак төзелеше, шулай ук «Шытсу «АХП»ЖЧЖ фермасы эләгә.

Биологик калдыкларны жыю, утильләштерү һәм юкка чыгару буенча ветеринария-санитария кагыйдәләре (расланган). (Татарстан Республикасы Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгының 1995 елның 4 декабрендәге 13-7-2/469 номерлы боерыгы нигезендә), үлэт базы (биотермик чокыр) территориясендә терлек көтү, печән чабу, жир алу, чыгару тыела. Үлэт базының территориясе-600 кв. метрдан да ким булмаган жир участогы, ул керү капкалары белән 2 метрдан да ким булмаган биеклектәге койма белән әйләндереп алынырга тиеш.

2.5 Зиратлар

Түбән Шытсу авыл жирлегендә жиде зират урнашкан, шуларның өчесе – гамәлдә булган, Түбән Шытсу, Елыш һәм берсе Югары Шытсу торак пунктларынан көньяк-көнбатышка таба урнашкан, өчесе-гамәлдә булмаган, Сатылган Чишмә, Чэбки – Саба, Елыш, шулай ук Түбән Шытсу торак пунктларынан көньяк-көнбатышка таба урнашкан.

2.6 Акустик режим. Радиацион-гигиена торышы һәм электр магнит нурланышы

Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә радиация шартлары табигый (табигый) һәм ясалма радиация чыганакалары йогынтысында формалаша. Авыл жирлеге территориясендә радиация-гигиена вазгыяте тотрыклы дип характерлана.

Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясен 10, 110 һәм 500 кВ көчәнешле электр тапшыру линияләре кисеп үтә. Электр тапшыру линияләрен нормаль эксплуатацияләүне тәмин итү өчен саклау зоналары билгеләнә.

Машина-трактор паркы һәм «Сатыш – Олы Кибәче», «Мамадыш – Теләче» - Елыш – Түбән Шытсу, Түбән Шытсу авылына керү төбәк эһәмиятендәге юллар тавыш һәм пычрак чыганакалары булып тора.

Авыл жирлеге территориясендә Түбән Шытсу торак пунктнан төньяк-көнбатышка таба телевизион каланча урнашкан һәм торак пунктның үзәк өлешендә база станциясе урнашкан, аларның санитар-яклау зоналары күләмен билгеләү радиоешлыклы диапазонның электромагнит нурланышлары буенча гамәлдәге санитар кагыйдәләр һәм нормалар һәм радиоешлыктар электр магнит нурланышының интенсивлыгын исәпләү методикалары нигезендә үткәрелә.

2.7 Яшелләндерелгән территорияләренң торышын бәяләү

Хәзерге вакытта жирлекне яшелләндерү системасы махсус билгеләнештәге яшелләндерүдән гыйбарәт, ә атап әйткәндә, жыл саклагыч, су һәм туфрак саклау эһәмиятендәге, өлешчә региональ юллар буенда, авыл хужалыгы жирләрендә, су агымнарының су саклау зоналары чикләрендә урнашкан утыртмалардан, шулай ук Мишә елгасының төбәк эһәмиятендәге табигый һәйкәлен яшелләндерүдән гыйбарәт.

Жирлекнең торак пунктларында гомуми файдаланудагы яшелләндерү зонасы бүленми.

2.8 Хайваннар һәм үсемлекләр дөньясының торышын бәяләү

Татарстан Республикасы Саба районы буенча аучылык ресурсларына кертелгән хайваннар саны (Дәүләт аучылык реестрыннан өзөмтә) 2.7.1 нче таблицада китерелде.

2.7.1 нче таблица

Татарстан Республикасы Саба районы буенча аучылык ресурсларына кертелгән хайваннар саны (Дәүләт аучылык реестрыннан өзөмтә)

Хайваннар	Саны, төре
Тояклы хайваннар*	
Кабан	41
Аюлар	
Көрән аю	4
Йонлы хайваннар*	
Төлке	201
Селәүсен	1
Бурсык	19
Урман сусары	100
Чәшке	22
Ак куян	231
Соры куян	1130
Европа кондызы	264
Байбак	23
Тиен	701
Ондатра	407
Кошлар**	
Тәлләтәвеч	30
Соры көртлек	616
Божыр	192
Гади кыр тавыгы	3052
Кыр үрдәге	1588
Чүрәкәй	1141

*Тояклы, кыйммәтле йонлы хайваннарның, аюларның саны 2019 елның 31 августына китерелгән.

** Кошларның саны 2019 елның 31 мартына китерелде.

Елга кондызы, тиен, көртлек популяцияләре «Мишә»дәүләт табигый аучылык тыюлыгы территориясендә саклана.

«Сатыш – Олы Кибәче», «Мамадыш – Теләче» - Елыш – Түбән Шытсу төбәк юллары буенда, Түбән Шытсу авылына керү юлында урнашкан саклагыч урман полосалары да антропоген йөкләнешне кичерә.

Мишә, Казкаш елгалары яр буйларындагы территорияләр һәм яшел массивлар реконструкция йөкләнешен кичерә.

2.9 Халык сәламәтлеге өчен хәвеф-хәтәрне бәяләү.

«Шытсу «АХП» ЖЧЖ фермаларының һәм авыл зиратларының санитар - яклау зоналары Югары Шытсу, Түбән Шытсу, Елыш торак пунктлары территорияләренә бер өлешен каплай, шуның белән биологик пычрану куркынычы бар. «Шытсу «АХП " ЖЧЖ МТП санитар-яклау зонасы чикләренә

торак төзелеше территориясенә бер өлеше, шулай ук Түбән Шытсу торак пункттындагы мәктәп һәм балалар бакчасы биналары элгә. Биотермик чокырның санитар-яклау зонасы торак төзелешнең бер өлешен, Югары Шытсу авылында «Шытсу «АХП» ЖЧЖ фермасын яба, шуңа бәйле рәвештә биологик пычрану куркынычы бар.

Исемсез елга-Мишә елгасының уң кушылдыгының су саклау зонасында Елыш торак пункттында хәзерге зират урнашкан, шул рәвешле биологик пычрану куркынычы бар.

3. УРМАН ФОНДЫ ЖИРЛӘРЕ

Түбән Шытсу авыл жирлегенә урман фонды 198,2716 га мәйданны били, бу авыл жирлегенә барлык мәйданының 3,6%ын тәшкил итә.

Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә «Саба урманчылыгы» ДКУнең Сабабаш кишәрлеге урманчылыгының урманнары урнашкан.

Жирлек территориясендә бары тик яклау урманнары гына тәкъдим ителгән.

Жирлек территориясендә саклагыч урманнар кыйммәтле урманнар һәм урман категорияләре белән тәкъдим ителгән, алар чүлле, ярымчүлле, урмандала, урман-тундра, далаларда, тауларда урнашкан.

Саклагыч урманнар, әйләнә-тирә мохитне саклау, су саклау, саклау, санитар-гигиена, сәламәтләндерү һәм башка файдалы функцияләргә саклау максатларында, аларны саклау урманнарының максатчан билгеләнеше һәм алар башкара торган файдалы функцияләр белән бер үк вакытта файдалану шарты белән бер үк вакытта урманнардан файдаланып үзләштерелергә тиеш.

Кварталлар буенча урман фонды жирләрәнән рөхсәт ителгән файдалану төрләре Саба урманчылыгының урман хужалыгы регламенты белән билгеләнә.

Урман фонды жирләре буенча мәгълүмат һәм әлеге жирләрдән файдалануга карата законнарның гомуми таләпләре 3.1. һәм 3.2 нче таблицаларда китерелгән.

3.1 нче таблица

Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә урнашкан сәнәгать житештерүен үстерү буенча чаралар исемлеге

Участок исеме	БДКМРга белешмәләр	Участоктан файдалану режимын фактта үтәү
Саклау урманнары:		
Кыйммәтле урманнар	16:35:000000:925 16:35:000000:953 16:35:000000:388 16:35:000000:466 16:35:130608:71 16:35:130605:19	Үтәлә
Су саклау зоналарында урнашкан урманнар	Татарстан Республикасы Саба урманчылыгының Сабабаш участок урманчылыгының урман утыртмалары планы нигезендә, 2018 елда урман корылышы.	Үтәлә

3.2 нче таблица

Түбән Шытсу авыл жирлегә территориясендә урнашкан урман фонды жирләрәннән файдалануның хокукий режимы

Зона исеме	Участоктан файдалануның хокукий режимы	Нигезләү: (норматив документлар)
Саба урманчылыгының саклау урманнары	Урман кодексының 25 ст. белән рөхсәт ителгән барлык төрләре дә рөхсәт ителә, сагыз эзерләүдән, урман плантацияләрен булдырудан, агачны һәм башка урман ресурсларын эшкәртүдән тыш	Саба урманчылыгының урман хужалыгы регламенты, раслаулар. ТР Урман хужалыгы министрлыгының 2019 елның 19 декабрэндәге 113 номерлы боерыгы белән
Саклау урманнары, су саклау зоналарында урнашкан урман категорияләре	Су законнары нигезендә билгеләнгән су саклау зоналарында урнашкан урманнарда түбәндәгеләр тыела: 1) агулы химик препаратлардан файдалану; 2) печән чабу һәм умартачылыктан тыш, авыл хужалыгын алып бару; 3) урман плантацияләрен булдыру һәм эксплуатацияләү; 4) нефть һәм табигий газны геологик өйрәнү, эзләү һәм чыгару өчен кирәкле линияле объектлардан, гидротехник корылмалардан һәм объектлардан тыш, капитал төзелеш объектларын төзү һәм эксплуатацияләү.	РФнең 2006 елның 4 декабрэндәге 200-ФЗ номерлы Урман кодексы
Саклау урманнары, категория - кыйммәтле урманнар	Кыйммәтле урманнарда, линия объектларыннан һәм гидротехник корылмалардан тыш, капитал төзелеш объектларын урнаштыру тыела.	РФнең 2006 елның 4 декабрэндәге 200-ФЗ номерлы Урман кодексы

4. ФАЙДАЛЫ КАЗЫЛМА ЯТМАЛАРЫНЫҢ ТАУ БҮЛЕКЛӘРЕ

Түбән Шытсу авыл жирлегә территориясендә каты файдалы казылмалар һәм углеводород чималы ятмаларының тау бүлекләре юк, тау токымнары статусы булган жир асты байлыкларының лицензияле участкалары файдаланыла, алар чикләрендә халыкны хужалык-эчәр су белән тәмин итү өчен жир асты сулары чыгарыла. Мондый кишәрлекләргә түбәндәгеләр керә: Югары Шытсу һәм Түбән Шытсу торак пунктларының көньяк-көнчыгыш кырындагы жир асты байлыклары кишәрлегә, «Саба ТКХ» КЖП ЖЧЖнеке (лицензия ТАТ 00858 ВЭ), Югары Шытсу торак пунктының төньяк-көнчыгыш читендәге жир асты байлыклары кишәрлегә, «Шытсу» АХП» ЖЧЖ (ТАТ 02059 ВЭ лицензиясе) керә, Елыш бистәсенә төньяк өлешендәге жир асты байлыклары кишәрлегә - «Шытсу» АХП» ЖЧЖнеке (лицензия ТАТ 02067 ВЭ), Түбән Шытсу авылының көнчыгыш читендәге жир асты байлыклары кишәрлегә (лицензия ТАТ 02058 ВЭ)..

5. АЕРУЧА САКЛАНА ТОРГАН ТАБИГИЙ ТЕРРИТОРИЯЛӘР

Түбән Шытсу авыл жирлегенә аеруча саклана торган табигать территорияләре исемлегенә региональ әһәмияттәге «Мишә елгасы» табигать һәйкәле һәм «Мишә» дәүләт табигый аучылык тыюлыгы керә.

ТАССРның 1978 елның 10 гыйнварындагы 25 номерлы, ТР Министрлар Кабинетының 2005 елның 29 декабрэндәге 644 номерлы карары белән расланган

«Мишә елгасы» төбәк әһәмиятендәге табигать һәйкәле, Татарстан Республикасының Саба, Кукмара, Теләче, Питрәч, Арча һәм Лаеш муниципаль районнарында урнашкан. Авыл җирлегендә елга көньяк өлешендә, көнчыгыштан көнбатышка ага. Елга Кукмара муниципаль районының Ятмас-Дусай авылыннан 1.4 км төньяк-көнчыгыштарак башлангыч ала, тамак Лаеш муниципаль районының Карадуле авылында урнашкан.

Елга күп санлы кушылдыклар, чокырлар белән бүленгән калкулы тигезлектә ага. Мишә-табигый су белән тәэмин итүнең мөһим чыганагы, хужалык һәм мәдәни-көнкүреш әһәмиятенә ия. Елга күп кенә аспектларда кулланыла һәм, аерым алганда, Буа балык хужалыгын, кошчылыкны һәм су кошларын үстерү, туризмны һәм халыкның җәйге ялын үстерү өчен.

Мәши бассейны - нигездә, авыл хужалыгы районы. Җирлек чикләрендә елганың су саклау зонасына сарык һәм атлар үрчетү буенча һәм мөгезле эре терлекләр җәйге лагере керә.

Саклау чаралары -табигать һәйкәле территориясен саклау режимын үтәү (Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2019 елның 29 мартындагы 237 номерлы карары белән расланган “Мишә елгасы” төбәк әһәмиятендәге табигать һәйкәлен махсус саклау режимы), шулай ук законда билгеләнгән тәртиптә су саклау зоналарыннан файдалану режимын үтәү.

Татарстан Республикасы Мамадыш, Балык Бистәсе, Питрәч, Теләче һәм Саба муниципаль районнары территориясендә урнашкан «Мишә» дәүләти табигый аучылык тыюлыгы (алга таба - ГПОЗ), ул 1983 елның 30 маенда оештырылды. (Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 1983 елның 30 маендагы 280 номерлы карары белән расланган). Региональ әһәмияттәге «Мишә» дәүләт табигый зоология (аучылык) тыюлыгы турында нигезләмә ТР МКның 2004 елның 29 гыйнварындагы 41 номерлы карары белән расланган.

"Мишә" төбәк әһәмиятендәге дәүләт табигый зоологик (аучылык) тыюлыгы региональ әһәмияттәге махсус сакланылучы табигать территориясе булып тора, ул Татарстан Республикасы территориясендә Кама буеның экология-географик зонасында аучылык объектларына караган хайваннар дөньясы объектларының популяцияләрен торгызу һәм саклау, атап әйткәндә, елга кондызы, тиен, көртлек, аларның яшәү тирәлегенә, шулай ук аларны биотехник чаралар үткәрү юлы белән янадан торгызу өчен уңай шартлар тудыру максатыннан төзелгән. «Мишә» тыюлыгының гомуми мәйданы 131,67 мең га тәшкил итә.

Билгеләнгән режим буенча, «Мишә» тыюлыгы территориясендә, хайваннар дөньясы объектлары популяцияләре булуга янауы теләсә нинди эшчәнлек тыела:

- автотранспортның гомуми файдаланудагы юллардан читтә йөрүе һәм туктавы;

- туктап ял итүләренә, туристик тукталышларны, лагерьларны урнаштыру, торак пунктларның читләрендә һәм махсус каралган урыннардан читтә учаклар ягу

Тыюлык территориясендә Комитет белән килештермичә түбәндәге эшләренә эшләү тыела:

- торак пунктлар чикләреннән тыш сәнәгать объектларын төзү;

- торак пунктлар чикләреннән тыш магистраль юллар, торбаүткәргечләр, электр тапшыру линияләре һәм башка коммуникацияләр төзү;

- гидромелиоратив һәм ирригацион эшләр башкару;
 - зоологик, ботаника һәм минералогия коллекцияләрен һәм палеонтология объектларын жыю;

- үсемлекләргә яндыру, агулы химикатлар, ашламалар, химик реагентлар һәм хайваннар дөньясы объектлары һәм аларның яшәү тирәлеген өчен куркыныч булган башка материалларны саклау;

- геологик разведка эшләрен башкару, файдалы казылмалар чыгару, шартлату эшләре.

Тыюлык территориясендә аучылык кәсепе, кондызларга, тиен һәм көртлекләргә һәм спорт аучылыгы тулысынча тыела:

Заказник чикләрендә урнашкан жир кишәрлекләре милекчеләре һәм арендаторлары, шулай ук башка юридик затлар, индивидуаль эшкуарлар һәм гражданның билгеләнгән махсус саклау режимын үтәргә тиеш һәм аны бозган өчен Россия Федерациясе законнары нигезендә административ, җинаять һәм башка җаваплылыкны тоталар.

«Мишә» тыюлыгы территориясендә «Шытсу» АХЖК» ЖЧЖнең сарык фермасы һәм ат фермасы урнашкан.

6. ТЕРРИТОРИЯНЕ КУЛЛАНУНЫҢ МАХСУС ШАРТЛАРЫ БУЛГАН ЗОНАЛАР

6.1 Житештерү һәм башка объектларның санитар-яклау зоналары

Жирлек территориясендә I, III, IV, V класслы хәвефлелектәге объектлар урнашкан. Булган объектларның санитар-яклау зоналары турындагы мәгълүматлар һәм санитар-яклау зоналары режимын үтәү турындагы мәгълүмат 6.1.1 нче таблицада китерелгән. Объектларның санитар-яклау зонасын куллану регламентлары 6.1.2 нче таблицада китерелгән.

Түбән Шытсу авыл жирлегенә территориясә буенча магистраль газүткәргечләр уза-Түбән Шытсу торак пунктына бүлеп бирелгән, АГРС бар. Углеводород чималы магистраль торба үткәргечләре өчен СанПиН 2.2.1.1.1.1200-03 нигезендә санитар аермалар ясала. Тәкъдим ителә торган минималь ара СП 36.13330.2012 "Магистраль торба үткәргечләр" нигезендә билгеләнә. СНИПның актуальләштерелгән редакциясе 2.05.06-85*

Авыл жирлегенә территориясендә Түбән Шытсу торак пунктнан төньяк-көнбатышка таба һәм Түбән Шытсу торак пунктының үзәк өлешендә база станциясә урнашкан һәм торак пунктның үзәк өлешендә база станциясә урнашкан, аларның санитар-яклау зоналары күләмен билгеләү радиоешлыклы диапазонның электромагнит нурланышлары буенча гамәлдәге санитар кагыйдәләр һәм нормалар һәм радиоешлыклар электр магнит нурланышының интенсивлыгын исәпләү методикалары нигезендә үткәрелә.

6.1.1 нче таблица

Түбән Шытсу авыл жирлегенә территориясендә урнашкан житештерү һәм башка объектларның санитар-яклау зоналары

Объект атамасы	ССЗ төре (якынча, исәп-хисап, билгеләнгән)	ССЗ күләме, м	ССЗ, объект турында БДКМРна белешмәләр	Нигезләү: (норматив документлар)	Объектның ССЗ режимын үтәү
Гамәлдәге					
Авыл хужалыгы житештерүе объектлары					
"Шытсу» АХП" ЖЧЖнең мөгезле	якынча	300	16:35:130601:39 участкагы өлешендә	СанПиН 2.2.1/2.1.1200-03,	ССЗна Түбән Шытсу

Объект атамасы	СЗЗ төре (яқынча, исәп-хисап, билгеләнгән)	ССЗ күләме, м	ССЗ, объект турында БДКМРна белешмәләр	Нигезләү: (норматив документлар)	Объектның ССЗ режимын үтәү
эре терлек фермасы 573 баш. Түбән Шытсу т. п. дан көнчыгышка таба				7.1.11	авылындагы торак төзелеше эләгә
«Шытсу» АХП» ЖЧЖе Түбән Шытсу авылыннан көнчыгышка таба	яқынча	300	16:35:130601:39 участкагы өлешендә	СанПиН 2.2.1/2.1.1200-03, 7.1.11	ССЗна Түбән Шытсу т. п. халкының торак төзелеш, мәктәп һәм балалар бакчасы бинасы, эчә торган һәм хужалык-көнкүреш су белән тәэмин итү чыганагы эләгә
«Шытсу» АХП» ЖЧЖенең ыңдыр табагы Түбән Шытсу авылыннан көнчыгышка таба	яқынча	50	16:35:130601:39 участкагы өлешендә	СанПиН 2.2.1/2.1.1200-03, 7.1.11	Үтәлә
«Шытсу» АХП» ЖЧЖ ашлык саклагычы Түбән Шытсу авылыннан көнчыгышка таба	яқынча	50	16:35:130601:39 участкагы өлешендә	СанПиН 2.2.1/2.1.1200-03, 7.1.11	Үтәлә
«Шытсу» АХП» ЖЧЖенең мөгезле эре терлекләр фермасы 1346 баш Югары Шытсу т. п. нан төньяк-көнчыгышка таба	яқынча	500	16:35:130612:30 участкагы өлешендә	СанПиН 2.2.1/2.1.1200-03, 7.1.11	ССЗна Югары Шытсу авылындагы торак төзелеше эләгә
«Шытсу» АХП» ЖЧЖенең сарыклар һәм атлар асрау фермасы 1330 баш сарык Елыш авылыннан көньяктарак	яқынча	300	16:35:0000:1082 участкагы өлешендә	СанПиН 2.2.1/2.1.1200-03, 7.1.11	ССЗна Елыш авылындагы торак төзелеше, шулай ук авыл хужалыгы жирләре керә.
«Шытсу» АХП» ЖЧЖенең сарыклар һәм атлар тоту фермасы 233 баш Елыш авылыннан көньяктарак	яқынча	300	16:35:0000:1082 участкагы өлешендә	СанПиН 2.2.1/2.1.1200-03, 7.1.11	ССЗна Елыш авылындагы торак төзелеше эләгә
«Шытсу» АХП» ЖЧЖенең ыңдыр табагы Югары Шытсудан төньяк-көнбатышка таба	яқынча	50	16:35:130611:34 участкагы өлешендә	СанПиН 2.2.1/2.1.1200-03, 7.1.11	Үтәлә
«Кәримов» КФХында сарыклар һәм атлар тоту фермасы 100 баш, Сатыш авыл жирлеге, Чәбки-Саба авылыннан	яқынча	100	16:35:130611:34 16:35:130610:36	СанПиН 2.2.1/2.1.1200-03, 7.1.11	ССЗна Сатыш авыл жирлеге, Чәбки-Саба авылындагы торак төзелеше керә

Объект атамасы	СЗЗ төре (якынча, исәп-хисап, билгеләнгән)	ССЗ күләме, м	ССЗ, объект турында БДКМРна белешмәләр	Нигезләү: (норматив документлар)	Объектның ССЗ режимын үтәү
көнчыгышка таба					
«Кәримов» КФХында сарыклар һәм атлар асрау фермасы 250 баш, Сатыш авыл жирлеге, Чәбки-Саба авылыннан көнчыгышка таба	якынча	100	16:35:130611:34 16:35:130610:36	СанПин 2.2.1/2.1.1200-03, 7.1.11	ССЗна Сатыш авыл жирлеге, Чәбки-Саба авылындагы торак төзелеше керә
«Кәримов» крестьян-фермер хужалыгының мөгезле эре терлекләр асрау фермасы 24 баш, Сатыш авыл жирлеге, Чәбки-Саба авылыннан көнчыгышка таба	якынча	50	16:35:130611:34 участогы өлешендә	СанПин 2.2.1/2.1.1200-03, 7.1.11	Үтәлә
«Хәбибрахманов А.Ф.» КФХында мөгезле эре терлек фермасы, 50 баш, Түбән Шытсу авылыннан төньяк-көнбатышка таба	якынча	50	16:35:130611:34 участогы өлешендә	СанПин 2.2.1/2.1.1200-03, 7.1.11	Үтәлә
Күмү урыннары					
Югары Шытсу авылыннан көньяк-көнбатышка таба зират	якынча	50	16:35:130608:43	СанПин 2.2.1/2.1.1200-03 сәг. 7.1.12 СанПин 2.1.2882-11 п.2.8 һәм 2.9	ССЗна Югары Шытсу авылындагы торак төзелеше керә.
Түбән Шытсу авылындагы зират			16:35:130101:98		ССЗна Түбән Шытсу авылындагы торак төзелеше эләгә
Елыш авылыннан көнчыгышка таба зират			16:35:130603:13		ССЗна Елыш авылындагы торак төзелеше эләгә
Түбән Шытсу авыл жирлегенең көньяк-көнчыгыш өлешендәге зират			16:35:130604:10		Үтәлә
Түбән Шытсу авыл жирлегенең төньяк-көнбатыш өлешендәге зират			юк		Үтәлә
Елыш авылының үзәк өлешендәге зират			юк		ССЗна Елыш авылындагы торак төзелеше эләгә
Түбән Шытсу авылының көньяк-көнбатыш өлешендәге зират			юк		Үтәлә
Житештерү һәм куллану калдыкларын утильләштерү, зарарсызландыру, урнаштыру объектлары					
Биотермик чокыр	якынча	1000	16:35:130612:47	СанПин 2.2.1/2.1.1.1200-03	СЗЗна Югары Шытсу торак

Объект атамасы	СЗЗ төре (якынча, исәп-хисап, билгеләнгән)	ССЗ күләме, м	ССЗ, объект турында БДКМРна белешмәләр	Нигезләү: (норматив документлар)	Объектның ССЗ режимын үтәү
					пунктының торак төзелеше, «Шытсу «АХП» ЖЧЖнең мөгезле эре терлек фермасы, авыл хужалыгы җирләре эләгә
Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Баландыш авыл җирлегендәге биотермик чокыр	якынча	1000		СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03	Түбән Шытсу авылы территориясендә ССЗ режимы саклана.
Электр тапшыру линиясе					
500 кВ көчәнешле электр тапшыру линиясе авыл җирлегенең көньяк өлешеннән көнчыгышка таба уза	якынча	30	-	СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03	Үтәлә
Магистраль газүткәргечләр					
Магистраль газүткәргечләр	исәп-хисап	150	-	СП 36.13330.2012, 4 нче табл. СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03	Үтәлә
Магистраль газүткәргечләр	исәп-хисап	150	-	СП 36.13330.2012 4 нче таблица СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03	Үтәлә
АГРС	исәп-хисап	175	-	СП 36.13330.2012, 5 нче табл. СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03	Үтәлә
Планлаштырылганнар					
Житештерү эшчәнлегенә бәйле объектлар					
Иҗтимагый склад	якынча	50	16:35:130101:201 16:35:130101:354	СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03	Коммуналь-склад зонасы өчен Территория барлыкка килә торган якынча санитар-саклау зонасы режимын үтәүне исәпкә алып билгеләнгән
Гамәлгә яраксыз объект - МТП өчен ягулык салу станциясе территориясендә V класслы хәвефлектәге агросәнәгать комплексын	якынча	50	16:35:130608:34 участогында	СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03	

Объект атамасы	СЗЗ төре (якынча, исәп-хисап, билгеләнгән)	ССЗ күләме, м	ССЗ, объект турында БДКМРна белешмәләр	Нигезләү: (норматив документлар)	Объектның ССЗ режимын үтәү
перспективалы үстөрү мәйданчыгы					
Транспорт инфраструктурасы объектлары					
Казан - Екатеринбург тимер юлы	якынча	100	-	СП 42.1330.2011 п. 8.20	үтәлә

6.1.2 нче таблица

Түбән Шытсу авыл җирлеге территориясендә урнашкан саклау зоналарынан файдалану регламентлары

Зона исеме	Зонадан файдалануның хокукый режимы	Нигезләү: (норматив документлар)
Санитар-саклау зонасы	<p>Түбәндәгеләрне урнаштыру рөхсәт ителми:</p> <ul style="list-style-type: none"> - торак йортлар, аерым торак йортларны, ландшафт-рекреация зоналарын, ял итү зоналарын, курортлар, шифаханәләр һәм ял йортлары территорияләрен, бакчачылык ширкәтләре һәм коттедж төзелешләре территорияләрен, күмәк яисә шәхси дача һәм бакча участкаларын да кертеп, шулай ук яшәү тирәлеге сыйфатын нормалаштыра торган сыйфат күрсәткечләре булган башка территорияләр - спорт корылмалары, балалар мәйданчыклары, мәгариф һәм балалар учреждениеләре, гомуми файдаланудагы дөвәлау-профилактика һәм савыктыру учреждениеләре; - дарулар, дару чаралары һәм (яисә) дару рәвешләре, фармацевтика предприятиеләре өчен чимал складлары һәм ярымпродуктлар житештерү объектлары; сәнәгатьнең азык-төлек тармаклары объектлары, азык-төлек чималы һәм азык-төлек продуктларының күпләп складлары объектлары, эчәр суларны эзерләү һәм саклау өчен сүүткәргеч корылмалар комплекслары. <p>Авария хәлендәге дежур персонал өчен торак булмаган биналар, вахта ысулы буенча эшләүчеләр өчен биналар, идарә итү биналары, конструктор бюролары, административ билгеләнештәге биналар, фәнни-тикшеренү лабораторияләре, поликлиникалар, ябык типтагы спорт-савыктыру корылмалары, мунчалар, кер юу корылмалары, сәүдә һәм җәмәгать туклануы объектлары, мотельләр, кунакханәләр, гаражлар, җәмәгать һәм индивидуаль транспортны саклау өчен - мәйданчыклар һәм корылмалар, янгын деполары, җирле һәм транзит коммуникацияләр, ЛЭП, электр подстанцияләре, нефть һәм газ үткәргечләре, техник су белән тәэмин итү өчен артезиан скважиналары, техник су белән тәэмин итү өчен су суыту корылмалары, техник канализация канализация станцияләре, су белән тәэмин</p>	СанПИН 2.2.1/2.1.1.1200-03

Зона исеме	Зонадан файдалануның хокукий режимы	Нигезләү: (норматив документлар)
	итү станцияләре, АЗС, су белән тәэмин итү корылмалары урнаштыру.	
Зиратларның санитар-яклау зонасы	Зиратларның санитар-яклау зоналары, биналар һәм жирләү өчен билгеләнгән корылмалар территорияләрендә, дини объектлардан һәм жирләү йортларыннан тыш, әлеге объектларга хезмәт күрсәтү белән бәйлә булмаган биналар һәм корылмалар төзү рөхсәт ителми. Санитар-саклау зоналары территориясе планлаштырылган, төзекләндерелгән һәм яшелләндерелгән булырга, транспорт һәм инженерлык коридорлары булырга тиеш.	СанПИН 2.1.2882-11
Үлэт базларының санитар-яклау зонасы (биотермик чокырлар)	Үлэт базыннан (биотермик чокырдан) санитар-яклау зонасы күләме: - торак, жәмәгать биналары, терлекчелек фермалары (комплекслары) - 1000 м; - терлекләр йөри торган урыннар һәм көтүлекләр - 200 м; - автомобиль, тимер юллар аларның категориясенә карап 50-300 м	Биологик калдыкларны жыю, утильләштерү һәм юк итү буенча 1995 елның 4 декабрәндәге 13-7-2/469 номерлы ветеринария-санитария кагыйдәләре (2007 елның 16 августындагы үзгәрешләр белән)
Тимер юлларның санитар аермасы	Санитар-яклау зоналарында, тимер юлга бүлөп бирелгән полосадан тыш, автомобиль юллары, гаражлар, автомобиль стоянкалары, складлар, коммуналь-көнкүреш билгеләнешендәге учреждениеләр урнаштыру рөхсәт ителә. Санитар-яклау зонасы мәйданының 50%ыннан да ким булмаган өлеше яшелләндерелгә тиеш.	СП 42.1330.2011 "Тимер юллар өчен жирләренә бүлөп бирүне проектлау нормалары һәм кагыйдәләре" Россия Федерациясе Юллар министрлығының 1997 елның 24 ноябрәндәге С-1360 номерлы күрсәтмәсе белән расланды

6.2 Автомобиль юлларының юл буе полосалары, тимер юлларның саклау зонасы, аэродром яны территориясе

Жирлек территориясе буенча IV категорияле «Сатыш – Олы Кибәче» төбәк юллары, Түбән Шытсу авылына килү, «Мамадыш – Теләче» - Елыш – Түбән Шытсу авылларына керү юллары уза.

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Гомуми файдаланудагы автомобиль юлларының бүленгән полосалары һәм юл буе полосалары турында» 2008 елның 1 декабрәндәге 841 номерлы карары нигезендә, региональ әһәмияттәге IV категориядәге автомобиль юллары өчен юл буе полосасының киндәге торак пунктлар чикләрендә урнашкан региональ әһәмияттәге автомобиль юлларыннан тыш 50 м күләмендә бүленгән полоса чигеннән билгеләнә.

Төбәк әһәмиятендәге автомобиль юлларының юл буе полосалары чикләрендә жир участкаларыннан (жир кишәрлекләреннән) файдалануның аерым режимы билгеләнә, аның буенча гомуми файдаланудагы автомобиль юлларының юл буе полосаларында капитал корылмалар төзү тыела, түбәндәгеләр искәрмә булып тора:

- мондый автомобиль юлларына хезмәт күрсәтү, аларны төзү, реконструкцияләү, капитал ремонтлау, ремонтлау һәм тоту өчен билгеләнгән объектлар;

- Россия Федерациясе Эчке эшләр министрлыгының Юл хәрәкәте иминлеге дәүләт инспекциясе объектлары;

- юл сервисы объектлары, реклама конструкцияләре, мәгълүмати щитлар һәм күрсәткечләр;

- инженерлык коммуникацияләре.

СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 нигезендә санитар аермалар автомагистральләргә карата билгеләнә. Жирлек территориясендә автомагистральләр юк.

Авыл жирлеге территориясендә «Казан - Екатеринбург» ВСМ тимер юлы участогы төзү күздә тотыла. Тимер юлларның санитар-яклау зонасы 100 м тәшкит итә, «СП 42.13330.2011 «СНиП 2.07.01-89* Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү (2018 елның 15 августында).

6.3 Магистраль яки сәнәгать торбаүткәргечләренә (газүткәргечләр, нефть үткәргечләр һәм нефть продуктлары үткәргечләре, аммиак үткәргечләр) кадәр минималь ераклык зоналары

Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә магистраль газүткәргечләр уза, АГРС бар. Углеводород чималы магистраль торбаүткәргечләре өчен СП 36.13330.2012 "Магистраль торба үткәргечләр" нигезендә минималь ераклык билгеләнә СНИП 2.05.06-85*» и СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 Актуальләштерелгән редакциясе «Санитар-яклау зоналары һәм предприятиеләрнең, корылмаларның һәм башка объектларның санитар классификациясе» Магистраль яки сәнәгать торбаүткәргечләренә кадәр минималь ара зоналарын куллану регламентлары 6.3.1 таблицасында китерелгән.

6.1.2 нче таблица

Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә урнашкан магистраль яисә сәнәгать торбаүткәргечләренә кадәр сәнәгать житештерүен үстерү буенча чаралар исемлеге

Зона исеме	Зонадан файдалануның хокукый режимы	Нигезләү: (норматив документлар)
Минималь ераклык зоналары	Түбәндәгеләрне урнаштыру рөхсәт ителми: - торак пунктлар; - бакча йортлары булган күмәк бакчалар; - аерым сәнәгать һәм авыл хужалыгы предприятиеләре; - кошчылык фабрикалары, теплица комбинатлары һәм хужалыклары; - айдалы казылмаларны эшкәртү карьерлары; - автомобильләр өчен гаражлар һәм ачык тукталышлар; - кешеләр күпләп жыела торган аерым биналар (мәктәпләр, хастаханәләр, балалар бакчалары, вокзаллар һ.б.); - тимер юл станцияләре; аэропортлар; елга портлары һәм пристаньнары; гидро-, электростанцияләр; I-IV класслы елга транспортының гидротехник корылмалары; - сүткәргечләрнең чистарту корылмалары һәм насос станцияләре; -1000 м3 дан артык күләмдә саклана торган жиңел	СП 36.13330.2012 "СНИП 2.05.06-85*. Магистраль торбаүткәргечләр" СП 284.1325800.2016 "Нефть һәм газ өчен промысел үткәргечләре. "Эшләрне проектлау һәм житештерү кагыйдәләре"

	кабынып китүчән һәм янучан сыеклыклар һәм газлар складлары; автомобильләргә ягулык салу станцияләре һ.б.	
--	--	--

6.4 Магистраль һәм промысел торбаүткәргечләренен (газүткәргечләр, нефть үткәргечләр һәм нефть продуктлары үткәргечләренен, аммиак үткәргечләренен) саклау зоналары

Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә магистраль газүткәргечләр уза, АГРС бар. Угледород чималы магистраль торбаүткәргечләре өчен саклау зоналары РФ Хөкүмәтенен «Магистраль газүткәргечләренен саклау кагыйдәләренен раслау турында» 2017 елның 8 сентябрэндәге 1083 номерлы карары нигезендә билгеләнә. Объектларның саклау зоналарыннан файдалану регламентлары 6.4.1 нче таблицадә китерелгән.

6.4.1 нче таблица

Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә урнашкан саклау зоналарыннан файдалану регламентлары

Зона исеме	Зонадан файдалануның хокукый режимы	Нигезләү: (норматив документлар)
Саклау зоналары	<p>Сак зоналарында түбәндәгеләр тыела:</p> <ul style="list-style-type: none"> - контроль-үлчәү һәм контроль-диагностика пунктларын, кисәтү язүларын, магистраль газүткәргечләренен урнашу урынын тану һәм сигнал билгеләрен күчерү, күмү, зарарлау һәм жимерү;; - элементә кабель линияләрендә хезмәт күрсәтә торган көчләү пунктларының ишекләрен һәм люкларын, линия арматурасы үзеллары коймаларын, электрохимик саклану жайланмалары ишекләрен, линия һәм карау коелары люкларын ачарга, краннар, задвижкалар ачарга һәм ябарга, элементә, энергия белән тәэмин итү, магистраль газүткәргечләр телемеханика жайланмаларын кертергә һәм өзәргә;; - чүплекләр оештырырга, сыек һәм коррозия-агрессив матдәләр һәм ягулык-майлау материалларын агызырга;; - теләсә нинди материалларны, шул исәптән ягулык-майлау материалларын туплау яки теләсә нинди материалларның саклагычларын урнаштыру;; - магистраль газүткәргечен жимерүдән саклый торган яр саклау, су чыгару корылмаларына, Жир һәм башка корылмаларга (жайланмаларга) зыян китерергә; - якорьга суднолар һәм йөзү объектларын, диңгез имезүчеләрен табу, су биологик ресурсларын тоту (тоту) кораллары белән балык тоту, агуланган якорь-чылбыр белән йөзү;; - су объектларының төбен һәм ярларын үзгәртү белән бәйлә тирәнәйтү һәм башка эшләр башкару, магистраль газүткәргеч объектына техник хезмәт күрсәтү өчен кирәкле эшләрдән тыш; - бәрү-импульслы жайланмалар һәм ярдәмче механизмнар кулланып эшләр башкару, йөкләр ташлау; - эшчәнлектән тыш рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашырырга, учаклар ягырга һәм үт чыганаclarын урнаштырырга; - сак зоналарын коймалау һәм киртәләү; - нинди дә булса биналар, корылмалар 	102%РФ Хөкүмәтенен 2017 елның 08 сентябрэндәге 1083 номерлы карары

	урнаштырырга; - магистраль газүткәргечкә санкцияләнмәгән тоташтыруны (тоташтыруны) тормышка ашырырга.	
--	--	--

6.5 6кВ көчәнешле һәм аннан да күбрәк көчәнешле һава электр линияләренең сак зоналары

Түбән Шытсу авыл җирлегенә торак пунктларын электр белән тәмин итү 10,110,500 кВ электр линияләре аша башкарыла. Сак зоналары буенча мәгълүмат һәм һава электр тапшыру линияләренең сак зоналарынан файдалану регламентлары 6.5.1 һәм 6.5.2 таблицаларында тәкъдим ителгән.

6.5.1 нче таблица

Түбән Шытсу авыл җирлегенә территориясендә урнашкан электр үткәргечләрнең һава линияләренең сак зоналары

Объект исеме	Сак зонасы күләме, м	БДКМРга белешмәләр	Нигезләү: (норматив документлар)	Зонадан файдалану режимын фактта үтәү
Линия 10 кВ	10	Зона 16.35.2.40 16.00.2.2945	2015 елның 9 апрелендәге 36-0/36 номерлы Җир төзелеш эше. «Электр челтәре хужалыгы объектларының сак зоналарын билгеләү һәм мондый зоналар чикләрендә урнашкан кишәрлекләрдән файдалануның махсус шартлары турында» 2009 елның 24 февралендәге 160нчы номерлы карары	Сак зонасына Югары Шытсу, Түбән Шытсу, Елыш торак пунктларындагы торак йортлар төзелеш элгә.
Линия 110 кВ	20	Зона 16.35.2.12 16.35.2.14	2015 елның 9 апрелендәге 36-0/36 номерлы Җир төзелеш эше. «Электр челтәре хужалыгы объектларының сак зоналарын билгеләү һәм мондый зоналар чикләрендә урнашкан кишәрлекләрдән файдалануның махсус шартлары турында» 2009 елның 24 февралендәге 160нчы номерлы карары	Үтәлә
Линия 500 кВ	30	Зона 16.35.2.1	СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03	Үтәлә

6.5.2 нче таблица

Түбән Шытсу авыл җирлегенә территориясендә урнашкан электр үткәргечләрнең һава линияләренең сак зоналары

Зона исеме	Зонадан файдалануның хокукый режимы	Нигезләү: (норматив документлар)
Саклау зоналары	Электр тапшыру линияләренең сак зонасында эксплуатацияләүнең куркынычсызлыгын һәм өзлексез булуын боза алырлык яки алар барышында кешеләргә карата куркыныч туган мөмкин булган гамәлләр уздыру тыела. Аерым алганда, түбәндәгеләр тыела: - ягулык-майлау материаллары саклагычларын урнаштырырга; чүплекләр ясарга;	«Электр челтәре хужалыгы объектларының сак зоналарын билгеләү һәм мондый зоналар чикләрендә урнашкан кишәрлекләрдән файдалануның махсус шартлары турында» 2009 елның 24 февралендәге 160нчы номерлы карары

	<ul style="list-style-type: none"> - шартлату эшләрән башкарырга; - ут кабызырга; - ачы һәм коррозия матдәләрен һәм ягулык-майлау материалларын ыргытырга һәм аларны ағызырга; - чыбыкларга таяну һәм аларга чит предметларны яқынайту, шулай ук терәкләргә мену; - давыл вакытында яки экстремаль һава шартларында электр тапшыру һава линияләренең сак зонасында булырга яки анда эшләр башкарырга <p>Һава электр линияләренең саклау зонасы чикләрендә бу линияләрен кулланучы оешма ризалыгыннан башка төзелеш, монтаж һәм су сиптерү эшләрән башкару, агач утырту һәм кисү, азык, ашламалар, ягулык һәм башка материаллар түплау, йөк төялгән яисә юл өслегеннән йөксез гомуми биеклегә 4 м дан артык булган машиналар һәм механизмнар өчен йөрү тыела.</p>	
--	---	--

6.6 Су саклау зоналары, яр бие яклау полосалары һәм яр бие полосалары, балык хужалыгы тыюлыклары зоналары

Авил жирлеге чикләренә керә торган су агымнарын саклау зоналары турындагы белешмәләр 6.6.1 нче таблицادا китерелгән.

6.6.1 нче таблица

Түбән Шытсу авил жирлеге территориясендә урнашкан су саклау зоналары, яр бие яклау полосалары һәм яр бие полосалары

Объект исеме	Саклау зонасы төре	Зона күләме, м	БДКМРга белешмәләр	Нигезләү: (норматив документлар)	Зонадан файдалану режимын фактта үтәү
Мишә елгасы	Яр бие полосасы	20	юк	Су кодексы 6 ст.	
	Яр бие саклау полосасы	50	юк	Су кодексы 65 ст.	Яр бие саклау полосасы һәм су саклау зонасы чикләренә авил хужалыгы жирләре зонасы, сарыклар һәм атлар үрчетү фермасы, силос чокырлары, авил хужалыгы хайваннары көтүе, алар өчен жәйге лагерь оештыру керә.
	Су саклау зонасы	200	юк	Су кодексы 65 ст.	
Казкаш елгасы	Яр бие полосасы	20	юк	Су кодексы 6 ст.	
	Яр бие саклау полосасы	50	юк	Су кодексы 65 ст.	Яр бие яклау полосалары һәм су саклау зоналары чикләренә авил хужалыгы зоналары эләгә.
	Су саклау зонасы	100	юк	Су кодексы 65 ст.	
Исемсез елга - Мишә елгасының уң кушылдыгы.	Яр бие полосасы	20	юк	Су кодексы 6 ст.	Яр бие саклау полосалары һәм су саклау зоналары чикләрендә Югары Шытсу һәм Түбән Шытсу торак пунктлары
	Яр бие саклау полосасы	50	юк	Су кодексы 65 ст.	
	Су саклау зонасы	100	юк	Су кодексы 65 ст.	

Объект исеме	Саклау зонасы төре	Зона күләме, м	БДКМРга белешмэләр	Нигезләү: (норматив документлар)	Зонадан файдалану режимын фактта үтәү
					территорияләре урнашкан, шулай ук авыл хужалыгы жирләре зонасы да керә. Югары Шытсу авылындагы зират.
Калган кушылдыклар	Яр бие полосасы	5	юк	Су кодексы 6 ст.	
	Яр бие саклау полосасы	50	юк	Су кодексы 65 ст.	Яр бие яклау полосалары һәм су саклау зоналары чикләренә авыл хужалыгы зоналары элэгә.
	Су саклау зонасы	50	юк	Су кодексы 65 ст.	

6.6.2 нче таблица

Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә су саклау зоналарыннан, яр бие яклау полосаларыннан һәм яр бие полосаларыннан файдалану регламентлары

Зона исеме	Зонадан файдалануның хокукый режимы	Нигезләү: (норматив документлар)
Яр бие полосасы	Һәр граждандан, хәрәкәт итү һәм анда булу өчен, шул исәптән һәм спорт балыкчылыгы һәм йөзү чараларын жәлеп итү өчен, гомуми файдаланудагы су объектларының яр бие полосасыннан файдаланырга хокуклы (механик транспорт файдаланудан тыш).	РФ Су кодексы 6 ст.
	Яр бие полосасы чикләрендә жир кишәрлекләрен хосусыйлаштыру тыела.	РФ Жир кодексы 27 ст.
Яр бие саклау полосасы	Яр бие саклау полосалары чикләрендә су саклау зонасы өчен билгеләнгән чикләүләр белән беррәттән түбәндәгеләр тыела: -жирләрен сөрү; -юыла торган грунтларның өемнәрен урнаштыру; - авыл хужалыгы терлекләрен көтү һәм алар өчен жәйге лагерьлар, ванналар оештыру	РФ Су кодексы 65 ст.
Су саклау зонасы	Су саклау зоналары чикләрендә түбәндәгеләр тыела: – туфракның уңдырышлылыгын көйләү максатларында агып төшүче сулардан файдалану; – зиратларны, үлэт базларын, житештерү һәм куллану калдыкларын күмү урыннарын, химик, шартлаткыч, агулы матдәләрен, радиоактив калдыкларны күмү пунктларын урнаштыру; – зарарлы организмнарга каршы көрәш буенча авиация чараларын гамәлгә ашыру; – транспорт чараларының (махсус транспорт чараларыннан тыш) хәрәкәте һәм туктап торыуы, моңа юлларда һәм юлларда каты өслекле махсус жиназландырылган урыннарда аларның хәрәкәте һәм туктап торулары керми; – машинага ягулык салу станцияләрен, ягулык-майлау материаллары складларын урнаштыру (моңа, әйләнә-тирә мохитне саклау өлкәсендәге кануннар һәм Су кодексы таләпләрен үтәгән очракта, транспорт чараларын техник карау һәм ремонтлау өчен кулланыла торган техник хезмәт күрсәтү	РФ Су кодексы 65 ст.

Зона исеме	Зонадан файдалануның хокукий режимы	Нигезләү: (норматив документлар)
	<p>станцияләрен, ягулык-майлау материаллары складларын портлар, суднолар төзү һәм суднолар ремонтлау оешмалары, эчке су юллары инфраструктурасы территорияләрендә урнаштырылган очраklar керми);</p> <ul style="list-style-type: none"> – пестицидларның һәм агрохимикатларның махсуслаштырылган саклагычларын урнаштыру, пестицидлар һәм агрохимикатлар куллану; – агынты суларны, шул исәптән дренаж суларны агызу; – гомумтаралган файдалы казылмаларны разведкалау һәм чыгару (гомумтаралган файдалы казылмаларны разведкалау һәм чыгару файдалы казылмаларның башка төрләрен разведкалау һәм чыгаруны гамәлгә ашыручы жир асты байлыкларыннан файдаланучылар тарафыннан тау бүлемтекләренең жир асты байлыклары һәм (яисә) геологик бүлемтекләренең жир асты байлыклары турындагы РФ законнары нигезендә бирелгән чикләрдә, 1992 елның 21 февралендәге РФ Канунының 19.1 статьясы нигезендә расланган техник проект нигезендә гамәлгә ашырылган очраklarдан тыш). N 2395-1 "Жир асты байлыклары турында"). <p>Су саклау зоналары чикләрендә, су объектларын пычранудан, чүпләнүдән, ләм утырудан һәм сулыкларны саегудан саклауны тээмин итә торган корылмалар белән су кануннарына һәм әйләнә-тирә мохитне саклау өлкәсендәге кануннарға ярашлы рәвештә, мондый объектларны проектлау, төзү, реконструкцияләү, эксплуатациягә кертү, хужалык һәм башка объектларны эксплуатацияләү рөхсәт ителә. Су объектларын пычранудан, чүпләнүдән, ләм утырудан һәм суларны ярлыландырудан саклауны тээмин итә торган корылма төрен сайлау әйләнә-тирә мохитне саклау өлкәсендәге кануннар нигезендә билгеләнгән пычраткыч матдәләр, башка матдәләр һәм микроорганизмнарны ташлауның мөмкин нормативларын үтәү зарурлыгын исәпкә алып гамәлгә ашырыла.</p> <p>Су объектларын пычранудан, чүпләнүдән, ләм басудан һәм суларны ярлыландырудан саклауны тээмин итә торган корылмалар дигәндә түбәндәгеләр аңлашыла:</p> <ul style="list-style-type: none"> – үзәкләштерелгән су чыгару системалары (канализацияләр), явым-төшем суларын агызу өчен үзәкләштерелгән су чыгару системалары; – агып төшүче суларны үзәкләштерелгән су чыгару системаларына (шул исәптән яңгыр суларын, кар суларын, инфильтрация, су сиптерү һәм дренаж суларын) жиберү (агызу) корылмалары һәм системалары, әгәр алар шундый суларны кабул итү өчен билгеләнгән булса; – агып төшүче суларны (шул исәптән яңгыр суларын, кар суларын, инфильтрация, су сиптерү һәм дренаж суларын) чистарту өчен аларны чистартуны әйләнә-тирә мохитне саклау өлкәсендәге законнар һәм Су кодексы таләпләре нигезендә билгеләнгән нормативлардан чыгып тээмин итүче локаль чистарту корылмалары; – житештерү һәм куллану калдыкларын жыю корылмалары, шулай ук агып төшүче суларны (шул исәптән яңгыр суларын, кар суларын, инфильтрация суларын, су юу һәм дренаж суларын) су үткәрми торган материаллардан ясалган приемникларга чыгару (агызу) корылмалары һәм системалары. <p>Су саклау зоналары чикләрендә урнашкан һәм агып төшүче суларны чистарту корылмалары белән жиһазландырылмаган</p>	

Зона исеме	Зонадан файдалануның хокукий режимы	Нигезләү: (норматив документлар)
	гражданнарның бакчачылык, яшелчәчелек яисә дача коммерциягә карамаган берләшмәләре территорияләренә карата, аларны мондый корылмалар белән жиһазландырган һәм (яисә) үзәкләштерелгән системаларга тоташтырган мизгелгә кадәр, әйләнә-тирә мохиткә пычраткыч матдәләр, башка матдәләр һәм микроорганизмнар керүне булдырмый торган су үткәрми торган материаллардан ясалган приемниклар куллану рөхсәт ителә.	

6.7 Су басу зоналары

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 29 августындагы 1625-р номерлы карары нигезендә, Саба районының (2019 елның 16 февралендәге 301-р номерлы үзгәрешләр белән) торак пунктлары «Су басу (су басу) ихтималы булган Татарстан Республикасы торак пунктлары исемлегенә» кертелмәгән.

Мишә елгасының гидрологик режимын күзәтү Питрәч авылының Гидрология пунктында үткәрелә. Исемсез елга –Мишә елгасының уң кушылдыгы, Казкаш елгасына карата гидрологик күзәтүләр алып барылмый. Жирлек территориясә буйлап ага торган елгалар ташу чорында куркыныч тудырмый, төп су агымы кушылдыкларының бер өлеше фәкәть ташу һәм язгы ташу чорында гына тулылана.

Жирле үзидарә органнары мәгълүматларына караганда, су басу зоналары юк.

6.8 Эчә торган һәм хужалык-көнкүрешне су белән тәэмин итү чыганакларын санитар саклау зоналары

«Саба МПП ЖКХ» ААЖ һәм «Шытсу " АХП " ЖЧЖ карамагындагы эчә торган һәм хужалык-көнкүреш максатларында файдаланыла торган скважиналар өчен ТР Экология министрлыгы боерыклары белән расланган санитар саклау зоналары проектлары эшләнде.

Су белән тәэмин итү чыганакларын санитар саклау зоналары турында мәгълүмат беренче, икенче һәм өченче пояслар, аларны куллану регламентлары һәм фактик торышы буенча 6.8.1 һәм 6.8.2 нче таблицаларда бирелгән.

6.8.1 нче таблица

Түбән Шытсу авыл жирлегә территориясендә урнашкан эчә торган һәм хужалык-көнкүрешне су белән тәэмин итү чыганакларын санитар саклау зоналары

Зона билгеләнә торган объект исеме	Санитар саклау зоналары, м			Мәгълүматлар чыганагы	БДКМРга белешмәләр	Зонадан файдалану режимын фактта үтәү
	1 пояс	2 пояс	3 пояс			
Югары Шытсу авылындагы 56 нчы номерлы скважина	Төньяк-көнчыгышк а - 15м, көньяк-	R =64м	R =430	Экология министрлыгының 2015 елның 02 сентябрэндәге	ЗСО-3 16.35.2.543, ЗСО-2 16.35.2.605	ЗСО-3 чикләренә авыл хужалыгы жирләренәң жирләре керә,

	көнчыгышка - 35м, көньяк-көнбатышка - 30м, төньяк-көнбатышка - 35м.			695-п номерлы боерыгы		шуңа бәйлә рәвештә ашламалар куллану ихтималы да кире кагылмый.
Түбән Шытсу авылындагы 57 нче номерлы скважина	7-32 киртә буенча	R=63	R=430	Экология министрлығының 2015 елның 02 сентябрәндәге 694-п номерлы боерыгы	ЗСО-3 16.35.2.565, ЗСО-2 16.35.2.589	ЗСО-2 һәм ЗСО чикләрендә - 3 МТП урнашкан
Югары Шытсу авылындагы «Шытсу «АХП " ЖЧЖ мөгезле эре терлек фермасының жир асты байлыктары кишәрлегендә скважина	R=15	R=58	R=430	Санитар-эпидемиологик нәтижә №16.18.38.000.Т.0 00033.12.13 от 13.12.2013	-	Үтәлә
Түбән Шытсу авылындагы «Шытсу» АХП» ЖЧЖенең эре мөгезле терлекләр фермасының жир асты байлыктары кишәрлегендә скважина	R=15	R=51	R=360	Санитар-эпидемиологик нәтижә №16.18.38.000.Т.0 032.12.13 от 13.12.2013	-	Үтәлә
Елыш авылындагы «Шытсу» АХП» ЖЧЖ фермасының жир асты байлыктары кишәрлегендә скважина	R=15	R=49	R=351	Санитар-эпидемиологик нәтижә №16.18.38.000.Т.0 00031.12.13 от 13.12.2013	-	Үтәлә
Сатыш авыл жирлегенә Чәбки-Саба авылынан көнъяктарак урнашкан чышмә	R=50	R=50	R=550	Экология министрлығының 2017 елның 02 маендагы 553-п номерлы боерыгы	ЗСО-3 16.00.2.2566	Үтәлә
Су үткәрү корылмалары һәм сүүткәргечләр						
Елыш авылынан көнъякка таба насос станцияләре	15			СанПин 2.1.4.1110-02, 2.4.		
Су	Санитар-яклау полосасы 10м			СанПин 2.1.4.1110-02, 2.4.		

6.8.2 нче таблица

Түбән Шытсу авыл жирлегенә территориясендә урнашкан эчә торган һәм хужалык-көнкүрешне су белән тәэмин итү чыганактарын санитар саклау зоналарыннан файдалану регламентлары

Зона исеме	Зонадан файдалануның хокукый режимы	Нигезләү: (норматив документлар)
Санитар саклау зонасы	I пояс чикләрендә югары көпшәле агачлар утырту рөхсәт ителми, сүүткәргеч	СанПин 2.1.4.1110-02 «Су белән тәэмин итү чыганактарын һәм

	<p>корылмаларны эксплуатацияләүгә, реконструкцияләүгә һәм киңәйтүгә турыдан-туры катнашы булмаган барлык төзелеш төрләре, шул исәптән төрлө билгеләнештәге торба үткәргечләр салу, торак һәм хужалык-көнкүреш биналарын урнаштыру, кешеләр яшәве, агулы химикатлар һәм ашламалар куллану рөхсәт ителми.</p> <p>Биналар, икенче пояс территориясендә санитар режимны исәпкә алып, ЗСОның 1 нче поясыннан читтә урнашкан агынты суларны якын көнкүреш яки житештерү канализациясе системасына яки жирле чистарту корылмалары станцияләренә агыза торган канализация белән жиһазландырылырга тиеш</p> <p>Санитар саклау зоналары 2 нче һәм 3 нче пояслар чикләрендә түбәндәге очракларда тыела: туфрак капламын бозуга бәйле яңа скважиналар бораулау һәм яңа төзелеш (Роспотребнадзор Идарәсенең ТО белән мәжбүри килештергәндә башкарыла); эшкәртелгән суларны жир асты офыкларына ытырту һәм каты калдыкларны жир асты байлыklarын эшкәртү; ГСМ, агулы химикатлар һәм минераль ашламалар, проматлар түплаучылар, шламосаклагычлар һәм башка объектлар урнаштыру; жир асты суларын химик пычрату куркынычын тээмин итә торган объектларны урнаштыру; мондый объектларны санитар саклау зонасы 3 нче пояс чикләрендә жир асты суларын жир асты суларына тапшырганда гына урнаштыру, жир асты суларын саклаганда, жир асты суларын махсус саклау чараларын үтэгәндә, жир асты суларын саклаганда, жир асты суларын махсус пычратуга контрольдә тоту чараларын үтэгәндә, Роспотребология органнары тарафыннан бирелгән радиация күзәтчелеген исәпкә алып, жир асты байлыklarын саклау органнары бәяләмәсен исәпкә алып кына рөхсәт ителә.</p>	<p>эчәргә яраклы сүүткәргечләрне санитар саклау зоналары»</p>
	<p>Шулай ук II пояс чикләрендә жир асты суларын микроб пычрату куркынычын китереп чыгара торган зиратларны, үләт базларын, ассенизация кырларын, фильтрлау кырларын, тирес саклагычларны, силос траншеяларын, терлекчелек һәм кошчылык предприятиеләрен һәм башка объектларны урнаштыру; ашламалар һәм агулы химикатлар куллану; төп файдаланудагы урманнарны кисү тыела.</p>	

Түбән Шытсу авыл жирлегендә урнашкан «Шытсу «АХП " ЖЧЖ фермасын су белән тээмин итү буенча резерв скважина һәм «Саба ТКХ МПП» ААЖ карамагындагы Сатыш авыл жирлегенең Чэбки-Саба авыл торак пункттын хужалык-көнкүреш су белән тээмин итү өчен скважиналар санитар саклау зоналары проекты эшләнмэгән.

6.9 Дэвалау-савыктыру урыннарын, курортларны һәм табигый дэвалау ресурсларын саклауны санитар (тау-санитария) бозу

Жирлек территориясендә элегә объектларның төрләре юк.

6.10 Саклана торган объектлар зоналары, саклана торган хәрби объектлар зоналары, хәрби объектларның саклау зоналары

Мәгълүматларның ачык чыганаclarына караганда, Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә саклана торган объектлар, саклана торган хәрби объектлар юк.

6.11 Әйләнә-тирә моxитнең торышын күзәтү стационар пунктларының сак зоналары

Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә әйләнә-тирә моxитне күзәтүнең стационар пунктлары юк

6.12 Маxсус сакланылучы табигать территорияләренең (дәүләт табигать тыюлыгы, милли парк, табигать паркы, табигать һәйкәленең) саклау зоналары

Түбән Шытсу авыл жирлеге чикләрендә «Мишә елгасы» төбәк әһәмиятендәге табигать һәйкәле һәм «Мишә» дәүләт табигый аучылык тыюлыгы урнашкан, әлеге объектлар өчен саклау зоналары билгеләнмәгән.

7. ТЕРРИТОРИЯЛӘРНЕ ТОТРЫКЛЫ ҮСТЕРҮ БУЕНЧА ЧАРАЛАР

Жирлектә килеп туган хәлне анализлау йомгаклары буенча, жирлекнең югарыда телгә алынган проблемаларын хәл итүгә юнәлдерелгән түбәндәге объектлы-юнәлешле чаралар эшләнде, шулай ук территориядән файдалануның маxсус шартлары булган зоналардан файдалану режимын тәртипкә китерү, гомумән һәм тулаем алганда, экологик хәлне савыктыруга, халыкның экологик иминлеген тәмин итүгә, территориянең табигатьтән нәтижәле файдалануын һәм экологик тотрыклы үсешен тәмин итүгә юнәлдерелгән чаралар эшләнде.

7.1 Атмосфера һавасын саклау чаралары

«Шытсу АХП» ЖЧЖ авыл хужалыгы производствосының якынча санитар-яклау зоналары Югары Шытсу, Түбән Шытсу, Елыш торак пунктларында торак секторны ябалар, әйләнә-тирә моxиткә тискәре йогынты чыганаclarы тирәсендә маxсус билгеләнештәге яшелләндерү эшләре алып барырга, шулай ук тирес туплау урынын оештырырга кирәк. Тиресне бетерү һәм тирес кулланырга әзерлек системаларын технологик проектлау нормалары нигезендә (НТП 17-99) тирес саклау урыны торак һәм терлекчелек корылмаларына карата жил исә торган якта һәм рельефтан түбәнрәк булган яктан аерып бирелә. Шулай ук «Шытсу» АХП " ЖЧЖ фермалары һәм МТП өчен санитар-яклау зоналарының исәп-хисап чикләрен нигезләү проекты, алга таба натураль үлчәүләр үткәрү һәм санитар-яклау зонасы урнаштыру белән дә рациональ рәвештә башкарылачак.

Генераль план нигезендә, Саба муниципаль районы Башкарма комитеты мөрәжәгәте нигезендә, «Экобиопрепарат заводы» ЖЧЖнең төгәлләнмәгән төзелеш объекты урынында гомумтовар склады (V класслы куркыныч объект) урнаштыру каралган.

Атмосфера һавасына МТП һәм автотранспорт чараларыннан пычраткыч матдэләр чыгаруны киметү өчен, аларны чыгарылган газларда пычраткыч матдэләр микъдарын көйләүче «Евро-5» экологик стандартына туры китерергә кирәк.

Югары Шытсу, Түбән Шытсу, Елыш торак пунктларында планлаштырылган торак төзелеше өчен Территория, авыл жирлегенең сәнэгать һәм житештерү участкаларының санитар-саклау зоналарын исәпкә алып, бүлөп бирелгән.

7.2 Жир өсте һәм жир асты суларын саклау һәм алардан нәтижәле файдалану чаралары

Югары Шытсу т.п. Ленин урамы буенча һәм Түбән Шытсу т. п. Ленин урамы буенча су саклау зонасы чикләренә элэгә торган торак йортта, шулай ук елга яр буе һәм яр буе полосасына, атамасыз –Мишә елгасының уң кушылдыгыннан башка, су бүлүгә аерым игътибар бирергә кирәк.

Үзәкләштерелгән ташландык суларны агызу системасы булмаганда, хужалык-көнкүреш юынты суларны жыю әйләнә-тирә мохиткә пычраткыч матдэләр, башка матдэләр һәм микроорганизмнар килүне булдырмый торган су үткәрә торган материаллардан эзерлэнгән приемникларга башкарылырга тиеш. Агым суларын чыгару даими рәвештә башкарылырга тиеш.

Шулай ук Су саклау зонасына һәм елганың яр буе саклау полосасына Мишә елгасының уң кушылдыгыннан башка, Югары Шытсу торак пунктынан көньяк-көнбатышка таба гамәлдәге зират элэгә, аның өчен, 2006 елның 3 июнендәге 74-ФЗ номерлы Россия Федерациясе Су кодексының 65 статьясы нигезендә, өлешчә ябу тәкъдим ителде.

«Шытсу «АХП» ЖЧЖ һәм крестьян-фермер хужалыклары өчен агынты суларны бүлөп бирү схемасын эшләргә кирәк, алар нигезендә хайваннарны тоту өчен бинада канализация системасы тирес салу схемасы белән бәйлә булырга тиеш. Басуларга чистартылмаган агынты суларны агызуга юл куймаска, юлларның каты өслеген оештырырга, чүп контейнерлары урнаштыру өчен майданчыклар булдырырга кирәк.

«Шытсу» АХП» ЖЧЖнең сарык һәм атлар үрчетү фермасы территориясендә Мишә елгасының су саклау зонасына элэгә торган су саклау зонасы режимын үтәүгә аерым игътибар бирергә кирәк. Мишә елгасының су саклау зонасында урнашкан терлекләрне жәйге лагерьлары өчен шулай ук тирес саклау урыны булдырырга кирәк.

Түбән Шытсу авыл жирлегендә урнашкан, Мишә, Казкаш елгаларының су саклау зоналары чикләренә, исемсез-Мишә елгасының уң кушылдыгы булган авыл хужалыгы жирләре территориясендә минераль ашламалар санын жайга салу зарур. Яр буе яклау полосалары чикләренә керә торган авыл хужалыгы жирләре полосаларын жирләрне сөрүне, яр буе яклау полосалары чикләрендә авыл хужалыгы хайваннарын аулауны булдырмау максатында махсус билгеләнештәге яшелләндерелгән территорияләрнең төп майданнарыннан аерырга кирәк.

Эчәргә яраклы һәм хужалык-көнкүреш су белән тәэмин итү чыганагын – Түбән Шытсу т. п. янында 57 нче скважинаны саклауга аерым игътибар бирергә кирәк. Санитар саклау зонасының икенче һәм өченче поясы чикләрендә эшчәнлек

алып бару режимы бозылган. Шулай итеп, өченче һәм өлешчә икенче пояс чикләренә Түбән Шытсу авылы янындагы машина-трактор паркы территориясе элгә. Машина-трактор паркы 6 берәмлек техника саклау өчен бетон идән - гараж белән капитал корылма белән тәкъдим ителгән. Килеп туган везгыятькә бәйлә рәвештә ремонт эшләрен гараж эчендә үткәргә, ә ягулык-майлау материалларын аерганда калдыкларны дөрес жыю һәм утильләштерүне оештырырга кирәк.

Елыш авылындагы «Шытсу» АХП» ЖЧЖнең су сыйфатының соңгы үткәрелгән лаборатория тикшеренүләре санитар-эпидемиологик таләпләргә туры килмәүгә бәйлә рәвештә, Елыш торак пунктының төньяк-көнбатыш өлешендә урнашкан капма-каршы чишмәне файдалану планлаштырылган, аңа карата су белән тәмин итү чыганагының санитар саклау зоналары проектын эшләргә кирәк.

Санитар чаралар башкарылырга тиеш:

а) ЗСОның беренче поясы чикләрендә - коммуналь хужалык органнары яисә суүткәргечләрнең башка хужалары тарафыннан;

б) ЗСОның икенче һәм өченче пояслары чикләрендә - су белән тәмин итү чыганагының сыйфатына тискәре йогынты ясаучы (яки көчле булу) объектлар хужалары тарафыннан.

ЗСО расланган проектынның булмавы су үткәргеч хужаларын, ЗСО чикләрендә урнашкан объектлар хужаларын, оешмаларны, шәхси эшмәкәрләрен, шулай ук гражданны СанПиН таләпләрен үтәүдән азат итү өчен нигез булып тормый.

7.3 Жир ресурсларын саклау һәм алардан нәтижәле файдалану гамәлләре

Чокырларны, бигрәк тә файдаланыла торган авыл хужалыгы жирләренең майданнарын киметүгә ярдәм итә торган чокырларны яшелләндерүне чокыр челтәре үсмәс өчен башкарырга кирәк.

Кирәк булганда, жирләр территориясендә жил саклагыч һәм туфрак саклагыч угыртмаларның майданнары арту мөмкин.

МТПның гамәлдә булмаган ягулык салу станциясендәге жирләренә рекультивацияләүне аны V класслы хәвәфлелектәге агросәнәгать комплексын үстерүнең перспектив майданчыгы астына эзерләү өчен уздырырга кирәк.

7.4 Житештерү һәм куллану калдыклары белән эш итү системасын оптимальләштерү чаралары

Фермалар территориясендә тирес чыгару урыннарын оештыру, шулай ук алдан зарарсызландыру чараларын үткәргү зарур. Озак вакыт тотканнан соң ССР баш дәүләт санитария табибы тарафыннан расланган терлекчелек предприятиеләре өчен санитария кагыйдәләре 31.12.1987 № 4542-87, 12 ай дәвамында) кырларга чыгарылырга мөмкин.

Тиешле техник-икътисадый нигезләү һәм ветеринария органнары белән килештерү очрагында, территориядәге биналардан тирес чыгару һәм житештерү-көнкүреш суларын фермалар коймасы эчендә, биологик эшкәртү корылмаларында чистартып, бергәләп чыгару рөхсәт ителә.

Каты коммуналь калдыкларны һәм фермаларның биологик калдыкларын үз вакытында жыю «Саба МПП ЖКХ» ААЖ белән тәмин ителә. Халык ягыннан

калдыкларны туплау кагыйдэләрен үтәү таләп ителә, фермалар житәкчелеге ягыннан су үткәрми торган контейнерларда каты коммуналь калдыкларны туплауны оештырырга кирәк.

Түбән Шытсу авыл жирлегә территориясендә биотермик чокыр урнашкан, аның санитар-яклау зонасына Югары Шытсу торак пунктының торак төзелеше, «Шытсу «АХП» ЖЧЖнең эре мөгезле терлек фермасы, көтүлекләр, авыл хужалыгы жирләре керә. Биотермик чокырны биотермик калдыкларны жыю, утильләштерү һәм юк итү буенча ветеринария-санитария кагыйдәләре таләпләренә туры китерергә, шулай ук торак төзелеше, биотермик чокырның санитар-яклау зоналарында урнашкан «Шытсу «АХЖК» ЖЧЖнең мөгезле эре терлек фермалары территориясендә туфрак һәм грунт суларын лаборатория тикшерүе оештырырга кирәк. Үткәрелгән чаралар һәм йогышлылыкның булмавын раслый торган анализ нәтижәләре санитар-яклау зоналары проектын эшләгәндә яки биотермик чокырларны бетергәндә санитар-яклау зоналары күләмнәренә кимүенә нигез булырга мөмкин.

Биотермик чокыр кулланылмаган очракта, ликвидация процедурасын үткәргә кирәк. Татарстан Республикасы территориясендә файдаланылмый торган үлэт базларын (биотермик чокырларны) бетерү тәртибе Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2017 елның 06 маендагы 263 номерлы карары белән расланды.

Биотермик чокырны бетергәнче, Ветеринария-санитария кагыйдәләре белән билгеләнгән режимны үтәргә кирәк, аның нигезендә үлэт базы (биотермик чокыр) территориясендә мал көтү, печән чабу, жир алу, алып чыгу, чыгару һәм гуманитар калдыкны аннан читкә чыгару тыела. Үлэт базының территориясе-600 кв. метрдан да ким булмаган жир участогы, ул керү капкалары белән 2 метрдан да ким булмаган биеклектәге койма белән әйләндереп алынырга тиеш.

7.5 Халыкны физик йогынтылардан яклау чаралары

Югары вольтлы 10кВ линиясенә саклау зоналарына Югары Шытсу авылында Ленин урамындагы 14,16,33 йортлар һәм Октябрьская урамындагы 8 йорт, Югары Шытсу авылында Ленин урамындагы 29,31,75 йортлар, Тукай урамындагы 12 йорт керә, димәк, әлегә югары вольтлы линияләргә саклау зоналарын кыскарту өчен жир астына салырга кирәк.

“Сатыш - Олы Кыбәчи” төбәк әһәмиятендәге юл ягыннан урнашкан Югары Шытсудагы Комсомольская һәм Ленин урамындагы торак төзелешен, шулай ук Түбән Шытсу авылына керү юлы, “Мамадыш - Теләче” - Елыш- Түбән Шытсу төбәк әһәмиятендәге юллар кырында, Түбән Шытсу, Елыш авылларындагы торак төзелешен тавыштан саклай торган махсус билгеләнештәге яшел агачлар белән әйләндереп алырга кирәк.

7.6 Объектларны житештерүне һәм урнаштыруны оптимальләштерү чаралары

«Шытсу» АХП» ЖЧЖ объектларының санитар-яклау зоналары торак пунктларның торак төзелешен каплай, физик яктан таушалган саен торак зонасы территориясен яңадан эшләтеп жибәрергә яисә «Шытсу» АХП» ЖЧЖ фермалары

өчен санитар-яклау зоналарының исәп-хисап чикләрен нигезләү проекты эшлэргә кирәк.

Фермалар территорияләрен Россия Федерациясе Авыл хужалыгы министрлыгының «аны житештерү, үстерү һәм сату максатларында эре мөгезле терлекләрне тоту буенча ветеринария кагыйдәләрен раслау турында» 2016 елның 12 декабрдәге 551 номерлы боерыгы таләпләренә туры китереп (Россия Юстиция министрлыгында 2017 елның 17 мартындагы 46003 номерлы теркәлгән), шулай ук «колхозларның, совхозларның һәм ярдәмче хужалыкларның сөт фермалары өчен санитария һәм ветеринария кагыйдәләренә " таянып, төзекләндерергә кирәк СССР Госагропромы 29.09.1986). Фермалар территориясендә агынты суларны бүлеп бирү системасын төзекләндерергә, тирес саклау урыны төзөргә кирәк, бигрәк тә ферма су саклау зонасында урнашкан очракта. Силос чокырларының конструкциясе аларның герметиклыгын тәэмин итәргә тиеш.

Гамәлдәге зиратның санитар-яклау зонасы чикләренә өлешчә торак йортлар элэгүе сәбәпле, зират территориясенә үсүенә юл куярга ярамый. Шуннан соңгы күмүләрне зиратларның факттагы чикләре чикләрендә башкаралар.

Машина-трактор паркын өченче пояс чикләреннән су жыю скважинасын санитар саклау зонасына чыгару мөмкин булмаган очракта, Түбән Шытсу бистәсендә ягулык-майлау материалларының туфракка элэгү мөмкинлеген булдырмый торган чаралар күрергә кирәк.

7.7 Территориядән файдалануның махсус шартлары булган зоналарны оештыру һәм алардан файдалану режимын үтәү чаралары

Гамәлдәге барлык фермалар өчен «Шытсу «АХП» ЖЧЖ санитар-саклау зоналарының исәп-хисап чикләрен нигезләү проекты һәм махсус билгеләнештәге яшелләндерү буенча чаралар үткәрү.

Су белән тәэмин итү чыганаclarын санитар саклау зоналары режимын үтәргә кирәк.

7.8 Территориянең табигый-экологик каркасын булдыру чаралары

Түбән Шытсу авыл жирлегенә урманчылыгының түбән дәрәжәсе карала торган территорияне яшелләндерү системасын үстерү чараларын үткәрү зарурлыгына бәйле.

Су агымнарының яр буе яклау полосалары буйлап махсус билгеләнештәге яшелләндерүләренә дә оештырырга кирәк. Шулай ук «Сатыш – Олы Кибәче», Түбән Шытсу авылына килү, «Мамадыш – Теләче"-Елыш» автомобиль юллары буйларында, газ һәм тузан саклау максатларында, саклагыч полосалар оештыру тәкъдим ителә.

Яшелләндерү эшләрен башкарганда, туфрак-климат шартларына җайлашкан утыртмаларның жирле токымнарын кулланырга тәкъдим ителә. Ылыслы һәм яфраклы токымнардан катнаш үсентеләр булдыру киңәш ителә, алар киң һәм төрле декоратив мөмкинлекләргә ия һәм шул ук вакытта әйләнә-тирә мохитне пычратуга да бирешми.

7.9 Махсус сакланылучы табигать территориялэрэннэн файдалану режимын үтэүгә юнәлдерелгән чаралар

Региональ эһәмияттәге «Мишә елгасы» табигать һәйкәлен аерым саклау режимы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 29.03.2009 ел, №237 карары белән расланган.

«Мишә елгасы» региональ эһәмияттәге табигать һәйкәле территориясендә елга экосистемасына, су биологик ресурслары популяциясенә куркыныч янауы теләсә нинди эшчәнлек тыела, шул исәптән, су биологик ресурслары популяциясә дә.:

- Татарстан Республикасының биологик ресурслар буенча Дәүләт комитеты (алга таба - Комитет) белән килештермичә, зоологик, ботаника һәм минералогия объектларын һәм палеонтология объектларын жыю, юлүткәргечләр, электр тапшыру линияләре һәм башка коммуникацияләр төзү (төзелешнең углеводород чималын жир асты байлыклары кишәрлегеннән файдалануга лицензия хужалары тарафыннан чыгару максатларында башкарылган очраклардан тыш), геологик разведка эшләре, файдалы казылмалар, эш-лекләр һәм шартлату эшләре, объектның гидрологик режимын үзгәртү (руслны яшерү, балык тоту корылмаларыннан башка плотиналар төзү);

- сәнәгать балыкчылыгы;

- су объекты ярларында автотранспорт чараларын һәм авыл хужалыгы техникасын юу;

- киң таралган файдалы казылмаларны эзләү һәм чыгару;

- яр буйларында агулы химикатлар, минераль ашламалар, үсемлекләрне яклауның химик һәм биологик чаралары һәм үсеш стимуляторлары куллану;

- житештерү һәм куллану калдыкларын, радиоактив, химик, шартлаткыч, токсик, агулаучы һәм агулы матдәләрне, минераль ашламаларны, тирес һәм ягулык-майлау материалларын урнаштыру объектларын төзү;

- агулы химикатлар, минераль ашламалар, үсемлекләрне химик яклау чаралары һәм үсеш стимуляторларын саклау һәм куллану, шулай ук агулы химикатлар, минераль ашламалар, тирес һәм ягулык-майлау материаллары урнаштыру һәм аларны берләштерү;

- Табигать һәйкәле территориясенә турыдан-туры чыгучы терлекләр өчен жәйге лагерьлар төзү;

- махсус билгеләнгән урыннардан тыш, терлекләрне көтү.

«Мишә елгасы» төбәк эһәмиятендәге табигать һәйкәле территориясендә, сәнәгатьтән кала, балыкчылыкның барлык төрләре дә рөхсәт ителә.

Гражданнар табигать һәйкәле территориясендә булырга хокуклы.

Табигать һәйкәле территориясендә аучылык Россия Федерациясә законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

Юридик затлар, шәхси эшмәкәрләр һәм гражданнар махсус саклауның билгеләнгән режимын үтәргә тиеш һәм аны бозган өчен Россия Федерациясә законнары нигезендә административ, жинаять һәм башка жаваплылыкка тартылалар.

Әгәр алар Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2019 елның 29 мартындагы 237 номерлы карарының 3.1 пункты таләпләренә каршы килмәсә,

табигать һәйкәле территориясендәге жир кишәрлекләреннән түбәндәге рөхсәт ителгән файдалану төрләре рөхсәт ителә:

- жир кишәрлекләреннән рөхсәт ителгән файдалануның төп төрләре:
- кошчылык, Комитет белән килештереп, махсус билгеләнгән урыннарда;
- балык үрчетү;
- Комитет белән килештереп, күчмә торак;
- Комитет белән килештереп, фәнни эшчәнлекне тәмин итү;
- Комитет белән килештереп, эшкуарлык;
- Комитет белән килештереп, ял (рекреация);
- Комитет белән килештереп, табигать-танып белү туризмы;
- Комитет белән килештереп, туристлык хезмәте күрсәтү;
- аучылык һәм балык тоту;
- оборонаны һәм куркынычсызлыкны тәмин итү;
- табигать территорияләрен саклау;
- тарихи-мәдәни эшчәнлек;
- Комитет белән килештереп, су объектларыннан гомуми файдалану;
- Комитет белән килештереп, гидротехник корымнар.

“Мишә елгасы” төбәк әһәмиятендәге табигать һәйкәленә һәм аның янәшәсендәге жир кишәрлекләренә һәм су объектларына тискәре антропоген йогынтыларны булдырмау өчен саклау зоналары билгеләнми. Махсус саклау һәм табигатьтән файдалану режимы табигать һәйкәленең бөтен территориясенә тарала.

“Мишә” төбәк әһәмиятендәге дәүләт табигый зоологик (аучылык) тыюлыгын махсус саклау режимы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2004 елның 29 гыйнварындагы 41 номерлы карары белән расланды.

"Мишә" ДПОЗ территориясендә хайваннар объектлары популяциясенә куркыныч тудыра торган теләсә нинди эшчәнлек тыела, шул исәптән:

- автотранспортның гомуми файдаланудагы юллардан читтә йөрүе һәм туктавы;

- туктап ял итүләре, туристик тукталышларны, лагерьларны урнаштыру, торак пунктларның читләрендә һәм махсус каралган урыннардан читтә учаклар ягу

"Мишә" ДПОЗ территориясендә комитет белән килештермичә түбәндәгеләр тыела (Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2018 елның 21 маендагы 382 номерлы карары редакциясендә):

- торак пунктлар чикләреннән тыш торак һәм сәнәгать объектлары төзү;
- торак пунктлар чикләреннән тыш магистраль юллар, торбаүткәргечләр, электр линияләре һәм башка коммуникацияләр төзү;
- гидромелиоратив һәм ирригацион эшләр башкару;
- зоологик, ботаника һәм минералогия коллекцияләрен һәм палеонтология объектларын жыю;

- үсемлекләре яндыру, агулы химикатлар, ашламалар, химик реагентлар һәм хайваннар дөньясы объектлары һәм аларның яшәү тирәлегенә өчен куркыныч булган башка материалларны саклау;

- геологик разведка эшләрен башкару, файдалы казылмалар чыгару, шартлату эшләре.

Тыюлык территориясендә тулысынча түбәндәгеләр тыела:

-кәсеп аучылыгы;

- кондызларга, тиеннәргә һәм көртлекләргә карата һәвәскәрлек һәм спорт аучылыгы

Тыюлык чикләрендә урнашкан жир кишәрлекләре милекчеләре, хужалары һәм алардан файдаланучылар, шулай ук башка юридик затлар, индивидуаль эшкуарлар һәм гражданнар билгеләнгән махсус саклау режимын үтәргә һәм аны бозган өчен Россия Федерациясе законнары нигезендә административ, җинаять һәм башка жаваплылыкка тартылырга тиеш.

«Мишә» тыюлыгы территориясендә түбәндәге эшчәнлек төрләре рөхсәт ителә:

- һәвәскәр һәм спорт балыкчылыгы;

- урман патологиясе тикшеренүләре нәтижәләре нигезендә санитар кисү;

- печән чабу, көтү көтү һәм хайваннарга су эчерү;

- умарта ояларын һәм умарталыкларны урнаштыру:

урман фонды жирләрендә вакытлыча төзелгән корымалар формасында;

башка категорияләр жирләрендә Россия Федерациясе законнары нигезендә.

Аучылык байлыкларын табу, фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, белем бирү эшчәнлеген, акклиматизацияне, күчерү һәм гибридизацияне, ярым ирекле шартларда яки ясалма яшәү тирәлегендә тоту һәм үрчетү, ә шулай ук аучылык байлыкларына кертелмәгән хайваннар дөньясы объектларын табу, Россия Федерациясе кануннары белән тәңгәл килеп башкарыла.

Гражданнар тыюлык территориясендә булырга, үз ихтияжлары өчен кыргый үскән җиләк-җимеш, гөмбә, башка азык-төлек ресурслары, дару үләннәре җыярга хокуклы.

Тыюлык режимы Жир һәм урман корылышы район схемаларын эшләгәндә исәпкә алына.

7.10 Хайваннар һәм үсемлекләр дөньясын саклау чаралары

Үсемлекләрнең һәм хайваннарның урман төрләре яшәү урыны шартларының төрлеләгән саклап калу өчен, урманнарны эшкәрткәндә төп биотоплар - зур булмаган майдан участкалары саклана, алар кисүләргә кагылмый һәм биотөрлелекне саклау өчен мөһим әһәмияткә ия. Аларның булуы урман тирәлеген кисүләрдә торгызуга ярдәм итә. Бу объектлар тере организмнарның сирәк очрый торган һәм зәгыйфь төрләренең потенциалы яшәү урыннары булып тора. Төп биотоплар исемлеге Саба участок урманчылыгының урман хужалыгы регламентларында билгеләнде.

Сәнәгать, су хужалыгы, авыл хужалыгы, урман хужалыгы, житештерү процессларын гамәлгә ашырганда, транспорт магистральләрен һәм объектларын, торбаүткәргечләрне эксплуатацияләгәндә, шулай ук жирлек территориясендә элемент һәм электр тапшыру линияләрен проектлаганда, төзегәндә һәм эксплуатацияләгәндә объектның үсемлекләр һәм хайваннар дөньясына йогынтысын бәяләүне башкарырга, хайваннар дөньясы объектларының һәлак булу куркынычын булдырмау һәм киметү буенча чаралар күрергә, Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Житештерү процессларын башкарганда хайваннар

дөнъясы объектларының, шулай ук транспорт магистральләрэн, торбаларны, торбаларны, электр линияләрэн эксплуатациялэгәндә, шулай ук торбаларны эксплуатациялэгәндә, шулай ук транспорт магистральләрэн, торбаларын һәм электр чыбыкларын эксплуатациялэгәндә таләпләрне раслау турында» 1996 елның 13 августындагы 997 номерлы карары нигезләмәләренә таянып, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2000 елның 09 июнендәге 669 номерлы карары нигезендә хайваннар дөнъясы һәлак булу куркынычын булдырмау һәм киметүне таләп итәргә.

“Мишә” төбәк әһәмиятендәге дәүләт табигый зоологик (аучылык) заказнигы турындагы нигезләмә нигезендә, тыюлык чикләрендә урнашкан жир кишәрлекләре милекчеләре, хужалары һәм алардан файдаланучылар, шулай ук башка юридик затлар, индивидуаль эшкуарлар һәм гражданныр билгеләнгән махсус саклау режимын үтәргә һәм аны бозган өчен Россия Федерациясе законнары нигезендә административ, жинаять һәм башка жаваплылыкка тартылырга тиеш.

7.11 Халыкны табигый характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау чаралары

Халыкны табигый характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау буенча махсуслаштырылган чаралар үткәру таләп ителми.

7.12 Территориянең санитар-эпидемиологик торышын һәм халыкның сәламәтлегенә оптимальләштерү чаралары

Санитар-яклау зоналарыннан файдалану режимнарын үтәү, житештерү предприятиеләре өчен санитар-яклау зоналары чикләрен билгеләү; эчәр сулар белән тәмин итү чыганакларын санитар саклау зоналары таләпләрен үтәү һәм хужалык-эчәр суларының сыйфатын лаборатор тикшереп тору; торак пунктлар чикләре буйлап махсус билгеләнештәге яшелләндерүне оештыру; локаль чистарту корылмалары урнаштыру; фермалар калдыклары белән дәрәс эш итү территориянең санитар-эпидемиологик торышын яхшыртуга һәм халык сәламәтлегенә уңай йогынты ясауга ярдәм итәчәк.

8. ФАЙДАЛАНЫЛГАН ӘДӘБИЯТ ИСЕМЛЕГЕ

1. Татарстан Республикасы Ландшафтлары. Региональ ландшафт-экология анализы / Ермолаев О.П., Игонин М.Е., Бубнов А.Ю., Павлова С.В. - Казан: «Слово». - 2007. - 411 б.

2. Татарстан Республикасының Кызыл китабы: хайваннар, үсемлекләр, гөмбәләр/ И. Щеповских ред.- Казан: Табигать: Стар, 1995. - 454 б.

3. «Татарстан Республикасының биологик төрлелеге һәм аеруча саклаулы табигать территорияләре» белешмә әсбабы, Казан, 2018 ел.

Фонд материаллары

4. Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының җирле үзидарә органнары һәм Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Түбән Шытсу авыл җирлегенә тарафыннан бирелгән башлангыч мәгълүматлар.

5. Татарстан Республикасының территорияль планлаштыру схемасы (үзгәрешләр кертү), ТР Министрлар Кабинетының 2020 елның 9 июлендәге 569 номерлы карары белән расланган

6. Саба муниципаль районы территорияль планлаштыру схемасы, Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Советының 2012 елның 19 декабрдәге 165 номерлы карары белән расланган

Башлангыч мәгълүматлары

7. Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының җирле үзидарә органнары һәм Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Түбән Шытсу авыл җирлегенә тарафыннан бирелгән башлангыч мәгълүматлар.

8. «Татарстан Республикасының пространство мәгълүматлары фонды» ДБУ адресына «Саба район ветеринария берләшмәсе»нең 2020 елның 10 гыйнварындагы 8 номерлы хат

Норматив документлар исемлеге

9. "Шәһәр төзелеше кодексы" 2004 елның 29 декабрдәге 190 номерлы федераль закон.

10. «Су кодексы» 2006 елның 3 июлендәге 74 номерлы Федераль закон

11. «Урман кодексы» 2006 елның 4 декабрдәге 200 номерлы Федераль закон

12. «Хайваннар дөньясы турында» 95 елның 24 апрелдәге 52 номерлы Федераль закон

13. "Җир кодексы" 2019 елның 27 декабрдәге 136 номерлы Федераль закон

14. «Әйләнә-тирә мохитне саклау турында» 2002 елның 10 гыйнварындагы 7 номерлы Федераль закон.

15. "Җир асты байлыктары турында" 1992 елның 21 февралдәге 2395-1 номерлы федераль закон.

16. «Халыкның санитар-эпидемиологик иминлеге турында» 1999 елның 30 мартындагы 52 номерлы Федераль закон.

17. Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2009 елның 24 февралендәге 160нчы номерлы «Электр челтәре хужалыгы объектларының саклау зоналарын билгеләү һәм мондый зоналар чикләрендә урнашкан кишәрлекләрдән файдалануның махсус шартларын билгеләү тәртибе турында» карары

18. «Урында су саклау зоналары чикләрен һәм су объектларының яр буе яклау полосалары чикләрен билгеләү кагыйдәләре» 2009 елның 10 гыйнварындагы 17 номерлы Россия Федерациясе Хөкүмәтенең карары

19. "Магистраль газүткәргечләрен саклау кагыйдәләрен раслау һәм федераль башкарма хакимият органына (аның территорияль органнарына) тәкъдим итү турындагы нигезләмәгә үзгәрешләр кертү хакында" 10.01.2009 ел, №17 РФ Хөкүмәте карары, дәүләт кадастр исәбен алып бару, хокукларны дәүләт теркәвенә алу, күчемсез милекнең Бердәм дәүләт реестрын алып бару һәм күчемсез милекнең Бердәм дәүләт реестрындагы мәгълүматларны бирү өчен Россия Федерациясе Хөкүмәте вәкаләтле, федераль башкарма хакимият органнары, дәүләт хакимияте органнары, Россия Федерациясе субъектлары һәм жирле үзидарә органнары тарафыннан өстәмә мәгълүматлар воспроизводимых бу гавами кадастр карталарында» (10.01.2009 ел, №17 РФ Хөкүмәте карары).

20. «Урында су саклау зоналары чикләрен һәм су объектларының яр буе яклау полосалары чикләрен билгеләү кагыйдәләре» 2009 елның 10 гыйнварындагы 17 номерлы Россия Федерациясе Хөкүмәтенең карары

21. «Су объектларын табигать һәйкәлләре дип тану турында " 1978 елның 10 гыйнварындагы 25 номерлы ТАССР Министрлар Советы карары (2005 елның 29 декабрдәге үзгәрешләр белән).

22. «Татарстан АССР Министрлар Советының, Татарстан ССР Министрлар Кабинетының һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының махсус сакланылучы табигать территорияләре мәсьәләләре буенча аерым норматив хокукый актларына үзгәрешләр кертү турында» 2005 елның 29 декабрдәге 644 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары

23. «Татарстан Республикасында махсус сакланылучы табигать территорияләренә дәүләт реестрын раслау һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының махсус сакланылучы табигать территорияләре мәсьәләләре буенча аерым карарларына үзгәрешләр кертү турында» 2009 елның 24 июлендәге 520 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары

24. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Гомуми файдаланудагы автомобиль юлларының бүленгән полосалары һәм юл буе полосалары» 2008 елның 1 декабрдәге 841 номерлы карары

25. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының "Язгы ташу чорында су басу (су басу) ихтималы зоналарына элэгүче Татарстан Республикасы торак пунктлары исемлегенә" 2019 елның 16 февралендәге 301-р номерлы карары

26. «Татарстан Республикасы территориясендә башка максатлар өчен рөхсәт ителми торган аеруча кыйммәтле продуктив авыл хужалыгы жирләре исемлеге, федераль законнарда билгеләнгән очрактан тыш, рөхсәт ителми» 2016 елның 23 декабрдәге 3056-р номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары

27. ГОСТ 17.5.1.01-83 «Табигатьне саклау (ССОП). Жирләре рекультивацияләү. Терминнар һәм билгеләмәләр».

28. 2010 елның 28 декабрдәге 820 номерлы проект СП 42.13330.2011 «СНиП 2.07.01-89*. Шәһәр төзелеше. Россия Федерациясе Региональ үсеш министрлыгының 2010 елның 28 декабрдәге 820 номерлы боерыгы белән расланган "Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү».

29. СП 131.13330.2012 "СНиП 23-01-99. Төзелеш климатологиясе".

30. СП 14.13330.2018 "СНиП II-7-81. Сейсмик районнарда төзелеш. Актуальләштерелгән редакция".

31. СП 116.13330.2012 "СНиП 22-02-2003. Территорияләр, биналар һәм корылмаларны куркыныч геологик процесслардан инженер саклау. Төп нигезләмәләр".

32. СП 1.2.1170-02 «Гигиена, токсикология, санитария. Агрохимикатларның иминлегенә гигиена таләпләре».

33. СанПиН 2.1.4.1110-02 «Эчәр өчен билгеләнгән су белән тәмин итү чыганаclarын һәм суүткәргечләре санитар саклау зоналары».

34. СанПиН 2.2.1/2.1.1200-03 «Санитар-яклау зоналары һәм предприятиеләренң, корылмаларның һәм башка объектларның санитар классификациясе»

35. СНиП 2.07.01-89 Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү.

36. Биологик калдыкларны жыю, утильләштерү һәм юкка чыгару буенча ветеринария-санитария кагыйдәләре РФ баш дәүләт ветеринария инспекторы 04.12.1995 ел

37. Магистраль торбаүткәргечләре саклау кагыйдәләре 1992 елның 22 апрелдәге Дәүләт шәһәр техник күзәтчелеге карары

38. Саба урманчылыгының урман хужалыгы регламенты. Татарстан Республикасы Урман хужалыгы министрлыгының 2019 елның 19 февралдәге 113-ОС номерлы боерыгы белән расланган

Табигатьне саклау документлары исемлеге

39. Жир асты байлыктарыннан файдалануга лицензияләр.

40. Татарстан Республикасы Экология һәм табигый ресурслар министрлыгының эчәргә яраклы һәм хужалык-көнкүрешне су белән тәмин итү чыганаclarын санитар саклау зоналары проектларын раслау турында боерыклары

41. Санитар-эпидемиологик һәм эксперт бәяләмәләре

42. Артезиан скважиналарын санитар саклау зоналарының исәп-хисап чикләре проектлары.

43. Үләт базын (биотермик чокырны) бетерү акты.

44. «Татарстан Республикасының гидрометеорология һәм әйләнә-тирә мохитне мониторинглау идарәсе» ФДБУнең 2020 елның 04 февралендәге 12/261 номерлы хаты «Татарстан Республикасының пространство мәгълүматлары фонды» ДБУ адресына.

Интернет-ресурслар

45. «Россия федераль геология фонды» ФДБУнең файдалы казылмалар ятмалары мәйданнарының цифрлаштырылган чикләре картасы <https://rfgf.ru/info-resursy/karta-otsifrovannyh-granits>

46. Татарстан Республикасы Экология һәм табигый ресурслар министрлыгының <https://ecokarta.tatar.ru> сайтында бастырылган Татарстан Республикасы Экология һәм табигый байлыклар министрлыгының экологик картасы

47. <https://pkk.rosreestr.ru> сайтында бастырылган ачык кадастр картасы

48. <https://geobridge.ru> сайтында бастырылган топографик карта

49. <http://www.tatarmeteo.ru/> сайтында бастырылган гидрологик күзәтүләр челтәре

50. <http://fp.crc.ru> сайтында бастырылган проект документациясенә санитар-эпидемиологик бәяләмәләр реестры

51. Кулланучылар һәм кеше иминлеге өлкәсендә күзәтчелек федераль хезмәтенә Татарстан Республикасы буенча идарәсенә рәсми сайты http://16.rosпотреbnadzor.ru/678?p_id.

МИНИСТЕРСТВО ПРИРОДНЫХ РЕСУРСОВ И ЭКОЛОГИИ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
 ФЕДЕРАЛЬНАЯ СЛУЖБА ПО ГИДРОМЕТЕОРОЛОГИИ И МОНИТОРИНГУ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ
«УПРАВЛЕНИЕ ПО ГИДРОМЕТЕОРОЛОГИИ И МОНИТОРИНГУ ОКРУЖАЮЩЕЙ
СРЕДЫ РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН»
(ФГБУ «УГМС Республики Татарстан»)

420021, Республика Татарстан, г. Казань, ул. Заводская, д. 3 для корреспонденции: 420021, г. Казань, а/я 167.
 ИНН/КПП 1654005351/165501001 Тел./факс: (843)293-43-05/(843)293-42-97, tatmeteo@mail.ru, www.tatarmeteo.ru

04.02.2020 г. №12/261

Директору государственного бюджетного
 учреждения «Фонд пространственных данных
 республики Татарстан»
 Р.В. Комарову

О предоставлении информации

На Ваш запрос (исх. 36/04 от 21.01.2020 г.) о предоставлении информации о результатах мониторинга качества воды р. Меша, а именно предоставлении оценки степени загрязненности водного объекта в виде коэффициента комплексности загрязненности воды (К), удельного комбинаторного индекса загрязненности воды (УКИЗВ) и класса качества воды, сообщаем следующее.

ФГБУ «УГМС Республики Татарстан» в рамках осуществления государственного экологического мониторинга проводит систематические наблюдения на реке Меша с географическими координатами мониторинга 55°44'38"сш 49°39'03"вд.

По результатам мониторинга за 2019 г. выявлены следующие показатели качества воды р. Меша:

Кк	20.0
УКИЗВ	2.52
Класс качества, разряд	3 А «загрязненная»

Начальник

С.Д. Захаров

Исп. Зарипова А.Р.
 тел (843)293-33-62

**“Татарстан Республикасының пространство мәгълүматлары фонды”
дәүләт бюджет учреждениесе**

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
САБА МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ТҮБӘН ШЫТСУ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕНЕҢ
ГЕНЕРАЛЬ ПЛАНЫ**

Территориаль планлаштыру турында Нигезләмә

Казан 2020

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы
Түбән Шытсу авыл жирлегенен
ГЕНЕРАЛЬ ПЛАН ПРОЕКТЫ СОСТАВЫ

№ т/б	Объект	бит/битләр номеры
1 Том Генераль план		
Текст материаллары		
1	Территориаль планлаштыру турында Нигезләмә	48
График материаллар		
2	Жирлекнең жирле әһәмияттәге объектларын планлаштырып урнаштыру картасы М1:10000	1/1
3	Жирлек составына керүче торак пунктларның чикләре (шул исәптән төзелә торган торак пунктларның чикләре) картасы М1:10000	2/1
4	Жирлекнең функциональ зоналары картасы М1:10000	3/1
Кушымта		
5	Торак пунктлар чикләре турында белешмәләр	13
2 Том Генераль планын нигезләү буенча материаллар		
Текст материаллары		
1	Аңлатма язуы	111
2	Әйләнә-тирә мохитне саклау. Аңлатма язуы	50
График материаллар		
3	Жирлек территориясен заманча файдалануның картасы М1:10000	1/1
4	Табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр килеп чыгу куркынычы янаган территорияләр, гражданнар оборонасы чаралары картасы М1:10000	2/1
5	Инженерлык инфраструктурасы картасы М1:10000	3/1
6	Территориядән файдалануның махсус шартлары булган зоналар картасы (гамәлдәге урыны) М1:10000	4/1
7	Территориядән файдалануның махсус шартлары булган зоналар картасы (проект тәкъдиме) М1:10000	5/1

ЭЧТӨЛӨК

1. КЕРЕШ	4
2. САБА МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ ТҮБЭН ШЫТСУ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ ТУРЫНДА ГОМУМИ МЭГЪЛУМАТ	6
3. САБА МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ ТҮБЭН ШЫТСУ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕНЕҢ ГЕНЕРАЛЬ ПЛАНЫ БУЕНЧА ФЕДЕРАЛЬ, РЕГИОНАЛЬ ҺӘМ ЖИРЛЕ ӘҺӘМИЯТКӘ ИЯ ЧАРАЛАР ИСЕМЛЕГЕ.....	7
3.1 Гомуми оештыру чаралары.....	7
3.2 Сәнәгать житештерүен үстерү чаралары	7
3.3 Агросәнәгать комплексын үстерү чаралары	7
3.4 Урман комплексын үстерү чаралары	9
3.5 Торак инфраструктурасын үстерү чаралары.....	11
3.6 Халыкка хезмәт күрсәтү системасын үстерү чаралары.....	15
3.7 Зиратларны үстерү чаралары	20
3.8 Туристлык-рекреация территорияләрен үстерү чаралары.....	22
3.9 Транспорт-коммуникация инфраструктурасын үстерү чаралары.....	24
3.10 Торак пунктларның чикләрен билгеләү чаралары.....	28
3.11 Әйләнә-тирә мохитне саклау буенча чаралар	32
3.12 Инженерлык инфраструктурасын үстерү чаралары.....	35
3.13 Гражданның оборонасы, табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрне кисәтү чаралары.....	39
4 ФУНКЦИОНАЛЬ ЗОНАЛАР ПАРАМЕТРЛАРЫ.....	41

• КЕРЕШ

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлегенең Генераль план проекты, проектлауга бирем нигезендә, «Татарстан Республикасының пространство мәгълүматлары фонды» ДБУ тарафыннан эшләнде.

Генераль план проектын эшләүгә заказчы булып Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Тъбщн Шытсу авыл жирлегенең Башкарма комитеты тора.

Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлегенең Генераль планы - шәһәр төзелеше стратегиясен, тормыш эшчәнлеге мохитен булдыру шартлары, жирлек территорияләренең үсеш юнәлешләре һәм чикләре, жирлек составындагы торак пунктларның чикләрен билгеләү һәм үзгәртү, территорияләренең функциональ зоналарын билгеләү һәм үзгәртү, инженерлык, транспорт һәм социаль инфраструктураларны үстерү, тарихи-мәдәни мирас объектларын һәм аеруча саклана торган табигать территорияләрен саклауга, экологик һәм санитария иминлегенә шәһәр төзелеше таләпләрен билгели торган территориаль планлаштыру документы.

Генераль план аны гамәлгә ашыруның түбәндәге вакытлыча срокларына эшләнде:

Генераль планны гамәлгә ашыру буенча беренче чираттагы чаралар билгеләнгән беренче чират - 2025 елга кадәр.

Генераль планның барлык төп проект карарлары планлаштырылган хисап срогы - 2040 елга кадәр.

Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексының 23 статьясы нигезендә Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы проектына түбәндәгеләр керә:

Текстлы материаллар - территориаль планлаштыруның максатлары һәм бурычларын, территориаль планлаштыру чаралары исемлеген һәм генераль планны гамәлгә ашыру этаплары буенча аларны үтәү эзлеклелеген үз эченә алган нигезләмә.

График материалларда территориаль планлаштыру карталары (схемалары) бар.

Территориаль планлаштыру тәкъдимнәрен нигезләү һәм аңлату максатларында эзерләнә торган проектны нигезләү материаллары авыл жирлегенең генераль планын раслау процессын килештерү һәм тәэмин итү өчен, текст һәм график материаллар составында эшләнгән.

Текст материаллары жирлек территориясенә торышын, аны комплекслы үстерү проблемаларын һәм юнәлешләрен анализлауны, территориаль һәм пространство-планлаштыру үсешен нигезләүне, территориаль планлаштыру чаралары исемлеген, аларны гамәлгә ашыру этапларын, табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр килеп чыгу куркынычының төп факторлары исемлеген үз эченә ала.

График материалларда жирлекнең генераль планы проектын нигезләү схемалары бар.

Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексы (ФЗ-190), «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»

Федераль закон (ФЗ-131) нигезендә жирлекнең жирле әһәмияттәге чаралары расланьрга тиеш.

Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы проектын эшлэгәндә түбәндәге материаллар файдаланылды:

- Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2011 елның 21 февралендәге 134 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасын территориаль планлаштыру схемасы (Министрлар Кабинетының 2017 елның 15 августындагы 577 номерлы карары редакциясендә);

- Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Советының 2012 елның 19 декабрендәге 165 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасы Саба муниципаль районын территориаль планлаштыру схемасы;

- Саба муниципаль районы һәм аның составына керүче Түбән Шытсу авыл жирлеге администрациясе тарафыннан бирелгән рәсми белешмәләр.

- **САБА МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ ТҮБӘН ШЫТСУ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ
ТУРЫНДА ГОМУМИ МӘГЪЛУМАТ**

Түбән Шытсу авыл жирлеге чиге «Саба муниципаль районы» муниципаль берәмлегенен һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнен территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы (үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән) нигезендә кабул ителде.

Түбән Шытсу авыл жирлеге составына әлеге закон нигезендә Түбән Шытсу авылы (административ үзәк), Югары Шытсу авылы һәм Елыш авылы керә.

Түбән Шытсу авыл жирлеге Татарстан Республикасының төньяк өлешендә, Саба муниципаль районының көньяк өлешендә урнашкан. Түбән Шытсу авыл жирлеге Арташ, Сатыш, Иске Икшермә, Юлбат авыл жирлекләре һәм Теләче муниципаль районы белән чиктәш.

Түбән Шытсу авыл жирлегенен гомуми мәйданы 5438,2385 га тәшкил итә, шул исәптән 199,3595 га торак пунктларның мәйданы, шулардан: Түбән Шытсу авылы – 88,6465 га, Югары Шытсу авылы – 66,8023 га, Елыш авылы -34,7510 га (картографик материал буенча).

Жирлектә ике балалар бакчасы, урта гомуми белем бирү мәктәбе, өч фельдшер-акушерлык пункты, ике авыл мәдәният йорты, авыл клубы, китапханә һәм сәүдә объектлары бар.

Түбән Шытсу авыл жирлегенен Татарстан Республикасының башка жирлекләре һәм районнары белән транспорт элементәсе хәзерге вакытта төбәк әһәмиятендәге яки муниципальара әһәмияткә ия булган «Мамадыш – Теләче» - Елыш – Түбән Шытсу, «Сатыш-Олы Кибәче», «Түбән Шытсу авылына керү юлы» һәм жирле әһәмияттәге автомобиль юллары аша гамәлгә ашырыла.

**• САБА МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ ТҮБӘН ШЫТСУ АВЫЛ
ЖИРЛЕГЕНЕҢ ГЕНЕРАЛЬ ПЛАНЫ БУЕНЧА ФЕДЕРАЛЬ,
РЕГИОНАЛЬ ҺӘМ ЖИРЛЕ ӘҖӘМИЯТКӘ ИЯ ЧАРАЛАР ИСЕМЛЕГЕ**

3.1 Гомуми оештыру чаралары

Түбән Шытсу авыл жирлегенең үсеш юнәлешен билгеләгәндә Татарстан Республикасының, Саба муниципаль районының социаль-икътисади үсеш программалары, төбәк һәм федераль тармак программалары исәпкә алынды.

2015 елның 17 июнендәге 40-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән

«2030 елга кадәр Татарстан Республикасын социаль-икътисадый үстерү стратегиясе» расланды. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2015 елның 25 сентябрдәге 707 номерлы карары белән «2030 елга кадәр Татарстан Республикасын социаль-икътисадый үстерү стратегиясен гамәлгә ашыру чаралары планы» расланды. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2019 елның 20 июнендәге 503 номерлы карары белән 2030 елга кадәр Татарстан Республикасын социаль-икътисадый үстерү стратегиясен гамәлгә ашыру чаралары планына үзгәрешләр кертү расланды.

Казан агломерациясе составына керә торган Саба муниципаль районы расланган Стратегия кысаларында «Казан икътисадый зонасында калдыклар белән идарә итү» программасын гамәлгә ашыру территориясе булып тора.

3.2 Сәнәгать житештерүен үстерү чаралары

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитетының 2020 нче елның 16 нчы июлендә кабул ителгән 1103 нче номерлы хаты, Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы нигезендә, беренче чиратта Түбән Шытсу авылында «Завод Экобиопрепарат «фәнни-житештерү берләшмәсе» ЖЧЖ лабораториясен гомумтовар склады итеп үзгәртеп кору каралган.

3.3 Агросәнәгать комплексын үстерү чаралары

Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы нигезендә, иң беренче чиратта, Түбән Шытсу авылы янында, агросәнәгать комплексының перспективалы үсеше майданчыгын оештыру өчен, гамәлдә булмаган ягулык салу станциясе территориясен рекультивацияләү каралган.

3.2.1 нче таблица

**Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә
сәнәгать житештерүен үстерү буенча чаралар исемлеге**

№ т/б	Жирлек составына керә торган торак пункт исеме	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәте		Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы (документ исеме)
					Гамәлдәге	Өстәмә	Беренче чират (2025 елга кадәр)	Исәп-хисап вакыты (2026-2040 еллар.)	
РЕГИОНАЛЬ ӘҖӘМИЯТТӘГЕ ЧАРАЛАР									
1	Түбән Шытсу авылы	Ижтимагый склад	«ЭкоБиоПрепарат заводы "фәнни-житештерү берләшмәсе" ЖЧЖ лабораториясенә гомумтовар склады өчен үзгәртеп корылуы	га	0,0721	-	+	-	Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитетының 2020 елның 16 июлендәге 1103 номерлы хаты

3.3.1 нче таблица

**Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә
сәнәгать житештерүен үстерү буенча чаралар исемлеге**

№ т/б	Жирлек составына керә торган торак пункт исеме	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәте		Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы (документ исеме)
					Гамәлдәге	Өстәмә	Беренче чират (2025 елга кадәр)	Исәп-хисап вакыты (2026-2040 еллар.)	
ЖИРЛЕ ӘҖӘМИЯТТӘГЕ ЧАРАЛАР (ЖИРЛЕК)									
1	Түбән Шытсу	МТП өчен гамәлдә булмаган ягулык салу станциясе	Гамәлгә яраксыз объект территориясендә территорияне реконструкцияләү, агросәнәгать комплексын перспективалы үстерү майданчыкларын оештыру	га	0,9933	-	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенә генераль планы

3.4 Урман комплексын үстерү чаралары

Россия Федерациясенең Федераль транспорт (тимер юл, һава, диңгез, эчке су транспорты) һәм федераль әһәмияттәге автомобиль юллары өлкәсендә территориаль планлаштыру схемасы чаралары нигезендә, Түбән Шытсу авыл жирлегә территориясендә «Казан – Екатеринбург» югары тизлекле магистраленең тимер юл участогы төзү күздә тотыла.

Әлеге югары тизлекле магистраль участогын төзү якынча урман фонды жирләрендә гамәлгә ашырылачак, бу тимер юл магистраленең күрсәтелгән линиясенә юнәлеш алу трассировкасы булу белән бәйле. Шуннысын да билгеләп үтәргә кирәк, югары тизлекле магистраль участогы төзелеше өчен территорияләре резервлау өчен төгәл координаталар булмау сәбәпле, Генераль планда тимер юл магистрален салу өчен кирәк булган урман фонды жирләренең якынча мәйданы (Сабабаш участок урманчылыгының «Саба урманчылыгы» ДКУ) исәпләнгән, ул 2040 га кадәр чорга 0,0284 га тәшкит итәчәк. «Казан - Екатеринбург» ВСМ участогы саклагыч урманнарға караган урман фонды жирләре буйлап уза.

Шулай ук тимер юл төзелеше процессында урман фонды мәйданын кыскарту планлаштырылганга күрә, саклык урман утыртмаларын утырту өчен урман кишәрлекләрен компенсацияләүне күздә тотарга кирәк. Урманның әлеге участокларын ясалма юл белән авыл хужалыгы өчен яраклы булмаган жирләрдә төзәргә мөмкин, шул ук вакытта әлеге кишәрлекләрнең мәйданы төшереп калдырыла торган урман кишәрлекләре мәйданынан ким булмаса һәм шул ук урманчылык территориясендә яисә якындагы урманчылыктар территориясендә урнашырга тиеш.

Тимер юл салганда урманнарны кисүдән югалтуларны киметү максатыннан, үсемлекләр белән капланмаган урман жирләрен, файдаланылмый торган жирләрдән файдаланырга мөмкин, аз продуктивлы, ташландык авыл хужалыгы жирләренең үсемлекләрен торгызу өчен алмашлар бүлөп бирү. Юл һәм аның корылмалары салу өчен төшерелә торган туфракның уңдырышлы катламын урман хужалыгы предприятиеләре объектлары өчен кулланырга кирәк.

Тимер юл төзү проектын гамәлгә ашыру өчен урман фонды жирләре мәйданнарын төгәлләштерү линия объектларын планлаштыру һәм ызанлау проектын һәм тимер юл төзү проектын эшлэгәндә башкарылачак.

Түбән Шытсу авыл жирлегендә урман комплексына кагылышлы чаралар исемлеге

№ т/б	Авыл жирлеге	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәте		Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы
					Гамәлдәге	Яңа (өстәмә)	Беренче чират (2025 елга кадәр)	Хисап срогы (2026-2040 еллар.)	
ФЕДЕРАЛЬ ӘҖӨМИЯТТӨГЕ ЧАРАЛАР									
1	Түбән Шытсу авыл жирлеге	Сабабаш участок урманчылыгының «Саба урманчылыгы» ДКУ урман фонды жирләре	“Казан - Екатеринбург” ВСМ тимер юл магистрале участогын төзү өчен урман фонды жирләре	га	0,0284	-	-	+	Россия Федерациясе СТП

3.5 Торак инфраструктурасын үстерү чаралары

Генераль планын тормышка ашыру чорында Түбән Шытсу авылы өчен 2,50 гектарга якын территория (25 участок) даими халык өчен яңа индивидуаль торак төзелеше өчен, Югары Шытсу авылында – 2,80 га территория (28 участок), Елыш авылында – 0,3 га территория (3 участок) кирәк булачак.

Генераль план чаралары белән яңа торак төзелеше (5,60 га - даими халык өчен, 14,38 га - икенче торак төзүче халык өчен) өчен 19,98 га территория (социаль инфраструктура объектларыннан, урамнардан һәм юллардан, гомуми файдаланудагы яшелләндерү мәйданнарыннан тыш) каралган, шулардан:

– Түбән Шытсу авылында-5,15 га (торак пунктның хәзерге чиге эчендә) индивидуаль торак төзелеше өчен;

– Югары Шытсу авылында - 4,61 га (торак пунктның заманча чиге эчендә) индивидуаль торак төзелеше өчен;

– Елыш авылында - 1,06 га (торак пунктның заманча чиге эчендә) индивидуаль торак төзелеше өчен.

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл җирлеге Башкарма комитетының 2020 елның 20 февралендәге 32нче номерлы хаты нигезендә, Елыш авылында (торак пункт чикләреннән читтә), кадастр номеры 16:35:130602:21 булган җир кишәрлегендә генераль план белән 9,15 га мәйданлы торак төзелеше каралган.

Генераль планын тормышка ашыруның беренче чиратына (2025 елга кадәр) җирлектә индивидуаль торак төзелеше өчен 8,52 гектар территория каралган, шулардан:

– 1,26 га-Түбән Шытсу авылында индивидуаль торак төзелеше өчен, әлеге территорияләрдә торак фондының гомуми мәйданы якынча 1,56 мең кв. м тәшкил итәчәк (13 участок).;

– 1,12 га-Югары Шытсу авылында индивидуаль торак төзелеше өчен, әлеге территорияләрдә торак фондының гомуми мәйданы якынча 1,32 мең кв. м тәшкил итәчәк (11 участок).;

– 2,84 га-Елыш авылында индивидуаль торак төзелеше өчен, әлеге территорияләрдә торак фондының гомуми мәйданы якынча 3,36 мең кв.м тәшкил итәчәк (28 участок).

Генераль планын (2026-2040 еллар) гамәлгә ашыруның исәп-хисап срогына җирлектә индивидуаль торак төзелеше өчен 23,28 гектар территория каралган, шулардан:

– 3,89 га-Түбән Шытсу авылында индивидуаль торак төзелеше өчен, әлеге территорияләрдә торак фондының гомуми мәйданы якынча 4,68 мең кв. м тәшкил итәчәк (39 участок).;

– 3,49 га-Югары Шытсу авылында индивидуаль торак төзелеше өчен, әлеге территорияләрдә торак фондының гомуми мәйданы якынча 4,20 мең кв. м тәшкил итәчәк (35 участок).;

– 7,38 га – Елыш авылында индивидуаль торак төзелеше өчен, әлеге территорияләрдә торак фондының гомуми мәйданы яқынча 8,76 мең кв. м (73 участок) тәшкил итәчәк.

Яңа торак төзелеше һәм тузган торакны алыштыру төзүчеләр көче белән гамәлгә ашырылачак, шул исәптән, финанслауның төрле схемаларын кулланып (төзүчеләр акчалары, ипотека акчалары, шул исәптән социаль ипотека, төзүчеләрнең ташламалы категорияләренә субсидияләр, яшъ белгечләрне авылда калдыру программалары һ.б.).

Территориядә торак инфраструктурасын үстерү чаралары исемлеге
сәнәгать житештерүен үстерү буенча чаралар исемлеге

№ т/б	Жирлек составына керә торган торак пункт исеме	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәте		Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы (документның исеме)
					Гамәлдәге	Яңа (өстәмә)	Беренче чират (2025 елга кадәр)	Хисап срогы (2026-2040 еллар.)	
ЖИРЛЕ ӘҤӘМИЯТТӨГЕ ЧАРАЛАР (ЖИРЛЕК)									
1	Түбән Шытсу авылы	торак пунктының гамәлдәге чикләрендә торак фонды	яңа төзелеш	га	-	1,26	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
				мең кв.м	-	1,56			
2	Түбән Шытсу авылы	торак пунктының гамәлдәге чикләрендә торак фонды	яңа төзелеш	га	-	3,89	-	+	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
				мең кв.м	-	4,68			
3	Югары Шытсу авылы	торак пунктының гамәлдәге чикләрендә торак фонды	яңа төзелеш	га	-	1,12	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
				мең кв.м	-	1,32			
4	Югары Шытсу авылы	торак пунктының гамәлдәге чикләрендә торак фонды	яңа төзелеш	га	-	3,49	-	+	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
				мең кв.м	-	4,20			
5	Елыш авылы	торак пунктының гамәлдәге чикләрендә торак фонды	яңа төзелеш	га	-	0,22	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
				мең кв.м	-	0,24			
6	Елыш авылы	торак пунктының гамәлдәге чикләрендә торак фонды	яңа төзелеш	га	-	0,84	-	+	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
				мең кв.м	-	0,96			
7	Елыш авылы	кадастр номеры 16:35:130602:21 булган жир кишәрлегендә торак фонды	яңа төзелеш	га	-	2,62	+	-	Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлеге Башкарма комитетының 2020нче елның 20нче февраленнән 32нче номерлы хаты
				мең кв.м	-	3,12			
8	Елыш авылы	кадастр номеры	яңа төзелеш	га	-	6,54	-	+	Татарстан

№ т/б	Жирлек составына керә торган торак пункт исеме	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәте		Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы (документның исеме)
					Гамәлдәге	Яңа (өстәмә)	Беренче чират (2025 елга кадәр)	Хисап срогы (2026-2040 еллар.)	
		16:35:130602:21 булган жир кишәрлегендә торак фонды		мең кв.м	-	7,80			Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлеге Башкарма комитетының 2020нче елның 20нче февраленнән 32нче номерлы хаты

3.6 Халыкка хезмэт күрсәтү системасын үстерү чаралары

Генераль план белән, беренче чиратта, Түбән Шытсу авылында ижтимагый үзәк төзү каралган, аның составында тренажер залы, полициянең участок пункты, банк бүлеге, көнкүреш хезмәте күрсәтү һәм жәмәгать туклануы предприятиеләре урнаштыру планлаштырыла.

Мәгариф оешмалары

Генераль план беренче чиратта Түбән Шытсу балалар бакчасына капитал ремонт ясау каралган.

Генераль план нигезендә Елыш авылында 25 урынлы проект егәрлеге булган балалар бакчасы төзү каралган.

Шулай ук генераль план нигезендә, 2017-2030 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлегенең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программасы нигезендә, Түбән Шытсу авылында төп гомуми белем бирү мәктәбен капитал ремонтлау каралган.

Балаларга өстәмә белем бирү оешмалары

Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы белән эшләп килүче мәктәп һәм Түбән Шытсу авыл мәдәният йорты базасында беренче чиратта 63 урынга һәм исәп-хисап чорына 69 урынга исәпләнгән балалар ижаты түгәрәкләре оештыру тәкъдим ителә.

Дәвалау-профилактика медицина оешмалары

Генераль план нигезендә Елыш авылында фельдшер-акушерлык пунктына сменага 6 килүгә кадәр арттыру каралган.

Спорт учреждениеләре

Генераль план нигезендә, беренче чиратта, Түбән Шытсу авылындагы проектлана торган ижтимагый үзәк составында 221,6 кв. м мәйданлы тренажер залын урнаштыру каралган.

2017-2030 елларга Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлегенең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программасы нигезендә, генераль план нигезендә Түбән Шытсу төп гомуми белем бирү мәктәбе каршында урнашкан спорт залын капитал ремонтлау каралган.

Яссы спорт корылмалары

Генераль план нигезендә, беренче чиратта, Түбән Шытсу авылында 1503 кв. м мәйданлы спорт мәйданчыгы төзү каралган.

Көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре

Генераль план нигезендә, беренче чиратта, Түбән Шытсу авылы проектлана торган ижтимагый үзәк составында 4 эш урыны булган көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләрен урнаштыру каралган.

Жәмәгать туклануы предприятиеләре

Генераль план нигезендә проектлана торган Түбән Шытсу авылы ижтимагый үзәк составында 43 утырту урыны булган жәмәгать туклануы предприятиеләрен урнаштыру каралган.

Банк бүлекчәләре

Генераль план нигезендә, беренче чиратта, Түбән Шытсу авылының проектлана торган ижтимагый үзәге составында банк бүлекчәсен урнаштыру каралган.

Сәүдә предприятиеләре

Генераль план белән, беренче чиратта, Елыш авылында, 62 кв.м майданлы сәүдә предприятиеләре төзү каралган.

Элементә бүлекләре

Генераль план буенча элементә бүлекчәләрен үстерү буенча чаралар каралмаган, чөнки Түбән Шытсу авылы почта элементәсе бүлеге халыкның фаразланган ихтыяжларын тулысынча канәгатьләндерә.

Жәмәгать бәдрәфләре

Генераль план нигезендә, беренче чиратта, Түбән Шытсу авылы ижтимагый үзәге составында 1 прибор күләмендә ижтимагый жыештыру урыны урнаштыру каралган.

Полиция

Генераль план белән, беренче чиратта, полициянең участок пункты Түбән Шытсу авылында проектлана торган ижтимагый үзәк составында урнаштыру каралган.

Түбән Шытсу авыл жирлеген халкына социаль һәм мәдәни-көнкүреш хезмәтә күрсәтү объектларын үстерү буенча чаралар исемлеген

№ т/б	Жирлек составына керә торган торак пункт исеме	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеген	Куәте		Гамәлгә ашыру срокларын		Чара чыганагы (документ исеме)
					Гамәлдәгел	Өстәмә	Беренче чират (2025 елга кадәр)	Хисап срогы (2026-2040 еллар.)	
ЖИРЛЕ (РАЙОН) ӨҺӘМИЯТТӨГЕ ЧАРАЛАР									
Мәгариф оешмаларын									
1	Елыш авылы	Модульле балалар бакчасын (типлаштырылган проект)	Яңа төзелеш	урын	-	25		+	Түбән Шытсу авыл жирлегенен генераль планы
2	Түбән Шытсу авылы	Балалар бакчасын (мәктәп бинасында)	Капиталь ремонт	урын	21	-	+		Түбән Шытсу авыл жирлегенен генераль планы
3	Түбән Шытсу авылы	Төп гомуми белем бирү мәктәбе	Капиталь ремонт	урын	162	-	+		Түбән Шытсу авыл жирлегенен социаль инфраструктура үзеген
Балаларга өстәмә белем бирү оешмаларын									
1	Түбән Шытсу авылы	Мәктәп каршындагы, авыл мәдәният йортын каршындагы балалар ижат түгәрәкләрел	Оештыру	урынын	132	63	+		Түбән Шытсу авыл жирлегенен генераль планы
						69		+	
Спорт залларын									

№ т/б	Жирлек составына керэ торган торак пункт исеме	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәте		Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы (документ исеме)
					Гамәлдәге	Өстәмә	Беренче чират (2025 елга кадәр)	Хисап срогы (2026-2040 еллар.)	
1	Түбән Шытсу авылы	Спорт залы (мәктәп бинасында)	Капиталь ремонт	Идән майданы кв.м.	162	-	+		Түбән Шытсу авыл жирлегенен социаль инфраструктура үзәге
Дәвалау-профилактика медицина оешмалары									
1	Елыш авылы	Фельдшер-акушерлык пункты	Бер сменага йөрү	егәрлеген арттыру	3	3		+	Түбән Шытсу авыл жирлегенен генераль планы
ЖИРЛЕ ӘНӘМИЯТТӨГЕ ЧАРАЛАР (ЖИРЛЕК)									
Спорт заллары									
1	Түбән Шытсу авылы	Проектлана торган ижтимагый үзәк (типовой проект) составындагы тренажер залы	Оештыру	Идән майданы кв.м.	-	221,6		+	Түбән Шытсу авыл жирлегенен генераль планы
Яссы спорт корылмалары									
1	Түбән Шытсу авылы	Спорт майданчыгы	Яңа төзелеш	кв.м.	-	1503		+	Түбән Шытсу авыл жирлегенен генераль планы
Сәүдә предприятиеләре									
1	Елыш авылы	Сәүдә предприятиеләре	Яңа төзелеш	кв.м. сәүдә майданы	-	62		+	Түбән Шытсу авыл жирлегенен генераль планы

№ т/б	Жирлек составына керэ торган торак пункт исеме	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәте		Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы (документ исеме)
					Гамәлдәге	Өстәмә	Беренче чират (2025 елга кадәр)	Хисап срогы (2026-2040 еллар.)	
Көнкуреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре									
1	Түбән Шытсу авылы	Проектлана торган ижтимагый үзек составында көнкуреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре	Оештыру	Эш урыннары	-	4	+		Түбән Шытсу авыл жирлегенен генераль планы
Жәмәгать туклануы предприятиеләре									
1	Түбән Шытсу авылы	Проектлана торган жәмәгать үзәге составында жәмәгать туклануы предприятиеләре	Оештыру	утырту урыннары	-	43	+		Түбән Шытсу авыл жирлегенен генераль планы
Банк бүлекчәләре									
1	Түбән Шытсу авылы	Банкның проектлана торган ижтимагый үзек составындагы бүлгә	Оештыру	объект	-	1	+		Түбән Шытсу авыл жирлегенен генераль планы
Жәмәгать хокук тәртибен саклау									
1	Түбән Шытсу авылы	Проектлана торган ижтимагый үзек составында полициянең участок пункты	Оештыру	объект	-	1	+		Түбән Шытсу авыл жирлегенен генераль планы
Жәмәгать бәдрәфләре									
1	Түбән Шытсу авылы	Проектлана торган ижтимагый үзек составында жәмәгать бәдрәфләре	Оештыру	прибор	-	1	+		Түбән Шытсу авыл жирлегенен генераль планы
Ижтимагый-эшлекле билгеләнештәге объектлар									

№ т/б	Жирлек составына керэ торган торак пункт исеме	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәте		Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы (документ исеме)
					Гамәлдәге	Өстәмә	Беренче чират (2025 елга кадәр)	Хисап срогы (2026-2040 еллар.)	
1	Түбән Шытсу авылы	Ижтимагый үзәк	Яңа төзелеш	объект	-	1	+		Түбән Шытсу авыл жирлегенен генераль планы

3.7 Зиратларны үстерү чаралары

Генераль план нигезендә, беренче чиратта, Югары Шытсу авылы янындагы зиратның (16:35:130608:79 кадастр номеры белән) бер өлешен ябу каралган, Су саклау зонасында су объектлары урнаштыру сәбәпле, зиратның ябыла торган өлеше мәйданы 0,5310 га тәшкил итәчәк.

Гамәлдәге зиратларның буш территорияләре халыкның традицион каберлекләренә күмүгә булган ихтыяжын тулысынча тәмин итә.

Шулай ук Түбән Шытсу авыл җирлегенең генераль планы белән зиратлардагы җирләренә территориянең функциональ кулланылышына яраклаштыру, аерым алганда, зираттагы җир кишәрлеген-сәнәгать, энергетика, транспорт, элементә, радиотапшырулар, телевидение, информатика, космик эшчәнлекне тәмин итү, оборона, куркынычсызлык һәм башка махсус билгеләнештәге җирләренә билгеләү күздә тотыла. "Ритуаль эшчәнлек".

Түбән Шытсу авыл жирлегендә зиратларны үстерү чаралары исемлеге

№ т/б	Жирлек составына керә торган торак пункт исеме	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәте		Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы (документ исеме)
					Гамәлдәге	Яңа (өстәмә)	Беренче чират (2025 елга кадәр)	Исәп-хисап срогы (2026 - 2040 еллар)	
ЖИРЛЕ ӨҖӘМИЯТТӨГӘ ЧАРАЛАР (ЖИРЛЕК)									
1	Югары Шытсу авылы янында	Кадастр номеры 16:35:130608:79 булган жир кишәрлегендә зират	Зиратның бер өлешен ябу (0,5310 га)	га	2,3697	-	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенен генераль планы

3.8 Туристлык-рекреация территорияләрен үстерү чаралары

Саба муниципаль районының территориаль планлаштыру схемасы районда туристлык эшчәнлеген активлаштыру һәм үстерү максатыннан туристик маршрутлар оештыру тәкъдим ителә, шундый маршрутларның берсе булып Түбән Шытсу авыл җирлеге территориясе буенча узачак «Саба» мәдәни-ландшафт маршруты тора.

Су объектлары янында рекреацион зоналарны формалаштыру максатыннан, Генераль план белән Елыш авылы янында авыл җирлегенең көньяктан үтүче Мишә елгасы кушылдыгы янындагы яр буе полосасын һәм аның янәшәсендәге территорияне, авыл җирлегенең төньяк-көнбатышындагы Казкаш елгасын, жәмәгать рекреацион зоналары булдырылып, исемсез буаларны төзекләндерү тәкъдим ителә.

Түбән Шытсу авыл җирлегенең генераль планында рекреация территорияләрен үстерү шулай ук җирле халыкның ял итү зоналары һәм килүчеләр ял итү мәйданчыклары буларак яшел утыртмалар системасын оештыру чараларын да күздә тотта.

Түбән Шытсу авыл жирлегендә туризм-рекреацион территорияләрне үстерү буенча чаралар исемлеге

№ т/б	Жирлек составына керә торган торак пункт исеме	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәте		Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы (документ исеме)
					Гамәлдәге	Өстәмә	Беренче чират (2025 елга кадәр)	Хисап срогы (2026-2040 еллар.)	
ЖИРЛЕ (РАЙОН) ӨҖӘМИЯТТӨГЕ ЧАРАЛАР									
1	Түбән Шытсу авыл жирлеге	«Саба» мәдәни-ландшафт маршруты	Маршрутны оештыру	-	-	-	+	+	Саба муниципаль районы СТП
ЖИРЛЕ ӨҖӘМИЯТТӨГЕ ЧАРАЛАР (ЖИРЛЕК)									
1	Түбән Шытсу авыл жирлеге	Мишә һәм Казкаш елгаларының кушылдыклары	жәмәгать рекреация зоналары төзеп, яр буе полосасын һәм аның янәшәсендәге территорияне төзекләндерү	-	-	-	+		Түбән Шытсу авыл жирлегенң генераль планы
2	Түбән Шытсу авыл жирлеге	Исемсез буалар	жәмәгать рекреация зоналары төзеп, яр буе полосасын һәм аның янәшәсендәге территорияне төзекләндерү	га	9,9		+		Түбән Шытсу авыл жирлегенң генераль планы
3	Түбән Шытсу авыл жирлеге (Түбән Шытсу авылы, Югары Шытсу авылы, Елыш авылы)	Гомуми файдаланудагы яшелләндерү	яшел утыртмалар системасын оештыру	-	-	-	+	+	Түбән Шытсу авыл жирлегенң генераль планы

3.9 Транспорт-коммуникация инфраструктурасын үстерү чаралары

Гомуми файдаланудагы автомобиль юлларын үстерү

Федераль эһәмияттәге автомобиль юлларын үстерү юнөлешләре Россия Федерациясенең федераль транспорт (тимер юл, һава, диңгез, эчке су транспорты) һәм федераль эһәмияттәге автомобиль юллары өлкәсендә территорияль планлаштыру схемасында билгеләнде. Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә гомуми файдаланудагы автомобиль юллары буенча федераль эһәмияттәге чаралар юк.

Региональ һәм жирле эһәмияттәге автомобиль юлларын үстерү буенча юнөлешләр Татарстан Республикасын территорияль планлаштыру схемасында һәм Саба муниципаль районын территорияль планлаштыру схемасы проектында билгеләнде, шуңа күрә Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы тарафыннан аларда билгеләнгән барлык чаралар исәпкә алынды.

Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә генераль план белән түбәндәгеләр каралган:

– «Югары Шытсу авылы янында ыңдыр табагына керү юлы» беренче чиратка 0,2 км озынлыкта жирле эһәмияттәге автомобиль юлы төзелеше (асфальт-бетон өслек урнаштыру);

– «Югары Шытсу авылы янындагы мөгезле эре терлек фермасына керү юлы» беренче чиратка 0,5 км озынлыкта жирле эһәмияттәге автомобиль юлына капитал ремонт (асфальт-бетон өслек урнаштыру);

– «Ат фермасына керү юлы» беренче чиратка 0,15 км озынлыктагы жирле эһәмияттәге автомобиль юлына капитал ремонт (асфальт-бетон өслек урнаштыру) ;

– «Түбән Шытсу авылы янындагы мөгезле эре терлек фермасына керү юлы» беренче чиратка 0,3 км озынлыкта жирле эһәмияттәге автомобиль юлын төзү (асфальт-бетон өслек урнаштыру) ;

– "Югары Шытсу авылы зиратына керү юлы" беренче чиратка 0,1 км озынлыктагы жирле эһәмияттәге автомобиль юлы төзелеше (асфальт-бетон өслек урнаштыру);

– «Елыш авылы зиратына керү юлы» беренче чиратка 0,15 км озынлыктагы жирле эһәмияттәге автомобиль юлы төзелеше (асфальт-бетон өслек урнаштыру) ;

– жирле эһәмияттәге «Пионерская урамының бер өлеше» автомобиль юлы төзелеше (асфальт-бетон каплау) - беренче чиратта 0,3 км озынлыкта;

Тимер юл транспортын үстерү

Россия Федерациясенең Федераль транспорт (тимер юл, һава, диңгез, эчке су транспорты) һәм федераль эһәмияттәге автомобиль юллары өлкәсендә территорияль планлаштыру схемасы чаралары нигезендә, Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә 5,665 км озынлыктагы «Казан – Екатеринбург» югары тизлекле магистраленең тимер юл участогы төзү күздә тотыла.

Урам-юл челтәрен үстерү

Генераль план нигезендә Түбән Шытсу авыл жирлегенең һәр торак пунктында гамәлдәге торак төзелеше территориясендә урамнарны һәм юлларны капитал ремонтлау һәм төзү (асфальт-бетон өслекле) каралган.. Торак пунктларның төп һәм ярдәмче урамнарының юл өлешенең торышы канәгатьләнәрлек булмауны исәпкә алып, гамәлдәге урам-юл челтәрен реконструкцияләү күздә тотыла.

**Түбән Шытсу авыл жирлегенең
сәнәгать житештерүен үстерү буенча чаралар исемлеге**

№ т/б	Жирлек составына керә торган торак пункт исеме	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәте		Гамәлгә ашыру срогы		Чара чыганагы (документ исеме)
					Гамәлдәге	Яңа (өстәмә)	Беренче чират (2025 елга кадәр)	Хисап срогы (2026-2040 еллар.)	
ФЕДЕРАЛЬ ӘҤӘМИЯТТӨГЕ ЧАРАЛАР									
Тимер юл транспорты									
1	Түбән Шытсу авыл жирлеге	ВСМ «Казан - Екатеринбург»	Яңа төзелеш	км	-	5,665	-	+	Россия Федерациясе СТП
ЖИРЛЕ (РАЙОН) ӘҤӘМИЯТТӨГЕ ЧАРАЛАР									
Гомуми файдаланудагы автомобиль юллары									
1	Түбән Шытсу авыл жирлеге	«Югары Шытсу авылы янындагы ыңдыр табагына килү»	Төзелеш (асфальт-бетон өслек ясау)	км	0,2	-	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
2	Түбән Шытсу авыл жирлеге	«Югары Шытсу авылы янындагы мөгезле эре терлекләр фермасына килү»	Капиталь ремонт (асфальт-бетон өслек ясау)	км	0,5	-	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
3	Түбән Шытсу авыл жирлеге	«Ат фермасына килү»	Капиталь ремонт (асфальт-бетон өслек ясау)	км	0,15	-	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
4	Түбән Шытсу авыл жирлеге	«Түбән Шытсу авылы янындагы мөгезле эре терлекләр фермасына килү»	Төзелеш (асфальт-бетон өслек ясау)	км	0,3	-	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
5	Түбән Шытсу авыл жирлеге	«Югары Шытсу авылы зиратына килү»	Төзелеш (асфальт-бетон өслек ясау)	км	0,1	-	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
6	Түбән Шытсу авыл жирлеге	"Елышево авылы зиратына килү"	Төзелеш (асфальт-бетон өслек ясау)	км	0,15	-	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
7	Түбән Шытсу авыл жирлеге	"Пионерская урамының бер өлеше"	Төзелеш (асфальт-бетон өслек ясау)	км	0,3	-	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы

№ т/б	Жирлек составына керә торган торак пункт исеме	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәте		Гамәлгә ашыру срогы		Чара чыганагы (документ исеме)
					Гамәлдәге	Яңа (өстәмә)	Беренче чират (2025 елга кадәр)	Хисап срогы (2026-2040 еллар.)	
ЖИРЛЕ ӘҤӘМИЯТТӨГЕ (ЖИРЛЕК) ЧАРАЛАР									
Урам-юл челтәре									
1	Түбән Шытсу авылы	Ленин ур., Яшьләр ур.	Капиталь ремонт, төзелеш (асфальт-бетон өслек ясау)	км	2,28	-	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенә генераль планы
		Тукай ур., Молодёжная ур., Пионер ур., Школьная ур.	Төзелеш (асфальт-бетон өслек ясау)	км	1,1	-	+	-	
2	Югары Шытсу авылы	Азин ур., Октябрь ур., Ленин ур.	Капиталь ремонт, төзелеш (асфальт-бетон өслек ясау)	км	2,55	-	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенә генераль планы
		Ленин ур., Комсомольская ур.	Төзелеш (асфальт-бетон өслек ясау)	км	0,52	-	+	-	
3	Елыш авылы	Садовая ур.	Капиталь ремонт, төзелеш (асфальт-бетон өслек ясау)	км	0,1	-	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенә генераль планы

3.10 Торак пунктларның чикләрен билгеләү чаралары

Түбән Шытсу, Югары Шытсу һәм Елыш авыллары өчен гамәлдәге чикләр буларак, кадастр кварталларының чикләрен исәпкә алып, торак пунктларның жирләре буенча үткәрелгән чикләр, Дәүләт теркәве, кадастр һәм картография федераль хезмәтенең Татарстан Республикасы буенча идарәсе мәгълүматлары нигезендә кабул ителде.

Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы белән Түбән Шытсу һәм Елыш авылларының чикләрен үзгәртү күздә тотыла.

Генераль план белән, Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлеге Башкарма комитетының 2020 елның 19 мартындагы 5 номерлы хаты нигезендә, авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләрдән «торак пункт жирләре» категориясенә күчерүгә тәкъдим ителә торган су башнясы территориясе чикләрен урнаштыру белән бәйле рәвештә, кадастр номерлары 16:35:130607:93, 16:35:130607:94, 16:35:130607:95 булган жир кишәрлекләрен Түбән Шытсу авыл жирлеге чикләренә кертү каралган.

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлеге Башкарма комитетының 2020нче елның 24нче мартында 48нче номерлы хаты һәм Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлеге Башкарма комитетының 2020нче елның 20нче февралендә 32нче номерлы хаты нигезендә, «авыл хужалыгы билгеләнешендәге жир» категориясеннән «торак пунктлар жирләре» категориясенә күчерелергә тәкъдим ителә торган, Генераль план нигезендә кадастр номерлары 16:35:130601:83, 16:35:130602:21 булган жир кишәрлекләрен Елыш авылы чигенә кертү каралган.

**Түбән Шытсу авыл жирлеге составына керә торган
сәнәгать житештерүен үстерү буенча чаралар исемлеге**

Жир кишәрлегенен кадастр номеры	Жирләр категориясе	Рөхсәт ителгән файдалану төре		Кадастр буенча жир участогының майданы, га	Кертелә торган/чыгарыла торган жир кишәрлегенен майданы, га	Планлаштырылган категория	Планлаштырылган рөхсәт ителгән файдалану*	Жир кишәрлекләрен кертү/чыгару өчен нигез
		рөхсәт ителгән файдалану	документ буенча					
Түбән Шытсу авылы								
Кертелә торган жир кишәрлекләре								
1. Торак пункт чикләрен үзгәртү								
16:35:130607:93	Авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр	Авыл хужалыгы кулланылышының башка төрләре өчен	Авыл хужалыгы кулланылышы өчен	0,0029	0,0029	Торак пунктлар жирләре	Коммуналь хезмәт күрсәтү	Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлеге Башкарма комитетының 2020нче елның 19нчы мартындагы 5нче номерлы хаты
16:35:130607:94	Авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр	Авыл хужалыгы кулланылышының башка төрләре өчен	Авыл хужалыгы кулланылышы өчен	0,0363	0,0363	Торак пунктлар жирләре	Коммуналь хезмәт күрсәтү	
16:35:130607:95	Авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр	Авыл хужалыгы кулланылышының башка төрләре өчен	скважина өчен	0,1325	0,1325	Торак пунктлар жирләре	Коммуналь хезмәт күрсәтү	
Кертү буенча барлыгы					0,1717			
Елыш авылы								
Кертелә торган жир кишәрлекләре								
1. Торак пункт чикләренә төзәтмәләр кертү								
16:35:130601:83	Авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр	Авыл хужалыгы кулланылышының башка төрләре өчен	Авыл хужалыгы кулланылышы өчен	1,0000	1,0000	Торак пунктлар жирләре	Коммуналь хезмәт күрсәтү	Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлеге

Жир кишәрлегенен кадастр номеры	Жирләр категориясе	Рөхсәт ителгән файдалану төре		Кадастр буенча жир участогының майданы, га	Кертелә торган/чыгарыла торган жир кишәрлегенен майданы, га	Планлаштырылган категория	Планлаштырылган рөхсәт ителгән файдалану*	Жир кишәрлекләрен кертү/чыгару өчен нигез
		рөхсәт ителгән файдалану	документ буенча					
								Башкарма комитетының 2020нче елның 24нче мартындагы 48нче номерлы хаты
16:35:130602:21	Авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр	Авыл хужалыгы житештерүе өчен	Авыл хужалыгы кулланылышы өчен	15,4144	15,4144	Торак пунктлар жирләр	Шәхси торак төзелеше, гомуми файдаланудагы жир кишәрлекләре (территорияләр) өчен	Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлегенә Башкарма комитетының 2020нче елның 20нче февраленнән 32нче номерлы хаты
Кертү буенча барлыгы					16,4144			

*РФ Икътисади үсеш министрлыгының "Жир кишәрлекләреннән рөхсәт ителгән файдалану төрләре классификаторын раслау турында" 2014 елның 1 сентябрдәге 540 номерлы боерыгына (2015 елның 30 сентябрнән, 2017 елның 6 октябрнән, 2018 елның 9 августыннан, 2019 елның 4 февралендә үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән) туры килә.

3.10.2 нче таблица

**Түбән Шытсу авыл жирлеге составына керүче
сәнәгать житештерүен үстерү буенча чаралар исемлеге**

№ т/б	Жирлек составына керә торган торак пункт исеме	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәте		Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы (документ исеме)
					Гамәлдәге	Өстәмә	Беренче чират (2025 елга кадәр)	Исәп-хисап срогы (2026 - 2040 еллар)	
1	Түбән Шытсу авылы	торак пункт территориясе	"авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр» категориясе белән торак пункт чикләренә жир кишәрлекләрен кертү һәм әлеге жир кишәрлекләрен" торак пунктлар жирләре " категориясенә кертү	га	0,1717	-	+	-	Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлеге Башкарма комитетының 2020нче елның 19нчы мартындагы 5нче номерлы хаты
2	Елыш авылы	торак пункт территориясе	"авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр» категориясе белән торак пункт чикләренә жир кишәрлекләрен кертү һәм әлеге жир кишәрлекләрен" торак пунктлар жирләре " категориясенә кертү	га	16,4144	-	+	-	Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлеге Башкарма комитетының 2020 елның 24 мартындагы 48 номерлы һәм 2020 елның 20 февралендәге 32 номерлы хатлары

3.11 Әйләнә-тирә мохитне саклау буенча чаралар

3.11.1 нче таблица

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлеге территориясендә тормышка ашырылырга тәкъдим ителә торган әйләнә-тирә мохитне саклау чаралары исемлеге

№ т/б	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы (документ исеме)
				Беренче чират	Исәп-хисап чоры	
1	Булган фермалар, «Шытсу» АХП» ЖЧЖнең жәйге лагерә	Фермаларны нормативлар нигезендә оптимальләштерү, агыш төшүче суларны чыгару системасын урнаштыру, шул исәптән су саклау зонасы режимын бозудан саклану системасын урнаштыру; тирес саклагычны төзекләндерү; жәйге лагерь һәм ванна, яр буе яклау полосасында терлекләр көтүне булдырмау; ССЗ билгеләү, Югары Шытсу һәм Түбән Шытсу сәнәгатъ майданчыклары һәм торак зоналары чигендә махсус билгеләнештә яшелләндерү	ССЗ күләме м да	+		Түбән Шытсу авыл жирлегенәң генераль планы, Россия Федерациясә Авыл хужалыгы министрлыгының 2016 елның 13 декабрәндәге 551 номерлы боерыгы, ССЗ урнаштыру, СП 42.13330.2011 тиресне бетерү һәм тирес һәм помет куллануга эзерлек системасын технологик проектлау нормалары (НТП 17-99)
2	«Шытсу» АХП» ЖЧЖнең гамәлдәге МТП	ССЗ билгеләү	ССЗ күләме м да	+		ССЗ билгеләү турында карар
3	«Шытсу» АХП " ЖЧЖ МТПның гамәлдә булмаган машинага ягулык салу станциясә	Туфрак катламын рекультивацияләү	га.	+		Түбән Шытсу авыл жирлегенәң генераль планы.

№ т/б	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы (документ исеме)
				Беренче чират	Исәп-хисап чоры	
4	Планлаштырылган гомумтовар склады	Санитар-яклау зонасы режимын үтәүне исәпкә алып, склад территориясен урнаштыру, ССЗ урнаштыру	ССЗ күләме м да	+		Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы.
5	V класслы куркыныч сәнәгать производствосын перспективалы үстерү майданчыгы	ССЗ билгеләү, объектны нормативлар нигезендә жиһазлау	ССЗ күләме м да	+		ССЗ билгеләү турындагы карар, Түбән Шытсу авыл жирлегенең Генераль планы
6	Биотермик чокыр	ССЗ билгеләү яки файдаланылмаган очракта бетерү	ССЗ күләме м да	+		ССЗ билгеләү турында карар
7	«Шытсу» АХП» ЖЧЖенең гамәлдәге скважиналары	ЗСО проектын эшләү	I,II,III поясларның күләме	+		ЗСО проекты
8	«Саба ТКХ КЖП» ЖЧЖ Елыш торак пункттындагы чишмә	ЗСО проектын эшләү	I,II,III поясларның күләме	+		ЗСО проекты
9	Яр бие саклау полосалары чикләренә керә торган авыл хужалыгы жирләре полосалары	Терлекләренә көтүгә һәм жирләренә сөрүгә юл куймау максатларында махсус билгеләнештәге яшелләндрерү	га	+		Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы.
10	Югары вольтлы линияләр	Электр тапшыру линияләренең сак зонасы режимы бозылган участокларда жир асты салу	м	+		Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы.
11	Төбәк юллары	Юл буйлап махсус билгеләнештәге яшелләндрерү	га	+		Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы.
12	Югары Шытсу авылыннан көньяк-көнбатышка таба зират	Су саклау зонасында исемсез су агымы -Мишә елгасының уң кушылдыгы булуына бәйле рәвештә, өлешчә ябу	га	+		Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы.

№ т/б	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Гамәлгә ашыру сроктары		Чара чыганагы (документ исеме)
				Беренче чират	Исәп-хисап чоры	
13	Түбән Шытсу торак пункттыннан көньякка таба зират	Су саклау зонасында исемсез су агымы -Мишә елгасының уң кушылдыгы булуына бәйле рәвештә, өлешчә ябу	га	+		Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы.

3.12 Инженерлык инфраструктурасын үстерү чаралары

3.12.1 нче таблица

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Түбән Шытсу авыл жирлеге составына керүче торак пунктларны су белән тээмин итү системасын үстерү чаралары исемлеге

№ т/б	Урнашкан урыны	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Егәрлек	Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы
						Беренче чират (2025 елга кадәр)	Хисап срогы (2026-2040 еллар.)	
ЖИРЛЕ (РАЙОН) ӘҢӘМИЯТТӨГЕ ЧАРАЛАР								
1	Түбән Шытсу авылы, Югары Шытсу авылы, Елыш авылы	Су алу	Яңа төзелеш (скважиналарны халык ихтыяжлары нигезендә бораулау)	данә	3	+	+	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
2	Түбән Шытсу авылы, Югары Шытсу авылы, Елыш авылы	Су белән тээмин итү челтәрләре	Яңа төзелеш	км	-	+	+	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
3	Авыл жирлеге территориясе	Су куллануны исәпкә алу нокталары	оештыру	данә	-	+	+	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы

3.12.2 нче таблица

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Түбән Шытсу авыл жирлеге составына керүче торак пунктларны су белән тәэмин итү системасын үстерү чаралары исемлеге

№ т/б	Урнашкан урыны	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәте	Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы
						Беренче чират (2025 елга кадәр)	Хисап срогы (2026-2040 еллар.)	
ЖИРЛЕ (РАЙОН) ӘҖӘМИЯТТӨГЕ ЧАРАЛАР								
1	Авыл жирлеге территориясе	Канализациянең автоном системасы	Яңа төзелеш	данә	-	+	+	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы

3.12.3 нче таблица

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Түбән Шытсу авыл жирлеге составына керүче торак пунктлар территорияләрен санитар чистарту чаралары исемлеге

№ т/б	Урнашкан урыны	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәте	Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы
						Беренче чират (2025 елга кадәр)	Хисап срогы (2026-2040 еллар.)	
ЖИРЛЕ (РАЙОН) ӘҖӘМИЯТТӨГЕ ЧАРАЛАР								
1	Авыл жирлеге территориясе	территорияне планлы-даими санитар чистарту	Оештыру	данә	1	+	+	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
2	Авыл жирлеге территориясе	Контейнерлар	Оештыру	данә	13	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы
					4	-	+	

3.12.4 нче таблица

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Түбән Шытсу авыл җирлегенә составына керүче торак пунктларны
жылылык белән тәмин итү чаралары исемлегенә

№ т/б	Урнашкан урыны	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлегенә	Куәте	Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы
						Беренче чират (2025 елга кадәр)	Хисап срогы (2026-2040 еллар.)	
ЖИРЛЕ (РАЙОН) ӘҖӘМИЯТТӨГӨ ЧАРАЛАР								
1	Түбән Шытсу авылы	Жәмәгать үзәге өчен БМК	Яңа төзелеш	данә	1	+	-	Түбән Шытсу авыл жирлегенә генераль планы

3.12.5 нче таблица

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Түбән Шытсу авыл җирлегенә составына керүче торак пунктларны газ
белән тәмин итү чаралары исемлегенә

№ т/б	Урнашкан урыны	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлегенә	Куәте	Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы
						Беренче чират (2025 елга кадәр)	Хисап срогы (2026-2040 еллар.)	
ЖИРЛЕ (РАЙОН) ӘҖӘМИЯТТӨГӨ ЧАРАЛАР								
1	Түбән Шытсу авылы Югары Шытсу авылы, Елыш авылы	Газны редуцияләү пункты	Яңа төзелеш	данә	-	+	+	Түбән Шытсу авыл жирлегенә генераль планы
2	Авыл җирлегенә территориясә	Газ белән тәмин итү челтәрләре	Яңа төзелеш	км.	-	+	+	Түбән Шытсу авыл жирлегенә генераль планы

3.12.6 нчы таблица

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Түбән Шытсу авыл җирлегенә составына керүче торак пунктларны электр белән тәмин итү чаралары исемлегенә

№ т/б	Урнашкан урыны	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлегенә	Куәте	Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы
						Беренче чират (2025 елга кадәр)	Хисап срогы (2026-2040 еллар.)	
ЖИРЛЕ (РАЙОН) ӘҖӘМИЯТТӨГЕ ЧАРАЛАР								
1	Авыл җирлегенә территориясә	ВЛ 10, 0,4 кВ	Реконструкция	км.	-	+	+	Түбән Шытсу авыл җирлегенә генераль планы
2	Авыл җирлегенә территориясә	ТП 10/0,4 кВ	Реконструкция	-	-	+	+	Түбән Шытсу авыл җирлегенә генераль планы
3	Түбән Шытсу авылы	ТП 10/0,4 кВ	Яңа төзелеш	кВА	108,52	+	+	Түбән Шытсу авыл җирлегенә генераль планы
4	Югары Шытсу авылы	ТП 10/0,4 кВ	Яңа төзелеш	кВА	96,07	+	+	Түбән Шытсу авыл җирлегенә генераль планы
5	Елыш авылы	ТП 10/0,4 кВ	Яңа төзелеш	кВА	210,72	+	+	Түбән Шытсу авыл җирлегенә генераль планы
6	Авыл җирлегенә территориясә	ВЛ 10, 0,4 кВ	Яңа төзелеш	км.	-	+	+	Түбән Шытсу авыл җирлегенә генераль планы

3.12.7 нче таблица

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Түбән Шытсу авыл җирлеге составына керүче торак пунктларның аз токлы челтәрләре буенча чаралар исемлегенә

№ т/б	Урнашкан урыны	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Куәте	Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы
						Беренче чират (2025 елга кадәр)	Хисап срогы (2026-2040 еллар.)	
ЖИРЛЕ (РАЙОН) ӘҖӘМИЯТТӨГЕ ЧАРАЛАР								
1	Түбән Шытсу авылы	АТС	Житештерү куәтен арттыру белән реконструкция	данә	512	+	+	Түбән Шытсу авыл җирлегенә генераль планы

3.13 Гражданнар оборонасы, табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрне кисәтү чаралары

3.13.1 нче таблица

№ т/б	Объект исеме	Чара төре	Үлчәү берәмлеге	Гамәлгә ашыру сроклары		Чара чыганагы (документ исеме)
				Беренче чират	Исәп-хисап чоры	
1	Түбән Шытсу авыл җирлеге	Ирекле янгын сагы бүлекчәсен булдыру		+		Түбән Шытсу авыл җирлегенә генераль планы
2	Түбән Шытсу авыл җирлеге	Биналардан һәм корылмалардан урманчылыкка, газүткәргечләргә кадәр янгынга каршы ырақлыкны сакларга	Данә	+		"Янгын куркынычсызлыгы таләпләре турында техник регламент" 2008 елның 22 июлендәге 123-ФЗ номерлы Федераль законы;
3	Эрозия күзәтелә торган елга һәм аларның кушылдыклары ярлары	Саклау билгеләнешендәге яшелләндерү		+		Түбән Шытсу авыл җирлегенә генераль планы.

4 ФУНКЦИОНАЛЬ ЗОНАЛАР ПАРАМЕТРЛАРЫ

4.1 нче таблица

Түбән Шытсу авыл жирлегенең генераль планы проектында кулланыла торган функциональ зоналарның параметрлары

№ т/б	Функциональ зона исеме	Функциональ зонаның билгеләнешен тасвирлау	Функциональ зона параметрлары	Жир кишәрлекләрен функциональ зонада рөхсәт ителгән файдалану төрләренең кодлары	Урнаштыру өчен планлаштырылган объектлар
1	Шәхси торак йортлар салу зонасы	- йорт янындагы жир кишәрлекләре белән аерым торучы торак йортлар; -торак төзелешенә хезмәт күрсәтү өчен кирәкле, шулай ук гражданнарның яшәвенә бәйле капитал төзелеш объектлары	Төп төзелештәге катларның иң чик саны: 3 (мансардны да кертеп); Төзелеш коэффициенты: 0,2-0,3	2.1; 2.2; 2.3; 3.4.1; 3.5.1; 3.8.1; 3.10.1; 4.4; 5.1.3; 9.3; 11.1, 11.2; 11.3; 12.0.1; 12.0.2	Шәхси торак йортлар төзү
2	Күпфункциональ ижтимагый-эшлекле зона	- административ учреждениеләр; - көнкүреш хезмәтләре күрсәтүне тәмин итүче объектлар; - кунакханә хезмәте күрсәтү объектлары; - ветеринария хезмәтләре күрсәтүне тәмин итүче объектлар; -социаль хезмәт күрсәтү объектлары; - сәүдә объектлары, базарлар - жәмәгать туклануы объектлары; -эшкуарлык һәм эшлекле идарә объектлары; - банк һәм иминият хезмәтләре күрсәтүче учреждениеләр; - эчке хокук тәртибен тәмин итү өчен кирәкле объектлар;	Төп төзелештәге катларның иң чик саны: 5 (мансардны да кертеп); Төп төзелешнең иң чик биеклеге: 20 м; Төзелеш коэффициенты: 1	2.7; 3.1.2; 3.2.2; 3.2.3; 3.2.4; 3.3; 3.4.1; 3.4.2; 3.5.1; 3.5.2; 3.6.1; 3.7.1; 3.7.2; 3.8.1; 3.8.2; 3.9.2; 3.10.1; 4.1; 4.4; 4.5; 4.6; 4.7; 4.8.1; 5.1.1; 5.1.2; 5.1.3; 9.3; 11.1, 11.2; 11.3; 12.0.1; 12.0.2	-Тренажер залы, жәмәгать туклануы предприятиеләре , көнкүреш хезмәте күрсәтү, банк бүлекчәсе, полициянең участок пункты Түбән Шытсудагы проектлана торган ижтимагый үзәк составында; - Елыш авылында сәүдә предприятиесе;

№ т/б	Функциональ зона исеме	Функциональ зонаның билгеләнешен тасвирлау	Функциональ зона параметрлары	Жир кишәрлекләрен функциональ зонада рөхсәт ителгән файдалану төрлөрөнөң кодлары	Урнаштыру өчен планлаштырылган объектлар
3	Махсуслаштырылган ижтимагый төзелеш зонасы	-медицина хезмәте күрсәтү объектлары; - дини файдаланудагы биналар һәм корымалар; - мәгариф һәм агарту объектлары; - мәктәпкәчә, башлангыч һәм урта гомуми белем бирү объектлары, белем бирү түгәрәкләре; - мәдәният объектлары, мәдәни-ял итү эшчәнлегә объектлары; күнел ачу чараларын оештыру өчен билгеләнгән объектлар; -спорт объектлары; - күргәзмә-ярминкә эшчәнлеген башкару өчен билгеләнгән объектлар;	Төп төзелештөгә катларның иң чик саны: 5 (мансардны да кертеп); Төп төзелешнең иң чик биеклеге: 20 м; Төзелеш коэффициенты: 0,8	3.2.1; 3.2.2; 3.2.3; 3.2.4; 3.3; 3.4.1; 3.4.2; 3.4.3; 3.5.1; 3.5.2; 3.6.1; 3.7.1; 3.7.2; 3.8.1; 3.8.2; 3.9.2; 3.10.1; 4.1; 4.5; 4.6; 4.7; 5.1.2; 5.1.3; 11.1, 11.2; 11.3; 12.0.1; 12.0.2	-Түбән Шытсу авыл мәдәният йорты каршындагы мәктәп каршындагы балалар ижат түгәрәкләре; - Түбән Шытсудагы спорт майданчыгы; - Елыш авылында модульле балалар бакчасы (типлаштырылган проект);
4	Инженерлык инфраструктурасы зонасы	- элемент объектлары, почта бүлекчәләре; - мәгълүматны саклау һәм эшкәртү объектлары; -торбаүткәргеч транспорт;	Билгеләнми	2.7.1; 3.1.2; 3.9.1; 6.7; 11.1, 11.2; 11.3; 12.0.1; 12.0.2	-
5	Коммуналь-склад зонасы	- коммуналь инфраструктура объектлары; - склад объектларын, торак-коммуналь хужалык объектларын, транспорт объектларын, күпләп сату объектларын урнаштыру	Билгеләнми	1.15; 2.7.1; 3.1.1; 3.1.2; 3.2.3; 3.3; 3.9.1; 4.1; 4.3; 4.4; 4.5; 4.6; 4.9; 4.9.1.1; 4.9.1.3; 4.9.1.4; 6.3; 6.9; 6.9.1; 6.12; 7.2.3; 7.3; 8.3; 11.1, 11.2; 11.3; 12.0.1; 12.0.2	-Гомумтовар склады

№ т/б	Функциональ зона исеме	Функциональ зонаның билгеләнешен тасвирлау	Функциональ зона параметрлары	Жир кишәрлекләрен функциональ зонада рөхсәт ителгән файдалану төрләренен кодлары	Урнаштыру өчен планлаштырылган объектлар
6	Авыл хужалыгы жирләре зонасы	авыл хужалыгы культуралары житештерүгә бәйлә авыл хужалыгы жирләрендә хужалык эшчәнлеген гамәлгә ашыру; авыл хужалыгы терлекләрен көтү; - кыр юллары;	Билгеләнми	Билгеләнми	-

№ т/б	Функциональ зона исеме	Функциональ зонаның билгеләнешен тасвирлау	Функциональ зона параметрлары	Жир кишәрлекләрен функциональ зонада рөхсәт ителгән файдалану төрлөрөнөң кодлары	Урнаштыру өчен планлаштырылган объектлар
7	Авыл хужалыгы предприятиеләре нең житештерү зонасы	<p>-IV һәм V класслы хәвефлектәге авыл хужалыгы житештерү объектлары;</p> <p>- санитар-яклау зонасы проектын житештергәндә һәм эшләгәндә алдынгы технологик карарларны файдалану шартларында авыл хужалыгы житештерү башка класслы хәвефлектәге авыл хужалыгы житештерү объектлары;</p> <p>- авыл хужалыгы продукциясен беренчел һәм тирән эшкәртү өчен кулланыла торган биналар, корылмалар урнаштыру; машина-транспорт һәм ремонт станцияләре, авыл хужалыгы техникасы өчен ангарлар һәм гаражлар, сүэтем башнялары, трансформатор станцияләре һәм авыл хужалыгы алып бару өчен кулланыла торган башка техник жайланмалар урнаштыру; авыл хужалыгында кулланыла торган агач һәм куакларны үстерү һәм сату;</p>	Төзелеш коэффициенты: 0,8	1.3; 1.5; 1.8; 1.9; 1.10; 1.11; 1.12; 1.13; 1.14; 1.15; 1.17; 1.18; 2.7.1; 3.9.1; 3.10.1; 4.4; 4.6; 4.9.1.1; 4.9.1.3; 6.9; 6.9.1; 6.12; 11.1, 11.2; 11.3; 12.0.1; 12.0.2	- Түбән Шытсу авылы янындагы МТП өчен гамәлдә булмаган машинага ягулык салу станциясе территориясендә агросәнәгать комплексының перспектив үсеше майданчыгын оештыру.

№ т/б	Функциональ зона исеме	Функциональ зонаның билгеләнешен тасвирау	Функциональ зона параметрлары	Жир кишәрлекләрен функциональ зонада рөхсәт ителгән файдалану төрлөрөнөң кодлары	Урнаштыру өчен планлаштырылган объектлар
8	Авыл хужалыгы билгеләнешендәг е башка зоналар	<p>-- капитал төзелеш объектларын төзү хокукыннан башка авыл хужалыгы продукциясе житештерү;</p> <p>-авыл хужалыгы культураларын үстерүгә бәйле хужалык эшчәнлеген гамәлгә ашыру;</p> <p>- авыл хужалыгы продукциясен саклау һәм эшкәртү өчен файдаланыла торган биналар һәм корымалар урнаштыру;</p> <p>терлекчелек продукциясен житештерүгә, шул исәптән печән чабуга, авыл хужалыгы терлекләрен көтүгә, нәселле терлекләр үрчетүгә, авыл хужалыгы терлекләрен тоту һәм үрчетү өчен файдаланыла торган биналарны, корымаларны урнаштыруга, авыл хужалыгы продукциясен житештерүгә, саклауга һәм беренчел эшкәртүгә бәйле хужалык эшчәнлеген гамәлгә ашыру;</p>	Билгеләнми	1.2; 1.3; 1.4; 1.5; 1.12; 1.13; 1.14; 1.16; 1.17; 1.19; 1.20; 3.9.1; 11.1, 11.2; 11.3; 12.0.1; 12.0.2	-

№ т/б	Функциональ зона исеме	Функциональ зонаның билгеләнешен тасвирау	Функциональ зона параметрлары	Жир кишәрлекләрен функциональ зонада рөхсәт ителгән файдалану төрлөрөнөң кодлары	Урнаштыру өчен планлаштырылган объектлар
9	Урманнар зонасы	- яклау урманнарын карау; -яклау урманнарында рөхсәт ителгән башка хужалык эшчәнлеге, тыюлыкларда табигать ресурсларыннан файдалану режимын үтәү, аеруча кыйммәтле булган жирләрнең үзенчәлекләрен саклау; - - агач һәм агач булмаган ресурсларны эзерләү, беренчел эшкәртү һәм чыгару эшчәнлеге; - урманнарны саклау һәм торгызу;	Билгеләнми	Билгеләнми	-
10	Зиратлар зонасы	күмү урыннарын урнаштыру	Билгеләнми	3.1.1; 3.9.1; 11.1, 11.2; 11.3; 12.0.1; 12.0.2; 12.1	-
11	Калдыкларны саклау һәм күмү зонасы	-житештерү һәм куллану калдыкларын, биологик калдыкларны урнаштыру, саклау, күмү, утильләштерү, туплау, эшкәртү, зарарсызландыру	Билгеләнми	3.9.1; 4.9.1.3; 11.1, 11.2; 11.3; 12.0.1; 12.0.2; 12.2	-
12	Махсус билгеләнештәге яшелләндерелгән территорияләр зонасы	- торак пунктларда үзләре тишелеп чыга торган яшел үсентеләр; - гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр; -урам-юл челтәре;	Билгеләнми	12.0.1; 12.0.2; 12.3	-
13	Акваторияләр зонасы	-су объектлары;	Билгеләнми	Билгеләнми	-
14	Башка зоналар	-гомуми файдаланудагы жир кишәрлекләре; -урам-юл челтәре	Билгеләнми	12.0.1; 12.0.2; 12.3	-

1. Билгеле бер функциональ зонада урнаштыру өчен планлаштырылган барлык федераль әһәмияттәге объектларны, региональ әһәмияттәге объектларны, жирле әһәмияттәге объектларны (сызыклы объектлардан тыш) үз эченә ала .